शतपदी भाषांतर.

एटले

अंचळगच्छनायक श्रीमहेंद्रसिंहसूरि विरचित
बृहत्शतपदी ग्रंथनुं साररूप भापातर

(श्री मेरुतुंगसूरिविरचित लघुशतपदीनी
उपयोगी विना तथा पट्टावळी साथे.)

रची प्रसिद्ध करनार,

श्रावक रवजी देवराज.

(कच्छ—कोडायवाळा)

अमदावाद.

"विजय प्रवर्त्तक" प्रेसमां छाप्यु

मवत १९५१ सन १८९५

किम्मत रुपीयो दोढ—पोष्टेज जूदुं

अर्पण पत्रिका.



अंचलगच्छदीपक, सुविहितमार्गप्रकाशक, मुनिराज श्री गौतमसागरजी.

महाराज,

आप साहेब आवा विषमकाळमां क्रियाउद्धार करी सुविहित पक्षने आदरी अचलगच्छने दीपाववा जे उत्तम उपदेश करो छो, तथा सदरहु गच्छनी लोपायली उत्तम पद्धतिओने पाछी प्रवृत्त करावबा जे यत्न करो छो, तेथी आनंदित थइ, आ उत्तम ग्रंथ, के जेमां गच्छनी प्राचीन पद्धति विस्तारथी वर्णववामां आवेली छे, ते ग्रंथ आपना हस्तकमळमा अर्पण करी पोतानें कृतार्थ मानुं छुं.

हुं छुं आपनो किंकर,

भाषांतर कर्त्ता—श्रावक रवजी देवराज.



प्रस्तावना.



"आगमवादनेज वहुमत राखवुं" एवा उत्तम उद्देशथी श्री अंचळगच्छनी स्थापना थइ छे अने तेथीज ते "विधिपक्षगच्छ" तरीके ओलखाय छे ए गच्छनी सामाचारी आगमानुसारिज छे एवुं सिद्ध करवा सं १२६३ मां श्री धर्मघोषसूरिए प्राकृत भाषामां शतपदी नामे ग्रंथ रच्यो पण ते वहु कठण होवाथी सं १२९४ मां श्री महेंद्रसिंहसूरिए प्राकृत शतपदी ऊपरथी केटलाक वधारा सुधारा साथे संस्कृतभाषामां आ वृहत् शतपदी नामे ग्रंथ रच्यो छे एमां कुल ११७ विचारो छे

अंचळगच्छनी सामाचारी जाणवा माटे आ ग्रंथ संपूर्ण उपयोगी छे. पण आजकाल संस्कृतभाषानो प्रचार ओछो होवाथी तेनो वधा जणो लाभ लइ शकता नथी तेथीज हमणा हमणा गच्छनी शुद्ध आचरणाओ दिवसे दिवसे लोपाइ जइने गच्छांतरनी आचरणाओ के जे अंचळगच्छना हिशावे आगमथी विपरीत रहेली छे ते दाखल थती चाली छे. माटे तेवी आचरणाओ अटकावीने गच्छनी प्रथमनी शुद्ध आचरणाओ चालु करावत्रा माटे सर्व लोकोने सीधी समज पडे एवी दानथी आ वृहत शतपदीनुं भाषांतर करी छपाववामां आवे तो वहु लाभ थाय एम धारीने अचळगच्छशृंगार सुविहितक्रियाउद्धारक संविग्नपाक्षिक मुनिराज श्री गौतमसागरजी महाराजनी प्रबळ प्रेरणाथी आ भाषांतर रचवामां आव्युं छे.

आ भाषांतर सर्वे वांचनाराओने तरतमां अने सरळ रीते समजवामां आवे ते सारुं शतपदीना शब्दे शब्द लइ नहि करतां टूंकामां सारांश लइने सरळ रीते रचवामां आव्युं छे.

वळी प्रांतमां श्री मेरुतुंगसूरिविरचित लघुशतपदीनी उपयोगी विना तथा अंचळगच्छनी पट्टावळी पण आपवामां आवी छे.

आ पुस्तकने छपावी प्रसिद्ध करवाना काममां कच्छ—दुर्गापुर निवासी सुश्रावक पासुभाइ अने आसुभाइ वाघजी, तथा कच्छ—नाराणपुर निवासी सुश्रावक ठाकरसीभाइ तथा कच्छ—कोडायवास्तव्य सुश्रावक लाधाभाइ वगेराए सारुं उत्तेजन आप्युं छे. माटे तेमनो आ जगोए उपकार मानवामां आवे छे.

वळी विजयमान अंचलगच्छाचार्य पूज्य भट्टारक श्रीमान् जिनेंद्रसागरसूरि महाराजे पण आवा उत्तम ग्रंथनी योग्य कदर करी संपूर्ण आश्रय आप्यो छे तेथी तेमनो पण उपकार मानवामां आवे छे.

हवे वाचक वर्ग प्रते मारी ए वीनति छे के आ भाषांतर सुधारवामां मे माराथी वनतो प्रयास लेवामां खामी राखी नथी, छतां नजरदोषथी के मतिभ्रमथी क्यां पण भूलचूक जणाय तो तेमणे ते सुधारी वांचवुं, अने मने ते विषे सूचना आपवा कृपा करवी.

भाषांतर कर्त्ता.



शतपदीनुं सारांश

प्रतिमा संबंधी विचारो.

(१) प्रतिमा सपरिकर तथा अपरिकर बन्ने वंदाय (१)*

(२) प्रतिमाओ वस्त्राचळ कराववुं (२)

(३) प्रतिमानी प्रतिष्ठा यतिए न करवी (३)

(४) दीपपूजा, फळ तथा बीजपूजा, तथा बळिपूजा न करवी. (४-६-८)

(५) तंदुलपूजा, तथा पत्रपूजा थइ शके छे. (५-७)

(६) पार्श्वनाथनी सात फण अने सुपार्श्वनाथनी पांच फण करावबी. (४३-४४)

(७) पूजा उत्सर्गे त्रिसंध्याएज करवी, पण अपवादे आगल पाछल पाडी थइ शके (६४)

(८) श्रावके चैत्यवंदन देवता माफकज करवु. (९२)

(९) राते पूजा नहि करवी. (९७)

(१०) निश्राकृत चैत्य पण वादवु (९८)

श्रावकनी क्रिया संबंधी विचारो.

(१) श्रावके वस्त्रांचळथीज क्रिया करवी. (२०)

(२) थापनाचार्य नहि थापवो (२१)

(३) मुनिने वादता एक खमासमण देवुं पण चाले (२२)

(४) मिथ्यात्व त्रिविधे त्रिविधे परिहरवुं (३०-३१)

(५) पौषध पर्वदिनेज करवुं (३६)

---

* आ आकडा विचारोना छे

(६) सामायिक बे टाणेज करवुं ने बे घडीनुंज करवुं. (३९)
(७) श्रावक आवश्यकनिर्युक्ति, चूर्णि, तथा सूत्रोना छूटक आलावा भणी शके. (८७–८८)
(८) श्रावक प्रायश्चित्त लइ शके छे. (९३)
(९) उपधान नहि वहेवा, तथा माळारोपण न करावबुं. (९६)
(१०) षडावश्यक, चूर्णिनी विधिए करवुं. (११०–१११)
(११) सामान्य साधुने पण वांदणा दइ शकाय. (११४)
(१२) स्त्रीओए मुनिने ऊभे ऊभेज वांदवुं. (११६)

पर्व बाबतना विचारो.

(१) कल्याणिक नहि मानवा. (३७–३८)
(२) आसो तथा चैत्रनी अटाइओ न मानवी. (११७)
(३) संवछरीपडिकमणुं आषाढी पूनमथी पचाशमे दहाडेज करवुं. ८१
(४) अधिकमास पोष के आषाढज थाय. (८२)
(५) अधिकमासमां वीसापजूसण एटले श्रावण सुदि ५ नी पर्युषणा करवी. (८३)
(६) लौकिक टीपणुं नहि मानवुं. (८४)
(७) चोमासुं तथा पाखी पूनमनाज करवा. (११२–११३)

साधुना आचार संबंधी विचारो.

(सामान्य कृत्यो.)

(१) दांडो वंशनो तेम बीजा लाकडानो पण थाय. (९)
(२) द्रव्यस्तव त्रिविधे त्रिविधे नहि करवुं. (१३)
(३) पर्वदिनेज चैत्य वांदवा. (१४)
(४) चैत्य वांदतां त्रण थुइज कहेवी. कृत्रिम थुइ न कहेवी. (१५-१६)

(५) साध्वी ओछामां ओछी त्रण विचरे (२७)
(६) ऋतुबद्धकाळे पीठफलक नहि वापरवा (३५)
(७) साधुना उपाश्रये गीतनृत्य न कल्पे. (४०)
(८) साधुए कमाडवाळी वसतिमांज रहेवुं (४६)
(९) मोदक वोरतां भागवानी जरूर नथी (६२)
(१०) साध्वीने दीक्षा देतां आचार्ये लोच न करवो. (६३)
(११) हाथ पग न धोवा (६८–६९)
(१२) रजोहरण मोपती वेगळे न मूकवा तथा रजोहरणपर वेसवुं नहि (७०)
(१३) भिक्षादिकनो उपयोग भिक्षार्थे जतां वेळाज करवो. (७२)
(१४) साधु श्रावकने योग्यसूत्र भणावी शके छे (८५)

(आपवादिक कृत्यो.)

१ पुस्तक तथा तेना उपकरण राखी शकाय छे १०-११-१२
२ पात्राने खंजन लेप न मळे तो बीजो लेप पण आपी शकाय १७
३ स्थिर के चळ अवग्रह पण लइ शकाय छे १८–१९
४ वृषभकल्पनावाळी वसति नमळे तो बीजीमां पण रही शकाय २३
५ साधु वरसाद वरसता पण भोजनादि करी शके छे २५
६ सूत्रार्थपोरसीमां पण धर्मदेशना देइ शकाय. (२८)
७ कारणे सूत्रार्थपोरसीनी उलटपालट पण करी शकाय. २९
८ मात्रक, कडाइ, टोप, नंदीपात्र, घडा, नेण, सूइ वगेरा उपयोगी उपकरण पण राखी शकाय २६–३२–५५
९ चोलपट्टो पहेराय छे तथा तेनुं मान गोपवाय छे ३३–३४
१० कारणे मासकल्पनी वधघट पण करी शकाय छे ४१
११ बीजा पाणीथी पण वस्त्र धोवाय छे अने नेत्रना पाणीथी

पण धोवाय छे. ४५
१२ कारणे कमाड ढांकवा के ऊघाडवा पण कल्पे. ४७–४८
१३ कारणे पासत्थादिक साथे पण बोलवुं चालवुं तथा तेमने वांदवा कल्पे. ४९–५०
१४ कारणे पासत्थादिकथी भरेला क्षेत्रमां पण प्रवेश करवोकल्पे.५१
१५ तुंबडानुं कंठ पण शीवी शकाय छे. तथा त्रपणीमां दोरो राखी शकाय छे. ५२–५३
१६ वसति सांकडी होय तो, खीटीए पण पात्रा टंगाइ शकाय छे.५४
१७ वर्षाकाळे नित्य लोच न थाय तो पजूसणे तो जरुरज करवुं.५६
१८ कारणे औषधादिकनी संनिधि पण करी शकाय छे. ५९
१९ लेख संदेशा मोकली शकाय छे. ६१
२० कारणे स्निग्ध मधुर आहार करवो पण कल्पे छे. ६५
२१ योग मळे तो नैऋतमांज थंडिले जवुं. पण योग न होय तो जूदी वात छे. ६७
२२ रजोहरणएकांगिक न मळे तो अनेकांगिक पण राखी शकाय.७०
२३ तुंबाना पात्र शिवाय बीजा पात्र अलेपित पण वापरी शकाय.७५
२४ भिक्षा माटे झोली बांधी शकाय छे. ७६
२५ दसीवाळुं कपडुं पहेरवुं न कल्पे, पण लइ शकाय खरुं. ७७
२६ कारणे साध्वीओने पण वाचना आपी शकाय. ७९
२७ अपवादे प्रावरण ओढवुं पण कल्पे. ८०
२८ श्रावकना घरेथी पण भिक्षा लइ शकाय तथा बीजा कुलोमांथी पण लइ शकाय. ८९–९०
२९ अपवादपदे फळ पण वोरी शकाय. ९४–९५

(नीचेनी बाबतोमां एकांत नथी.)

३० त्रीजा पोरेज थंडिले जवुं, भिक्षा करवी, तथा विहार करवो

एम पण एकांत नथी २४–५७–६०
३१ विगय नज कल्पे एम एकात नथी ४२
३२ गोचरीथी आगल पाणी नज वोरवुं एम पण एकांत नथी ५८
३३ गोचरीए जतां बधा उपकरण साथेज लेवा एम पण एकात नथी. ७१
३४ साधुए दिवसमां सामान्यपणे एकवार जमवुं पण त्यां पण एकात नथी ७३
३५ खरडेला हाथवाळा पासेथीज वोरवुं एम पण एकांत नथी ७४
३६ साधुसाध्वीओ एकक्षेत्रे सर्वथा नहि रहें एम पण एकांत नथी ७८
३७ एक घरमां एकज संघाडाए वोरवुं एम पण एकांत नथी ९१



साधु श्रावक बन्नेने लागु पडता विचारो

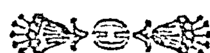
१ पर्वदिने समर्थ छतां उक्त तप न करे तो प्रायश्चित्त लागे, असमर्थने न लागे. ९६
२ नमोत्थुणामां "दीवो, ताण, सरण, गइ, पइट्ठा, नमोजिणाणं, जियभयाण, तथा जेय अइया सिद्धा" ए पाट नहि कहेवो ९९
३ नवकार मंत्रमा "होइमंगल" कहेवुं १००
४ बीजु वादणु पादपतितज देवुं. ११५

परचूरण विचारो.

१ जिनाज्ञा प्रमाण करवी १०१
२ आचरणाओ विचित्र छे १०२
३ अशठाचरणाना लक्षण तथा दृष्टांत १०३
४ हरिभद्रसूरि तथा अभयदेवसूरिनी आचरणा. १०४



लघुशतपदीनो सारांश.



शतपदीना विचारोनी अनुक्रमणिका.

पृष्टांक.

परचूरण विचारो.



श्री महेंद्रसिंहसूरि विरचित

शतपदी ग्रंथनुं साररूप भाषांतर.

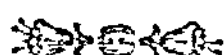
मंगळाचरण.

त्रण भुवनरूपी घरमां दीपक समान, कल्याणना निधि, संसारसमुद्रमां द्वीप समान, संशयरूप अंधकार हरवामां सूर्य समान श्रीमान् वीरजिन जयवंत रहो.

उपोद्घात.

कोइ एक सूरिए मनमां गर्व धरी सो पूर्वपक्ष ऊभा कर्या तेना श्री धर्मघोष सूरिए बहुधा सिद्धांतोना पुरावाथीज, अनेक्याक घटती युक्तिओ, तथा सिद्धांतानुसारि प्रकरणोना पुरावा आपी उत्तरो वाळ्या छे ए उत्तरो तथा बीजा थोडाक विचारो मळी इहां एकशोसत्तर विचार अनुक्रमे लखवामां आवशे

ए विचारोमांना ओगणपचासमा तथा ओगणसाठमा आखा विचार अने त्रेवीशमा तथा पचाशमा विचारनो केटलोक भाग अगीतार्थने नहि जणाववो



विचार १ लो.

प्रश्नः—परिकर सहित प्रतिमाज वांदवी के केम?

उत्तरः—परिकर सहित कोइ प्रतिमा करावे तो ते वाजवीज छे. पण वांदवा पेटे तो सपरिकर तथा अपरिकर बन्ने प्रतिमा वांदवा योग्य छे.

अवांतर प्रश्नः—जो सामान्यपणे अरिहंतनी प्रतिमा छे एम जाणी बधी प्रतिमाओ वांदवी एम कहो छो तो दिगंबरोनी प्रतिमा केम नथी वांदता?

उत्तरः—टीकामां बोटिक एटले दिगंबर परिगृहीत प्रतिमाने अन्यतीर्थिक परिगृहीतमांज गणी छे माटे नथी वांदता.

(याद़ी)—वळी पंचतीर्थी, तथा चोवीसवट्टा तो चैत्यवासियोएज कराव्यां छे अने करावे छे.



विचार २ जो.

प्रश्नः—वस्त्रांचल एटले वस्त्रकछोटावाळी प्रतिमाओ सिद्धांतानुसारी छे के केम? तेमज वस्त्रांचल दिगंबरोना विवाद पछी चाल्युं छे के केम?

उत्तरः—दिगंबरोथी अगाउ पण वस्त्रांचल देखाय छे. केमके भरूच, नंदसत्तमनगर, श्रीमाळ, साचोर, जंबुसर, तथा कासद्रह वगेरा ठेकाणे दिगंबरोथी अगाउनी प्रतिमाओमां पण वस्त्रांचल छे. तेमज वायडमां मुनिसुव्रतस्वामिनी अत्यंत चिरंतन जीवंतस्वामिनी प्रतिमा छे तेमां पण वस्त्रांचल छे.

अवांतर प्रश्नः—त्यारे गिरनारनी प्रतिमामां वस्त्रांचल केम नथी?

उत्तरः—अत्यंत प्राचीन अतिशयवंत प्रतिमाओनी वात क-रवानी जरूर नथी कारण के तेमां तो श्रीवत्स पण नथी

वळी श्वेतांबर दर्शन प्रमाणे दीक्षा लेती वेळा अवश्य सर्वे तीर्थंकरो सोपधिक एटले वस्त्रसहित होय छे माटे वस्त्रांचल वाजवीज छे



विचार ३ जो.

(यति प्रतिष्टा.)

प्रश्नः—हमणाना घणा यतिओ जिनप्रतिमानी प्रतिष्टा करे छे, छतां तमे केम नथी करता ?

उत्तरः—सूत्र, निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, वृत्ति, अने टिप्पनक रूप आगमग्रंथोमां कोई ग्रंथकारे कोई ठेकाणे साधुने आश्री प्रतिष्टा कही नथी उलटुं श्रीभद्रबाहुस्वामि वगेराए कल्पादि सिद्धांत ग्रंथोमां श्रावकोनेज आसरीने प्रतिष्टानी विधि कही छे

कल्पभाष्यना पहेला उद्देशामां लख्युं छे के साधुए ज्यां प्रतिष्टा थती होय त्यां चैत्यपूजा होता, अथवा राजाए निमंत्रण करतां, अथवा संज्ञि एटले श्रावक तेनी भावबृद्धि करवा माटे, अथवा पोते वादी होता, अथवा क्षपक एटले तपस्वी होतां, अथवा धर्मकथिक होता, अथवा शंकित एटले कोई सूत्रार्थमां शंकावंत थएल होतां, अथवा पात्र एटले शिष्यादिक मळवाना होता, अथवा प्रभावनाना निमित्ते, अथवा प्रवृत्ति एटले समाचार मळवाना होता, अथवा उत्साह टाळवाना कारणे जवुं

इहां संज्ञि तथा वादिरूप बे द्वारनी व्याख्या करता चूर्णि-

कारे लख्युं छे के संज्ञि एटले श्रावकोने जिनप्रतिमानुं पहेलुं प्रतिष्ठापन करतां परवादी विघ्न मकरो एवा विचारथी वादि साधु त्यां जाय. तेमज कोई श्रावक जिनप्रतिमानुं पहेलुं प्रतिष्ठापन करे, त्यां साधुओने आवेला जोइ विचारे के ज्यारे आ महात्माओ पूजा जोवा सारुं आवे छे, तो मारे पण ए कल्याणकारी छे माटे मारे नित्य पूजा करवी, एम ते श्रावकनी बुद्धि थाय. अने जो त्यां साधुओ नहि जाय तो श्रावकना मनने एम थाय के कोई महात्मा तो आवता नथी माटे शुं करवा पूजा करुं. इत्यादि.

माटे इहां पहेलां प्रतिष्ठापन करे एम लख्युं छे तेनो अर्थ आगला संबंध ऊपरथी पहेली पूजा करे एम थाय छे.

कदाच कोई कहेशे के इहां प्रतिष्ठापन शब्द प्रेरकरूपथी सिद्ध थएल छे माटे तेनो अर्थ प्रतिष्ठा करावबी एवो थशे तो तेने अमे कहीए छीये के जो एम थाय तोपण साधुए प्रतिष्ठा करवी एम नथी आवतुं.

अवांतर प्रश्नः—चूर्णिमां कह्युं छे के साधुओ पूजा देखवा आवे छे पण कंइ प्रतिष्ठा तो देखवा नथी आवता ?

उत्तरः—सिद्धांतमां जे पहेली पूजा तेज प्रतिष्ठा कहेवाय छे. अंजनशळाका के आह्वानादिक क्रियाओ कंई प्रतिष्ठा नथी कही.

वळी प्रभावती राणीना वृत्तांतमां पण वीरप्रभुनी मूर्त्तिनी प्रतिष्ठा विद्युन्माळी देव तथा प्रभावती शिवाय कोइए करी नथी.

तेमज समुद्राचार्यकृतप्रतिष्ठाकल्पमां श्रावकप्रतिष्ठाज देखाय छे.

तथा पंचाशकमां प्रतिष्ठा द्रव्यस्तवमां गणी छे. अने यतिने द्रव्यस्तव करवो आवश्यक निर्युक्ति तथा महानिशीथमां सर्वथा निषिद्ध कर्यो छे.

माटे श्रावको पहेलां पूजे अने पछी चतुर्विध संघ वांदे ए

रीते चतुर्विध संघ प्रतिष्ठाकारी छे एम मानीए छीए

वळी जे प्रतिष्ठाकल्पोना आधारे सावद्यप्रतिष्ठा चाले छे तेओ पण बरोबर युक्ति सहित नथी. जुओ हरिभद्रसूरिकृत प्रतिष्ठाकल्पमां जिननु आह्वान करवुं कह्युं छे, ते शुं सिद्धिक्षेत्रथी जिन आवता हशे! तेमज कोइक प्रतिष्ठाकल्पमां सूरिमंत्रथी प्रतिष्ठा करवी कही छे अने उपाध्यायादिक वर्द्धमानविद्या वगेराथी पण प्रतिष्ठा करे छे तथा पचाशकमा नोंकारमंत्रवडे पण प्रतिष्ठा करवी कही छे

वळी हरिभद्रसूरिकृत प्रतिष्ठाकल्पमां गायना मूत्र, छाण, दूध, दहि, तथा घृतरूप पंचगव्यथी स्नान लख्युं छे अने क्याक पांच उदुंबरनी अतर्छालथी स्नान कह्युं छे तथा क्याक पांच मृत्तिकावडे स्नान कह्युं छे

एम प्रतिष्ठानी विधिओ अनेक होवाथी क्यां आस्था थाय?

कदाच कोई कहेशे के अमे फक्त अंजनशळाकारूप निरवद्य प्रतिष्ठाज करशु तो तेम तेनाथी कही शकाशे नहि, कारण के प्रतिष्ठाकल्पोमा अनेक सावद्यकामो करवां कहेलां छे

अवातर प्रश्नः—जो तमे यतिप्रतिष्ठा प्रमाण नथी करता तो तेमणे प्रतिष्ठित करेली प्रतिमाओ केम वांदो छो?

उत्तर १ लुंः—प्रतिष्ठा करनार त्रण कहेवाय छे एक सूत्रधार एटले शिलाट प्रतिष्ठा करे छे, बीजी श्रावक करे छे, अने त्रीजी यति करे छे तेथी अमे वचली श्रावकनी प्रतिष्ठा मनमा करीने वांदीए छीए

उत्तर २ जुंः—प्रतिष्ठा करनार यति प्रतिष्ठा करती वेलाए, साधु माटे ठेरावेला प्रमाणथी अधिक अने दशासहित कोरां वस्त्र पहेरीने तथा सोनानी वींटी, मींढोळ, अने कुसुंभना सूत्रवडे

अलंकार करीने वरराजा जेवो वेष करे छे, वचने करी अढार स्नान तथा सेंकडो औषधीओना मूळादिकवडे प्रतिष्टानी मात्रविधिओ चलावे छे, अने कायाए करी फूल, चोखा वगेरानो तथा स्त्री अने उद्योतिका एटले अग्निप्रकाशनो स्पर्श करे छे तेथी जेम सामायिक करतां श्रावक यति जेवो कहेवाय छे तेम प्रतिष्टा वेला यति पण श्रावक जेवोज प्रतिभासे छे. (माटे तेणे करेली प्रतिष्टा वास्तविकरीते श्रावक प्रतिष्टाज थाय छे.)

उत्तर ३ जुंः—वळी जे केटलाक सर्वथा संयमरहित अविरत जेवा पासत्थाओ प्रतिष्टा करे छे ते केवी यतिप्रतिष्टा कहेवाय?

उत्तर ४ थुंः—वळी यतिए प्रतिष्टा करी एटलाथी कंई प्रतिमा अवंदनीय थती नथी. कारण के कोइएक विधिए करी प्रतिमा करावे छे, थपावे छे, अने पूजे छे अने कोइ अविधिए करावे छे, थपावे छे, अने पूजे छे. परंतु त्यां विधिअविधिनुं फळ तो करनारने छे; वांदनारने तो वीतरागनी प्रतिमा जाणी शुद्ध चित्तथी वांदतां लाभज छे.

शास्त्रमां पण निश्राकृत ने अनिश्राकृत चैत्यो सरखी रीते वांदवा लायक कह्यां छे.

वळी तमोए मानेली प्रतिष्टामां पण पेटामां श्रावकनी प्रतिष्टा रहेल छे छतां तमो केम वांदो छो? इहां जे तमारुं उत्तर तेज अमारुं छे.

(यादी)—वळी केटलाएक सैकां थयां प्राये चैत्यवासियोनीज प्रतिष्टा देखाय छे. तथा केटलाक अविवेकि श्रावको जिनमंदिरमां गणेश बेशाडे छे तेनी, तथा क्षेत्रपाळ, अंबिका, सरस्वती, गोमुख वगेरा यक्ष, ने चक्रेश्वरी वगेरा देवीओनी पण चैत्य वासिओ प्रतिष्टा करे छे. माटे चैत्यवासिओनां केटलां काम तपासिए.

माटे जिनप्रतिमानी प्रतिष्टा श्रावकनुंज कृत्य छे.



विचार ४ थो.

प्रश्नः—दीप पूजा करवी के नहि ?

उत्तरः—शास्त्रमा नथी कहेल माटे न करवी बाकी अधारुं होय तो मूर्त्तिना दर्शन सारुं दीवो कराय छे, पण पूजाना अर्थे न करवो

वळी विवेकिओ तो प्राये माजनीज पूजा करे छे, रातनी नथी करता



विचार ५ मो.

प्रश्नः—रायपसेणी वगेरा सूत्रोमा देवताना अधिकारे रूपाना तंडुलज लखेल छे माटे बीजा केम चडावाय ?

उत्तरः—पोतानी शक्ति प्रमाणे बीजा तंडुल चडावे ते पण रजतमय लेखवा

इहा व्यवहारना भाष्यमा लखेल पुष्करिणी वगेरा दृष्टांतोनी जिना पुरावारूप छे



विचार ६ ठो.

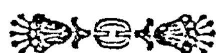
प्रश्नः—भगवतना जन्म महोत्सवमा मेरु ऊपर देवो रूपा, सोना, रत्न, मणि, आभरण, पत्र, पुष्प, फळ, बीज, ने सुगंधि चूर्णनी वृष्टि करे छे एम जंबूद्वीपपन्नत्तिमा कहेल छे माटे फळपूजा अने बीजपूजा केम नथी मानता ?

उत्तरः—मेरु उपर देवो महामहिमा जणाववा माटे हर्षना आवेगथी रूपावगेरानी वृष्टिज करे छे पण कइ पूजा नथी क-

रता जो पूजा करता होय तो तो स्थाळवगेरामां ढगलो करीने ते चडाववां जोइए, पण तेम नथी कर्युं.

वळी जेम त्यां वृष्टि करे छे तेमज ते चीजो अरसपरस वेंहेंचवानुं पण कहेल छे. माटे जो पूजामां चडावेल होय तो केम वेंहेंची शकाय ?

अने ए देवकृत वृष्टि तथा वेंहेंचणना अनुसारे आजे पण रथयात्राना महोत्सवनो महिमा सूचववा पत्र, पुष्प, फळ, अक्षत, तथा मीठाइमेवानी वृष्टि अने वेंहेंचण श्रावको करे छे.



विचार ७ मो.

प्रश्नः—पत्रपूजा तमे मानो छो ते कया अक्षरथी ?

उत्तरः—फूलोनी साथे पत्र पण लीधेल छे. केमके जंबूदीवपन्नत्तिमां फूलना नामोमां पत्रदमनक पद आवे छे तेनो मळयगिरि आचार्ये एवो अर्थ कर्यो छे के पत्रसहित जे दमनक ते पत्रदमनक.

वळी केटलाक तो वर्णारोहण एटले पांचवर्णा फूलनी रचना करवी तेना अंदर पत्र गणे छे,

लोकमां पण मरुवानां पान फूलमध्येज चाले छे.



विचार ८ मो.

(बलि पूजा.)

प्रश्नः—बृहत्कल्पनी निर्युक्तिमां लख्युं छे के तीर्थंकर लिंग तथा प्रवचने करी बीजा साधुओना साधर्मी नथी तेथी तीर्थंकर माटे जे करेलुं होय ते यतिने कल्पे, त्यारे प्रतिमा तो अजीव छे

माटे तेना अर्थे करेलु कल्पे तेमां शुं कहेवु? ए उपरथी जिनप्रतिमा सारु बलि करवी सिद्ध थाय छे माटे तमारा श्रावको बलि केम नथी चडावता?

उत्तरः—निर्युक्तिमां कहेलुं छे ते कंई आहारना माटे नथी, किंतु मोघम वात छे तेम सत्रथी पण कंई आहार के नैवेद्य उपर वात लागु पडे छे तेम नथी देखातु; तेथी एनी व्याख्या अमो एम करीये छीये के तीर्थंकर सारु करेल ते समवसरण, त्यां साधुने रहेवु कल्पे; तेम प्रतिमा सारु करेल चैत्यमा पण व्याख्यान करवु साधुने कल्पे

निर्युक्तिमा संबंध आ रीते छे के पहेला चैत्यद्वारमां चार प्रकारना चैत्य कह्या छे ते आ प्रमाणे केः—साधर्मिचैत्य, मंगळचैत्य, शाश्वतचैत्य, अने भक्तिचैत्य त्यां साधर्मि माटे लिंग अने प्रवचन ए बे पदवडे चौभंगी करवी तेनुं चैत्य ते साधर्मिचैत्य. मथुरानगरीमा घर करतां पहेला अरिहंतनी प्रतिमा बेसाडे छे, जो नहि बेसाडे तो घर पडी जाय तेथी मंगळनिमित्ते तेम करे छे, ते मंगळचैत्य. देवलोकमा चैत्य छे ते शाश्वतचैत्य अने भरतादिके करावेला ते भक्तिचैत्य ते भक्तिचैत्यना बे भेदः—एक निश्राकृत एटले ज्यां साधुनी निश्रा होय ते, अने बीजा अनिश्राकृत एटले ज्यां साधुनी निश्रा नहि होय ते

ए चारे चैत्य साधुने आधाकर्मी नहि थाय कारण के आधाकर्मिनुं लक्षण एवा प्रकारनुं छे के "लिंगथी तथा प्रवचनथी साधर्मि एवा बीजाने उद्देशीने करेल होय ते आधाकर्मी" आ संबंध उपरथी आवे छे के तीर्थंकरना माटे करेलु पण साधुने कल्पे तो प्रतिमा माटे करेलानु शुं कहेवु त्यारबाद ए वात आवे छे के तीर्थंकरना अर्थे करेली देवोनी पूजाने तीर्थ-

कर सेवे छे तेने आधाकर्मी केम न लागे? त्यां जणाव्युं छे के तीर्थंकरनामकर्मना क्षय माटे, तथा स्वभावपणाथी, तथा जीवनी अनुवृत्तिथी, तीर्थंकर सेवे छे माटे अदोषवंत छे.

माटे आ ठेकाणे समवसरण तथा चैत्य संबंधीज विचार देखाय छे आहार बाबत वात जणाती नथी.

अवांतर प्रश्नः-भरतमहाराज बलि रंधावीने लई गया छे ते केम?

उ०—भरतमहाराजे बलि करी छे ते बलि अमे वगर रांधेला चोखानी मानीए छीए अने त्यां एम लखेल छे जे बलि सिद्ध करी ते सिद्धनो अर्थ रांधी एम अमे नथी मानता किंतु तैयार करी एम करीए छीए.

अगर ए अक्षरोथी जो बलि चडाववी सिद्ध थाय तोपण फक्त रांधेला चोखाज चडावो, पण बीजा जातनी बलि शा माटे चडावो छो. तेमज ए अक्षरोमां स्थालमां बलिनुं ढांकण करवुं कहेल नथी माटे तमारे पण ते प्रमाणे बलि उडाववी जोइये.

वळी कोइ कहेशे के प्रभावती राणीना संबंधमां निशीथ चूर्णिमां बलि लखेल छे तेनुं ए उत्तर छे के त्यां प्रभावती राणीए कंई प्रतिमानी पूजा करतां बलि करी नथी किंतु प्रतिमायोग्य काष्टनी शांति सारु बलि करी छे माटे त्यां कंइ पूजाने लागतुं वळगतुं नथी.

वळी निशीथचूर्णिमां लख्युं छे के "अशिववाळा देशमां, अथवा तेवा देशमांथी नीकली ज्यां भक्तपान मळवा मुस्केल होय एवा देशमां साधुओए पोतानो निर्वाह नहि थतां स्थळी एटले देवद्रोणीमां भिक्षा लेवा जवुं. त्यां जो पासत्थाओ पोते आपे नहि तो गृहस्थो पासेथी पासत्थाओने कहेवरावनुं. तेम करतां नहि आपे तो साधुए पोते प्रकटपणे देवद्रोणीमांथी आहार उपाडवो" इहां देवद्रोणी ते साधर्मिचैत्यनी जणाय छे अथवा पासत्थाओए

ग्रहण करेला चैत्यमा कदाच वळि पण भक्ती होय तोपण तेनुं शी रीते आलंबन लेवाय ?

वळी निशीथचूर्णिमा रथयात्रामां फूल, फळ, तथा पक्वान्नादिकनु ढोकरण कयुं छे ते ढगिकरण एटले फळादिकना लाणा व्याख्यान कर्यां छे

विचार ९ मो.

प्रश्नः—ओघनिर्युक्तिमां एक गाठवाळो दांडो कल्पे छे माटे माणसे वंशनोज दांडो कल्पे के केम ?

उत्तर—वंशनोज दांडो कल्पे एवो नियम नथी; कारण के निशीथचूर्णिमा वंश, नेतर, तथा बीजा लाकडानो पण दांडो कहेलो छे अने तेमा जे वंशनो दांडो कह्यो छे ते एक गाठवाळो लेवो

विचार १० मो.

प्रश्नः—साढीनु पात्र, लेखण, पुस्तकना बांधवा नाखवानो दोरो तथा खीलो, अने पोंजणी ए सर्वने राखवा कल्पे के नहि ? तथा पुष्पादिकथी पुस्तक पूजवु क्यां कह्यु छे ?

उत्तरः—पुस्तक राखवानु होवाथी तेनो परिकर साथेज आवे छे; केमके शास्त्रना पुस्तकना पाठमा साढीनु पात्र तथा लेखण अने दोरो लीधेला छे अने दोरो लेवाथी खीलो पण आवी जाय छे अने आगळ लख्युं छे के पोंजणीथी पुस्तकने सूर्याभदेवनाए पोंज्युं अने पुष्पादिकथी पूजा, तेथी पोंजणी आवे छे तेमज पुष्पादिकथी पुस्तक पूजाय ते पण वात सिद्ध थाय छे

विचार ११ मो.

प्रश्नः—पुस्तको राखतां सत्वनो उपघात थाय छे माटे पुस्तक केम राखो छो ?

उत्तरः—उत्सर्गे पुस्तक राखवानी ना पाडी छे पण अपवादे राखवां कह्यां छे; कारण के काळने अनुसरीने चरणकरणने अर्थे पुस्तक राखतां संयम रही शके छे एम दशवैकालिकचूर्णिमां कह्युं छे.



विचार १२ मो.

प्रश्नः—निशीथनी चूर्णिमां पांच प्रकारनां पुस्तक कह्यां छे ते भले राखो पण ते उपरांत टीपणी, कवडी, पाटली, ने ठवणी वगेरां केम राखो छो ?

उत्तरः—इहां टीपणी, कवडी, ने पाटली तो पांच प्रकारना पुस्तकमांज अंतर्भूत थाय छे. अने ठवणी तो पुस्तकनी आशातना टाळवा सारु राखीए छीए. कारण के पुस्तक भूमि ऊपर राखवुं जोइये नहि किंतु विवेकिए पाटला, ठवणी, के वस्त्र ऊपर अथवा हाथमां धरवुं जोईए.



विचार १३ मो.

प्रश्नः—द्रव्यस्तवमां साधुने अनुमति तथा कारापण छे के नहि?

उत्तरः—द्रव्यस्तवमां साधुने अनुमति तथा कारापण नथी. केमके रायपसेणी सूत्रमां सूर्याभे वीरस्वामिने वांदतां प्रभुए तेने अनुमत कर्यो छे पण नाटकनी रजा मागतां भगवान् पोते वीतराग होवाथी तथा गौतमादिकने स्वाध्यायमां विघात थवाना हे-

तुथी मौन ग्रह्या छे माटे अनुमति नथी आपी

वळी कोइ कहेशे के भद्रबाहुस्वामिए ए द्रव्यस्तव श्रावकने युक्त छे एम कहेता अनुमन कर्यो, तो तेणे जाणवु जोइए के ए प्रज्ञापनी भाषा छे कारण के दरेक कनानी वस्तु ज्ञानिए कथाथीज मालम पडे छे पण तेटलापडे कइ तेनी अनुमति के कारापण सिद्ध थता नथी

वळी जो त्रिविधे त्रिविधे प्रत्याख्यान करनार साधुओनी पण द्रव्यस्तवमा अनुमति अने कारापण सिद्ध करो छो तो त्रिविधे त्रिविधे सामायिक करनार श्रावको शा माटे पूजादिक नथी करावता.



विचार १४ मो.

प्रश्नः—तमारा यतिओ दररोज चैत्यमा केम नथी जता?

उत्तरः—आगममा यतिओने व्याख्यान देवा वगेरा विशेष कारण विना पर्वदिवसमाज चैत्यमा जवु कहेल छे; जे माटे व्यवहारचूर्णिमा कहेलु छे के आचार्य कुळ के गच्छना अनेक प्रकारना कार्योमा वसतिथी बाहेर नीकळवु अने पाक्षिकादिक पर्वोमा चैत्यवंदन करवा अवश्य नीकळवुं

कोइ कहेशे के इहां अवश्य जवु एम कहेल होवाथी ए अर्थ नीकळे छे के पर्वोमा अवश्य जवु अने अन्यदा अनियम छे पण तेम नथी, कारण के इहा वसतिथी आचार्ये बाहेर नीकळवामा ये कारण बताव्या छे एक कुळगणादिकना कार्य, अने बीजुं पर्वोमा चैत्योमा जवु त्या पहेला कारण अनियमित छे अने पर्वदिने चैत्यमा जवु नियत छे तेने आश्री अवश्य पद कहेल छे.

विचार १५ मो.

प्रश्नः—तमे चैत्यवंदन करतां इरियावहीप्रतिक्रमण पूर्वक चार काउसग्ग अने बे नमोत्थुणा वगेरा विधि केम नथी करता?

उत्तरः—आगममां साधुने त्रण थुइवडेज चैत्यवंदन करवुं कहेल छे. कारण के व्यवहारभाष्यमां कह्युं छे के साधु मळमलिन अने अस्नात होवाथी त्रण त्रण श्लोकवाळी त्रण थुइओ कह्या उपरांत विनाकारणे वधु वखत चैत्यमां नहि रहे.



विचार १६ मो.

प्रश्नः—चैत्यवंदन करतां तमो संसार दावानळ वगेरा थुइओ केम नथी करता?

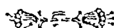
उत्तरः—आगममां साधुने चैत्यवंदन करवानी विधि आवी रीते छे के निश्राकृत अथवा अनिश्राकृत सर्व चैत्योमां त्रण थुइ कहेवी.

कोइ कहेशे के चउवीसत्था वगेराने थुइ क्यां कही छे? तो तेणे जाणवुं जोइये के कार्योत्सर्गनिर्युक्तिनी चूर्णिमां चउवीसत्था, पुक्खरवरदीवड्ढे, तथा सिद्धाणं बुद्धाणं, ए त्रणेने थुइरूपे कह्यां छे.

कोइ कहेशे के कल्पचूर्णिमां हीयमान स्तुतिओ कहेवी कही छे अने चउवीसत्थादिक तो शाश्वती थुइओ छे माटे तेमने हीयमानपणुं केम घटे. तेनुं उत्तर ए छे के आवश्यकचूर्णिमां जेम पडिक्कमणानी समाप्तिमां कहेवानी थुइओ स्वरे करीने वर्द्धमान एटले लांबी करीने कहेवी कही छे तेम इहां पण स्वरे करीने हीयमान एटले नानी करी कहेवी.

वळी कल्पनी विशेष चूर्णि तथा बृहद्भाष्य तथा आवश्य-

वृत्तिमा प्रतीयमान थुइओ अथवा तेना बदले अजितशांतिस्तव कहेवो एम पण कह्युं छे



विचार १७ मो.

प्रश्नः—कल्पभाष्यनी चूर्णिमा मातुना पात्राओ माटे शकटलेप एटले खंजनलेप सुंदर कह्यो छे माटे तमे बीजो लेप केम करो छो?

उत्तरः—खंजनलेप सुंदर छे; पण ते नहि मळतो होय तो बीजो लेप पण करी शकाय छे केमके ओघनिर्युक्तिमा सामान्यपणे अचित्तपृथिवीकायथी लेप थतो कह्यो छे तथा पिंडनिर्युक्तिमा लेप एटले नागपुरपाषाण वगेराथी नीपजेलु द्रव्य कह्यु छे तेना अभिप्राये धातुलेप पण टीकाकारे कह्यो छे वळी त्या आदि शब्द छे तेथी कीटलेप पण थई शके छे

माटे खंजनलेपना अभावे धातुलेप तथा कीटलेप पण थइ शके छे



विचार १८ मो.

प्रश्न —शास्त्रमा कह्यु छे के साधुने भीत के स्तंभ वगेरानो अवष्टंभ नहि लेवो जोइये; केमके त्या जनजतुओनो प्रचार चालु होवाथी प्रतिलेखना थइ शके नहि; छता तमे अवष्टंभ केम लेवो छो?

उत्तरः—तमे कह्यु ते उत्सर्ग एमज छे पण एम पण कह्युं छे के असमर्थ होय ने पाछा दुखता होय तो तेणे भीत के स्तंभ वगेरा स्थिरावष्टंभ लेवो



विचार १९ मो.

प्रश्नः—चंचल एटले हीलता चालता पाटीआ वगेरनो अवष्टंभ केम ल्यो छो ?

उत्तरः—ज्ञातासूत्रना पांचमा अध्ययननी टीकामां पीठफलकशय्यासंस्तारकपदोनी व्याख्यामां फलक अवष्टंभ माटे कहेल छे. तथा कल्पपीठमां सूतर तथा ऊनना अवष्टंभ पण साधुना माटे कहेल छे.



विचार २० मो.

(मुख वस्त्रिका.)

प्रश्नः—बीजा बधा यतिओ श्रावकोने मुखवस्त्रिका रखावी वांदणा देवरावे छे, छतां तमे मुखवस्त्रिका केम नथी रखावता ?

उत्तरः—आगममां ठेकाणे ठेकाणे वस्त्रांचळथीज श्रावको वांदणा करता देखाय छे. अने क्यां पण मुखवस्त्रिकावडे वांदणा करता कह्या नथी.

जुओ आवश्यकचूर्णिमां श्रीकृष्ण महाराजे अढार हजार साधु द्वादशावर्त्तवांदणाथी वांद्या त्यां मुखवस्त्रिकानी बाबत जणाती नथी. तथा आर्यरक्षितसूरिना संबंधमां ढड्ढरश्रावकनी वात आवश्यकचूर्णिमां छे त्यां पण मुखवस्त्रिका देखाती नथी. इहां कोइ कहेशे के इहां जेम मुखवस्त्रिका नथी कही तेम वस्त्रांचळ पण क्यां कह्युं छे? त्यां ए उत्तर छे के उत्तरासंगवडे साधुना अपाश्रयमां प्रवेश कर्यो छे अने ते मूकवानुं के मुखवस्त्रिका ग्रहण करवानुं कह्युं नथी माटे उत्तरासंग कायमज लागे छे.

वळी वसुदेवहिंडिमां शिवकुमारनी वातना पेटामां राजाए

दृढधर्मनामना श्रावकपुत्रने बोलावीने कह्युं के शिवकुमारने अमोए दीक्षा लेवानी रजा नहि आपता ते मौन धरी बेठो छे अने खातो पण नथी माटे तमे समजावो त्यारे दृढधर्मकुमारे शिवकुमार पासे जइ इरियावही पडिकमी द्वादशावर्त्तवंदन कर्युं इहां पण मुखवस्त्रिका जणाती नथी केमके दृढधर्मने राजाए ज्यारे बोलाव्यो त्यारे कंइ तेने प्रयोजननी खबर नहोती जेथी मुखवस्त्रिका साथे लइ जाय, अने उत्तरासंगसहित तो आवेल होय एमा शक जणातो नथी

तथा तुंगिकानगरीना श्रावकोए स्थविरमुनिओने वादवा जतां पाच अभिगम साचव्या छे माटे त्या पण उत्तरासंगज जणाय छे

वळी प्रदेशी राजाए पण पाच अभिगम साचवी केशिमुनिने वंदन करी पोतानो अपराध खमाव्यो छे इहा वदन शब्दथी द्वादशावर्त्त वंदनज जणाय छे केमके आवश्यकनिर्युक्तिमा अपराध खमावता द्वादशावर्त्तवंदन देवां कह्या छे कोइ कहेशे के पेहेल्लेज दिने तेमने द्वादशावर्त्तवंदन शी रीते आवड्युं हशे? त्या एम जाणवुं के प्रदेशी राजा प्राज्ञ हता माटे पहेले दिने पण आवडे तेमा असभव नथी, अथवा चित्रसारथि साथे वादणा कर्या हशे, अथवा गुरुए कराव्या हशे, केमके गुरुओ नवा शिष्यने पहेले दिनथीज पाडिकमणु करावे छे

वळी आवश्यकचूर्णिमा अन्नाद्धिमास श्रावकने घेरथी पण सामायिक करी गुरु पासे के चैत्यमा जवानु कह्यु छे माटे ते जो उत्तरासंग टाळी फक्त मुखवस्त्रिका लई रस्ते चाले तो लोकमा पण उड्डाह थवानो सभव छे

वळी सामायिक अने पोसहवाळाए प्रमार्जन रजोहरण के वस्त्रांचले करी करवु एम शास्त्रमां कहेलु छे पण मुखवस्त्रिकावडे प्रमार्जन करवुं कह्युं नथी

वळी वांदणा देतां पचीश बोल साचववानुं कह्युं छे त्यां त्रीजो बोल यथाजातमुद्रा छे. ते बे प्रकारे छे—एक योनिनिष्क्रमणरूप, अने बीजी व्रतप्रतिपत्तिरूप त्यां पहेली मुद्रा ते ए के "खमणिज्जो भे किलामो" ए पाठ कहेतां मस्तके अंजलि करवी. ए मुद्रा चतुर्विध संघने समान छे. अने बीजा प्रकारनी मुद्रा दरेक वर्गने जूदी जूदी रीते छे. त्यां साधु रजोहरण, चलोटो, अने मुखवस्त्रिका धरी व्रत ले, साध्वी गुरु पासेथी व्रत लेतां चौद उपकरण धरे अने गुरुणी पासेथी लेतां पांच उपकरण धरे. श्रावको तथा श्राविकाओ पांच अभिगम साचवी व्रत ले. माटे चारे वर्ग पोतपोतानी यथाजातमुद्राए वांदणां देवां.

वळी त्रीजा पंचाशकमां गुरु पासे व्रत लेवा जवानी विधिनी व्याख्या करतां श्वेत वस्त्र पेहरीने श्रावक गुरु पासे आवे त्यारे व्रत देवां कह्यां छे त्यां एम नथी जणाव्युं के उत्तरासंग उतारी मुखवस्त्रिका ले त्यारे देवां अने तेथी हमणा पण सर्व पक्षोमां श्रावकश्राविकाओने पोतपोतानी उत्तरासंगादिक मुद्राओ छतांज सम्यक्त्व तथा देशविरति अपाती देखाय छे.

वळी बाळकथी मांडीने श्रावको उत्तरासंगे करीनेज देव वांदे छे, गुरुओने नमे छे, सम्यक्त्व तथा देशविरति ले छे, तथा देवपूजादिक धर्मकरणी करे छे, तेमज इरियावहिपडिक्कमणुं तथा पचखाण वगेरापण उत्तरासंगथी कराय छे तेम षडावश्यक पण उत्तरासंगथीज करवामां शी बाधा छे.

कोइ कहेशे के काउसग, चउवीसत्थो, अने पचखाण उत्तरासंगथी पण थइ शके पण प्रतिक्रमण, वांदणां, अने सामायिक तेनाथी केम थाय ? तो तेणे जाणवुं के सामायिकमां पण शीतथी रक्षण करवा पटीनुं ग्रहण कराय छे माटे त्यां पण वस्त्रांचळ

छेज तेमज इरियावहि पण साधुना पडिकमणानो एक देशज छे तथा उपधान वहेता इरियावहिसूत्र प्रतिक्रमणश्रुतस्कंध कहेवाय छे तथा खमासमणा तो उत्तरासंगथी पण देवाइ शकाय छे अने खमासमण अने वांदणामां एटलोज फेर छे के खमासमण ते नाना वांदणां अने वांदणां ते मोहोटा वांदणा माटे वांदणा पण उत्तरासंगे दइ शकाय

माटे जेम साधुओ अनशनपर्यंत सकलक्रिया रजोहरण, मुखवस्त्रिका, अने चोलपट्टारूप पोतानी मुद्राए करे छे तेम श्रावकोए पण सकल क्रिया पोताना उत्तरासंगरूप मुद्राए करवी.

वळी सिद्धर्षिकृत उपमितभवप्रपंचमां एक राजानी वात आवे छे त्यां राजा बोल्यो छे के देवकृत सुवर्ण कमळमां बेशीने धर्मदेशना करता सूरि मे दीठा त्यारे हुं पांच राजचिह्न उतारी उत्तरासंग करी सूरिना अवग्रहमां पेठो त्यां सूरिने द्वादशावर्त्त वांदणाथी वांदी तथा अनुक्रमे बीजा मुनिओने वांदी आशीर्वाद पामी शुद्धभूमिमा परिवार सहित बेठो माटे इहां खुल्लो उत्तरासंग कह्यो छे

तथा कोइएक चिरंतन आचार्ये आवश्यकमीमांसा नामे ग्रंथ टीका सहित कर्यो छे त्यां श्रावकने मुखवस्त्रिका माटे खुल्लो निषेध कर्यो छे.

तेमज अरहन्नकश्रावके वहाणमा उपसर्ग थता सागारि अणसण, अने प्रदेशी राजाए अणसण कर्यो छे त्यां पण मुखवस्त्रिका तथा स्थापनाचार्य वगरज तेमणे अणसण लेता द्वादशावर्त्तवांदणा, अणसण, तथा आलोचना करी छे

वळी चित्रसारथिए केशिकुमारनु आगमन सांभळी आसनथी उठी केशिकुमारने वंदन कर्यु छे, इहां पण उत्तरासंगज छे

तथा वरुणनागनत्तुए संग्राममां जता मधारो साथे स्त्रीओ तेम

स्थापनाचार्य के मुखवस्त्रिका साथे लीधां नहि. अने जेणे प्रहारनी पीडामां पण पर्यंतालोचना करी तेणे द्वादशावर्त्तवांदणां नहि दीधा होय एम तो कही शकाय नहि.

हवे कया ग्रंथोमां श्रावकने मुखवस्त्रिकानो निषेध करेल छे ते जणावीये छीये.

पिंडनिर्युक्ति, तथा व्यवहारभाष्यमां दशमी प्रतिमा सुधी श्रावकने लिंगथी वैधर्मी गण्यो छे. अने त्यां टीकाकारे लिंग एटले रजोहरण तथा मुखवस्त्रिकारूप कह्युं छे.

कदाच कोई कहेशे के लिंगथी वैधर्मी ते एमके संपूर्ण लिंग न होय पण एकली मुखवस्त्रिका होय तेमां शी हरकत छे तो तेणे जाणवुं के शास्त्रमां रजोहरण वगर एकली मुखवस्त्रिका क्यां पण देखाती नथी. अगर जो एकली पण होय तो जिनकल्पीने संक्षेपे पण रजोहरण ने मुखवस्त्रिकारूप बे उपकरण शा माटे कह्यां छे?

कोई कहेशे के त्यारे श्रावक एकलुं रजोहरण पण केम राखे तेनुं ए उत्तर छे के लिंग ग्रहण करवानी मनाइ छे बाकी औपग्रहिक रजोहरण राखतां कंइ लिंग थतुं नथी. अने ए औपग्रहिक* रजोहरणथी प्रमार्जनज करे वंदनादिक नहि करे माटे तेमां हरकत नथी.

त्यारे कोई कहेशे के औपग्रहिक रजोहरण माफक मुखवस्त्रिका पण औपग्रहिक श्रावक राखशे त्यां ए उत्तर छे के आवश्यकचूर्णि वगेरामां जेम रजोहरण साधु पासेथी मागवानुं अथवा श्रावकना घरे होवानुं लख्युं छे तेम क्यां मुखवस्त्रिका माटे लख्युं नथी. माटे मुखवस्त्रिका औपग्रहिक नहि थइ शके.

---

* कारणनी अपेक्षाथी संयम माटे रखाय ते.

(शंका समाधान.)

(१) प्रश्न व्याकरणना त्रीजा संवरमां गृहस्थे अणदीधेल वस्त्र, पात्र, कंबल, दंडक, रजोहरण, निषद्या, चलोटो, मुखवस्त्रिका, तथा पोंछणा वगेरा उपकरण साधुए नहि लेवां एम कह्युं छे माटे श्रावकना घेरे मुखवस्त्रिका सिद्ध थाय छे, एम कोइ कहे तो तेनु ए उत्तर छे के ए स्थळे तो साधुना बीजां पण बहु उपकरण कह्या छे त्यारे शु ते पण बधा श्रावक वापरे के? माटे एथी कंइ मुखवस्त्रिका सिद्ध थइ शकती नथी

(२) कोइ कहेशे के प्रश्नव्याकरणमा कह्युं छे के साधुए गृहस्थनी पूजना करीने पण आहार न लेवो त्या वृत्तिकारे पूजनानो अर्थ करतां लख्यु छे के पूजना एटले निर्माल्य आपवुं, वासक्षेप आपवो, मुखवस्त्रिका के नोकरवाळी देवी वगेरा माटे ए अर्थथी श्रावकने मुखवस्त्रिका सिद्ध थशे इहा ए उत्तर छे के भिक्षा देनार तरफ चाटुवचन बोलवा, आसन आपवुं, निर्माल्य देवु, वासक्षेप नाखवो, मुखवस्त्रिका आपवी, तथा नोकरवाळी देवी ए छ काम प्राचीन मुनिओए निषेध्या छता आजकालना यतिओने चलावता जोइ अभयदेवसूरिए निषेध्या तेमा श्रावकने मुखवस्त्रिकावडे वाटणा देवानु शुं आव्युं? कदाच कोइ कहेशे के त्यारे मुखवस्त्रिकावडे गृहस्थने बीजु शु काम होय, माटे ए युक्तिथी वांदणा आवे छे तेणे जाणवु के ए युक्ति त्यारे घटे के ज्यारे बीजा ठेकाणे सिद्धातना अक्षरोथी मुखवस्त्रिका सिद्ध थती होय; पण तेम नहि थाय तो शी रीते युक्ति घटित थाय, अने मुखवस्त्रिकावडे गृहस्थने बीजु शु काम होय त्या जाणवु जोइये के मिथ्यादृष्टि भिक्षा देनारने वस्त्र सांधवा वगेरा घणा काम होय छे

(३) वळी कोइ कहे छे के आवश्यकचूर्णिमा श्रावकने सा-

मायिक करतां कुंडळ, नाममुद्रा, पुष्पतंबोळ, अने प्रावारक वगेरां मूकवानां कह्यां छे, माटे प्रावारक एटले ऊपरनुं वस्त्र ऊतारवुं सिद्ध थाय छे. ते वात पण रद्द छे कारण के प्रावारक शब्द सिद्धांतमां दुःप्रत्युपक्षित एटले मुश्केलीए जोइ शकाय तेवुं वस्त्र विशेष लीधेल छे. अने जो इहां सामान्यपणे ऊपरनुं वस्त्र लइए तो सामायिकवाळाने सर्वथा वस्त्र अग्राह्य थशे; अने तेम तो कंइ छे नहि, केमके सामायिक के पौषधवाळा पण वस्त्रनी अनुज्ञा लइ वस्त्र ग्रहण करता देखाय छे.

वळी प्रावारक शब्दे पटी कहो छो, त्यारे तमे सर्व सामायिक करीने ते केम राखो छो तेमज ए अर्थ.करतां तो श्राविकाने पण उत्तरीय वस्त्र मूकवुं पडशे.

माटे प्रावारक शब्दनुं निजमतिकल्पित व्याख्यान नहि करतां पूर्व श्रुतधरकृत व्याख्यानज करवुं जोइये.

(४) कोइ कहे के कुंडकोळिक श्रावकना अधिकारमां वात आवे छे के "कुंडकोळिया श्रावक एक वेळा अशोकवनिकामां आवी पृथिवीशिळा पट्ट उपर नाममुद्रा अने उत्तरासंग मेळीने वीर भगवान्‌नी धर्मप्रज्ञप्ति कबूल करी विचरे छे." माटे इहां नाममुद्रा ने उत्तरासंग मेळवाथी अर्थापत्तिए मुखवस्त्रिका लइने धर्मप्रज्ञप्ति एटले पौषध लीधो देखाय छे. तेनुं ए उत्तर छे के एम व्याख्यान थइ शकतुं नथी कारण के पौषधनुं अशोकवनिका स्थानज नथी. केमके आवश्यकचूर्णिमां तेना स्थान चैत्य, साधु मूळ, घर, के पौषधशाळारूप चारज बताव्यां छे. वळी वृत्तिकारे पण धर्मप्रज्ञप्तिनो अर्थ पौषध नथी कर्यो. किंतु श्रुतधर्म प्ररूपणा एटले के मत के सिद्धांतविचाररूप कर्यो छे.

(५) कोइ कहेशे के आवश्यकचूर्णिमां सर्व पौषधमां वस्त्रा-

भरणनो त्याग करवो कहेल छे माटे तेथी मुखवस्त्रिका सिद्ध थशे तेनु ए उत्तर छे के त्या कंइ सामान्यपणे सर्वे वस्त्र त्याग करवा लखेल जणातुं नथी, किंतु भरतभरेला वगेरा बहुमूल्य माटे लागे छे कारण के अभयदेवसूरिए पण तेवुंज व्याख्यान कर्यु छे अगर सर्व वस्त्र माटे लइये तो हेठे पहेरवानु वस्त्र पण त्याग करवुं पडे. वळी घणा स्थळे पौषधमा प्रमार्जन वस्त्राचलादिकथी करवुं लख्यु छे ते जो सर्वथा वस्त्र त्याग करवामा आव्या होय तो केम संभवे?

(६) कोइ कहेशे के प्रतिक्रमणभाष्य तथा आवश्यकवृत्त्यादिकमां अगीआरमी प्रतिमा लेतां रजोहरणने पात्रा लेवा कह्या छे, त्या मुखवस्त्रिका नथी कही, माटे ते अगाउ होवी जोइए तेनुं ए उत्तर छे के अगीआरमी प्रतिमा लेता तो अवश्य चौदे उपकरण होवां जोइए, तेथी तेमाना बे साक्षात् कही बताव्या छे, अने तेनो ए अर्थ थाय छे के रजोहरण शब्दे रजोहरण, मुखवस्त्रिका, वगेरा छ उपकरण, अने पात्रा शब्दे, पात्रक, पात्रकर्वंध वगेरा आठनु उपलक्षण थाय छे. ए अर्थ पचाशक टीकामा छे

(७) कोइ कहे के आवश्यकचूर्णिमा श्रावकने औपग्रहिक रजोहरण कहेल छे, माटे श्रावक साधु पासेथी रजोहरण मागी तेनावडे वादणा आपे तेनुं ए उत्तर छे के तेम मानशो तोपण ते कदाच साधु पासे नाहि होय त्यारे वस्त्राचले वादणा देवरावना पडशेज माटे रजोहरणथी भूप्रमार्जनज करवु घटे छे अने पूर्वाचार्योए पण रजोहरणथी प्रमार्जनाज कहेली छे

वळी जो श्रावकने साधु पासेथी मागेला रजोहरणवडे वांदणा करवाना होय तो त्यारे साधुओने तेवां रजोहरण घणा राखवा पडशे कारण के वादणां तो समकाले घणाने करवाना होय छे.अने प्रमार्जना तो वेत्रण रजोहरण होय पण एकबीजाने आप-

तां अनुक्रमे सैकडा श्रावको करी शके छे.

(८) कोइ कहे छे के रजोहरण न होय त्यारे पोतना अंतवडे प्रमार्जन करवुं आवश्यकचूर्णिमां कहेल छे. त्यां पोतशब्दे मुखवस्त्रिका लेशुं, कारण के आवश्यकचूर्णिमां पुत्तावरिया शब्दे मुखवस्त्रिका कहेल छे. तेनुं उत्तर ए छे के पुत्तावरिया शब्दनी व्युत्पत्ति करतां पुत्ति शब्द छे, कंई पोतशब्द नथी. अने सिद्धांतमां पण सघळा स्थळे पुत्तिशब्दे मुखवस्त्रिका आवे छे पण पोतशब्दे नथी आवती. जो पोतशब्दे मुखवस्त्रिका आवती होय तो तेना अक्षर वतावो. अने पोतशब्द सामान्यवस्त्रनो पर्याय तो ठेकाणे ठेकाणे देखाय छे.

(९) केटलाएक वळी आवश्यकचूर्णिना एक आलावानो खंडित भाग लइ मुखवस्त्रिका सिद्ध करे छे ते अक्षर ए रीते छे के "विनयमूळ धर्म जाणी गुरुने वांदवा इच्छतो थको संडासा पडिलेही बेशीने मुखवस्त्रिका पडिलेहे. पछी मस्तक सहित काया प्रमार्जीने उत्तम विनयवडे त्रिकरण शुद्ध वांदणा आपे." इहां ए उत्तर छे के ए अक्षर तो केवळ साधुना अनुष्ठान वावतना छे माटे एना पूर्वापर भाग छोडीने फक्त खंडित आलावो बतावयो वाजवी नथी. अने पूर्वापर भाग तपासतां खुल्लुं मालम पडशे के ते साधुना माटेज छे. कारण के त्यां कहेलुं छे के वे हाथे रजोहरण लई संयतभाषाए आलोचना करवी, ते श्रावकने केम घटे?

(१०) कोई कहे के आवश्यकचूर्णिमां कृष्णना वांदणानी विधिमां पांच अभिगमन नथी त्यां ए उत्तर छे के त्यां राजा नीकल्यो ए पद तो छेज माटे ते पदनी व्याख्या करतां अतिदेशना वळे उववाइमां कहेल कोणिकना आलावानी तमाम विना आवी शके छे. ए माटेज चूर्णिमां पण पहेलां राजा नीकल्यो एवुं कही आगळ लख्युं छे के वीजा राजाओ थाकीने बेठा.माटे

इहां पहेला परिवार नहि कह्यो पण वांदणावेला अतिदेशना वळे जेम परिवार लीधो छे तेम पाच अभिगमने पण लई शकाय छे.

आ अतिदेशव्याख्या टीकाकारोने संमतज छे जे माटे भगवतीटीकामा पर्षदा नीकली ए पदे करीने उववाइसूत्रनो ते संबंधे चालेल बधो आलावो लीधो छे

(११) पूनमीया पक्षना वर्धमानसूरिए पोताना करेल कुलकमां मुखवस्त्रिका सिद्ध करवा मंडाण करेल छे तेमां सात युक्तिओ करी छे तेमानी छनुं तो ऊपर खंडन थई चूक्युं छे सातमी द्रव्यक्रीतनी युक्तिनुं आगल करशुं पण ए कुलक करनार ऊपर आ एक मोहोटो दोष रहे छे के तेणे आवश्यकचूर्णिमां रहेला भावारकशब्दने फेरवीने तेज चूर्णिना नामे पगुरण शब्द लख्यो छे

ए कुलकनी सातमी युक्ति ए छे के साधुए द्रव्यक्रीत तथा भावक्रीत आहार न लेवो एम सूत्रमा कह्युं छे. त्यां द्रव्यक्रीत ते ए के मुखवस्त्रिकादिक द्रव्य श्रावकने आपीने आहार लेवो माटे ए ऊपरथी श्रावकने मुखवस्त्रिका ठरे छे

एनुं उत्तर ए छे के ए गाथामा लखेल द्रव्यक्रीत आहार करवा लायक छे के नहि? जो करवा लायक नथी तो मुखवस्त्रिका शाथी सिद्ध थशे? वळी जो कोई कुयति के कुश्रावक तेम करे तो तेथी सुयति सुश्रावकने शुं आव्यु?

(१२) वळी जो कोई विवाहचूलिका के व्यवहारचूलिकाना पाठ बतावे तो तेने ठगज जाणवो केमके ते ग्रथोज आजकाल नथी.

(१३)वळी कोई पिंडनिर्युक्तिनी "निम्मलगध" गाथामा रहेल पुत्ताइ शब्दे मुखवस्त्रिका जणावे तो ते गेरवाजवी जाणवुं केमके मलयगिरिए पोतशब्दे नाना बाळकने लायकना वस्त्रना कटका कहेला छे



विचार २१ मो.

प्रश्नः—विशेषावश्यकमां गुरुना विरहे स्थापना कहेल छे माटे तमे श्रावकने स्थापनाचार्य केम नथी मानता ?

उत्तरः—विशेषावश्यकमां जे कहेलुं छे ते श्रावक आश्री नथी किंतु स्थविरकल्पी साधु माटे कहेल छे. केमके तेमने हमेशां गुरुकुलमां रहेवानुं छे. तेथी जो कोई वेळा गुरुनो वियोग पडे तो तेमणे गुरुकुलवास जणाववा स्थापनाचार्य स्थापवो. ते स्थळ पूर्वापर जोवाथी प्रगट मालम पडशे. आ स्थळे नीचे मुजब वार बाबतो सिद्ध करी बतावीए छीए.

(१) जिनकल्पी वगेराने दंडादिरूप स्थापनाचार्य नथी, कारण के तेओने गुरुकुळवासनी अपेक्षा नथी, तेमज दंडादिक उपकरण होतां नथी. माटे मनमांज गुरुनो भाव थापे छे.

(२) श्रावकोने पण स्थापनाचार्य नथी कारण के गुरुकुळनिरपेक्ष जिनकल्पी मुनिओने पण ज्यारे ते नथी, त्यारे ते श्रावकने क्यांथी होय ?

कोई पूछशे के शुं त्यारे श्रावक गुरुकुलवासी नथी ? तेनुं उत्तर ए छे के गुरुकुलवासी ते गणाय के जे तेमनी साथेज खाए, तेमनी साथेज सूए, तेमनी साथे पडिकमणुं करे, तेमनी साथेज गामोगाम विचरे, गुरुयोग्य भातपाणी लावी आपे, रात दिवस पासे रहे, अने तेमनाज हुकममां वर्त्ते. माटे श्रावक कंइ गुरुकुलवासी न गणाय.

(३) प्रदेशिराजा, तथा शंखश्रावक वगेरानी पौषधशाळामां पण स्थापनाचार्य जणातो नथी. कारण के तेमणे पोसह तथा अणसण करतां पौषधशाळामां जेम संथारा तथा स्थंडिलभूमिनी प-

त्युपेक्षणा करी छे तेम कंइ स्थापनाचार्यनी प्रत्युपेक्षणा करी नथी

(४) स्थापनाचार्य शिवाय पण अनियतस्थानमा सामायिक थइ शके छे केमके आवश्यकचूर्णिमा अनृद्धिमास श्रावकने चारे स्थळे सामायिक करवु कह्युं छे ते चार स्थान ए के चैत्यमा, साधुना पासे, पौषधशाळामां, के जे कोइ स्थळे अवकाश मळे त्यां सामायिक करवुं इहां "जे कोइ स्थळे"नो ए अर्थ छे के खेतर,खळा, सभा, प्रपा, वखार, के सथवाराना पडाव वगेरा स्थळे जीवजंतुरहित शुद्ध भूमि जोइ श्रावके सामायिक करवुं माटे इहां स्थापनाचार्य शी रीते संभवी शके? कारण के श्रावको कंइ खेतरपधरे के गामातरे जतां स्थापनाचार्य गाडे बांधी जता आवता नथी.

(५) स्थापनाचार्य शिवाय अनुष्ठान करता कइ शून्यवाद पण नथी कारण के आवश्यकचूर्णि, तथा पचाशक वगेरामा अनियतस्थाने पण सामायिक करवुं कहेल छे तथा आवश्यकचूर्णि, अनुयोगद्वार, विशेषावश्यक, तथा योगशास्त्रनी टीकामा मनमा गुरुनो भाव राख्याथी पण स्थापनाचार्य थाय छे एम कहेल छे तेमज जिनकल्पी मुनिओ दडकादि स्थापनाचार्य विना पण अनुष्ठान करे छे. तथा वळी प्रदेशि राजा, अने शख श्रावक वगेरानी पौषधशाळामां स्थापनाचार्य कह्यो नथी तेथी ए ग्रंथो तथा ए पूर्वपुरुषोनुं प्रमाण लइ आजकालना श्रावको पण दीठेला वांदेला गुरु महाराजने मनमा साक्षात् खडा करी चितवता थका तेना आलबने अनुष्ठान करे तेमा शो शून्यवाद थाय ?

शून्यवाद तो त्यारे थाय के ज्यारे साक्षात् गुरु पासे के स्थापनाचार्य पासे रह्या छता पण चित्त बीजा स्थळे आपेल होय

वळी जो बाहेरनी स्थापना शिवाय मनमा गुरुनुं स्मरण छतां पण क्रिया नज कराय एम होय तो तमारा पक्षना पण विवेकी

श्रावको प्रभाते ऊठी सामे प्रतिमा नहि छतां पण मनमां कोइ चैत्य के तीर्थ धरीने चैत्य वांदे छे, तेमज केटलाएक इरियावही पडिकमी सज्झाय करे छे, ते केम घटे?

वळी जे गामो के घरोमां न होय प्रतिमा, अने न होय स्थापनाचार्य, तेवा स्थळमां रहेनारा श्रावकोए शुं अविरतज रहेवुं के? माटे तेवा स्थळे देवगुरुने मनमां धारीनेज चैत्यवंदन, पचखाण, इरियावही, सज्झाय वगेरा करवां जोइए.

(६) श्रावकना स्थापनाचार्यनी शास्त्रमां क्यां विधि पण जणाती नथी केमके सूत्र, निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, वृत्ति, अने टिप्पनरूप आगम ग्रंथोमां क्यां पण श्रावकने स्थापनाचार्य आवी रीतनो अने आवी रीते प्रतिष्ठित करावेलो होय एवुं कहुं नथी. तेमज श्रावके पण आ विधिए तेनी प्रत्युपेक्षणा करवी तथा गामांतरे लइ जवुं इत्यादि विधि पण क्यांए जणाती नथी.

वळी तमने अमो पूछीए छीए के जिनबिंबनी माफक स्थापपनाचार्य पण मूर्त्तिरूप केम नथी करावता? चार अंगुलनो शा अभिप्राये करावो छो? वळी पुरुषोए पडिलेहेला स्थापनाचार्य आगळ स्त्रीओ अनुष्ठान करी शके पण स्त्रीओए पडिलेहेला आगळ पुरुषो नहि करी शके एम शा कारणे कहो छो?

तेमज चरितानुवादे पण कोई श्रावके स्थापनाचार्य स्थापेलो के पडिलेहेलो के तेना आगळ खमासमण दीधेलां जणातां नथी.

(७) स्थापनाचार्य बाबत तेवी घटमान युक्तिओ पण नथी. जुओ के स्थापनाचार्यने गुरु लेखी अप्काय तथा ऊजाळाना स्पर्शथी बचावो छो, अगर भूलेचूके ते थइ जतां श्रावकने प्रायश्चित्त आपो छो त्यारे ते करतां मोहोटा प्रायश्चित्तवाळो स्त्रीनो संघट्टो केम नथी अटकावता? वळी आधाकर्मी स्थान, तथा पाटलां केम

तेना माटे राखो छो? तेमज तेनाज माटे धोएली मोपनी ऊपर तेने केम स्थापो छो? तथा ते गृहस्थना घरे केम वास करी शकशे? तथा शी रीते गामांतर जतां वाहन ऊपर लइ जइ शकाशे? इत्यादि विचार करता यदमान युक्तिओ पण जणाती नथी

(८) वळी मनमां गुरुनो भाव राख्याथी पण स्थापनाचार्य थई शके छेज; कारण के विशेषावश्यक, आवश्यकचूर्णि, अनुयोगद्वारवृत्ति, विशेषावश्यकवृत्ति, तथा योगशास्त्रवृत्तिमां साक्षात् गुरुना अभावे दंडकादि स्थापनाचार्य स्थापवो अथवा मनमा गुरुनो भाव धारवो एम वे प्रकारे प्रतिपादन करेल छे

(९) स्थविरकल्पमां ए स्थापनाचार्य युक्त छे

कोई कहेशे के ज्यारे स्थापनाचार्य वे प्रकारे थाय छे अने जिनकल्पिओ तथा श्रावको दंडकादिरूप स्थापनाचार्य नथी स्थापता त्यारे स्थविरकल्पिओने पण तेम करता शो दोष आवशे? तेनुं उत्तर ए छे के स्थविरकल्पिओने गुरुना विरहमां गुरुकुलवासिपणुं जणाववा माटे सिद्धांतमां ठेकाणे ठेकाणे दंडकादि स्थापनाचार्य कहेल छे माटे तेमणे तो ते स्थापवोज जोडये इहां आवश्यकचूर्णि, योगसंग्रह, तथा ओघनिर्युक्तिनां प्रमाण रहेला छे

(१०) इहा जे युक्तिओ छे ते पण शास्त्रानुगतज छे.

कोई कहेशे के तमो अनेक प्रकारनी युक्तिओज बतावो छो, पण एम नथी बतावी शकता जे फलाणा सिद्धांतमा श्रावकने दंडकादिरूप स्थापनाचार्यनी ना पाडेल छे; तेनुं ए उत्तर छे के युक्तिओ पण सिद्धातने अनुगतज आपेली छे, कई स्वमतिविकल्पित युक्तिओ आपी नथी

(११) कोई पूछे के स्थविरकल्पि मुनि स्थापनाचार्य राखे छे त्यारे साध्वीओ शु स्थापे? तेनु ए उत्तर छे के तेओ पोतानी गु

रुणीनी स्थापना स्थापे. कारण के गुरुणी पासेज हंमेश तेओ रहे छे तथा शीखे छे. अने साध्वीओने गुरुकुलवासनां लक्षण गुरुणी साथेज घटमान थाय छे.

(१२) कोई कहेशे के त्यारे गुरुना मुजब जिननी पण मनमां श्रावक स्थापना करशे, प्रतिमानी शी जरुर छे? तेनुं ए उत्तर छे के ए वात अयुक्त छे, कारण के जिनप्रतिमाओ तो शाश्वती तथा भरतादिके करावेली अनेक ठेकाणे वर्णवेली छे. तथा व्यवहार-भाष्यमां कह्युं छे के लक्षणयुक्त, मनोहर, समस्त अलंकारशोभित प्रतिमा जेम जेम मनने आनंद ऊपजावे तेम तेम वधु निर्जरा थाय. तथा तेनी स्नपन, विलेपन, पुष्प, वस्त्राभरणरूप पूजा ठेकाणे ठेकाणे कही छे. माटे ते तो श्रावके अवश्य कराववी जोइये. अने स्थापनाचार्य तो शाश्वतो अथवा कोइ श्रावके करेलो के करावेलो कह्यो नथी. तेमज तेनी पूजाविधि पण क्यां बतावी नथी. माटे ते पेटे तो मनमां गुरुभाव लावीने "गुरुना समक्ष हुं आ सर्व अनुष्ठान करुं छुं" एवो विचार धरवो जोइए. अने एवो भाव दंडकादिरूप स्थापनाचार्यमां के मनमां स्थापेला गुरुमां बन्नेमां सरखो लावी शकाय छे.



विचार २२ मो.

प्रश्नः—तमे साधुने वांदतां बे खमासमण केम नथी आपता?

उत्तरः—तमारा पक्षमां पण केटलाक अनुष्ठानमां एकज खमासमण अपाय छे. जुओ अगाडपछाडनी मंडळीमां साधुओमां एकबीजाने वांदतां, तथा सांजसवार पडिक्कमणामां आचार्य उपाध्याय तथा सर्व साधुने वांदतां, तथा श्रुतनी वाचनामां काउसग

कर्या पछी सर्वने वांदता, तथा वांदीने कालनिवेदन करतां,तथा प्रव्रज्यानी विधिमा सामायिकारोपनुं प्रवेदन करता, तथा उत्थापनामा व्रतारोपनुं प्रवेदन करता, तथा आलोचनानुं प्रवेदन करता, एक एक खमासमणज चाले छे

वळी बौद्ध, ब्राह्मण, भागवत, तपस्वि, तथा दिगंबरोमां पण एकज नमस्कार चाले छे तेमज लोकमा जुहार तथा पगेलागणां पण एकजवार कराय छे

कोइ कहेशे के मोटा बे वांदणानी माफक संक्षेप वंदनमां पण बे खमासमण जोइये तेनुं ए उत्तर छे के नीचे लख्या शास्त्रो भणता प्रारंभे तथा समाप्ति थता द्वादशावर्त्त वांदणां देवां एवी मर्यादा छे, छता वाचनाचार्य कोइवेला द्वादशावर्त्त वांदणा अने कोइ वेळा छोभ वांदणा देवरावे छे, एम बे रीते आगमसंमत छे माटे इहा नक्की देवाना द्वादशावर्त्त वांदणाना स्थाने जो एक खमासमणे करीने पण छोभ वांदणा करे तो तेमा शुं पूछी शकाशे ?

जेमना प्रारंभे तथा अंते वांदणां देवाय एवा ग्रंथोना नाम नीचे मुजब छे

१ अंग, उपाग, मूळ, तथा छेदना श्रुतस्कंध, अध्ययन, अने उद्देशा.
२ एमनी निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, तथा वृत्तिओ.
३ ओघनिर्युक्ति, पिंडनिर्युक्ति, ओघभाष्य, नंदी, तथा अनुयोगद्वार
४ उपोद्घातनिर्युक्ति, तथा पयन्नाओ
५ दशाश्रुतस्कंधनी दशाओ, भगवतीना शतको, ज्ञातानी धर्मकथाओ, अंतगड–अणुत्तरउववाइ–तथा निरयावळीना वर्गो, जीवाभिगमनी प्रतिपत्तिओ, पन्नवणाना पदो, सूरपन्नत्ति तथा चंदपन्नत्तिना पाहुडा तथा पाहुडपाहुडा, दशवैकालि-

कने आचारांगनी चूळिकाओ, आवश्यक—निशीथ—वृहत्कल्प —व्यवहारना पीठो, निशीथनुं प्रलंबप्रकृत तथा ठवणाप्रकृत, वृहत्कल्पनुं प्रलंबप्रकृत तथा मासकल्पप्रकृत, व्यवहारनुं आलोचनाप्रकृत तथा व्यवहारप्रकृत, तथा अतिदेशथी एटले यावत् शब्दथी आवता शतक, वर्ग, अध्ययन के उद्देशाओ.

६ संग्रहणी, क्षेत्रसमास, तथा कर्मग्रंथ.



विचार २३ मो.

प्रश्नः—वृषभकल्पनाए साधुए वसति लेवी ए वात मानो छो के नहि. ?

उत्तरः—मानीएज छीए. अने जो तेवी वसति मळी शकती होय तो शुं कोइ वीजी विरुद्ध वसतिमां रहे ? (वाकी अपवादनी वात जूदी छे.)

इहां वृषभ कल्पनानो विचार आ रीते छे के जे गाममां रहेवुं तेना पूर्व के उत्तर दरवाजा सन्मुख ते दरवाजा ऊपर मुख आवे ए रीते डावे पासे बेठेलो वळद कल्पवो.

त्यां ज्यां शींगडां खूचे त्यां रहेतां कळह थाय, पगोमां रहेतां वळतुं स्थान न मळे, पेट नीचे रहेतां रोग थाय, पुच्छ आवे त्यां रहेतां फूट पडे, स्कंध के पीठनी स्थळे रहेतां वोजो ऊचकवो पडे, तथा पेटना स्थळे रहेतां घात थाय, माटे त्यां न रहेवुं.

किंतु मुखमूळमां रहेतां खानपान मळे, तथा मस्तके अने कांटना स्थळे रहेतां पूजा सत्कार मळे माटे त्यां रहेवुं.



विचार २४ मो.

प्रश्नः—साधुए भोजन करी दिशाए जवुं कहेल होवाथी त्रीजा पहोरेज दिशाए जवुं जोइये, छतां तमे आगल पाछल केम जाओ छो?

उत्तरः—तमे कहो छो तेम कंइ एकांत नथी कारण के ओघनिर्युक्तिमां कालसंज्ञा तथा अकालसंज्ञा ए बन्नेनी विधि बतावी छे. पण कंइ एम नथी कह्युं के अकाले बहिर्भूमिए नहि जवुं कारण के ते ग्रंथमांज कहेल छे के आ देहमां वात, मूत्र, तथा पुरीषरूप त्रण शल्य रहेल छे तेनो वेग अटकाववो जोइये नहि



विचार २५ मो.

प्रश्नः—चेत्रीवर्षादमां त्रण दिन सुधी साधुने जमवुं पण न कल्पे एवी वात छे के नहि?

उत्तरः—एवी वात छेज नहि किंतु ए तो अणसमजणनी वात छे बाकी खरी वात तो आ प्रमाणे छे

वरसाद त्रण प्रकारनो छेः—

(१) जेमां बुद्बुद थाय ते बुद्बुदवृष्टि ते वरसतां त्रण दिवस पछी सघळुं अस्वाध्यायमय थइ जाय

(२) जेमां बुद्बुद न थाय ते तद्वर्जवृष्टि ते वरसतां पांच दिवस पछी सघळुं अस्वाध्यायमय थइ जाय

(३) जेमां फुवार पडे ते फुसितवृष्टि ते वरसतां सात दिन पछी सघळुं अस्वाध्यायमय थइ जाय

माटे तो ए बुद्बुद [illegible]

[illegible]

(१) त्या कल्पभाष्यमा लख्यु छे के त्रण साध्वीयो साथे विचारता कूतराना के तरुण पुरुषोना पराभवथी पोतानो बचाव करी शके, परिहरवा लायक तथा नहि परिहरवा लायक घरो जाणी शके, छ कान थवाथी छानु रहस्य करता अटकी शके, तेमज जे द्रव्य भेगुं करता आत्म तथा सयमविरुद्ध थाय जेवुं के—दहिं.अने तेल अथवा दूध अने काजी, ते, तथा जे देहविरुद्ध थाय जेवुं के शीत अने उष्ण, तेवा द्रव्य जूदा जूदा लइ शके

(२) व्यवहारभाष्य तथा निशीथभाष्यमा त्रणथी ओछी साध्वीयोने गोचरी वगेरा कामे जता निषेध पाड्यो छे

(३) वळी ओघनिर्युक्तिना भाष्यमा साध्वीयोना उपाश्रयमां प्राहूणा साधु आवता तेमने वादवानी विधिमां पण एवुंज लख्युं छे के जो गणिनी स्थविरा होय तो बे के त्रण जणी थइने अने तरुणी होय तो चार के पाच जणी थइने दरवाजानी बाहेरली बाजु नीकळी तेने वादे अने बाकीनी साध्वीयो अदर रही थकी वादे तथा सुखसाता पूछे

ए मध्ये कल्पभाष्यमा एम लख्यु छे जे बे के त्रण जण थइ आवेला प्राहूणा साधुआने त्रणजणीयो थइने गणिनी वादीने सुखसाता पूछे

(४) कोइ कहेशे के ज्ञातासूत्रमा तेतलिपुत्रना घरे साध्वीयोनो संघाडो आवेल कह्यो छे माटे ते पण सिद्ध थइ शके. तेनु ए उत्तर छे के साध्वीयोनो संघाडो त्रण साध्वीयोथीज थाय छे जे माटे पर्युषणाकल्पनी चूर्णिमा लख्यु छे के साधु उत्सर्गे बे होय अने साध्वीयो त्रण, चार, के पाच होय

(५) कोइ कहेशे के आवश्यकचूर्णिमा लख्युं छे के बाहुबलिने काउस्सगमा बारमास पूरा थता ऋषभदेवस्वामिये ब्राह्मी

(१) त्यां कल्पभाष्यमा लख्युं छे के त्रण साध्वीयो साथे विचारना कूतराना के तरुण पुरुषोना पराभवथी पोतानो बचाव करी शके, परिहरवा लायक तथा नहि परिहरवा लायक घरो जाणी शके, छ कान थवाथी छानु रहस्य करतां अटकी शके, तेमज जे द्रव्य भेगुं करता आत्म तथा संयमविरुद्ध थाय जेवुं के–दहिं.अने तेल अथवा दूध अने काजी, ते, तथा जे देहविरुद्ध थाय जेवु के शीत अने उष्ण, तेवा द्रव्य जूदा जूदा लइ शके

(२) व्यवहारभाष्य तथा निशीथभाष्यमा त्रणथी ओछी साध्वीयोने गोचरी वगेरा कामे जता निषेध पाड्यो छे

(३) वळी ओघनिर्युक्तिना भाष्यमां साध्वीयोना उपाश्रयमां प्राहूणा साधु आवतां तेमने वांदवानी विधिमां पण एवुंज लख्युं छे के जो गणिनी स्थविरा होय तो बे के त्रण जणी थइने अने तरुणी होय तो चार के पांच जणी थइने दरवाजानी बाहेरली बाजु नीकळी तेने वांदे अने बाकीनी साध्वीयो अंदर रही थकी वांदे तथा सुखसाता पुछे

ए प्रमाणे कल्पभाष्यमां एम लख्यु छे जे बे के त्रण जण थइ आवेला प्राहूणा साधुओने त्रणजणीयो थइने गणिनी वांदीने सुखसाता पूछे

(४) कोइ केहेशे के ज्ञाताध्ययनमा नेतलिपुत्रना घरे साध्वीयोनो संघाडो आवेल कह्यो छे माटे बे पण सिद्ध थइ शके तेनु ए उत्तर छे के साधुयोनो संघाडो त्रण साध्वीयोथीज थाय छे जे माटे पर्युषणाकल्पनी चूर्णिमा लख्युं छे के साधु उत्सर्गे बे होय अने साध्वीयो त्रण, चार, के पाच होय

(५) कोइ कहेशे के आवश्यकचूर्णिमा लख्यु छे के बाहुबलिने काउस्सगमा वरसवरस पूरु थता ऋषभदेवस्वामिये ब्राह्मी

बाहेर जवुं न कल्पे बाकी बे के त्रण के चार जणी थइने बाहेर जवुं कल्पे तेनुं उत्तर ए छे के बृहत्कल्पमा एवो पाठज नथी किंतु चित्रावाळगच्छना पद्मसूरिए तेवो पाठ रचीने लखी काढ्यो छे मूळपाठ, भाष्य तथा चूर्णिमा तो रातनी वेळाएज विचारभूमि तथा स्वाध्यायभूमि बाबतज बे त्रण के चार जणी माटे विधि लखी छे कइ दिवसमा गोचरी के साधुवसति के बहिर्भूमि के विहारादिकमा जवानु नथी लख्यु छतां ए सूरिए आजुबाजुना पदो छोडी सामान्यपणे "बाहेर जवुं" पद उमेर्युं छे ते बहु अयुक्त छे.

कोइ कहेशे के त्यारे राते के विकाळे पण विचारभूमि तथा स्वाध्यायभूमिए तो बे जणी जइ शके के नहि? तेनुं ए उत्तर छे के तेम पण नहि थइ शके कारण के पाठातरमा ते बाबत पण बे जणीनो निषेध कर्यो छे. अने ते बीजो पाठज चूर्णिकारे प्रमाण कर्यो छे. माटे दरेक कामे त्रण साध्वीयोएज जवुं

(९) कोइ कहेशे बृहत्कल्पना पाचमा उद्देशाना भाष्यमा बीजामदित बाहेर जवुं लखल छे माटे बे जणी पण जइ शकशे तेनुं ए उत्तर छे के ए गाथानी बे चूर्णिकारोए तथा बृहद्भाष्यकारे पण व्याख्या करी नथी माटे तमेज कहो के ए गाथा उत्सर्गपदनी छे के अपवादनी, जो अपवादनी तो बाधोज नथी अने जो कहेशो के उत्सर्गनी तो ते मोहोटी भूल छे कारण जे भद्रबाहुस्वामि आगळ एज ग्रथमा सर्व स्थळे बे साध्वीयो माटे प्रायश्चित्त कहे छे तेज भद्रबाहुस्वामि पाछा कहां अपवाद विना पण सामान्यपणे बे साध्वीने विचरवानी रजा आपे ए केम बनाय?

वळी आगमनी व्याख्या तो परस्पर बीजा आगमना पण अविरोधे करवी जोइये तो एकज ग्रथमा कर्त्ताना पूर्वापर वचन बाधित केम कराय? माटे ए गाथाने यातो अपवादनी मानवी

मां आ लोको दानना श्रद्धावत थइ मददगार थशे एवु जाणी, अथवा राजादिक महाकुलीन पुरुष के जे एक जण उपशात थता घणा उपशात थशे एवुं जाणी धर्मकथा करवी. (इहां कारण साथे कइ कालनियम नथी देखातो)

वळी जो सूत्रार्थ पौरुपीमा साधुओए देशना नज करवी एम होय तो पृष्टचंपामा पिठर तथा गागलि वगेरा आगळ, अने अष्टापद ऊपर वैश्रमण वगेरा आगळ गौतमस्वामिए, तथा चित्र अने प्रदेशि आगळ केशिकुमारे, तथा वसुभूतिना घरे आर्यसुहस्तिए, तथा पाटलिपुत्रमा वैरस्वामिये केम धर्मदेशना करी?

वळी पडिकमणा सबधे कहेल छे के जो कशो अटकाव न होय तो बधा मुनि भेगा पडिकमणुं थापे, पण श्रावकादिकने धर्मकथा कहेवानी होय तो गुरुमहाराज पाछळ थापे माटे इहां पडिकमणा वेला पण कोइ वेला देशना करी शकाय एम जणाय छे तो बीजी वेळानु शु कहेवुं?

कितु एटलुं घटे छे के निरतर निःकारणे सयमयोगनी बाधा पूर्वक धर्मकथा नाहि करवी



विचार २९ मो.

प्रश्नः—यतिओए सूत्रपौरुपीमाज सूत्र अने अर्थपौरुपीमाज अर्थ शीखवो जोइए छता उलटपालट केम करो छो ?

उत्तरः—उत्सर्गमार्ग तो एमज छे; पण कारणवशे उलटपालट पण थइ शके छे ए वात निशीथचूर्णिमा छे त्या कह्युं छे के जे काळे ज करवुं होय ते काळे तेज करवुं तेमा निःकारणे उलटपालट करे तो प्रायश्चित्त आवे पण कारणे उलटपालट पण कराय छे



लोकोत्तरलिंगिगत ते ए के पासत्था, उसन्ना, कुशीळ, संसक्त, तथा यथाच्छंदाओने वांदवा के तेमनी प्रशंसा करवी

इहां यथाछंदा ते ए के जेओ स्वच्छंदमतिवडे उत्सूत्र आचरे तथा प्ररूपे, जेवु के, देरासरनुं द्रव्य वधारवा माटे घरो लइ भाडे आपवा, अथवा धान्यनी धीरधार करवी, तथा देरासर माटे कूवा अने वाडीयो करवी, तथा नवा कर कराववा, तथा यतिए देरासरनी सारसंभाळ करवी, इत्यादिक अनेक प्रकारनुं उत्सूत्र छे

शास्त्रमां जे यतिने देरासर संबंधी खेतर, पैसा, गाम वगेरां संभारवा लख्या छे ते एवा प्रसंगे के कोइ परधर्मी पराभव करी ए मिलकतनो लोप करतो होय तो त्यां यतिए तेनी संभाळ करवी, पण कंइ सामान्यपणे तेनी संभाळ करवी कही नथी

एटला माटे जे ऊपर प्रमाणे उत्सूत्र प्ररूपे तथा आचरे तेने यथाछंदो जाणवा इहां याद राखवुं के जेओ संविग्नपाक्षिक छे ते तो शुद्धप्ररूपणा करनार होवाथी यथाछंदा गणाता नथी

एवा यथाछंदा वगेरे हीणाचारियो ज्यां रहेता होय ते अनायतन जाणवुं त्यां अकस्मात् रीते साधुओए जतां बनी शके तो तेमने उत्सूत्रप्ररूपणा करताज भांजी नाखवा, अगर तेम न बने तो पोताना कान ढांकी लेवा हवे ज्यारे साधु माटे पण आम करवु कहेलु छे त्यारे तथाविध आगमना अजाण श्रावक माटे शु कहेवुं ? अर्थात् तेणे तो दूरज रहेवु

आटली वात दर्शनसत्तरीमां मिथ्यात्वना अधिकारे कही छे ते उपयोगी जाणी इहां टांकी लीधी छे

(३) कोइ पूछे के साधुओ त्रिविधे त्रिविधे सम्यक्त्वनो अंगीकार क्यारे करे छे तेणे जाणवु के सर्वविरतिसामायिक लेताज सम्यक्त्वनो अंगीकार आवी जाय छे केमके आवश्यकचूर्णिमां

मुवेलाओ पासे पोची केम शके माटे मुवेलाने उद्देशीने पुत्र जे आपे ते तेनी भक्ति देखाय खरी पण कंइ मुवेलाने पहोचे नहि

वळी विचारो के कोइ बाप के बपावो कर्मयोगे मरीने कुंथु के कीडीरूपे जन्म्यो हवे ते ठेकाणे तेनो पुत्र तेना निमित्ते त्यां पाणी आपे तो शु उपकार थशे के अपकार! ते विचारो."

आ पिंडदाननी उत्पत्ति माटे आवश्यकचूर्णिमा एवुं लख्यु छे के श्रेणिक राजा मरण पामतां कोणिक राजा बहु शोकातुर थयो तेनो शोक टाळवा मंत्रिओए युक्ति रची ते एवी के जूना ताम्रपत्र ऊपर पिंडदाननी विधि कोतरावी राजाने बतावीने कह्युं के महाराज आवी रीते पिंडदान करशुं तो राजानो निस्तार थशे त्यारथी पिंडदान चालवा लाग्युं.

(९) कोइ कहे के श्रावकोए पोते श्राद्ध संवछरी न करवां, पण बीजाए करेल श्राद्ध संवछरीमा जमना शो दोष छे? तेनुं ए उत्तर छे के जेम गौरीभक्त, गणेशना मोदक, भट्टारिकानुं नेवद, अनंतव्रतनु भोजन, कज्जलीनुं भोजन, दूबळी आठम वछवारश तथा शिवरातनां भोजन, मडविवाहनु भोजन, सोमेश्वरनी यात्रा माटेलुं देव भोजन, यज्ञनुं भोजन, महानवमी वगेराना लाणां, तळाव वगेराना भर्यानुं भोजन, खेतरपाळनुं भोजन, उत्तरायणनु भोजन, अने कृष्णरात्रिनुं भोजन वगेरा भोजनो मिथ्यात्वना स्थिरीकारना कारण होवाथी परिहरवा लायक छे तेम श्राद्ध संवच्छरीनुं भोजन पण परिहरवु जोइये.

इहा याद राखवु जोइये के मुनिओ भिक्षाचारी होवाथी तेओ एवा भोजन ल्ये तो तेमने स्थिरीकारनो दोष थतो नथी. माटे तेमने ते कल्पे तेथीज हरिकेशिबळमुनिए, जयघोषमुनिए, तथा विजयघोषमुनिए यज्ञमाथी आहार वोर्यो छे. तथा नंदिषेणना

कबूल करता तेने जिनप्रतिमा पाछल वेशाडी अने तेणीए गायो तथा ठोकरो आणी आप्यो

(९) इमणाना आचार्योए पण कह्यु छे के जेम कुलीन स्त्रीओए वेश्याना घरे न जवु तेम सुश्रावके कुतीर्थमा नहि जवुं कारण के त्या जतां वीजा विचारे के ज्यारे आ, धर्ममा कुशळ श्रावक पण इहां आवे छे त्यारे आ धर्म पण सरस लागे छे, ए रीते तेना भक्तोने स्थिरीकार थाय अने ए रीते वीजा भव्य प्राणीओने जे मिथ्यात्व उत्पन्न करावे ते जिनभाषित वोधि नहि पामी शके माटे जे पुरुष मिथ्यात्वना कारणोने दूर नहि करे ते स्व अने परने संसारमा पाडे छे, वळी ते मूढपुरुष लौकिकतीर्थोमां जइने पुन्ययोगे चिंतामणि माफक मेळवेलु सम्यक्त्व हारी नाखे छे.



विचार ३१ मो.

प्रश्न —श्रावकने मिथ्यात्वी साथे वसतां अनुमति लागे के नहि?

उत्तरः—श्रावकने मिथ्यात्वी लोको साथे वसतां पण मिथ्यात्वनी अनुमति नथी लागती ए वावतनो खुलासो दर्शनसत्तरीमां जेम छे तेम लखीए छीये

शास्त्रमा अनुमति त्रण प्रकारे कही छे—संवासानुमति, उपभोगानुमति, अने प्रतिश्रवणानुमति त्या साथे वसवु ते सवासानुमति, तेना करेलने भोगववु ते उपभोगानुमति, अने तेणे पूछतां हा पाडवी ते प्रतिश्रवणानुमति.

इहा कोइ कहेशे के श्रावकने मिथ्यात्वनो त्रिविधे त्रिविधे परिहार मानीए तो संवासानुमति केम टळे? तेनुं ए उत्तर छे के ए त्रण प्रकारनी अनुमति आरंभनी वावतमा कही छे माटे आ-

विचार ३२ मो.

(उपकरण बाबत.)

प्रश्नः—कडाइ, टोप तथा नंदीपात्र[1] वगेरा, अने नेण, सूइ, तथा कातर वगेरा उपकरण केम राखो छो ?

उत्तरः—कारणे ए उपकरणो पण आगममां राखवां कह्यां छे कारण के कल्पमा कह्युं छे के साधुने चौद अने साध्वीने पचीश ते औघिक उपकरण छे, बाकी औपग्रहिक तो बन्नेने संथारपट्टक वगेरा अनेक प्रकारे छे

आचारांगटीकामां तिलोदग तुसोदगना प्रसंगमां टोप तथा कडाइ कहेल छे.

निशीथचूर्णि तथा व्यवहारमां नंदिपात्र, विपात्र[2], कमठक, विमात्रक[3], तथा प्रस्रवणमात्रक राखवां कह्या छे

बृहत्कल्पभाष्यमा जघन्य, मध्यम, तथा उत्कृष्ट औपग्रहिक उपधि नीचे मुजब लखेली छे

(१) काष्ट के छाणनुं पीठ, उत्तरपटसहित निषद्या[4], दंडक, प्रमार्जनी, घडो, कुटमुख[5], कातर, सूइ, नेण, कर्णशोधनिका, ने दंतशोधनिका, ए जघन्य उपधि जाणवी.

(२) पांचप्रासत्राण[6] (वालनुं, सूत्रनुं, सूचिकुट, शीर्षक, अने छत्र), पांच चिलिमिणी (वालनी, सूत्रनी, वागनी, दंडनी, तथा कटकमय), बे संथारा (संथारपट्ट तथा उत्तरपट्ट), पांच दंड (दंड[7],

१ मोटुं २ पात्रा करता नानुं ३ मात्रक करता नानुं ४ बेसवानु आसन ५ साकडा मुखनो घडो ६ वरसादथी बचावनार. ७ बाहुप्रमाणवाळो ते दंड. ते रिपुनो वध करता काम लागे छे.

अंगुलिकोशक, खपुस, वगुरि, अर्द्धसन्नाडी, अने कटित्र.)

सीकुं तथा कावड.

लोढाना ११ उपकरण-(कातर, मुंड, तूटेल पगरखां सीववा सारु आर, कांटा काढवा तथा नख कापवा सारु नेण, पत्थणशस्त्र, अंगुलिशस्त्र, सिरावेधनशस्त्र, कर्पणशस्त्र, लोहकटक, अनुवेधशळाका, तथा त्रीहिमुख वगेरां)

नंदीभाजन, धर्मकारक, परतीर्थना उपकरण, उबरना चूर्णनी गोळीओ, छासथी भावेला कपडाना कटका, तथा खोल

ए प्रमाणे उपकरण मार्गे ऊतरता मुनिए साथे लेवा एनां प्रयोजन सा विस्तारथी कह्या छे

माटे झाझुं न लखता एटलुंज लखिये छीये के ए उपकरणो उपरात बीजा पण जे कोइ उपकरण आत्मसंयमना बचावना हेतु होवाथी लेवामां आवे ते सर्व "जं अन्नं एवमाइ तवसंजमसाहगं जइजणस्स" ए गाथाना बळे सिद्ध थइ शके छे.



विचार ३३ मो.

प्रश्नः—चोलपट्टो पहेरवो क्यां कह्यो छे ?

उत्तरः—दशवैकालिकचूर्णिमा कह्यु छे के लज्जाना कारणे चळोटो लेवाय छे.

आचारांगमा पण कह्युं छे के कोइ साधु नग्न रहेता ते परीषह खमवा समर्थ होय छता शरम जीतवा असमर्थ थाय तो तेने कटिबंध एटले चोलपट्टो धरवो कल्पे

स्थानांगमा पण त्रण कारणे वस्त्र राखवा कह्या छे-लज्जाना कारणे, प्रवचननी दुगुंछा थती अटकाववाना कारणे, तथा परी-

तिम. अनेकागिक ते द्रुमादिकनो जाणवो

(२) व्यवहारना पीठमां कह्युं छे के रुतुबद्धकाळमा निःकारण संथारा ऊपर सूए तथा पीठफलकादिक वापरे तेने अवसन्नो जाणवो.

(३) "राजाए लावेला सिंहासनपर वेशीने अथवा भगवान्ना पादपीठ ऊपर वेशीने गणधर देशना आपे" ए दाखलाथी पीठादिकनो परिभोग सिद्ध करी शकाय तेम नथी कारण के ए तो गणधर महाराजनो कल्प छे तथा तेओना माटे अनुज्ञा छे पण कंइ बीजा आचार्यो माटे नथी वळी गणधरोने पण समवसरणमाज अने राजाए लावी आपेलज सिंहासन अनुज्ञात कर्युं छे. संयतोए लावी आपेलनी वात नथी

(४) व्याख्यान अवसरे पण केवळमय निषद्या करवी कहेल छे. जे माटे निशीथचूर्णिमां लख्युं छे के सूत्रमंडळीमां निषद्या करवानीज भजना छे एटले के कराय पण अने नहि पण कराय. जो कराय तो सौ सर्व शिष्योए एकेक कांबली देवा बाबतमां पण भजना छे एटले के तेम पण कराय अने बीजी रीते पण कराय जो निषद्या नहि कराय तो एक कपडापर वेशी गुरु वाचना आपे.

अर्थमंडळीमां नक्की निषद्या करवी अने जेटला सांभळनार होय ते बधाजणे पोतानां कपडां के कांबळीओ देवी कदाच थोडा सांभळनार होय तो बीजानी मागी लइ देवी तेनावडे एक स्थापनानी अने बीजी गुरुनी निषद्या करवी.

(५) वळी आचार्यनो संथारो जमीनथी त्रण हाथ ऊंचो करवो कल्पमां कह्यो छे कारण के तेथी ओछो होय तो सर्पनु भय रहे त्यां पण चूर्णिकारे वर्षाकाळमाज तेम करवानुं जणाव्युं छे

(६) कोइ पूछे के दशाश्रुतस्कंधमां कह्युं छे के मासिकप-

हार पोसह करता माटे इहा टीकामा कालनियम खुल्लो जणाय छे.

भगवतीनी वृत्ति प्रमाणे स्थानागवृत्तिमां, उपाशकदशानी वृत्तिमां, ज्ञातासूत्रनी वृत्तिमा, उत्तराध्ययननी वृत्तिमां, आवश्यकनी वृत्तिमा, पंचाशकनी वृत्तिमा, आवश्यकचूर्णिमा तथा पुष्पमाळानी वृत्तिमा पोपध ते पर्वदिने करवानुं अनुष्ठान कह्यु छे

योगशास्त्रनी वृत्तिमा पण आठम, चौदश, पूनम, अमावस्या रूप चउपर्वीमां पोसह करवुं कह्युं छे

वळी ए उचपर्वीमा देवताओ पण मेरु वगेराना चैत्योमां महिमा करे छे एम गणिविद्या पयन्नामा लख्युं छे

(१) कोई कहेशे के ऊपर प्रमाणे तो जो के पर्वमां पोसह आवे छे, छता पण जो विरतिरूप पोसह दररोज पण करीए तो तेमा शो दोष छे?

एनु उत्तर ए छे के जिनभाषित करता अधिक के ऊणुं करता शास्त्रमा दोषज प्रतिपादन कर्यो छे जो तेम नहि होय तो तो देवसी, पाखी वगेराना काउसग्गनां प्रमाण आप्या छे ते करता वधु वखतना काउसग करता, तथा प्रव्रज्या देता त्रणवार सामायिक उच्चरवाने बदले चार वार उच्चरतां, तथा चोथी प्रदक्षिणा देतां, तथा बीजा अनेक कृत्योमा अधिकता करतां पण दोष नहि लागशे पण तेम तो कंई छे नहि, माटे पूर्वपुरुषोए जे अनुष्ठान जे रीते अने जेटलु कह्युं होय ते तेमज करवु जोइये

(२) इहा कोई पूछे के विपाकसूत्रमा लख्यु छे के सुबाहुकुमारे एकवेळा आठम, चौदम, पूनम अने अमावास्याना दिनोमा पोसहशाळामा आवी अठमभक्त पोसह लीधु माटे अठमभक्तना त्रण दहाडा होवाथी अपर्वमा पण पोपध आवशे तेनु ए उत्तर छे के ए विपाकसूत्रना ए वाक्तना अक्षरो अतिगंभीर छे कारण

त्रना अक्षरोनो पण निर्वाह थइ शके छे

वळी इहां एक बीजो विचार करवो घटित छे के आपणमां पहेलु पौषध लेवाय छे अने पछी पच्चखाणना अवसरे तप लेवाय छे, ए वात प्रसिद्धज छे तेमज द्रव्यपोसहमा पण पहेलो पौषधनी क्रियानो अंगीकार कराय छे अने पछी अठम भक्त लेवाय छे एम ज्ञाता सूत्रमां अभयकुमारना प्रसंगमा लखेल विना ऊपरथी जणाय छे छता नंदमणियारे तेथी विपरीत कर्युं छे. तेथी एम जाणवाने कारण मळे छे के नंदमणियारे मिथ्यात्व पाम्या पछी ए क्रिया करी छे अने मिथ्यात्वीनी क्रिया सम्यक् होवानी भजना छे तेथी तेमां शी आस्था करी शकाय ?'

(४) वळी वसुदेवहिंडिमां विजयसेन राजानी वातमां लख्युं छे के राजा ऊपर वीजळी पडवानी छे एम निमित्तिआए जणावता मंत्रिए राजाना सिंहासनपर एक मूर्त्ति स्थापी राजाने धर्मपरायण रहेवा जिनमंदिरमा मोकलाव्यो त्यां राजा सातदिन सुधी पोसह पाळतो थको रह्यो सातमा दहाडे बपोरे वीजळी स्थापेल मूर्त्ति ऊपर पडता राजा पोसहशाळाथी घरे आव्यो

इहां ए उत्तर छे के ए राजाए कंइ पौषधव्रत नथी कर्युं किंतु उपसर्ग निवारवा माटे उपसर्गनी हद सूधी पोसहनी क्रियानो अंगीकार करवा रूप अभिग्रह कर्यो छे कारण के सातमा दिने बपोरेज उपसर्ग दूर थता पोसहशाळाथी बाहेर नीकळ्यो एम कह्युं छे माटे पौषधव्रत होय तो ते कइ बपोरे पूरूं थाय नहि बाकी उपसर्ग सूधी धारेलो पौषधनो अभिग्रह पूर्ण थयो छे.

कोइ पूछे के त्यारे पोसह पाळतो थको एनो केम अर्थ करवो तेनुं ए उत्तर छे के जेम भरत वगेरा अविरतिओना अधिकारमा पौषधिक ए शब्दनो अर्थ अंगीकार करी छे पौषधक्रिया

लख्युं छे के "जे दिवसे एकने मोकलु ते दिने बीजानु पौषध इ-
तु" एम कह्युं छे इहा पौषध शब्द अभिग्रहवाची जणाय छे

(६) वळी कोइ कहे के भगवतीमा शंखश्रावकना अधिकारे
लख्युं छे के "शंखे बीजा श्रावकोने कह्युं के तमे असन, पान,
खादिम, स्वादिम करावो एटले आपणे ते खातापीता थका पा-
क्षिकपौषध पाळता विचरशुं" एपरथी पोसहमा श्रावकने भोजन
आवे छे के नहि ? तेनुं ए उत्तर छे के भोजन नथी आवतु कारण
के टीकाकारे इहा बीजी रीते व्याख्यान कर्युं छे ते एम छे के
खातापीता थका" इहा वर्त्तमानकाळ छे तोपण अर्थ भूतकाळनो
करवो तेथी एवो अर्थ थाय छे के "खाइपी लीधा बाद" अने
इहा भूतकाळनो अर्थ छता भोजन कर्या बाद तरतज पौषध करशुं
एम अविलंब जणाववा वर्त्तमान वापर्यो छे

(७) कोइ कहेशे के "चउदस, आठम, अमावस्या अने पूर्णि-
माना दिने प्रतिपूर्ण पौषध करता थका विचरे छे" ए वचनथी
ए दिवसोमा तो पोषध करवुं सिद्ध थशे पण पर्युषणना दहाडे
अठमपोसह केम सिद्ध थशे तेनु ए उत्तर छे के पौषध एटले शा-
स्त्रमा पर्वदिननुं अनुष्ठान कहेल छे, अने पर्युषण पण पर्व छे माटे
त्यां पौषध करवुं सिद्धज छे

वळी पर्युषणना दहाडे अठम नहि करे तो शास्त्रमा प्रायश्चित्त
लखेल छे तथा निशीथचूर्णिमा एक कथामा लख्युं छे के राजाए
राणीयोने कह्यु के तमे अमावस्यानो उपवास करी पडवेना दिने
बधा खानपान करी साधुओने उत्तर पारणे वोरावी पारणु करो
कारण के पजोसणनु अठम करवानुं होवाथी पडवेना दिने उत्तर
पारणु थाय छे इत्यादिक प्रमाणोथी पर्युषणना त्रणे दिन पर्वरूपे
प्रसिद्ध छे माटे त्रणे दिन पौषध करवुं घटे छे

महर्षिना तपना महिमाथी, तथा जन्मांतरना स्नेहथी देवताओ इहां आवे छे. त्यां पण एम जाणवानुं छे के जे दिवसोमां जिनना कल्याणिक वर्त्तमान होय ते दिने आवे, बाकी कंइ प्रतिवर्ष ते दिने आवे एम नथी कारण के जो प्रतिवर्षे पांचे जिनकल्याणिकना दिने देवताओए अवश्य महिमा करवा आववुं एवो नियम होय तो ज्यारे समकाळे एकशो सित्तेर तीर्थंकरो वर्त्तता होय त्यारे देवताओए शुं मनुष्य लोकमांज रहेवु के दररोज आवजाव करवी?

वळी च्यवन कल्याणिकमां तो मूळ दिने पण आववानो कंइ नियम जणातो नथी कारण के ऋषभदेवस्वामिना च्यवन कल्याणिकमां इंद्रो आव्या हता अने वीरस्वामिना च्यवन कल्याणिकमां इंद्रो नथी आव्या ए प्रसिद्ध वात छे

वळी उपदेशमाळामां पण श्रावकना वर्णनमां जिननी जन्मभूमि, दीक्षाभूमि, ज्ञानभूमि तथा निर्वाणभूमिओ वांदवी लखी छे पण कइ दर वर्षे ए दिवसो आराधवाना नथी लख्या

वळी जो कल्याणिकना दिनो पर्वरूपे गणवाना होत तो जेम आठम पाखी वगेरे दिने चउथ वगेरा तप करवानुं अने ते नहि करे तो प्रायश्चित्त लागवानुं आगममां लखवामां आव्युं छे तेम कल्याणिकदिनो माटे पण लखवामां आवत. पण तेम तो क्यांय पण लख्युं नथी माटे कल्याणिकदिन पर्वरूपे नथी जणाता

वळी जन्मकल्याणिकना दिने आजकाल जेम धुमरी, मोर, नैगरिओ, मोदक, मगरवज्ज, तथा नाळ वगेरे जन्मसूचक चिन्होनी नकल करवामां आवे छे तेम दीक्षा ज्ञान अने निर्वाणना दिने ते ते दिवसने योग्य वस्तु तेनी पण नकल करवी पडशे, अने तेम करवुं तो कांइ व्याजबी नथी वळी एम जणाय छे के ए कल्याणिकदिनोनी पर्वना परिगणना नथी

कइ एक दिननी अपेक्षा नथी किंतु जेटला काळनी अपेक्षावाळु सर्व सामायिक छे तेटला काळनीज अपेक्षाए बहुवार देशसामायिक करवु जणाय छे

कोइ कहेशे के आवश्यकचुर्णिमां कह्युं छे के "ज्यारे अवकाश मळे त्यारे सामायिक करे" तेथी अनियत सामायिक सिद्ध थशे तेनु ए उत्तर छे के एनो अर्थ एम छे के सामायिक करवानी वेळाए कामनी अडचणथी सामायिक नहि थई शक्यु होय तो ज्यारे अवकाश मळे त्यारे सामायिक करे कारण के त्यां एवो संबंध छे के "अनवस्थितकरणता एटले सामायिक लइने तत्क्षण पारवुं तेम करवु न कल्पे माटे पूरतो वखत जाणीने सामायिक करवु अथवा तो वधां कामकाज आटोपी ज्यारे अवकाश मळे त्यारे करे तोपण भंग न थाय"

कोइ पूछे के देश सामायिकमां "जावनियमं" के "जाव साहु पज्जुवासामि" एम कहेल छे माटे बे घडीना काळनुं मान केम लेवाशे? तेनु ए उत्तर छे के विशेषावश्यकमां लख्यु छे के गृहस्थे छिन्नकाळनु एटले बे घडी वगेरा काळनु सामायिक करवु



विचार ४० मो.

प्रश्नः—साधुओनी आगळ गीत नृत्य कल्पे के नहि.

उत्तरः—साधुओनी आगळ गीत नृत्य नहिज कल्पे छता जेओ कल्पे एम माने छे तेमनी मोटी भूल छे कारण के कल्प भाष्यमां साधुओने चैत्यमां जवा पग एवी विधि लखी छे जे त्यां जो नाटक थतु होय तो ऊभवुज नहि, कदाच ऊभा रही जवाय

साथे आकाश मार्गे वैरस्वामी फूल लइ आव्या' ते वातनु आलंबन पण लइ शकाय नहि कारण के इहां जेम शासननी प्रभावनाना निमित्ते वैरस्वामी फूल लाव्या तेम तेज कारणे गीतादिकनो पण निषेध नथी कर्यो माटे आवा शासन प्रभावक महापुरुष साथे आजकालना यतिओनी स्पर्द्धा केम थइ शके



विचार ४१ मो.

प्रश्नः—मासकल्पनुं न्यूनाधिकपणुं तथा क्षेत्रातिक्रम एटले अत्रनु उल्लंघन करवुं कल्पे के नहि.

उत्तरः—उत्सर्गे नहि कल्पे, पण कारणवशे कल्पे पण खरुं

निशीथचूर्णिमा लख्यु छे के निःकारणे मासकल्प तोडता प्रायश्चित्त लागे पण व्याघातना कारणे मासकल्प तोडी अन्यक्षेत्रे जता दोष नथी ते कारणो ए के मरकीवाळुं क्षेत्र होय, अथवा त्यां स्वाध्याय करी शकातु नहि होय, अथवा उपधि के लेप मळता न होय, अथवा नीचेना सात आगाढ कारणोमांनु कोइ कारण होय,—ते सात कारणो ए के द्रव्यथी त्या जोइती चीज मळती नहि होय, क्षेत्रथी बहु साकडु क्षेत्र होय, काळथी त्या कंइ उपद्रव होय, भावथी ग्लानादिकने अडचण पडती होय, पुरुषथी आचार्यादिकने त्यां सवळ पडतु न होय, तथा त्या वैद्यो नहि होय, अथवा त्यां सहायक एटले मददगारो नहि होय, ए सात कारणे मासकल्प तोडता पण दोष नथी

पर्युषणाकल्पभाष्यमा लख्यु छे के ऋतुबद्धकाळमां प्रतिमाधर मुनि एक क्षेत्रमा एक अहोरात्र रहे, यथालंदक पाच अहोरात्र रहे, जिनकल्पी तथा परिहारिक एक मास रहे, अने स्थविरकल्पी निः-

विचार ४२ मो.

प्रश्नः—साधुए विकृतिओ लेवी कल्पे के नहि?

उत्तरः—नहि कल्पे एवुं कइ एकांत नथी कारण के कारणे कल्पे पण छे. कारण के पर्युषणाकल्पमां लख्युं छे के आचार्य, ग्लान, बाळ, वृद्ध तथा दूबळा सारु विगइ लेवी कल्पे, तथा श्रावको खेंच करीने प्रशस्त विगइवडे निमंत्रणा करे तो त्यारे पण लेवी कल्पे, तथा काम पडतां गर्हित विकृतिओ पण लेवाय त्यां दूध, दहि, अने अवग्राहिम (मीठाइ) ए प्रशस्त विकृतिओ असंचित होय तोज लेवी कल्पे अने घृत, तेल, गोळ तथा नवनीत वगेरा प्रशस्त विकृतिओ यतनाए संची राखेली पण लेवी कल्पे अने ए रीते लीधेल विकृतिओ स्थविर, बाळ, तथा दूबळाने देवी, तरुणोने देवी नहि

निशीथचूर्णिमा कह्युं छे के श्रावकोनी श्रद्धा, तथा विपुल विभव जोइने, तथा दुर्भिक्षादिक काळ जाणीने, तथा बाळ वृद्धादिक के मुशाफरना माटे, इत्यादि कारणे निरंतर पण विकृति लेवाय, अने ते लेता देनारनो भाव कायम होय तेटलामा तेने निवारण करवुं जोइये.

दशवैकालिकचूर्णिमां लख्युं छे के मुनिए वारंवार नीवी करवी पण मासमदिरानी माफक विगयनो अत्यंत प्रतिषेध नथी.

आवश्यकचूर्णिमां पच्चखाण लेवानी चिंतना करवामां लख्युं छे के शक्ति होय तो उपवास करवो, अने तेटली शक्ति न होय तो आंबिल, एगठाण के नीवी करवी, तेम पण नहि थइ शके तो विगइ सहित पोरिसि वगेरा पच्चखाण लेवुं

आ उपरांत बीजा पण केटलाक प्रमाणोथी सिद्ध थाय छे के विकृति परिहरवामा एकांत नथी

विचार ४३ मो.

प्रश्नः—पार्श्वनाथनी सात फणो क्या अक्षरोथी मानो छो?

उत्तरः—आवश्यकवृत्तिमा लख्युं छे के पार्श्वनाथस्वामिनी माताए स्वप्नमां सात फणवाळो सर्प दीठो हतो. ए अक्षरोथी सात फण जाणवी.



विचार ४४ मो.

प्रश्नः—सुपार्श्वनाथनी पांच फण केम मानो छो?

उत्तरः—ए बाबत वसुदेवहिंडिना बीजा खंडमां एवी वात छे के सुपार्श्वनाथ छद्मस्थ अवस्थामां काउसगमां ऊभेला जोइ ऊपर फरता पक्षिओनी आशातना टाळवा माटे इंद्रे पांच आंगळीओवाळो वैक्रिय हाथ धारण कर्यो.

वळी पूर्वाचार्यकृत चमालीश हजारी चिरंतन कल्पवल्लीना पहेला खंडमां पण कहेल छे के सुपार्श्वनाथनी माता तीर्थंकर गर्भमां होतां स्वप्नमां एक, पांच तथा नव फणोवाळा सर्पनी शय्यामां जूदा जूदा सूता ते कारणथी समोसरणमां पण एक, पांच, तथा नव रत्नमय फणाओवाळा त्रण रूप इंद्र साचवे छे



विचार ४५ मो.

प्रश्नः—पिंडनिर्युक्तिमा धोवानी विधिमां लख्युं छे के साधुए गृहस्थना भाजनोमा वरसाद वेंत पडता नेवानुं पाणी ग्रहण करी वस्त्र धोवा एम कहेल छे माटे नेवाना पाणीवडेज वस्त्र धोवा कल्पे के केम?

ळतां भूतादिउपद्रव रहित, मजबूत, अने कमाड सहित एवा शून्य घरमा रहेवु तथा पंचकल्पचूर्णिमा लख्यु छे के ज्या पासस्थादिक रहेता होय त्यां साधुए रहेता जूदी मजबूत भीतवाळी कमाड सहित अने बिलरहित वसतिमा रहेवुं.



विचार ४७ मो.

प्रश्नः—साधुओने वसतिमां कमाड ढाकवा तथा आगळी वगेरा देवी कल्पे के नहि ?

उत्तरः—उत्सर्गे नहि कल्पे पण कारणे कल्पे पण.

आ बाबत बृहत्कल्प भाष्यमा आ रीते लखेलुं छे के बारणामा गिरोळी वगेरा होवाथी ढांकतां तेनी विराधना थाय तथा नीकळता पेशताने लागी जाय तेथी मुनिए कमाड ढाकवां नहि, पण बीजा पदे आगाढ कारणोमा एटले दुश्मन, चोर, श्वापद, सर्प, कूतरा, वगेरानो उपद्रव होता अथवा दुःखे सही शकाय एवुं शीत पडता यतनाथी पोंजीप्रमार्जी ढांकवा पण कल्पे एवा कारणे नहि ढाके तो प्रायश्चित्त लागे.



विचार ४८ मो.

प्रश्नः—साधुने गोचरीए विहरतां कमाड के पाटीयां तथा आगळी ऊघाडवी कल्पे के नहि ?

उत्तरः—उत्सर्गे न कल्पे पण कारणे कल्पे

दशवैकालिकमा कह्यु छे के "अवग्रह माग्या वगर कमाड ऊघाडवा नहि" तेनो टीकामा अर्थ लख्यो छे के आगाढ कारणे

विचार ५० मो.

प्रश्नः—पासत्थादिकने वादवानी ना पाडेल छे माटे वांदवा के नहि ?

उत्तरः—उत्सर्गे नहि वांदवा किंतु कारणना वशे वांदवा.

आ बावत निशीथचूर्णिमां लख्युं छे के नीचेना कारणे संयमभ्रष्ट प्रगट दोषना सेवनार मूळोत्तर गुणरहित फक्त लिंग धारीने पण नीचेनी विधिए वंदना करवी, जो नहि करे तो प्रायश्चित्त लागे.

त्यां कारण ए के लांबो चारित्रपर्याय पाळी पासत्थो थएल होय, अथवा जेनो परिवार संयमवंत होय, अथवा ते पासत्थो राजादिक होय अथवा बहुसंमत होय अथवा प्रवचनप्रभावक होय, अथवा क्षेत्र पासत्थाए भावित होय, अथवा काळ एवो अवम होय के पासत्थानी मददथी गच्छनो निभाव थइ शकतो होय, अथवा पासत्था पासे आगमनुं ज्ञान होय, अथवा तो चारित्रनी चोखी समजण आपतो होय, अथवा ब्रह्मचर्यवंत होय, इत्यादि कारण तथा कुलगणसंघना कारण ऊपजतां पासत्थादिकने वंदन, अभ्युत्थान, आसनदान, विश्रामण, तथा भोजनवस्त्रदानमांथी जे करवा योग्य जणाय ते करवुं

हवे वांदवा माटे एवी विधि लखी छे के शहेरथी बाहेर के गोचरी वगेरा स्थळे पासत्थादिक मळतां तेने ऊपर जणावेला कारणे वचनथी "वंदिए ठीए", एम कहेवुं विशिष्टतर के उग्रस्वभाववाळा पासत्थादिकने वचन साथे कायाथी पण हाथ ऊंचे करवो ते करतां विशिष्टतर के उग्रस्वभाववाळाने वचन तथा हाथ साथे मस्तकने पण नमाववुं ते करतां वधताने ए प्रणे रीतो साथे

यावत अपवादनी देशना पण करवी पण ते कारणो शिवाय संविग्नभावित तथा असंविग्नभावित श्रावको आगल शुद्ध आहार वोराववानी देशना देवी



विचार ५२ मो.

प्रश्नः—तुंबडामां कठक एटले कांठो केम शीवो छो ?

उत्तरः—केटलाक तुंबडामां तो सहज पण कांठो होय छे अने जेमां सहजे नहि होय तेमां कांठो शीवाय छे त्यां एम जाणवानुं छे के तुंबडुं कंइ औधिक उपकरण नथी किंतु औपग्रहिक छे अने ते संयम साचववामां मददगार होवाना कारणे अपवादे रखाय छे त्यारे अपवादे तेनी परिकर्मणा पण थइ शकशे केमके निशीथभाष्यमां औधिक उपकरणनी पण उत्सर्ग तथा अपवादे परिकर्मणा लखेल छे त्यारे औपग्रहिक विषे शुं पूछवुं.



विचार ५३ मो.

प्रश्नः—घडा, त्रपणी वगेरामां दोरो केम बांधो छो ?

उत्तरः—ए उपकरणो पण अपवादे राखवाना छे अने ते जो वगरदोरे वापरी शकाता होय तो ठीकज छे अगर तेम नहि तो दोरो पण औपग्रहिक उपकरणमां राखी शकाय छे कारण के दरेक औपग्रहिक उपकरण माटे "जंजारामा॰ जं कंइ तप संयमने मददगार उपकरण होय ते औपग्रहिक जाणवुं" ए वाक्य लागुज पडे छे

विचार ५७ मो.

प्रश्नः—साधुओए नित्य लोच करवो के केम ?

उत्तरः—जिनकल्पी ऋतुबद्धकाळ तथा वर्षाकाळ ए बन्ने काळमा नित्यलोच करे अने स्थविरकल्पीए वर्षाकाळमा उत्सर्गे नित्यलोच करवो, पण कदि तेम सहन नहि थइ शके तो पण पर्युपणनी रात उल्लंघवी नहि, अने ऋतुबद्धकाळमा चार चार मासे लोच करवो ए रीते निशीथचूर्णिमां लखेल छे



विचार ५७ मो.

प्रश्नः—साधुए त्रीजे पहोरे भिक्षा करवी के केम ?

उत्तरः—उत्सर्ग एमज छे पण एकांत थइ शके नहि कारण के उत्तराध्ययननी टीकामा लख्यु छे के ए वात उत्सर्गनी छे बाकी स्थविरकल्पी माटे साधारण वात तो ए छे के जे देशमा जे वखते मळे ते देशमा ते वखतेज गोचरीए जवु

ओघभाष्यमा कह्युं छे के वारना हिशाबमा साधारण रीते स्थंडिल जवाना पाणी माटे तथा भिक्षा माटे एम बेवार गोचरीए नीकळवु, पण आचार्यादिकना कारणे घणीवार पण जवाय छे तेमज काळना हिशाबमा साधारण रीते अडधी पोरिसी थता नीकळवु पण भूखनरस नहि सही शकाता लोको जागतां पण जवाय छे

वळी निशीथचूर्णिमा लख्यु छे के ज्यां प्रभातथीज भोजन वेळा थती होय त्यां सूर्योदयथी मांडीने यावत् अपराह्न सूधी मुनि गोचरीए नीकळे

आवश्यकचूर्णिमां श्रावके साधुने निमंत्रण करवानी विधि-

पण पीवाना अर्थे गोचरीथी अगाउ पाणी लाववानुं त्या कह्यु छे तेनु उत्तर पण ऊपरलाज प्रश्नोत्तरमा छे के भूखतरस नहि सही शकाय तो लोको जागे के तरत जवुं एम ओघभाष्यमा छे



विचार ५९ मो.

प्रश्नः—औषधादिकनी संनिधि करवी कल्पे के नहि?

उत्तरः—उत्सर्गे न कल्पे पण कारणे कल्पे पण खरी

निशीथचूर्णिमा लख्यु छे के ज्या आठ गाऊनी अदर गामगोट न होय एवा स्थळमा कोइ जग्यामां रहेता त्या ऊतावळुं काम पडता ओसड मळी शके नहि माटे सा मुनिए ओसडो साथे राखवा. तथा कोई साधु ग्लान होतां तथा रस्तो ऊतरतां तथा दुर्भिक्षमां तथा अणसण करनारना माटे इत्यादि कारणे यतनाए ओसडो राखवा तेनी यतना ए के सांकडा मुखवाळा वासणमां ओसडो नाखी तेना ऊपर चामडुं के मजबूत कपडो बानवो, अथवा शरावळु ढाकी मीणथी, छाणथी, के माटीथी सांधो चंध करी अलग राखी मेलवा कदाच ऊंदरनुं भय होय तो सींकु बाधी अधर टागवा कदाच शीका ऊपर पण ऊंदरो ऊतरे तो वचे ठीकरुं बाधी लेवु अथवा शीका ऊपर कादव लगावी काटा चोडी मेलवा अथवा वासण ऊपर काटा राखवा. कोई ओसड वासणमाथी गळी पडे एवो संभव होय तो नीचे राख पाथरवी ए यतना जाणवी

आ रीते अगीआर छेदग्रथोमा अपवादे ओसडोनी सनिधि करवा लख्यु छे.



ऊग्याथी आगल पण नीकलवुं, अथवा अरुण फूटतां अथवा पहोर रात होय त्यारे पण नीकलवुं वळी ग्लानादिकना कारणे अथवा अपूर थता वचे चौरादिकनुं भय रहेल होय इत्यादि कारणे मुनि अवरातनो पण विहार करे.



विचार ६१ मो.

प्रश्नः—साधुओ लेख के संदेशो मोकले छे तेमा प्रमाण शुं छे?

उत्तरः—निशीथचूर्णिमा लख्युं छे के जे राज्यमां जवानु होय त्या रहेला साधुओने अगाउथी लेख के संदेशो मोकलावी जणावी देवु के "अमो इहांथी आववनार छीए"

कोइ पूछे के साधुओए मुनिने लेख के संदेशो मोकलवो ते ठीक, पण श्रावकने लेख के संदेशो मोकलवो तेमां शुं प्रमाण छे? तेनु ए उत्तर छे के तेज निशीथचूर्णिमा बीजा स्थळे लख्युं छे के "अथवा आदि शब्दथी व्रत धारी श्रावक के समकितदृष्टिने अगाउथी जणावे"

वळी दशवैकालिकचूर्णि तथा निशीथचूर्णिमा लख्युं छे के अंबडपरिव्राजक राजगृही तरफ जता तेना मारफत भगवाने सुलसाने कुशळवार्त्ता पूछावी अने स्थानांगटीकामां एम छे जे पोतानी कुशळवार्त्ता कहेवरावी



विचार ६२ मो.

प्रश्नः—साधुए मोदक वगेरा वोरता भागी जोवा के नहि?

उत्तरः—भगवानी वात साबित थती नथी केमके गौतम

विचार ६४ मो.

प्रश्नः—"प्रभावती न्हाइने त्रिसन्ध्य पूजा करती" एम कहेल छे, माटे त्रिसध्यामांज पूजा करवी के आगलपाछल पण थई शके?

उत्तरः—विधि एमज छे पण कदि समय वेळाए पूजा करी नहि शकाय तो आगल पाछल पण थई शके छे. केमके पर्युषणा दिकपर्वनी क्रिया पण आगल पाछल करी शकाय छे तो दररोजना अनुष्ठाननुं शुं कहेवुं

पर्युषणा माटे आवश्यकनिर्युक्तिमां कह्युं छे के ते दहाडे जेने गुरु के तपस्वीनुं वैयावृत्य करवानुं होय अथवा मांदगी होय तेणे आगल पाछल तप करी लेवु

वळी एज मुजब सामायिक पण वेज संध्याए करवानुं छे; छतां त्यां पण अपवाद छे के जो कामनी अडचण होय तो ज्यारे अवकाश मळे त्यारे करी शकाय

एज मुजब पडिलेहणा, तथा पडिक्रमणाना पण अपवाद जाणवा

वळी पंचाशकमां पण पूजा माटे कह्युं छे के उत्सर्गथी पूजाकाळ त्रण संध्याओ छे अने अपवादे पूजाकाळ ते पोताना धंधामां हरकत न करे एवी वेळा जाणवी.

माटे पुष्टालंबने माजथी आगल पाछल पण पूजा करवी.



विचार ६५ मो.

प्रश्नः—साधुने स्निग्धमधुर आहार करवो कल्पे के नहि?

उत्तरः—निःकारणे न कल्पे, कारणे कल्पे पण खरो

ओघनिर्युक्तिमां कह्युं छे के पहेला आहारमां तो पित्तादिक शमाववाने स्निग्धमधुर पूर्वे खावु

मां जता हानि थती होवाथी नैर्ऋत दिशामां बहिर्भूमिए जवुं माटे तेवा स्थंडिलनो योग होय तो कोण बीजी रीते करे.



विचार ६८ मो.

प्रश्नः—साधुओए हाथ पग पखाळवा के नहि ?

उत्तरः—साधुओए हाथ पग पखाळवा नहि जोइये.

(१) दश वैकालिकमां अनेक स्थळे स्नाननो निषेध कर्यो छे, तेनी चूर्णि तथा टीकामां स्नान शब्दे सर्वस्नान तथा देशस्नान बे लीधा छे त्यां लख्युं छे के शौचकर्म शिवाय आंखनुं पांपण पखाळतां देशस्नान गणाय.

(२) आवश्यकचूर्णिमा एक कथामां लख्युं छे के एकजणीए साधुना मेळनी गंध आवता चितव्यु के भगवाने आवो अपवित्र धर्म केम चलाव्यो जो प्रासुक पाणीथी न्हावानुं होय तो शो दोष थाय आम चिंतव्याथी ते राजगृहीमा वेश्या थइ

(३) प्रकरणमा पण कह्युं छे के कामी पुरुष होय ते स्नान तथा विभूषा करे, ब्रह्मचारी नहि करे

(४) निशीथमा पण साधुनु वर्णन करतां लख्युं छे के साधुनो अंग मेळथी खरडेलुं होय छे तथा वस्त्र पण मळिन होय छे.

(५) उत्तराध्ययनमां मुनिने यावज्जीव काया ऊपर मेळ धारवा लख्यु छे.

(६) ज्ञातामां पण द्रौपदीना अधिकारमां सुकुमालिकाने हाथ पग वारंवार धोता दोषित वर्णवी छे

(७) उववाइमां लख्युं छे के जे अर्थे नग्नपणुं, मुंडपणुं,स्नानत्याग, दातणत्याग, केशलोच, ब्रह्मचर्य, छत्रत्याग, उपानद्त्याग, तृण

वळी आचार्य तथा वादिमुनि वगेराने उत्सर्गथी पण हाथपग वगेरा धोवानी अनुज्ञा छे कारण के व्यवहारभाष्यमा आचार्यना नीचे मुजब पांच अतिशय कह्या छे

(१-२) आचार्यना आहार पाणी सामान्य मुनिओ करतां श्रेष्ठ होय.

(३) आचार्यनां कपडा मेला थतां धोवाय छे कारण के तेथी परवादीओ डर खाए तथा अवज्ञा न करे तेमज स्वच्छ वस्त्रथी मंडळमा आचार्य तरत ओळखाय.

(४) आचार्य

(५) आचार्यना हाथ, पग, आंख, दांत वगेरा नियमा धोवाय छे. कारण के तेथी बुद्धि तीक्ष्ण थाय छे, वचननी पटुता थाय छे, अने शरीरनी अलज्जनीयता थाय छे.

आ पाच अतिशयो केटलाक दृढशरीरवंत आचार्य नहि पण भोगवे.

माटे सामान्य मुनिओए वगर कारणे हाथपग धोवा जोइये नहि कारण के श्रावको पण एवा मनोरथ करे छे के क्यारे अमे मळमलिन थई जूना वस्त्र पहेरी मधुकरवृत्तिए मुनिपणुं पाळशुं एम योगशास्त्रमा कह्यु छे

वळी प्रव्रज्याविधानमां पण कह्युं छे के मुनिए यावज्जीव नहावुं नहि, भूमिए सूवुं, केशनो लोच करवो, अने प्रतिकर्म एटले शरीर तथा उपकरणने घठारवा मठारवा नहि

लौकिकमा पण कह्यु छे के सारीशय्या, सारो आहार, सारा वस्त्र, तांबूल, स्नान, सणगार, दातण, तथा सुगंधी चीजो ए शीलना बिगाडनार छे



राखवां नहि जोइये कारण के निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के अवग्रहथी बाहेर रहेती चीज वोसरेली गणाय, अने वोसरेली चीज धारण करतां दोष प्राप्त थाय छे वळी रजोहरण माटे तो एम छे जे ते एक हाथनी अंदरज राखवुं कारण के कीडी, मंकोडा, वगेरे करडता एक हाथथी दूर राखेल रजोहरण तरत हाथमा नहि आवे तेथी वगर प्रमार्जे खरज करतां जीवविराधना थाय तथा वींछी के सर्प वगेरा शरीरपर चडतां ज्या लगी रजोहरण ऊपाडवा जाय त्यां लगी दशीले तेथी आत्मविराधना थाय

अपवादपदे ग्लान होतां, ग्लाननुं उद्वर्त्तनादि करतां, अग्निना संभ्रममां, अशिवादि कारणे परायुं लिंग ग्रहण करता इत्यादि कारणे जे चीज वोसरेली होय ते पण पाछी धारी शकाय छे तेथी ए कारणे दूर राखी शकाय ते वगर ए उपकरणो दूर राखवां नहि जोइये

(३) रजोहरण एक हाथनुं करवुं कारण के ओघवृत्तिमां नीचे मुजब रजोहरण करवानुं कहेल छे

मूळमा निबिड करवुं, वच्चे स्थिर करवुं, पर्यंते सुंआलुं करवुं, एकांगिक एटले एक कटकावाळी दसीओ करवी दसीओ तथा वींटणामां गाठो नहि करवी दसीओ ज्यां वींटाय ते ठेकाणे अंगुठा तथा प्रदेशिनी आगळमा समाय एवुं करवुं, वींटणु मजबूत करवु, अने प्रमाणमा एक हाथनुं ऊंचु तथा पहोळुं करवुं

(४) वळी रजोहरणमा सूक्ष्म दसीओ नहि करवी कारण के निशीथचूर्णिमा लख्युं छे के सूक्ष्म दसीओ गुंथाई जतां ते निमित्तथी साधुओ अनाचारी अने दुर्बळ थाय

(५) रजोहरण बांधवानी विधि एवी छे के दंडना त्रीजा भाग ऊपर सरखा दोरडे रजोहरण बांधवु; तेमा फेरफार करे तो

विचार ६९ मो.

प्रश्नः—ज्यारे हाथ पग धोवानो निषेध करो छो त्यारे वर्षादमां पगमां कादव लागे त्यारे केम करवुं ?

उत्तरः—वर्षादमां ज्यारे पगोमां कादव लागे त्यारे पादलेखानिकावडे ऊतारवुं पण पग पखाळवां नहि. तेना पुरावा नीचे मुजब छे.

१ निशीथचूर्णिमां कहुं छे के साधुओ वर्षादमां पग नथी धोता, पादलेखनिकाथी लूछे छे.

२ ओघनिर्युक्तिमां कहुं छे के शेषकाळमां रजोहरणथी पग पोंजवा, पण वर्षादमां पादलेखनिका वापरवी. ते वड, ऊंबर के पीपरनी करवी, कदाच ते न मळे तो आंबळीनी करवी. ते बार आंगल लांबी, एक आंगळ पोळी, बे छेडे नख जेवा आकारवाळी अने सफाइदार होवी जोइये. तेवी पादलेखनिका दरेक मुनिए जूदी जूदी राखवी.

३ पंचकल्पचूर्णिमां लख्युं छे के चीखळ लूछवा अर्थे पादलेखनिका रखाय छे ते रजोहरण के निपद्या साथे वांधीने राखवी.



विचार ७० मो.

प्रश्नः—यतिओने एकांगिक एटले एक कटकावाळी दसीवाळुंज रजोहरण कल्पे के केम ?

उत्तरः—(१) उत्सर्गे एकांगिकज कल्पे पण अपवादे अनेकांगिक तथा असंबद्धदशीओवाळुं पण लेवाय, एम निशीथचूर्णिमां खुल्लुं कहुं छे.

(२) वळी रजोहरण, मोंपती, तथा पोंछणुं पोताथी वहु छेटे

राखवां नहि जाइये कारण के निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के अव-ग्रहथी बाहेर रहेती चीज वोसरेली गणाय, अने वोसरेली चीज धारण करतां दोष प्राप्त थाय छे वळी रजोहरण माटे तो एम छे जे ते एक हाथनी अंदरज राखवुं कारण के कीडी, मंकोडा, वगेरे करडता एक हाथथी दूर राखेल रजोहरण तरत हाथमा नहि आवे तेथी वगर प्रमार्जे खरज करतां जीवविराधना थाय तथा वींछी के सर्प वगेरा शरीरपर चडतां ज्या लगी रजोहरण ऊपाडवा जाय त्या लगी दंशीले तेथी आत्मविराधना थाय

अपवादपदे ग्लान होतां, ग्लाननु उद्वर्त्तनादि करतां, अग्निना संभ्रममां, अशिवादि कारणे परायुं लिंग ग्रहण करतां इत्यादि कारणे जे चीज वोसरेली होय ते पण पाछी धारी शकाय छे. तेथी ए कारणे दूर राखी शकाय ते वगर ए उपकरणो दूर राखवा नहि जोइये.

(३) रजोहरण एक हाथनुं करवुं कारण के ओघनिर्युक्तिमां नीचे मुजब रजोहरण करवानुं कहेल छे

मूळमा निबिड करवुं, वच्चे स्थिर करवुं, पर्यंते सुंआलुं करवुं, एकांगिक एटले एक कटकावाळी दसीओ करवी दसीओ तथा वींटणामां गाठो नहि करवी दसीओ ज्या वींटाय ते ठेकाणे अंगुठा तथा प्रदेशिनी आगळमां समाय एवु करवुं, वींटणु मजबूत करवु, अने प्रमाणमा एक हाथनुं ऊंचु तथा पहोळु करवुं

(४) वळी रजोहरणमां सूक्ष्म दसीओ नहि करवी कारण के निशीथचूर्णिमा लख्युं छे के सूक्ष्म दसीओ गुंचाई जता ते निमित्तथी साधुओ अनाचारी अने दुर्बळ थाय

(५) रजोहरण बाधवानी विधि एवी छे के दंडना त्रीजा भाग ऊपर सरखा दोरावडे रजोहरण बांधवु; तेमा फेरफार करे तो

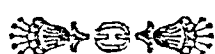
प्रायश्चित्त लागे, एम निशीथभाष्यमां कह्युं छे.

(६) रजोहरणना दंडमां खीली के दसीओनो बंध पाडवो नहि जोइये. कारण के कल्प तथा निशीथना भाष्यमां तेम करवा मनाई पाडेल छे.

(७) रजोहरणना ऊपर बेशवुं जोइये नहि; कारण के निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के जो उंदर, चोर, छोकरा, के दुश्मननुं भय होय तो रजोहरणपर बेशवुं पण ते शिवाय बेशवुं नहि.

(८) रजोहरण जमणे पडखेज धरवुं जोईये. कारण के निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के बेठा होतां के सूता होतां जे साधु रजोहरण ओसीसे धरे अथवा डावी बाजुए आगल के पाछल राखे तेने प्रायश्चित्त लागे. माटे बेठा होतां के सूता होतां उंदरादिकना भय शिवाय जमणी बाजुएज अधोमुख करीने रजोहरण राखवुं.

(९) रजोहरणनी दसीओ बार आंगलनीज जोइये. अने निशीथना भाष्य तथा चूर्णिमां जे दंड चोवीश आंगलनो होय तो दसीओ आठ आंगळनी, दंड वीशनो होय तो दसीओ बारनी अने दंड छवीशनो होय तो दसीओ छ आंगळनी एम भजना बतावी छे ते अपवादपदनी अपेक्षाए अथवा यथाकृत एटले जेवा मळे तेवा रजोहरणनी अपेक्षाए लागे छे. कारण के त्यांज लख्युं छे के बीजापदे आपेला प्रमाणवाळुं रजोहरण दुर्लभ होतां हीन के अधिक जेवुं मळे तेवुं पण धरी शकाय. तथा यथाकृतना अधिकारे लख्युं छे के यथाकृतनी दसीओनी भजना छे एटले के दंडना प्रमाणनी वधगट प्रमाणे दसीओनुं प्रमाण जाणवुं.



विचार ७१ मो.

प्रश्नः—भिक्षादिक अर्थे बाहेर जता बधा उपकरणो साथे केम नथी लेता ?

उत्तरः—ए वातनो पण एकात नथी केमके वैरस्वामिनी कथामा वात आवेली छे के बधा साधुओ बाहेर जता तेमना वीटणाओने मंडळीमां स्थापीने वैरस्वामिए देशना देवा मांडी.

वळी ओघनिर्युक्तिमां पण कह्युं छे के भिक्षार्थे जतां उत्सर्गे बधा उपकरण साथे लेवां कदाच बधां उपकरण साथे लेवा असमर्थ होय अथवा नवदीक्षित, ग्लान, के वृद्ध होय तो जेटला ऊपाडी शकाय एटला ऊपाडवां.

व्यवहारचूर्णिमां लख्युं छे के वर्षाऋतुमां बधा उपकरण नहि ऊपाडवा



विचार ७२ मो.

प्रश्नः—भिक्षादिकनो उपयोग सवारमां करी लेवो के जती वेला करवो ?

उत्तरः—भिक्षादिकनो उपयोग भिक्षादिक अर्थे जती वेलाज करवो एम ओघवृत्तिमां कहेल छे

निशीथचूर्णिमां लख्यु छे के उपयोगनो कायोत्सर्ग करतां भिक्षानो प्रथम लाभ थवा लगी दांडो भूमिए नहि अडकाववो

ओघभाष्यमां पण कह्यु छे के अर्धपोरसी पूरी थतां उपयोग तथा कायोत्सर्ग करी भिक्षाए नीकळवुं



विचार ७३ मो.

प्रश्नः—साधुने बीजीवार भोजन करवुं कल्पे के नहि?

उत्तरः—सामान्यपणे एकवारज भोजन करवुं कल्पे पण इहां दिगंबरोनी माफक अवधारण घटी शके नहि.

कारण के ओघनिर्युक्तिमां लख्युं छे के प्रमाणद्वारमां बेवार गोचरीए जवानुं कह्युं त्यां एटलुं वधु जाणवुं के आचार्य, बाळ, ने ग्लानना अर्थे वे करतां वधुवार पण जइ शकाय छे अने काळद्वारमां बे काळे जवानुं कह्युं छे त्यां एटलुं वधु जाणवुं के ग्लान अने तपस्वीना धारणाअर्थे अतिप्रभातमां अथवा भिक्षावेळा टळी जतां पण घणीवार जवाय.

वळी ओघभाष्यमां लख्युं छे के ग्रीष्मकाळमां तपस्वी के तरसेलो अथवा भूखेलो पुरुष भूखतरस सही नहि शकतां पेहेली पंक्तिए गोचरी जवानी रजा छ्ये.



विचार ७४ मो.

प्रश्नः—खरडेलेज हाथे भिक्षा लेवी जोइये के केम?

उत्तरः—कल्पादिक ग्रंथो प्रमाणे कंई एवो नियम देखातो नथी के खरडेलेज हाथे भिक्षा लेवी. कारण के त्यां नीचे मुजब आठ भांगा पाडी लख्युं छे के जे जे भांगे सावशेष द्रव्य होय ते ते भांगे लेवुं कल्पे.

भांगानी विगत आ प्रमाणे छे.

१ संसृष्ट हाथ, संसृष्ट पात्र, सावशेष द्रव्य.

२ संसृष्ट हाथ, असंसृष्ट पात्र, सावशेष द्रव्य.

३ असंसृष्ट हाथ, संसृष्ट पात्र, सावशेष द्रव्य
४ असंसृष्ट हाथ, असंसृष्ट पात्र, सावशेष द्रव्य
५ संसृष्ट हाथ, संसृष्ट पात्र, निरवशेष द्रव्य
६ संसृष्ट हाथ, असंसृष्ट पात्र, निरवशेष द्रव्य
७ असंसृष्ट हाथ, संसृष्ट पात्र, निरवशेष द्रव्य.
८ असंसृष्ट हाथ, असंसृष्ट पात्र, निरवशेष द्रव्य

आ आठ भांगामां ज्या पश्चात्कर्मना दोषनो संभव थाय ते अशुद्ध भांगा अने बाकीना शुद्ध भांगा जाणवा एम कल्पचूर्णिमां कह्युं छे.

अने दशवैकालिकमां जे लख्युं छे के असंसृष्ट हाथे नहि लेवु त्यां पण ज्यां पश्चात्कर्म थाय एम कहेलुं होवाथी पश्चात्कर्मना संभवमांज स्थविरकल्पिना माटे निषेध पाडेल जणाय छे



विचार ७५ मो.

प्रश्नः—अलेपित पात्रमा जमता तेमा पनक बंधाय छे, दुर्गंध थाय छे, अने तेथी उलटी तथा जुगुप्सा आवता आत्म, संयम, तथा प्रवचननी विराधना थवानो संभव रहेल छे माटे अलेपित पात्रमां आहार करवो नहि जोइये ए वात विषे तमारो शो अभिप्राय छे ?

उत्तरः—अमारुं एम मानवुं छे के ए दोषो तुंबाना पात्रमांज देखाय छे माटे तुंबानु पात्र अलेपित होय तो तेमा जमवुं नहि कल्पे बाकी लाकडाना पात्रा विषे कंइ नियम नथी



विचार ७६ मो.

प्रश्नः—भिक्षाना माटे झोळी बांधो छो तेमां शुं प्रमाण छे?

उत्तरः—ओघनिर्युक्ति, निशीथभाष्य तथा चूर्णिमां कहुं छे के पात्रबंधनी गांठ ए रीते वाळवी के जेम तेना चार आंगळना छेडा बाकी रहे. कोइ कहेशे के ए तो पात्रांने बांधवामां ए विधि छे पण कंइ झोळी माटे नथी तेणे जाणवुं जोइये के पात्रा माटे पण उत्सर्ग तो एम छे के पात्रबंधनवडे गांठ नहिज देवी किंतु पात्रा उपर पात्रबंधना चारे छेडा मेळवी तेनापर पात्रकेशरिका मेळवी अने तेनापर पडला मेळवा. पण झोळीना माफक अपवादपदे खीटी वगेरामां पात्रां टांगवा माटे गांठ देवानी होतां तेनुं प्रमाण बताव्युं छे.

महानिशीथमां पण लख्युं छे के पडिलेहणा करतां पात्रबंधनी गांठ नहि छोडे तो प्रायश्चित्त लागे.



विचार ७७ मो.

प्रश्नः—साधुने दसीवाळुं कपडुं लेवुं पण नहि कल्पे के केम?

उत्तरः—साधुने दसीवाळुं कपडुं पहेरवुं नहि कल्पे. बाकी लेवुं तो कोइ वेला कल्पे पण खरुं. केमके ओघनिर्युक्तिमां सामान्यपणे निषेध नहि लखतां अशिवने उद्देशीने लख्युं छे के "ज्यारे अशिव एटले मरकी चालती होय त्यारे दसीवाळुं कपडुं, लोह, लूण, के विगय ए चार चीजो नहि लेवी."



विचार ७८ मो.

प्रश्नः—साधु तथा साध्वीओ एक क्षेत्रमां रहे के नहि ?

उत्तरः—एक क्षेत्रमा सर्वथा नहि रहे एवो एकांत नथी कारण के तीर्थकरो साथे साध्वीओ विचरती हती, तथा जमालि साथे हजार साध्वीओना परिवारे प्रियदर्शना सावत्थीमा विचरेल छे, वैरस्वामि मळ्या के गुरुए तरतज साध्वीओने सोंप्या छे, कीर्त्तिमतीराणी अने क्षुल्लककुमार पण साथे विचरेल छे, पटणामां स्थूलभद्रने वांदवा साते आर्याओ आवेल छे, इत्यादि घणा दाखला छे

वळी व्यवहारसूत्रमां पण कह्युं छे के आठम, पांखी, तथा दररोजनो वाचनाकाल टाळीने शेषकाळे साध्वीओए साधुओना अपाश्रयमां नहि आववुं तथा पर्युपणाकल्पमां लख्युं छे के वरशाद वरसतो होता वे साधु अने वे साध्वीने एकठा रहेवु नहि कल्पे, पण वच्चे नानुं के मोहोट्ठ पांचमुं कोई होय तो एकठा रहेवुं कल्पे माटे सर्वथा निषेध नथी जणातो, केमके कल्पसूत्रमां पण एम लखेल छे के एकज वगडा अने एकज दरवाजावाळा गामनगरमां साधुसाध्वीओए साथे नहि रहेवुं. अने कदाच कारणवशे तेवा स्थळे साथे रहेवु पडे तो यतनाथी रहेवुं एटले के गोचरी तथा संज्ञाभूमिए आगलपाछल जवु कदाच त्यां एकज वेळाए देशकाळ होय तो साधुसाध्वीओए सामसामा मळतां एकबीजाने वंदननमन के वातचीत वगेरां नहि करवां.

बाकी अनेक वगडा अने अनेक दरवाजावाळा गाम के नगरमा तो साधुसाध्वीने उत्सर्गे पण साथे रहेवुं कल्पे छे कारण के त्या गोचरी तथा स्थंडिलनी जगया अलगअलग मळी शके छे

विचार ७९ मो.

प्रश्नः—साधु साध्वीओने वाचना आपी शके के नहि?

उत्तरः—उत्सर्ग तो एमज छे के साधु साधुओने वाचना आपे अने साध्वी साध्वीओने वाचना आपे. पण अपवादे उलटपालट पण करी शकाय छे. त्यां अपवाद ते ए के प्रवर्त्तिनीना पासे ते श्रुत न होय त्यारे आचार्य तेमने भणावे. अथवा प्रवर्त्तिनी पासे श्रुत होवा छतां आचार्य पासेथी शीखतां विशेष मंगळ के श्रद्धा थती होय अथवा भय के गौरवथी भणवामां वधु उत्साह थवा संभव होय तो ते कारणे पण आचार्ये शीखाववुं. तेमज साधुओ पासे अमुक श्रुत नहि होय ने कोइ साध्वी पासे ते होय तो त्यारे साध्वीए ते साधुओने शीखाववुं. आ रीते व्यवहारसूत्रनी वृत्ति-मां वात कहेल छे.

वळी तेज ग्रंथमां कह्युं छे के जो के स्त्रीओ विषतुल्य छे तेथी तेमना साथ मुनि वातचीत करे तो महोटुं प्रायश्चित्त आवे छे तो पण कारणे एटले के ज्यारे साध्वीओ पासे श्रुत न होय त्यारे ते-ओने मुनिए भणाववुं. कारण के भण्या विना तेमनुं चारित्र नाश थवानो संभव रहे छे. माटे ज्ञानदर्शन अने चारित्रनुं रक्षण करवा निर्दोष रहीने भणाववुं.

हवे ऊपरला कारणे ज्यारे साध्वीओने भणाववुं पडे त्यारे नीचेनी विधिए शीखववुं. त्यां आदिमां विधि ए छे के जे साध्वी प्रज्ञावंत सरळ अने आज्ञा पाळनार होवा छतां माता बहेन के पुत्रीरूपे होय तेने मुनिए शीखववुं. अने तेवो योग नहि होय तो जे साध्वी तरुण होय, जे साध्वीने फरी दीक्षा दीधेल होय, जे साध्वी पूर्वे वेश्या होय, जे साध्वी पूर्वे शीखवनारनी भार्या होय,

जे साध्वी साथ शीखवनारे पूर्वे कोई वेला हास्य कीधुं होय, तेमज जे साध्वी पूर्वे व्यभिचारिणी होय तेवी साध्वीओने वर्जीने शेष साध्वीओने मुनिए शीखववुं कारण के जो कदापि शीखनार शीखवनार ए बन्नेनु चित्त वज्र जेवु मजबूत होय तोपण बीजाने शंका आववानो संभव रहे छे.

वळी मुनिओमा पण जे परिणत अने आचार्य होय तेणे शीखववुं कदाच आचार्यनो योग न होय तो बीजो पण जे परिणत होय तेणे शीखववुं

तथा आवे प्रसंगे द्रव्य, क्षेत्र, काळ, वगेरानी नीचे मुजब यतना राखवी

(१) द्रव्यनी यतना ते ए के बन्ने जणाए हलकुं भोजन लेवुं कारण के तेथी खरचुपाणीनी शंका नहि रहे

(२) क्षेत्रनी यतना ते ए के शून्य घर, छानुं स्थान, उद्यान, देवळ, सभा, आराम, तथा ए वगेरा शंकनीयस्थळ मुंकीने खुल्ले स्थळे वाचना देवी तेमज पोताना के आर्याओना उपाश्रयमां पण जो पोतपोतानुं मडळ न होय तो एकातपणे वाचना नहि देवी.

(३) काळनी यतना ते ए के साधुओने सूत्रार्थनी वाचना देनार जो बीजो कोइ होय तो आचार्य प्रभातनाज साध्वीओनी वसतिमां वाचना देवा जाय अने जो साधुओने अर्थनो देनारज होय पण सूत्रनो देनार कोइ नहि होय तो सूत्र आपीने बीजी पोरसीए आचार्य साध्वीओनी वसतिमा जाय कदाच सूत्रनो देनारज होय अने अर्थनो देनार कोइ नहि होय तो आचार्य पेली पोरसीमां साध्वीओनी वसतिमां जई आवी बीजी पोरसीए साधुओने अर्थ आपे अने जो सूत्र के

अर्थनो वीजो कोइ शीखावनार न होय तो पोतानी वसति-
मांज रहीने आचार्ये साधुसाध्वी ए वन्नेने शीखाववुं. आवे
प्रसंगे नीचे मुजव मंडळीनी यतना करवी.

(४) मंडळीनी यतना ते ए के एक तरफ साधुओनी मंडळी क-
राववी अने एक तरफ साध्वीओनी मंडळी कराववी अने
वच्चे सादरीनो के चिलिमिणी एटले कपडानो पडदो रखावी
एक वीजाने जोइ शके नहि तेम करवुं अने आचार्ये पड-
दाने छेडे वेशवुं के जेथी वे वर्गने जोइ शकाय. एम कर्या-
थी लोकमां पण प्रत्यय थाय के आ शुद्धशीळवंत छे तेमज
वांदवा आवनाराओ पण तेवी रीते वेठेला जोइ विश्वास पामे.

आ रीतनी मंडळीमां जे साधुओ साध्वीनी नजर साथे
नजर वांधनारा होय तेमने तथा जे पूर्वे भर्त्तार के व्यभिचारी
होय तेवाने तथा जे अल्पधीरजवंत होय तेवा साधुओने मंड-
ळीमां नहि वेशाडतां वीजा पासेथी भणाववा, अथवा राते तेमने
पूछवुं करवुं.

वळी उत्सर्गे साध्वीओए ऊभा रहीने भणवुं. पण जो शरीर
दुर्वळ होय अथवा वहुकाळ ऊभा रह्याथी थाक लाग्यो होय तो
वेशीने भणवुं. तेमज ऊंचे सादे घोखवुं नहि, तथा ऊपरनी साडी
पग सूधी लांवी अने सादी राखवी, तथा एक वीजानुं मुख नहि
जोतां नीचुं मुख राखी शीखवुं, तेमज हाथनी अंजळि पण कप-
डाथी ढांकीने करवी.

आ विधि सांचव्या शिवाय जे साधु आर्याने भणावे तेने
अनाचारी जाणवो. ए रीते व्यवहारसूत्रना सातमा उद्देशानी चू-
र्णिमां लखेल छे.



विचार ८० मो.

प्रश्न –यतिने प्रावरण एटले ऊपर ओढवानुं कपडु कल्पे के नहि?

उत्तरः–उत्सर्गे नहि कल्पे, पण अपवादे कल्पे पण खरु कारण के कल्पचूर्णिमा नीचे लखेला प्रसगे प्रावरण राखवुं कह्यु छे.

(१) क्षेत्रने आसरी प्रावरण रखाय जेम के सिंध देशमां प्रावरण ओढीनेज फराय छे

(२) वर्षाकाळमा प्रावरण रखाय छे

(३) अभावित एटले जे अभोमियो शिष्य होय ते ज्यां सूधी भावित एटले भोमियो थाय त्या सूधी तेने प्रावरण रखाववुं

(४) शीत के ताप नहि खमी शकतां प्रावरण रखाय छे

(५) प्रभाते भिक्षादिक अर्थे जता प्रावरण रखाय छे.

(६) मुशाफरीए जतां दंड शिवाय बधी उपधि खंधे बांधी तेनापर प्रावरण राखी चलाय छे.

(७) चोरना भये प्रावरण ढाकी नीकलाय छे.

वळी जे ओघनिर्युक्तिमां प्रावरणनी ना कही छे ते विषे तेनी टीकामां खुलासो करेल छे के जेम साध्वीओ प्रावरण ओढे तेवी रीते प्रावरण नहि ओढवुं तेथी कई सामान्यपणे प्रावरणनी मनाई जणाती नथी

बाकी नीचे प्रमाणे वस्त्र पेहेरवा बाबतनी अतिचिओ टाळवानुं पचकल्पनी चूर्णिमां लख्यु छे

(१) चोरडुं के मोकळुं वस्त्र करीने खंधपर नहि राखवुं

(२) वस्त्रथी माथापर लटकता पुछवाळुं फेंटु नहि बांधवुं

(३) साध्वीना माफक बे बाहु ढाकीने नहि ओढवुं

(४) बे खभानी नीचेथी नाखीने बे खभापर बे छेडा राखी नहि वापरवु

(५) अर्धुं खभापर अने अर्धुं लटकतुं उत्तरासंग माफक नहि राखवुं.

(६) चलोटापर भेठ नहि बांधवी.

(७) गृहस्थनुं लिंग नहि करवुं.

(८) अन्यतीर्थिकनुं लिंग पण नहि करवुं.

अने ए बाबतमां नीचे मुजब अपवादो लखेल छे.

(१) मांदानी वेयावच करतां के पोते मांदो होतां अथवा मा-हुणानी विश्रामणा करतां साधु भेठ बांधे.

(२) लटकती पूछडीवाळुं फेटुं के उत्तरासण नानो शिष्य होय ते करे अथवा अनाभोगे मुनि पण करी जाय.

(३) साध्वीनी माफक प्रावरण वर्षाऋतुमां कराय छे, अथवा सिंध वगेरा देश पामीने पण कराय छे.

इत्यादि अपवाद टाळी निःकारणे गृहिलिंग के अन्यलिंग करतां मूळप्रायश्चित्त लागे छे.



विचार ८१ मो.

प्रश्नः—निशीथ तथा पर्युषणाकल्पनी चूर्णिमां कह्युं छे के मुनि ज्यां आषाढ सुदि दशमीना रहेला होय अथवा आषाढ मासनो मासकल्प रहेला होय ते क्षेत्र जो चोमासुं रहेनाने लायकनुं होय अने त्यां संथाराना घासनो तथा स्थंडिलभूमिनो योग ठीक होय अने मोटी वरशाद पडवा मांडी तो त्यांज आषाढ सुदि पूनमना दिने मुनिओ पर्युषणा करे. ए उत्सर्ग मार्ग छे. अने बाकीना पंचकवृद्धिना सघळा काळ अपवादरूप छे.

माटे तमे आषाढी पूनमनीज पर्युषणा केम नथी करता?

उत्तरः—इहां जे "पर्युषणा करे" एवो शब्द छे तेनो एद-

लोज अर्थ थाय छे के पोताना चित्तमां "रहेवानो निश्चय करे" बाकी कई पडिकमणा, चैत्यपरिपाटी, तप, तथा आलोयणावाळु गृहिज्ञात पर्युषणापर्व करे एम अर्थ नथी.

एपरथी ए तात्पर्य नीकळे छे के चोमासुं रहेवानो निश्चय तो उत्सर्गे आषाढ सुदि पूनमे अने अपवादे श्रावण विदि पाचम वगेर पर्वोमां करवो पण चैत्यवंदन, तपकर्म, तथा पडिकमणा वगेर क्रियाओ तो पचामसे दिवसेज करवी

कारण के जो आषाढी पूनमनीज पर्युपणा मानीए तो जीवाभिगममां त्रण चोमासां तथा पजोसणना मळी चार अठाइ महोत्सव देवताओ करे एम लख्युं छे ते तथा निशीथने व्यवहारमां त्रने पर्वना तप पण जूदा जूदा लख्यां छे ते केम घटे तेमज आवश्यक निर्युक्तिमा चोमासामां अने वार्षिक वर्षमा आलोयणा देवी तथा जूना अभिग्रह तपागवा अने नवा लेवा एम लख्यु छे ते केम घटे? वळी एकज दहाडे चोमासाना अने संवछरीना क्षामणा केम थइ सके? तेमज आवश्यकचूर्णिमां लख्यु छे के चोमासानुं काउस्सग पाचसो ऊसासानु अने संवच्छरीनुं आठ हजारनुं करवुं तथा चोमासामा एक उपाश्रयदेवतानोज कायोत्सर्ग कराय छे अने पजोसणना दिने उपाश्रयदेवता तथा क्षेत्रदेवतानो पण काउस्सग कराय छे ते केम घटे? माटे ए रीते जूदा जूदा बे पर्वना काम एक दिनमा केम घटे?

कोइ पूछे के "पज्जोसवंति" एनो पर्याय "रहे" एम आपो छो तेमा शु प्रमाण छे? तेने ए उत्तर छे के पर्युषणाकल्पना एक सूत्रनी व्याख्या करता चूर्णिकारेज "पज्जोसवित्तए" ए पदनो पर्याय "परिवासित्तए" एम करेल छे.



विचार ८२ मो.

प्रश्नः—पौष अने आषाढनेज अधिकमास केम गणो छो? तथा अधिक मासवाळा वर्षमां वीसापजूसण केम करो छो?

उत्तरः—कल्पभाष्यमां कह्युं छे के पांच वर्षना युगमां पेलो, वीजो, ने चोथो, ए त्रण चंद्रवर्ष आवे छे अने त्रीजो ने पांचमो ए वे अभिवर्धित एटले अधिक मासवाळा वर्ष आवे छे. चंद्रमास दिन $२९\frac{३२}{६२}$ होवाथी चंद्रवर्षमां वार मासना $३५४\frac{१२}{६२}$ दिन आवे छे अने अभिवर्धितमां १३ मास आवे छे. तेमां त्रीजामां पोष वधे छे अने पांचमामां आषाढ वधे छे. ए कारणथी चंद्रवर्षमां पचासमे दहाडे गृहिज्ञात पर्युषणा करवी एटले गृहस्थोने विदित करवुं के अमो अत्रे चतुर्मास रह्या छीये. कारण के साधुओनो नक्की निवास गृहस्थोने पचास दहाडाथी अगाऊ मालम पडे तो वरसाद ओछी थतां पण तेओ एम विचारे के साधुओ नक्की निवास करी रह्या छे माटे वरसाद थशेज एम विचारी खेतरपधर खेडी तैयार करे एम अधिकरण दोष लागे तथा अशिवादि कारणे त्यां थकी साधुओने विहार करवानुं पण रहेल छे तेथी लोकमां साधुनुं मृषावादिपणुं जणाय. माटे पचास दहाडाथी अगाऊ गृहिज्ञात पर्युषणा नहि करवी. तेमज अभिवर्धितवर्षमां वीसमे दहाडे गृहिज्ञात पर्युषणा करवी. कारण के अधिक मासने गणतरीमां लेवो ते ए रीते के ते मासने ऊनाळाना भागमां गणवो.

आ रीते कल्पबृहद्भाष्य, कल्पसामान्यचूर्णि, पर्युषणाकल्पचूर्णि, तथा निशीथचूर्णिनो अभिप्राय छे तेथी तेना अनुसारे वीसापजूसण सिद्ध थाय छे.

कोइ पूछे के त्यारे पर्युषणाकल्पमां कहेलुं छे के श्रमण भग-

वान महावीरे पचास दिन पूर्ण थता पर्युषणा करी ए सूत्र केम घटे! तेनुं उत्तर ए छे के ए सूत्र चंद्रवर्षने उद्देशीने कहेल छे एम तेनी चूर्णिमां स्पष्ट कहेल छे



विचार ८३ मो.

प्रश्नः—कोइ ऊपरली विना बावत एवी व्याख्या करे के "कल्पनिशीथादिकनी चूर्णिमां जे चंद्रवर्षमा पचाश दहाडे अने अभिवर्धितमां वीस दहाडे पर्युषणा करवी कहेल छे तेनो अर्थ एम करवो के एटले दहाडे रहेवानो नकी ठराव करवो. बाकी पडिकमणा वगेरे पर्वानुष्टान तो जे दिने थता होय तेज दिने करवा माटे अभिवर्द्धित वर्षमा पण वीसमे दहाडे पर्वानुष्टान नहि थइ शके" तो एवी व्याख्या थइ शके के केम?

उत्तर—एवी व्याख्या करीए तो पचासमे दहाडे भादरवामा पण रहेवाना ठरावनोज अर्थ थशे अने पडिकमणादिक क्रिया माटे कोइ बीजोज दिवस शोधवो पडशे. कारण के चूर्णिना ग्रंथमां जे वात वीसापजूसण माटे लखी छे तेज वात पचाशा पजूसण माटे लखी छे माटे एवी व्याख्या करवी अघटित छे

वळी विचारो के क्यां पण भादरवा सुदि पाचमने उद्देशीने संवच्छरी पडिकमणा वगेरे नथी बताव्या किंतु सामान्यपणे एम कहेल छे के पजोसणना दहाडे के संवच्छरीना दहाडे संवच्छरी प्रतिक्रमण वगेरा क्रिया करवी माटे पजोसणना दिननो निश्चय तो एज पचाश के वीस दहाडावाळा सूत्रथी थइ शके छे माटे अभिवर्द्धितमां श्रावण सुदि पांचमेज प्रतिक्रमण लोच वगेरा क्रियाओ करवी.

कोइ कहेशे के ज्यारे श्रावणमां पर्युषणा कर्या बाद पाछी भादरवे करतां तेर मास थवा आवे छे माटे " बारसएहं मासाणं" एम केम कही शकाय ? तेनुं उत्तर ए छे के जेम पांच मासवाळा चोमासामां पण "चउएहं मासाणं" कही शकाय छे तथा जेम आगमना अभिप्राये चोथी पाखी चौद दिननी छतां पण पाक्षिक कही शकाय छे तेमज तमारा अभिप्राये तेर चौद पंदर के शोळ दिने पाखी आवतां पण "पनरसएहं दिवसाणं" एम एक सरखो आलावो कही शकाय छे तेम इहां पज्जोसण पर्व बाबत पण "बारसएहं मासाणं" ए पाठ कही शकाय छे. तेमज तमारे पण तेर मासनो वर्ष आवतां ए वात सरखीज छे. कदाच एम कहेशो के अधिक मास काळनो चूळारूप होवाथी लेखामां नहि गणाय तो ते वात रद जशे कारण के कल्प तथा निशीथना चूर्णिकारोएज ते लेखामां गणेल छे.कारण के त्यां एम कह्युं छे के "जो अधिक मास होय तो वीसे दहाडे पर्युषणा करवी कारण के इहां अधिक मासने मासज गणवो ते हिसाबे पचास दहाडाज थया."



विचार ८४ मो.

प्रश्नः—(परमतवाळा तरफथी):—टीपणुं केम नथी मानता ?

उत्तरः—तमारा शास्त्रोथी जैन शास्त्रो जूदी तरेहनाज छे माटे अमारा साथे तमारी शी तकरार चाले.

वळी तमारामां पण खंडखाद्य, सिध्धधी, तथा ब्रह्मसिद्धांत वगेरा ग्रंथो साथे वर्त्तमान टीपणां केटलीक बाबतोमां विरुद्ध पडे छे. कारण के ते ग्रंथोमां अधिक मास जूदा कह्या छे अने हमणा जूदा वर्त्ताय छे. माटे तमारा टीपणां शी रीते मानी शकाय ?

वळी पृथ्वी पण तमारा शास्त्रमां गोळाकार अथवा पूनमना चंद्रना आकार जेवी कहेल छे ते पण अमारा साथे केम मळे?

वळी तमारामा ग्रहो तथा श्रवण वगेरा केटलाक नक्षत्रो पण प्रथम ज्योतिश्चक्रमां नहि हता पण पछी उत्पन्न थया एम मानेल छे तथा चद्र पण अगाऊ न हतुं पण पछीथी अत्रि ऋषिना नेत्र-माथी के क्षीरसमुद्रमांथी उत्पन्न थयुं एम मानेल छे माटे अमारो ने तमारो मेळ शी रीते मळी शके?

हवे कदाच कोई जैनी बोले के टीपणाना हिशाबे आठम वगेरा पर्व तथा अधिकमास केम नथी करता? तेने उत्तर आपीए छीये के छायडा अने तडकानी माफक लोक अने जैननुं मोटुं अंतर रहेल छे माटे ते बेनी सरखाई केम आवी शके?

कारण के लोकमा एक चंद्र ने एक सूर्य छे, जैनमां असंख्य छे लोकमां नव ग्रह छे, जैनमां ८८ ग्रह छे, जेमा त्रीशमो भस्म ग्रह छे लोकमां मेरु एक छे, जैनमा पाच मेरु छे लोकमा भूगोळ अवळे आटे सूर्यादिकने फरे छे जैनमा ज्योतिश्चक्र फरे छे लोकमा सात द्वीप समुद्र छे, जैनमा असंख्याता छे लोकमा युग, मन्वंतर, इत्यादि काळमान छे, जैनमा पल्योपम, सागरोपम, उत्सर्पिणी, अवसर्पिणी, पुद्गलपरावर्त्त, इत्यादि काळमान छे

वळी लोकमा क्यारेक एकज वर्षमा एक अधिकमास अने एक क्षयमास आवे छे जेमके स १२५० मां पोष मासनो क्षय हतो अने चैत्र मास बे हता, तेथी फागण चोमासु त्रण मासे अने आषाढ चोमासुं पाच मासे थयु हतु आ बाबत धूर्त्तभटसिद्धांतमा स्पष्ट छे पण जैनमा तेम थतु नथी

लोकमां राहु मस्तकमात्र छे, जैनमा महर्द्धिक देव छे लोकमां संक्राति, व्यतिपात, ग्रहण, तथा वैधृति वगेरा पर्व गणाय

छे, जैनमां तेम गणतां मिथ्यात्व लागे छे. लोकमां लोकनुं मध्य लंका कहेवाय छे जैनमां मेरु कह्यो छे लोकमां ग्रह पूजाय छे, जैनमां तेमने पूजतां मिथ्यात्व कहेल छे. लोकमां अगीआरसे चोमासुं बेशे छे, जैनमां चौदश के पूनमे बेशे छे. वळी पर्युषणपर्व पण जैनोनुंज छे. माटे लोक साथे केम सरखाई आवे?

माटे जो टीपणुं प्रमाण करवा जइये तो आपणा निशीथ, कल्प, व्यवहार, दशाश्रुतस्कंध, भगवती, आवश्यक, स्थानांग, चंदपन्नत्ति, सूरपन्नत्ति, जंबुदीवपन्नत्ति, गणिविद्या, ज्योतिष्करंडक, संग्रहणी, तथा क्षेत्रसमास वगेरा ग्रंथो अप्रमाण थई जाय छे.

वळी विचारो के टीपणामां तो अमावास्यानो मास बदले छे छतां तमो पण जैनना हिशावे पूनमनीज माससमाप्ति लेईने कल्याणिक तिथिओ गणो छो माटे टीपणानुं शुं प्रमाणपणुं रह्युं.

कदाच कोई पूछे के तमे युगमां ज्यारे पौष मास अधिक गणीने लौकिक चैत्र मासनी पूनमे फागण चोमासुं करो छो त्यारे ते मासने आगमिक फाल्गुन मास मानी तेमां दीक्षादिक पण आपशो के नहि? तेनुं ए उत्तर छे के जेम तमो पण फागणनी पूनम पछी टीपणानी फागण विदिमां पण आगमिक चैत्र मास मानी विदि आठमे श्रीऋषभस्वामिनुं कल्याणिक करो छो छतां तेने चैत्र गणी तेमां दीक्षादिक वर्जता नथी तेम अमारा माटे पण जाणी लेवुं.



विचार ८५ मो.

प्रश्नः—श्रावकने छजीवणी अध्ययन मुनि शीखावे के नहि?

उत्तरः—श्रावकने ए अध्ययन मुनि उत्सर्ग मार्गेज शीखावी शके छे. कारण के निशीथमां लख्युं छे के गृहस्थ के परपाखंडी

जो प्रव्रज्या लेवा अभिमुख थाय अथवा श्रावक थाय तो तेने छजीवणी अध्ययन शीखावी शकाय एम बे विशेष्यपद अने बे विशेषण आपेलां छे

निशीथना भाष्य तथा चूर्णिमां ए वात विस्तारीने लखी छे ते आ रीते के जे मुनि परपाखंडीने के गृहस्थने अथवा पासत्थादिकने शीखवे के तेमना पासेथी शीखे तेने प्रायश्चित्त लागे. कारण के अन्यतीर्थिक के गृहस्थने शीखवतां ते पाछा तीर्थनी हेलना करवा मंडे, तेमज तेमना पासेथी शीखता मिथ्यात्वनो स्थिरीकार थाय, अने पासत्थादिक पासेथी शीखता तेमने वंदनादिक करवुं पडे इत्यादि दोष थाय छे

इहां परपाखंडी ते परदर्शनना वेषधारी जाणवा, अने गृहस्थ ते पण परदर्शनीज लेवा, बाकी जे गृहस्थ जिनवचन माने ते स्वपाखंडीज लेखवा. तेमने तो जे योग्य होय ते शीखववु, तेमां कंइ मनाइ नथी वळी परपाखंडी के परदर्शनी गृहस्थ ते पण जो प्रव्रज्या लेवा अभिमुख थाय अथवा श्रावक थवा इच्छतो होय तो तेने सूत्रथी छजीवणी सुधी अने अर्थथी पिंडेषणा अध्ययन सुधी शीखाववुं तेमज पासत्थादिक पण जे सुविहितने उपसपन्न थाय एटले गुरु तरीके अगीकार करे अथवा संविग्नविहार करवा उजमाल थवानी चाहनावाळो होय तेने वाचना देवी.

आ रीते निशीथना भाष्य तथा चूर्णिनो अभिप्राय तपासतां मालुम पडे छे के श्रावकने भणाववामां बाध नथी.

आवश्यकचूर्णि, विशेषावश्यक श्रावक प्रज्ञप्ति, तथा धर्मरत्न वृत्तिमां कह्युं छे के ग्रहणाशिक्षामां साधु सूत्र तथा अर्थथी जघन्यपणे आठ समितिओ शीखे अने उत्कृष्टपणे चौदमा पूर्व सुधी शीखे अने श्रावक जघन्यपणे आठ समितिओ ने उत्कृष्टपणे छजी-

वणी अध्ययन सूधी सूत्रार्थे अने पिंडेषणा सूधी अर्थे शीखे.

वळी संवेगरंगशाळामां लख्युं छे के आठ समितिओ जाण्या शिवाय श्रावक सामायिक शी रीते करी शके तथा छजीवणी जाण्या शिवाय जीवरक्षा शी रीते करी शके. हैम व्याकरणमां पण श्रावकने छजीवणी सूधी भणवानुं लखेल छे.

इहां वळी ए जाणवानुं छे के उत्कृष्टपणे छजीवणी सूधी भणवानुं कहेवाथी तेथी पूर्वेना द्रुमपुष्पादिक त्रण अध्ययन आवीज जाय छे. वळी अर्थथी श्रावक पिंडेषणा सूधी शीखे ते वाक्यने पण उपलक्षणरूप गणवुं. कारण के तेम न मानीए तो, ऋषभदेव स्वामिए अठाणु पुत्रोने सूगडांगनुं वैताळीय नामे वीजुं अध्ययन संभळाव्युं, गौतमस्वामिए अष्टापद ऊपर वैश्रवणने ज्ञातानुं पुंडरीकाध्ययन संभळाव्युं, सुबुद्धिमंत्रिए धर्मदेशना पूर्वक जितशत्रु राजाने प्रतिबोधी बारव्रत आपी नवे तत्वनो जाणकार करी श्रावक कर्यो, कपिलऋषिए उत्तराध्ययननी वीस गीतिओवडे पांचसे चोर प्रतिबोध्या, निर्ग्रंथमुनिए श्रेणिकराजाने अनाथी अध्ययन कही बताव्युं, तथा स्थविरोए दसवैकालिकनुं छठुं अध्ययन राजा, अमात्य, ब्राह्मण, क्षत्रिय वगेरा सर्व पर्षदा आगळ कही बताव्युं, इत्यादि वातो केम घटी शके. माटे श्रावक अर्थथी पिंडेषणा सूधी शीखे ते शेष अंगउपांगना उपलक्षणरूपे जाणवुं.

वळी ऊपरना दृष्टांतोमां वीजी एक वात याद राखवा लायक छे के गौतमस्वामिए वैश्रवणने पुंडरीकाध्ययन संभळावतां तेणे सूत्रथी पण ते ग्रहण करेल छे. ए वात वैरस्वामीना वृत्तांतमां प्रसिद्ध छे.



विचार ८६ मो. ६-।

प्रश्नः—साधु तथा श्रावके जघन्यथी आठ समितिओ शीखवी, ते उत्तराध्ययनमां रहेल प्रवचनमातृ नामे अध्ययन शीखवु के बीजुं कोई अध्ययन शीखवुं ?

उत्तरः—इहां जो के भगवतीना टीकाकारे बकुशनी व्याख्यामा कह्यु छे के "ए उत्तराध्ययननुं अध्ययन तो मोहोटु छे माटे जघन्यपदमां नथी संभवतुं, किंतु "अट्ठण्हं पवयण माईणं" ए पदनुं जे विवरणसूत्र छे ते संभवे छे अने तेथी मापतुषादिकनी वातमा पण व्यभिचार आवतो अटके छे" तोपण टीकाकारे जे विवरणसूत्र जणाव्युं छे ते हाल देखवामा नथी आवतुं, अने श्रावकने तो समितिओनु खप अवश्य रहेल छे तेथी बीजा सूत्रनो अभाव होता उत्तराध्ययनतु प्रवचनमातृ नामे अध्यनयज अमे श्रावकने शीखवीए छीये



विचार ८७ मो.

प्रश्नः—श्रावको आवश्यकनिर्युक्तिने तथा सिद्धांतोना अनेक आलावाओने केम भणी शके ?

उत्तरः—जो श्रावको आवश्यकनिर्युक्तिने तथा सिद्धांतोना अनेक आलावाओने नहि भणे तो तेमने "लद्धट्ठा, गहियट्ठा" इत्यादिक भगवतीमा कहेला विशेषणो केम घटी शके?

वळी सुबुद्धिमंत्रीए पाणीनो दाखलो आपी "सुगंधि पुद्गलो दुर्गंधि थाय छे, अने दुर्गंधि पुद्गलो सुगंधि थाय छे" ए आलावावडे जितशत्रु राजाने प्रतिबोधी धर्मदेशना पूर्वक समकितमूळ बारव्रत दीधा ए वातथी पण सिद्ध थाय के श्रावक सूत्रोना आ-

लावा भणी शके छे.

वळी स्वयंबुद्ध श्रावके महाबळने, सुजातकुमारे चंद्रयशाने, तथा मदनरेखाए युगबाहुने अणसण करावी नीजाम्या; प्रभावतीए आत्मसांखे छमास सूधी व्रत पाळ्यां; दृढधर्मकुमारे शिवकुमारनी शुद्ध भातपाणीवडे पर्युपासना करी; अश्वग्रीवना जीव मृगध्वजकुमारने मंत्रिए सीमंधरसूरिने मनमां धरी व्रत दीधां, तथा मृगध्वजे कापी नाखेला भद्रक नामना पाडाने आराधना करावी; कलपक मंत्रिए पोताना कुटुंबने नीजाम्युं; चारुदत्ते बकराने नीजाम्युं; जिनदासे कंबळसंबळने नीजाम्या; पुंडरीके पोतानी सांखे व्रत लीधां; चेडाराजा, वरुणसारथि, नंदमणियार, मंडूक, चाणक्य, अने प्रदेशि राजा वगेराए पोतानी मेळेज आराधना करी; सुज्येष्टाए परवादी जीत्या, स्कंदकुमारे पाळकनें निरुत्तर कर्यो; कुंडकोळियाए देवने निरुत्तर कर्यो; तथा आनंदादिक श्रावकोए अग्यारमी श्रमणभूत प्रतिमा पाळी; इत्यादिक वातो जोतां विचार थाय छे के जो तेओ अनुज्ञात करेला सूत्रो नहि भण्या होय तथा अर्थ नहि सांभल्यो होय तो एवो विवेक तेमने क्यांथी आवी शके?

वळी आवश्यकनो पाठ तो श्रावकने प्रगटपणे देखाय छे केमके निशीथचूर्णिमां कह्युं छे दशवैकालिकथी आवश्यक नीचे रह्युं छे. तेमज पाखीसूत्रमां पण पेलुं आवश्यक अने पछी दशवैकालिक कह्युं छे. तेमज यतिओ योग वहे त्यां पण एज क्रम छे. माटे दशवैकालिकना चार अध्ययन श्रावक भणे त्यारे आवश्यक तो पेटामांज समायुं.

हवे ज्यारे आवश्यक भणी शकाय त्यारे तेना व्याख्यानरूप निर्युक्ति, चूर्णि, तथा टीकादिक भणवा आवीज गया. कारण के सूत्र भणी शके पण अर्थ नहि भणाय एम शी रीते कही शकाय?

कदाच कोइ कहेशे के योग वह्या शिवाय श्रावको आवश्यक निर्युक्ति वगेरा केम शीखी शके? तेनुं ए उत्तर छे के योग तो सूत्रोनाज वहेवाय, बाकी निर्युक्त्यादिकना योग नथी वळी सूत्रोमां पण सामायिकादिक सूत्रो तो योग वहेराव्या वगर पण पूर्वाचार्योए लाखो श्रावकोने भणाव्या छे.



विचार ८८ मो.

प्रश्नः—आवश्यकचूर्णिनी आदिमांज लख्युं छे के जे शिष्य गुरुकुळवासी, जाति–कुळ–रूप–श्रुत–आचार–सत्त्व–विनय–संपन्न होय इत्यादि अनेक गुणोवाळा शिष्यने अनुयोग एटले अर्थव्याख्या देवी एम कह्युं छे, माटे तेपरथी जणाय छे के यति पण जे विशिष्ट गुणवंत होय तेनेज आवश्यकनो अनुयोग आपी शकाय, त्यारे श्रावकने ते केम आपवो घटे?

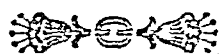
उत्तरः—एज चूर्णिमां आगळ लख्युं छे के श्रावक उत्कृष्टपणे छजीवणी सुधी सूत्रार्थ अने पिंडेपणा सुधी अर्थ शीखे तथा कल्पपीठमा लख्युं छे के आचार्यने कोइ अन्य आचार्य, भिक्षु, के श्रावक कहे के आप आपना इच्छाकारे अमने अनुयोग आपो त्यारे आचार्य तेमने अनुयोगनी विधिए अनुयोग देवो ए पुरावाथी जणाय छे के श्रावकोने पण अनुज्ञात ग्रथोनो अनुयोग आपी शकाय छे

हवे जे विशिष्टगुणवाळानेज अनुयोग देवो ते बाबत एम जाणवुं के जेम सर्वगुणसंपूर्ण सुधर्मास्वामिए विशिष्टगुणवत जंबूने अनुयोग आप्यो, वळी काळांतरे भद्रबाहुस्वामिए स्थूळभद्रने आप्यो तेम बीजा पण गुणवत गुरुओए काळानुसारे मळता गुणवंत

शिष्योने आजकाल ते आपवो. तेटला माटेज चूर्णिकारे सर्वोत्कृष्ट गुरुशिष्यना गुणो जणाववा ए आलावो लखेल छे; पण कंई एवाज गुणवाळा गुरुए एवाज गुणवाळा शिष्यने अनुयोग आपवो एवो नियम बांधवा माटे ए आलावो नथी लख्यो.

माटे चूर्णिमां वर्णवेला अधिक गुणवाळा गुरुशिष्य नहि मळता होय तोपण काळानुसारे गुणनी तरतमता विचारी दुःप्रसभ सूधी आवश्यकनो अनुयोग प्ररूपाशे.

वळी सुधर्मास्वामि तथा भद्रबाहुस्वामिना वखतमां पण शास्त्रोक्त गुणवाळा गुरुशिष्यनो संभव विरलोज हतो, कारण के "बार प्रतिमाना धारक" इत्यादि विशेषणो सर्व आचार्योमां संभवी शके नहि.



विचार ८९ मो.

प्रश्नः—शास्त्रमां कह्युं छे के मुनिए अज्ञात उंछ (भोजन) लेवुं, माटे परिचित श्रावकोना घरे वहोरवुं नहि जोइये; छतां तमे केम वहोरो छो ?

उत्तरः—अजाण्या घरोथीज वहोरवुं एवुं कंइ एकांत नथी.

कारण के ओघभाष्यमां कह्युं छे के एक संघाडाए ठवणाकुलमां जवुं अने बीजाओए बीजा घरोमां जवुं (इहां ठवणाकुल ते श्रावकोना घर जाणवा.) वळी आगळ चालतां लख्युं छे के अति उमदा चीजो जे कुलोमां मळे तेने अतिशेषी कहेवा तथा श्रद्धावाळा कुलोने श्राद्ध कहेवा ते कुलोमां सर्व संघाडाओए नहि जवुं. किंतु गीतार्थसंघाडाए जवुं. एज प्रमाणे निशीथचूर्णिमां पण कह्युं छे.

वळी कल्पसूत्रमां कह्युं छे के जे कुल श्रावक थएला अने बहु

भक्तिवाळा होय तेवा कुलोमां साधुए जे चीज लेवी ते जोइ तपासीनेज लेवी कारण के तेवा कुलो बहु प्रीतिना कारणे कदाच सदोष आहारपाणी पण करी राखे

ओघनिर्युक्तिमा कह्युं छे के गीतार्थोए धार्मिक श्रावकोने एषणाना दोष तथा अभिग्रहविशेष कही बताववा ए ऊपरथी पण जणाय छे के परिचित श्रावकोना घरथी पण मुनि वहोरी शके छे.

वळी विचार करो के जो श्रावकना घरेथी मुनि वहोरेज नहि एम होय तो श्रावकनुं बारमुं अतिथिसंविभागव्रत केम थई शके? तेमज भवदेवे स्वजनना घरेथी वहोर्युं, शालिभद्रे माताना घरेथी वहोर्युं, इत्यादि वातो केम घटे?

तथा निशीथचूर्णिमा कह्युं छे के ज्यां साधुओ जतां आवतां शंकादिक नहि थाय एवा भावितकुलोमा कारणे मुनि बेवार के त्रणवार पण जाय वळी बीजा स्थळे लख्युं छे के जे श्रावको साधुसामाचारी जाणता होय तेमणे मुनिने कहेवुं के तमो एक शय्यातर स्थापो त्यारे मुनि तेम करीने बीजाओना घरे वहोरवा जाय

वळी भगवतीमा श्रावकोना विशेषणोमा कह्युं छे के श्रमण निर्ग्रंथने शुद्ध आहार पाणी वगेरा आपता थका श्रावको विचरे छे.



विचार ९० मो.

प्रश्नः—जेम ऊपर कही चूक्या के यति श्रावकना घरेथी पण वहोरे त्यारे अमो कहीये छीये के "यतिने श्रावकना घरो शिवाय बीजे भिक्षा लेवीज नहि कल्पे," एवो नियम पाळी शकाय के नहि?

उत्तरः—एवो नियम बनज नहि; कारण के मुनिओ तो गामेगाम अप्रतिबद्धविहार करनार होय छे, अने साथे आहार

पाणी के पैशाटकानो संग्रह राखता नथी माटे तेओए आधाकर्मी आहारने विष्टासमान, दारू समान, तथा गोमांस समान जणावीने अदुगंछनीय एटले जेमां बीजा दर्शनीओ पण जता होय तेवा ऊंचनीच कुलोमां मधुरकर द्वत्तिए शुद्ध आहार पाणी लेवो ए वाजबी छे, के दोष सहित आहार लेवो ए वाजबी छे, ते तमोज विचारो.

वळी विचारो के कोइ स्थळे श्रावकोनो अभाव होय तो त्यां मुनिओए शुं कंदोइ पासे पाक करावत्रो के देखीता दोष टाळीने एटले के भाजन, चाटुआ तथा हस्तादिकनी यथायोग शुद्धि जोइने साधारण गृहस्थोना घरेथी स्वभावसिद्ध अंतप्रांत आहार लेवो.

ए बाबतमां परमतवाळा एमज कहे छे के म्लेच्छ जेवा पासेथी पण मधुकर द्वत्तिए थोडुं थोडुं लइने वर्त्तवुं पण बृहस्पति जेवा पासेथी पण एकान्न एटले आखुं भोजन नहि लेवुं. विष्णुपुराणमां पण कह्युं छे के मुनिए गाममां एक रात अने शहेरमां पांच रात रहेवुं. त्यां पण एवी रीते वर्त्तवुं के जेथी प्रीति के द्वेष नहि बंधाय. वळी लोको जमी रह्या बाद प्रशस्त वर्णवाळा लोकना घरेथी भिक्षा लेवी. वळी विष्णुए पण पोताना सूत्रोमां कह्युं छे के सात घरनी भिक्षा लेवी.

माटे ए बाबत परमतवाळा पण तकरार लइ शकता नथी. त्यारे जे जैनमतना थईने तकरार ले छे तेओने अमो जणावीए छीए के तेओए माधुकरी द्वत्ति अथवा ग्रामानुग्राम विहार करवानो अनुभव करवो तथा नीचे लखेलां आगमनां वचन विचारवां.

आचारांगमां कह्युं छे के जुगुप्सित कुळ जे चमार वगेरा ते तथा गर्हकुळ जे दास्यकुळ वगेरा तेवा कुळ छोडी बीजा बधा कुळोमां गोचरी करवी; त्यां दाखला तरीके थोडाक कुळोनां नाम आप्यां छे ते ए के उग्रकुळ, भोगकुळ, राजन्यकुळ, क्षत्रियकुळ, इ-

क्ष्वाकुकुळ, हरिवंशकुळ, भोज्यकुळ, वणिक्कुळ, नापितनुंकुळ, सूतारनुंकुळ, ग्रामरक्षकनुंकुळ, वणकरनुंकुळ, इत्यादिक कुळोमांथी शुद्ध आहारपाणी वहोरवा

• वळी पूर्वपुरुषोनी कथाओमां पण घणा दाखला मळे छे, जेमके, आवश्यकचूर्णिमां वात आवे छे के बहुल तथा वळब्राह्मणे आहार वोराव्यो, वळी ग्रामना चिंतक तथा धनसार्थवाहे आहार वोराव्यो, एक ब्राह्मणना यज्ञमा एक चाकरी रहेला पुरुषने यज्ञमाथी बचेलो आहार मळतो ते तेणे साधुने वहोराव्याथी देवलोके गयो अने त्यांथी चवीने श्रेणिकनो नंदिषेण नामे पुत्र थयो वळी एक सूतारनी पुत्रीए मुनिओने वहोरावतां तेमणे भक्त लीधुं पण मास नहि लीधुं, तेथी तेणीए पूछयुं के तमारे शुं कार्त्तिकव्रत पूरुं नथी थयुं के जेथी मास नथी वहोरता त्यारे साधुओए मांसना दोष बताव्या तेथी ते प्रतिबोध पामी

उत्तराध्ययनमा विजयघोषना यज्ञमां साधु भिक्षार्थे आवेल कह्या छे

वळी नागश्री ब्राह्मणीए कडुओ तुंबो वहोराव्यो, वंकचूलनी पल्लीमा तथा साक्षपादिक गाम के ज्या श्रावको न हता त्या साधु चोमासु रहेला कह्या छे आषाढभूतिए नटना घरेथी, उदायने गोकुळमाथी तथा मेतार्ये सोनाराना घरेथी वोर्यु छे वळी शालिभद्र तथा केवन्नाए पूर्वभवमां वाछरडा चारनार छता दान दीधुं, तथा शालिभद्रनी माता भद्रासार्थवाहीए शालिभद्रने दहिं वोराव्युं

उत्तराध्ययननी टीकामा वात आवे छे के एक ठेकाणे बे चोर रहेता हता त्यां एक सार्थ साथे साधुओ आवी पहोचतां चोमासुं आवी पड्यु तेथी साधुओ ते चोरो पासेथी त्यां वसति मागी चोमासुं रह्या त्यारे ते चोरोए कह्यु के तमारे आहारपा-

णी पण अमारे त्यांथी लेवो त्यारे साधु बोल्या के अमारे एकज ठेकाणेथी भिक्षा लेवी कल्पे नहि माटे बधे ठेकाणे उचित घरोमां अमो भिक्षा लेशुं.

इत्यादि अनेक उदाहरणोथी सिद्ध थाय छे के मुनि श्रावकना घेरथीज भिक्षा लिए एम एकांत थइ शकतुं नथी.



विचार ९१ मो.

प्रश्नः—ओघनिर्युक्तिमां नियम पाड्यो छे जे एकज घरमां एकज संघाडाए जवुं, घणा संघाडाए जवुं नहि ते वात केम ?

उत्तरः—ए वात स्थापनाकुलो एटले जे कुलो दानना अत्यंत-श्रद्धालु होय तेना आश्री अवश्य करीने जणाय छे. कारण के तेवा कुलो साधुनी अनुकंपाना लीधे कदाचित् अशुद्धि पण करे. बाकी जे कुलो साधारणपणे भिक्षाना देनार होवाथी जूदा जूदा संघाडाने जूदी जूदी थोडी थोडी एक बे वस्तु आपता होय त्यां जो अशुद्धि थवानो संभव न होय तो कोइ वेला घणा संघाडा पण जइ शके छे. बाकी अशुद्धिनो संभव होय तो तो एक संघाडाने पण जवुं नथी कल्पतुं. माटे भावार्थ एके अशुद्धिनी गवेषणा करवी.

वळी एज निर्युक्तिमां आगल वात आवे छे के भिक्षा माटे बधा साधुओ फरता फरता श्रावकना घरे आवतां त्यां चैत्य होय तो ते वांदीने साधारण भिक्षा मळे तो ते ल्ये.

वळी जे कह्युं छे जे "घणा साधुओना प्रवेशथी श्रावकना कुळो अते दूमणा थईने ग्लानना माटे जोइती चीज पण आपे नहि" इहां पण ए रीते दूषण कही बताव्युं पण एम नहि कह्युं जे बहु साधुनो प्रवेशज नहि कल्पे.

माटे परमार्थ ए छे के निपुणपणे बरोबर चितवतां जो दोपनो संभव जणाय तो अवश्य ते वातनो परिहार करवो, बाकी अशुद्धिनो संभव नहि छता मात्र इहां घणा अवसन्ना वहोरे छे एटला थकीज ते कुलनो परिहार करवानी जरुर नथी



विचार ९२ मो.

प्रश्नः—तमारा श्रावको प्रसिद्ध चैत्यवंदनथी चैत्य केम नथी वांदता?

उत्तरः—आगममां श्रावकना चैत्यवंदननी विधि एटलीज कही छे के एकसो आठ काव्य कहीने शक्रस्तव कहेवो

वळी चैत्यवंदनभाष्यमा कह्युं छे के केटलाएक आचार्य एम कहे छे जे जीवाभिगममा विजय देवताना स्थळे, रायपसेणीमा सूर्याभना स्थळे, ज्ञातामा द्रौपदीना स्थळे, तथा जंबूद्वीपपनत्तिमां शक्रेंद्रे शक्रस्तवथीज वंदन कर्युं छे माटे ए आचरणाना प्रमाणथी तथा एथी अधिक विधि सूत्रोमा गणधरोए बतावेल नहि होवाथी श्रावक शक्रस्तवथीज चैत्यवंदन करे आ स्थळे टीकाकारे बाहेरनी घणी उक्तियुक्तिओ बतावी छे, तोपण मूळमां जे लख्युं छे जे एथी अधिक विधि गणधरोए बतावी नथी ते वातथी भाष्यकारे पण एकसो आठ काव्य साथे शक्रस्तवथीज चैत्यवंदन समर्थित करेल जणाय छे

वळी आवश्यकचूर्णिकार पण एम लखे छे जे "जो चैत्य होय तो पहेलु चैत्य वांदे अने पछी इरियावही पडिकमे" आ ऊपरथी जणाय छे के चूर्णिकारने पण जीवाभिगमादिकमा कहेल चैत्यवंदनविधि अभिमत लागे छे वळी विचार करो के इहां चू-

णिकारे सामायिकवंतने पण इरियावहीथी पूर्वे चैत्यवंदन लख्युं छे, त्यारे वगरसामायिकवंतने ते इरियावही होयज शानी ? वळी श्रेणिक तो अविरत हता तेथी तेमने इरियावही पडिक्कमवानो संभव नहि छतां ते वगर देवपूजा तथा देववंदन दररोज त्रिकाळ करता हता ते वात प्रसिद्धज छे.

वळी जेम देशविरत तथा अविरतनुं सम्यक्त्व सामायिक सर्व स्थळे सरखुंज कह्युं छे तेम तेनी निर्मळताना कारणो जे जिनपूजनवंदनादिक छे ते पण बन्नेना सरखाज होवा जोइये एम अटकळ थई शके छे.



विचार ९३ मो.

प्रश्नः—निशीथना प्रकल्पादिक सूत्रोमां श्रावकोना माटे प्रायश्चित्त लखेल देखातुं नथी, माटे श्रावकोने प्रायश्चित्त आपवुं अर्वाचीन छे के प्राचीन छे ?

उत्तरः—श्रावकोने प्रायश्चित्त आपवुं प्राचीनज छे. कारण के महाशतकश्रावकने संथारामां तेनी स्त्री रेवतीए उपसर्ग करतां तेणे तेणीने कटुक वचन कह्यां तेथी गौतमस्वामिए महाशतकने समजावीने प्रायश्चित्त आपेल छे. तेमज आनंदना अधिकारे पण आनंदश्रावक अने गौतमस्वामिनी वातमां प्रायश्चित्तनी वात आवे छे. तेमज चुलणीपिताने उपसर्ग थतां ते चळायमान थयाथी तेनी माताए तेने समजाव्याथी तेणे प्रायश्चित्त लीधुं छे. वळी आ स्थळे टीकाकार लखे छे के "गृहिना माटे निशीथादिकमां प्रायश्चित्त छे" एम नहि मानतां एम मानवुं के गृहिना माटे प्रायश्चित्त जीतव्यवहारमां रहेल छे.

वळी पंचाशकटीकामां पण कह्युं छे के कदाच कोई कहेशे के षडावश्यक तो अतिचारशुद्धिरूप छे, अने शुद्धिना आलोचनादिक दश प्रकार कहेला छे; त्यां श्रावकने ए दशे प्रकारनी शुद्धिमांथी कोइ पण शुद्धि करवी निशीथादिकमां लखी देखाती नथी, कारण के श्रावकने अतिचार शी रीते घटे केमके अतिचार तो संज्वलनना उदयेज कहेल छे आ बाबतनुं ए उत्तर छे के जो के निशीथादिकमा श्रावकोने माटे कशी शुद्धि देखाती नथी छतां ते श्रावकजीतकल्पादिकथी अवश्य मानवी जोइये नहि तो उपासकदशामा आनंदना अधिकारमां वात आवे छे के गौतमस्वामिए आनंदने कह्युं के तमे तमारी भूल माटे यथायोग्य तपःक्रियारूप प्रायश्चित्त ल्यो ते शी रीते घटी शके अने एज दाखलाथी श्रावकोने अतिचारो पण सिद्ध थाय छे.



विचार ९४ मो.

प्रश्नः—कल्प अने निशीथमां कह्युं छे के धान साथे राधेला, अग्निथी सेकेला, के धूणी आपी पचावेला अथवा झाडनी टोंचपर पोतानी मेळे पाकी रहेला एवा चारे प्रकारना प्रलंब एटले फळ यतिए नहि लेवा कारण के तेमां अनेक दोष रहेल छे. माटे ए वात केम छे?

उत्तरः—उत्सर्गे ए वात एमज छे; पण दुकाळ, मुशाफरी, सथारो, मांदगी, तथा पुस्पविशेषादिकना कारणवशे तेवा फळ लई शकाय पण खरा माटे सर्वथा निषेध नथी; जे माटे दशवैकालिकआदिमा तेनु ग्रहण पण लख्युं देखाय छे कारण के त्यां कह्युं छे के तीखु, कडुक, कसालुं, खाटुं, मधुर के खारु एम जेवुं आ-

हार मळे तेवुं मधुघृतसमान गणीने मुनिए खाई जवुं. ए सूत्रनी टीकामां लख्युं छे के तीखुं ते एळियुं वगेरा, कटुक ते आदु वगेरा, कसाळुं ते वाल वगेरा, खाटुं ते छास कांजी वगेरा, मधुर ते क्षीरमधु वगेरा, खारुं ते खारुं शाक अथवा वधारे लूणवाळुं वगेरा जे मळे ते मीठुं मानी खाई जवुं. तथा अरस एटले वगर वघारेलुं, विरस एटले जूना धाननुं भोजन, सूचित एटले व्यंजनवाळुं, असूचित एटले व्यंजन वगरनुं, आर्द्र एटले बहुव्यंजनवाळुं, मंथु एटले बदरचूर्णादिक तथा कुल्माष वगेरा जे आहार मळे ते शांतपणे खावुं. तथा आगल चालतां लख्युं छे के फळमंथु एटले बदरचूर्ण अने बीजमंथु ते यवादिकनुं चूर्ण तथा वेहडाना फळ अने पियालना फळ अपरिणत एटले काचां होय तो वर्जवा.

ओघवृत्तिमां कह्युं छे के साधुए गोचरीए जतां द्रव्यादिकनो विचार करी ते प्रमाणे वहोरवुं. ते विचार ए रीते छे के गऊं वगेरा द्रव्य इहां केटला केटला दररोज दाखल थाय छे, ते विचारी ते प्रमाणे वहोरवुं. घी इहां केटलुं आवे छे, ते विचारी ते प्रमाणे लेवुं, लूणवाळां कयां कयां व्यंजन इहां थाय छे तेमज लूण अने केरां केटलां रहेलां छे, ते जाणी यथायोग्य वहोरवुं. वेंगण वगेरा इहां शुं शुं रंधाय छे ते जाणी यथायोग्य वहोरवुं. तेमज काळ तथा संघाडानो विचार पण करवो.

गुरुनी आशातनाना अधिकारे आवश्यक वृत्तिमां लख्युं छे के गुरु साथे जमतां शिष्य मोटुं मोटुं के वेंगण चीभडां वगेरनुं शाक के सारुं सारुं के रसवाळुं एटले आंबां के खीरद्राक्ष वगेरा पोते खावा मंडी जाय तो गुरुनी आशातना थाय.

वळी वैरस्वामिने देवताए फळ वहोरावतां तेमणे फळ जाणीने निषेध कर्यो नथी कह्यो, पण देवपिंड जणावी ना पाडी छे.

वळी ज्ञातामां धर्मरुचिए तुंबडुं वोर्युं कह्युं छे

निशीथमां कह्युं छे के "एकला पचावेल पदार्थ बे प्रकारना छेः-एक आचीर्ण एटले आचार्यपरंपराथी लेवाता आवेल जेवा के चीभडां तुंबी वगेरा, अने बीजा अनाचीर्ण एटले आचार्यपरंपराथी वर्जाता आवेल जेवा के सूरणकंदादिक कोइ कहेशे के ए अचित्त छतां अनाचीर्ण केम थयां त्यां एम जाणवानुं छे के अग्निशस्त्रथीउपहत थवा पण अनाचीर्ण गणाय छे तो फलनी लांबी चीरेली फाळो के जे घणे भागे अशस्त्रोपहतज छे ते अनाचीर्ण थाय तेमां शुं कहेवुं" आ स्थळे अशस्त्रोपहतनो निषेध कर्यो ते पण उत्सर्गापेक्षाए जणाय छे कारण के शरुआतमां अशस्त्रोपहत आचीर्ण पदार्थोनी तो अनुज्ञा आपी छे



विचार ९५ मो.

प्रश्नः—साधु के साध्वी फल वोहोरावे ते बाबत शास्त्रमां केवी विधि कहेल छे?

उत्तरः—ज्यारे बहुफळवंत देशमां साधुने जवुं पडे त्यारे, अथवा दुकाळ, मुशाफरी, अनिर्वाह, मांदगी, के तथाविधपुरुषादिकना कारणे फळ लेवां पडे त्यारे ते बाबत निशीथ अने कल्पचूर्णिमां नीचे मुजब विधि बतावी छे

साधुओने भावथी अग्निपाकादिके करी अचित्त थएल अने द्रव्यथी विभिन्न के अविभिन्न एवां सर्व फळ लेवां कल्पी शके त्यां विभिन्न ते जे आडांअवळां काप्यां होय अने अविभिन्न ते जे केळां वगेरे फळो ऊभी फाळो करी सरखी रीते काप्यां होय कारण के तेवी फाळो पाछी भेगी करी शकी के

दोराथी बांधी लेतां प्रथमना फळ जेवीज थइ रहे छे.

हवे साध्वीओना माटे एवी विधि छे के साध्वीओ जे क्षेत्रमां रहेनार होय ते क्षेत्रने पहेलां साधुओए पोते जइ भावित करवुं. ते ए रीते के त्यां जइ साधुओए गृहस्थोने कहेवुं के अमने कापेलां फळ आपो. कदाच गृहस्थो कहे के कापेलां तैयार नथी त्यारे कहेवुं के कापी करीने आपो. एम कहे छते कदाच गृहस्थ कहे के अमे एटली पंचात नथी जाणता, तमारे जोइता होय तो आखा ल्यो त्यारे गृहस्थना वासणमांज फळ रह्यां छतां साधुओए पोते फळो कापी करी पछी वोरवां. एम कर्याथी गृहस्थोने मजबूत विचार ठसाय के एमने वगर कापेला नथी खपता माटे हवे कापीने देशुं. एम ज्यारे भावित क्षेत्र थाय त्यारे साध्वीओने त्यां मोकलाववी.

हवे साधुओ कदाच न होय अथवा कोई कारणमां रोकायला होय तो साध्वीओमां जे स्थविरसाध्वीओ होय तेमणे पेहेलां जइ ऊपरनी रीते क्षेत्र भावित करवुं.

कदाच क्षेत्र एवुं होय के जे भावितज नहि थई शके तो त्यारे कापेलां नहि मळतां गृहस्थ पासेथी कपाववां के छेवट पोतेज तेमनी आगल कापीने पछी वोरवां.

कदाच एम करतां वेला अतिक्रम थती होय तो स्थविर आर्याओए अविधिए कापेलां के अणकापेलां फळो लेवां अने तरुण साध्वीओए तेवां फळ नहि लेतां विधिभिन्न फळ अने भातपाणीज वोरवुं.

ए विधिए गोचरी करी वसतिना दरवाजे ठरीने त्यां जे वगर कापेला के अविधिए कापेला फळ होय ते विधिभिन्न करी पछी वसति अंदर आववुं. कदाच दरवाजे ठरवानी जग्या न होय तो वसतिमां आवी तेवां फळ गुरुणीने सोंपवा एटले गुरुणी विधिभिन्न करे.

ऊपर तरुण साध्वीओने अणकापेल के अविविभिन्न फळो लेवानी ना पाडी छे ते एटला माटे के तेनी काची बुद्धि होवाथी ते आखुं फळ कदाच पोताना कपडामा कांख वगेरा स्थळे संताडी मेळे माटे तेमने तेवां फळ नहि लेवा देवां



विचार ९६ मो.

(उपधान बाबत.)

प्रश्नः—महानिशीथमां कहेल उपधानविधि तथा माळारोपण केम नथी मानता?

उत्तरः—जो ए वात मानीए तो घणा आचार्यो अने घणा घगा साधु साध्वी श्रावक श्राविकाओने अनंत संसारिपणु प्राप्त थाय छे माटे अमे ए वात नथी मानता कारण के महानिशीथमा उपधानविधि कह्या पछी आ प्रमाणे कह्यु छेः—

"हे भगवन् आवी मोहोटी नियंत्रणा बाळजनो शी रीते करी शके?" एना उत्तरमां भगवान् कहे छे के "हे गौतम, जे कोइ ए नियत्रणा नहि इच्छतां वगर उपधाने नवकारमत्र भणे, भणावे, के भणताने अनुमत करे, ते प्रियधर्मा के दृढधर्मा न होय अने तेणे सूत्रार्थ तथा गुरुनी हीलना करी; तथा सर्व अरिहंत अने आचार्य, उपाध्याय, साधु अने ज्ञाननी पण आशातना करी; जेथी ते अनतसंसारी थइ अनेक दुःख पामशे

वळी गौतमे पूछ्युं के भगवन् उपधान वहेतां तो वहु वखत वीते तेटलामा वचे कदाच मरण पामे तो नवकार विना शी रीते उत्तमार्थ साधी शके? आना उत्तरमा भगवाने कह्युं के हे गौतम, जे समये तेणे उपधानना माटे कइ पण तप मांडयुं के ते समयेज

ते सूत्रार्थ भण्या समजवा. माटे ए नवकार मंत्रने अविधिए ग्रहण नहि करवुं, किंतु एवी रीते ग्रहण करवुं के जेथी भवांतरमां पण नाश नहि पामे.

आ सूत्रना अभिप्रायथी स्पष्ट जणाय छे के जे उपधान विधि विना नवकार भणे भणावे के अनुज्ञा आपे ते वधा अनंत संसारी थाय; अने आजकाल तो कोइ विरला आचार्यो, तथा दरेक गच्छमां कोइ कोइक वे चार साधुसाध्वीओ अने एकाद वे श्रावको तथा थोडीएक श्राविकाओज उपधानविधि करता देखाय छे. त्यारे वाकीना जेओए उपधानविधि नथी करी एवा आचार्य, साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका तथा नवकार भणनार भद्रकजनो महानिशीथना अभिप्राये तो अनंत संसारीज थया.

वळी जेमणे उपधान वह्या छे तेओ पण शरुआतमां नानपणमां तो वगर उपधानेज नवकार शीखेला, तेमज उपधान वह्या वाद पण वाळकोने वगर उपधाने नवकार भणावता दीसे छे अने वळी उपधानविधि वगरना श्रावक, श्राविका, भद्रकजन, के तिर्यंचोने मरण वेळा नमस्कार आपता देखाय छे. तेथी एमने पण अनंतसंसारीपणुं टळवुं मुस्केलज छे.

हवे भगवान्‌ना अभिप्राय प्रमाणे तो उपधानविधि विना पण नवकार वगेरा भणतां भणावतां के अनुज्ञा देतां कोइने पण अनंतसंसारीपणुं थतुं नथी, किंतु सकळ कल्याणमाळानीज प्राप्ति थाय छे. ए वावत नीचेना दाखला विचारो.

भक्तपरिज्ञामां कह्युं छे के गोवाळ अज्ञानी छतां, अने मिठक्लिष्टकर्मी छतां नवकारथी सुखी थया.

आवश्यकमां त्रिदंडी नवकारथी आ लोकमां सुखी थयो वगेरा कह्युं छे.

प्रहारविधुर युगबाहुने मदनरेखाए नवकार आप्याथी ते पांचमा देवलोके गयो.

जंबूस्वामिना पिता ऋषभदत्ते पोताना लघुभाइ जिनदासने नवकार वगेरा क्रिया कराव्याथी ते जंबूद्वीपनो अधिपति अणाढिओ नामे देवता थयो छे.

तिर्यचोमां पण केटलाएकने महर्षिओए अने केटलाएकने श्रावकोए, पर्यंतक्रिया करावता तथा केटलाके जातिस्मरणना योगे पोते पर्यंतक्रिया करतां नमस्कारना प्रभावे देवपणुं तथा बोधिबीज मळ्यां छे

दाखला तरीके पार्श्वनाथनो जीव हाथी, मुनिसुव्रतस्वामि प्रतिबोधित अश्व, सोदासनो जीव गेंडो, सहदेवीनो जीव वाघण, वैतरणीनो जीव वानर, भद्रकमहिष, कंबळ संबळ नामे बे बळद, श्रेष्ठिपुत्रनो जीव मत्स्य,नंदमणियारनो जीव देडको, क्षुल्लकनो जीव शुक, बीजा क्षुल्लकनो जीव पाडो, चडकौशिक सर्प, भरुचनी शकुनिका, सेडुकनो जीव देडको, त्रिविक्रमभट्टनो बोकडो, कमठनी पंचाग्निमां बळतो सर्प, कूरगडुकना पूर्वला भवे तेनो जीव दृष्टिविष सर्प, प्रद्युम्ननी मातानो जीव कूतरी, चारुदत्ते आराधना करावेल बोकडो, सिंहसेनराजानो जीव हाथी, इत्यादि अनेक उदाहरणोमां उपधान विना पण आराधकपणुं देखाय छे

वळी सूत्र, निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, टीका, तथा टिप्पनक वगेरा वर्त्तमान आगमग्रंथोमां क्यां पण उपधाननी विधि बतावी नथी माटे ते केम कराय ?

वळी आजकाल छ उपधान वेहेरावाय छेः—पचमंगळमहाश्रुतस्कंधना, ईर्यापथश्रुतस्कंधना, शक्रस्तवना, अरिहंतचेइयाणं इत्यादि दंडकना, चोवीसत्थाना, अने पुक्खरवरदीवड्ढे इत्यादिना पण

ए घटना युक्तिरहित अने नवीकल्पित जेवी देखाय छे. कारण के पंचमंगळ कंई जूदो श्रुतस्कंध नथी किंतु सर्वश्रुतस्कंधनो अभ्यंतरभूत रहेल छे, इरियावही पण प्रतिक्रमणाध्ययननो एक देश छे, शक्रस्तव ज्ञातादिकना अध्ययननो एक भाग छे, तथा अरिहंतचेइयाणं वगेरा अने पुक्खरवरदीवड्ढे वगेरा काउसग अध्ययनना अवयव छे. अने चोवीसत्थो ए एक अलग अध्ययन छे. आवी रीते सिद्धांतवादीओमां प्रसिद्ध वात छे, छतां उपधान चलावनाराओए नवकारना पांच अध्ययन अने ऊपर त्रण चूळिका, इरियावहीना आठ, शक्रस्तवना बत्रीश, चोवीसत्थाना पचीश, अर्हत्स्तवना त्रण अने श्रुतस्तवना पांच अध्ययन ठेरव्या छे. माटे ए वधुं कल्पितज लागे छे.—कारण के एकने महाश्रुतस्कंध ठेराव्यो, बीजाने श्रुतस्कंध ठेराव्यो, अने बाकीनाने एमज रहेवा दीधा तेनुं शुं कारण छे? वळी कया सिद्धांतमां एक एक पदनां अध्ययन कह्यां छे ते पण विचारवा लायक छे. तेमज सामायिक, वांदणा, पडिक्कमणुं वगेरा छ आवश्यकना उपधान नहि कहेतां त्रूटक उपधान कह्यां त्यां पण युक्ति नथी देखाती.

तथा उपधानना तप पेटे कहेवामां आवे छे जे पिस्താळीश नोकारसी, अथवा चोत्रीस पोरसी, अथवा शोळ पुरिमढ, अथवा दश अवढ, अथवा आठ ब्यासणावडे उपवास लेखी शकाय ते पण आगमग्रंथमां क्यां पण कहेल नथी.

हवे ए वधुं महानिशीथमां कहेल छे; पण ते ग्रंथ प्रमाण करी शकाय तेवो नथी कारण के तेना कर्त्ताएज तेज ग्रंथमां लख्युं छे के "इहां जे वधगट लखायुं होय तेनो दोष श्रुतधरोए (मने) नहि आपवो. (कारण के) एनो जे पूर्वादर्श हतो तेमांज क्यांक श्लोक, क्यांक अर्धश्लोक, क्यांक पद के अक्षर, क्यांक पंक्तिओ,

क्यांक पूठी, क्यांक बेवे त्रणत्रण पानां इत्यादि घणो ग्रंथ नाश पामेल हतो ए रीते पहेला अध्ययनना पर्यंते लख्युं छे तथा त्रीजा अध्ययनमा लख्युं छे के महानिशीथना पूर्वादर्शना उदेहीए कटकेकटका कर्याथी घणां पानां सडी गया हतां. तथा चोथा अध्ययनना अंते लख्युं छे के आ चोथा अध्ययनमां घणा सैद्धांतिक (सिद्धांत माननारा पुरुषो) केटलाक आलावा सम्यक् श्रद्धता नथी. माटे हरिभद्रसूरि कहे छे के तेथी मने ते बाबत सम्यक् श्रद्धान नथी"

वळी ए महानिशीथमा उपधानना माफक बीजी पण अघटित वातो छे तेमांनी केटलीक इहां बतावीए छीये

(१) आउकायना परिभोगमां, तेउकायना समारंभमां, अने मैथुन ए त्रणेमा बोधिघातज थाय छे तेमां कंई प्रायश्चित्तथी शुद्धि थई शके नहि

(२) मार्गे चालता साधुए सो सो डगले इरियावही पडिकमवी

(३) आर्याओथी तेर हाथ वेगला रहेवुं अने मनथी श्रुतदेवीनी माफक सर्व स्त्रीओने परिहरवी

(४) कल्प नहि वापरे तो चउत्थनुं प्रायश्चित आवे.

(५) कल्प परिठवे तो द्वादशभक्तनुं प्रायश्चित्त आवे

(६) पात्रावधनी गांठे नहि छोडे तो चउत्थ लागे

(७) आठ साधुथी ओछा साधुओने उत्सर्गे के अपवादे साध्वीओ साथे चालवुं न कल्पे त्यां वळी साध्वीओ पण उत्सर्गे ओछामा ओछी दश अने अपवादे चार जोइये वळी तेवी रीते चालवानुं पण सो हाथ सूधीज कल्पे ते उपरांत साथे चालवुं नज कल्पे

(८) काळी जमीनथी पीळीमा जतां, पीळीथी काळीमा जतां, जळथी स्थळमा जता, स्थळथी जळमा जता विधिए करी

पग प्रमार्जी प्रमार्जीने दाखल थवुं. नहि प्रमार्जे तो बार वर्षनुं प्रायश्चित्त आवे.

(९) रज्जासाध्वीना अधिकारे केवलिमहाराजे रज्जाने कह्युं के तमे बीजी साध्वीओ आगल बोल्या जे प्रासुकपाणीथी मारुं शरीर वगडयुं तेथी हवे एवुं कोइ प्रायश्चित्त नथी जे तमारी शुद्धि करे.

(१०) जे स्त्री मनथी पण शील खंडे ते सातवार साते नरके जाय.

(११) कोइ माणस आ भवमां उग्रसंयमतप करी शकतो नहि होय छतां सुगतिए जवा इच्छतो होय, तो ते जो रजोहरणनी एक दसी पण धारी-राखे तो हे गौतम मारी बुद्धिए सिद्धिक्षेत्रनी ऊपरली मांडवीमां उत्पन्न थाय.

(१२) उपानह् सहित चाले तो फरी उपस्थापना लायक थाय.

(१३) सोल दोष रहित छतां सावद्य वचन बोले तो उपस्थापना लायक थाय.

(१४) सहसात्कारे पण जो रजोहरण खंधपर नाखे तो उपस्थापना लायक थाय.

(१५) स्त्रीना अंगोपांगने हाथवडे, पगवडे, दंडवडे; हाथमां धरेल दर्भनी अणीवडे, के पगथी ऊडावेल रजवडे पण जे संघट्टो करे ते पारांचित प्रायश्चित्त पामे..

(१६) चैत्यवांद्या वगर सूतां, तथा गुरुना पासे उपधि, देह, तथा अशनादिकने सागारि पच्चखाण करी वोसराव्या वगर सूतां, तथा कानना विवरमां कपास पूर्या वगर सूतां उपस्थापना प्रायश्चित्त आवे.

(१७) वातना प्रस्तावमां वात चाली छे के तेणे पूर्वला भवमां साधुपणामां वचनदंड प्ररूप्युं हतुं तेथी ते कारणे आ भवे तेणे

यावज्जीव मूकव्रत धारण कर्युं

(१८) स्तवस्तुतिवडे त्रिकाल जे चैत्य न वांदे तेने पेहेलीवारे तप, बीजीवारे छेद, अने त्रीजीवारे उपस्थापना आवे

(१९) अविधिए चैत्य वांदे तो पारांचित लागे

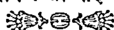
(२०) सहसात्कारे वासीभोजन लेवाइ गयुं ते जो तत्काळ निरुपद्रवस्थंडिळमां नहि परठवे तो मासखमण प्रायश्चित्त लागे.

(२१) राते जे छींके के खांसी करे अथवा फळक, पीठ, के दंडथी थोडो पण अवाज करे तो मासखमण प्रायश्चित्त आवे.

आवी आवी घणी वातो छे के जे तमो पण मानी शकता नथी तेथी तमोएज ए ग्रंथने अप्रमाण कर्यो देखाय छे.

माटे उपधान पण एज ग्रंथमां कहेला होवाथी अमारे प्रमाण नथी.

हवे ज्यारे अमो उपधान प्रमाण नथी करता त्यारे तेना ऊजमणा रूपे रहेल माळारोपण तो सहेज अप्रमाणज थयुं



विचार ९७ मो.

प्रश्नः—निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के "आठम अने चौदशमां प्रभावती राणी राते प्रतिमा आगल नृत्यपूजा करता हता" माटे तमे रात्रिए पूजानो निषेध केम करो छो ?

उत्तरः—आवश्यकचूर्णिमा कह्युं छे के प्रभावती त्रिसंध्य पूजा करता तेपरथी तथा श्रेणिकराजा त्रिसंध्य सोनाना एकशो आठ यवबडे पूजा करता हता तेपरथी तेना अनुरोधे इहा पण रात शब्दे संध्याज लेवी

वळी "रात्रि एटले संध्या अने विकाल एटले संध्या पछीनो वखत" एम निशीथचूर्णिमाज स्थलांतरे व्याख्या करी छे



विचार ९८ मो.

प्रश्नः—कल्पभाष्य तथा चूर्णिमां कह्युं छे के "निश्राकृत नहि कल्पे किंतु ज्यां साधुनी निश्रान होय ते कल्पे," माटे निश्राकृतचैत्य अनायतन होवाथी त्यां वांदवा जवुं निषेध्युं छे, छतां तमे केम वांदो छो ?

उत्तरः—आ प्रश्न तमे ग्रंथनो पूर्वापर संबंध विचार्या वगर ज करो छो, कारण के त्यां आगल चालतां तेवां चैत्य वांदवां तो ठेराव्यांज छे. मात्र त्यां व्याख्यान करवानी मनाई करी छे ते पण उत्सर्गे मनाई छे, अपवादे तो तेनी पण रजाज छे.

आ स्थले ते बाबतनो त्यां कहेलो विचार लखी बतावीए छीये.

"स्थविरगीतार्थ गुरु, निश्राकृतचैत्यमां जतां, त्यां हमेशांना के नवा ऊभा करेल मंडपादिक जाणीने, पोताना शिष्योने, ते चैत्यने वांदवानी विधि, चैत्यमां पेठा अगाऊज बतावी द्ये. ते विधि ए के निश्राकृत के अनिश्राकृत सर्व चैत्योमां त्रणथुइ कहेवी. कदाच वखत थोडो होय के चैत्य घणां होय तो दरेकमां एक एक थुइ कहेवी. त्यारबाद अनिश्राकृतचैत्यमां जइ समोसरण पूरवुं एटले के व्याख्यान देवुं. कदाच तेवुं चैत्य नहि होय तो शिष्योने वसतिमां मोकलावी गुरुए निश्राकृतमां पण व्याख्या देवी, नहि तो लोकमां अपवाद थाय तथा श्रावकोनी श्रद्धा भंग थाय."



विचार ९९ मो.

प्रश्नः—शक्रस्तवमां "जेय अईया सिद्धा" ए गाथा केम नथी कहेता.

उत्तरः—शाश्वता शक्रस्तव साथे नवी थएल गाथा मेळववी वाजवी नथी लागती कदाच कोइ पूछे के त्यारे ए गाथा कोणे चलावी छे, तेने उत्तर आपवामां आवे छे के गणधरसप्ततिकामा ३३२मा पाने कह्युं छे के त्रिभुवनगिरिवाळा महेंद्रसूरिए "जेय अईया सिद्धा" ए चैत्यवंदननो बीजो अधिकार तथा उज्जत सेलसिहरे, चत्तारि अट्ठदसदोवि, वेयावच्चगराणं, ए दशमा अगीआरमा तथा बारमा अधिकार चलाव्या छे

प्रश्न—"नमोजिणाणं जियभयाणं" ए पाठ तो सूत्रमाज छे माटे केम नथी कहेता ?

उत्तरः—ए पाठ प्राये कल्पसूत्रनीज कोइ कोइ विरली प्रतोमा देखाय छे वळी क्याक तो "नमोजिणाणं" ए एकज पद देखाय छे पण "ठाणसंपत्ताणं" सूधीनो पाठ अंग, उपांग, कल्पसूत्रनी घणी प्रतो, आवश्यकचूर्णि, उपदेशमाळावृत्ति वगेरा घणा स्थळे देखाय छे माटे तेज अमो प्रमाण करीये छीये.

वळी विचारो के जो एकाद प्रतमा देखातो पाठ पण प्रमाण करशो तो तो "दीवो, ताणं, सरण, गइ, पइट्ठा" ए पाठ पण केम नथी कहेता कारण के ए पाठ पण केटली केटलीक प्रतोमां देखायज छे.

. कोइ पूछे के त्यारे चालता शक्रस्तवनो पाठ क्या ग्रंथमां छे तेणे जाणवुं के एज पाठ जीवाभिगम तथा रायपसेणीमां शक्रस्तवनी व्याख्या करता मळयगिरिए वर्णव्यो छे.

कोइ बोले के वृत्तिकारनी वात केम प्रमाण थाय तो तेणे जाणवुं जोइये के वृत्तिकार ज्यां प्रासंगिक वात चलावे त्यां प्रमाण अप्रमाणनो विचार चाले, पण ज्या सूत्रना ऊपरज व्याख्या चलावतां यावत् शब्दनी तथा "वन्नओ, राया निग्गओ,

धम्मो कहिओ, उक्खेवो, निक्खेवो, समोसरणं, एवमाइ, इच्चेवमाइ," इत्यादिक अतिदेशसूत्रोनी व्याख्या करता थका बीजा स्थळे देखाता अनेक आलावा वर्णवी बतावे ते तो तेमज प्रमाण करवा जोइये. माटे वृत्तिकारे यावत् शब्दे करीने लीधेल शक्रस्तवनो आलावो सर्व ठेकाणे सरखोज वर्णवेल छे. अने मूळमां पण समवायांगनी बृहद्वाचनामां त्रीजी विभक्तिना एकवचने एज क्रमे पाठ रहेल छे. आ स्थळमां "दीवो ताणं सरण गइ पइट्ठा"नो पाठ मूळ के टीका बन्नेमां नथी लख्यो. माटे एज क्रमनो पाठ प्रमाण करवो.

प्रश्नः—"जेयअईया" ए पाठ आगममां नथी कहेल, छतां पण पोतानी भक्तिए करेला स्तुतिस्तोत्र माफक बोलतां तेमां शो दोष छे. ?

उत्तरः—शक्रस्तव शाश्वतो छे; अने ते देवलोक वगेरामां पण चाले छे. अने वर्त्तमान आगमोमां "ठाणं संपत्ताणं" सुधीज ते देखाय छे; माटे तेमां नवी गाथा सांधवी अयुक्तज छे. आ स्थळे थोडी हितशिक्षा टांकीये छीये.

(१) हीनाधिक करतां कुणाळकवि तथा विद्याधरना दृष्टांते दोष थाय छे.

(२) तेज सत्य के जे जिने भाख्युं.

(३) दरेक काम जिनाज्ञाए करतांज मोक्षहेतु थाय, बाकी स्वबुद्धिए सारुं काम करीए तोए भवनो हेतु थाय.

वळी परसमयमां पण कह्युं छे के "पुराण, मानवधर्म, वेद, अने वैद्यक एटला जेम छे तेमज मानवा. एमां जे अक्षर के पद फेरवे तेने तेना कर्त्तानुं खून करवा जेटलुं पाप लागे."

माटे जे सूत्र के जे अनुष्ठान पूर्वपुरुषोए जेम कहेल होय ते तेमज प्रमाण करवुं.

अगर जो इहां भक्तिनी वात कबूल करिए तो कोइ वधारे मंगळ करवा नवकारमां पण "नमो चउविहस्स संघस्स, नमो केवलिपन्नत्तस्स धम्मस्स" एम बे पद वधु बोलशे के इरियावही वगेराना काउसगमां पण विशेष धर्मध्यान सारु कहेलाथी अधिक चितवशे तो तेने कोण अटकावी शकशे ?



विचार १०० मो.

प्रश्नः—भगवती वगेरामां नोंकारना पांच पदज देखाय छे. माटे उपरनी चूलिका आचरणाथी चाले छे के केम ?

उत्तरः—चूलिका आचरणाथी आवेल नथी किंतु सूयगडांगचूर्णि अने कल्पचूर्णिनी वगेरे प्रतोमां तथा आवश्यकचूर्णिनी पण घणी प्रतोमा आखु नवकार तेमज तेना अंते "पढम होइमंगलं" एवो पाठ देखाय छे

वळी भगवतीनी संक्षिप्तवाचनामां पण "पढमं होइमंगलं" सूधीनो पाठ छे ए संक्षिप्तवाचनानी प्रत जालोरवाळा मोटी पोशाळना साधु हरिश्चंद्र पासे छे



विचार १०१ मो.

(आज्ञाप्रमाण विचार.)

प्रश्नः—पूर्वाचार्योनी आचरणाओ केम नथी मानता ?

उत्तरः—सत्पुरुषने जिनाज्ञाज प्रमाण छे ए बाबत घणी हितशिक्षाओ छे

(१) जिनेंद्रनी आज्ञा पाळवी एज मोक्षनु साधन छे, माटे त्यांज यत्न करवो.

(२) जे जिनप्रणीत ज्ञानदर्शन चारित्र अने तपनुं आराधन तेनेज आज्ञाआराधन कहे छे. (भक्तपरिज्ञा.)

(३) राजाने माटे झुंपडुं अने गामधणीना माटे चित्रशाळा करवी विरुद्ध गणाय, तेम तीर्थंकर अने आचार्य माटे समजवुं.

(४) जेम प्रमाददोषे करी राजानी आज्ञा तोडतां वधवंधादि थाय छे तेमज प्रमाददोषे करी जिनाज्ञा तोडतां पण दुर्गतिनां दुःख थशेज.

(५) तीर्थंकरनुं वचन पाळतां आचार्यनुं वचन पाळ्युंज थाय छे. (ओघनिर्युक्ति.)

(६) जेम कोइ राजानी कोइ जाणी जोइने आण भांजे तो तेने सखत शिक्षा थाय छे अने अणजाणे भांजे तो माफी मळे छे तेमज जिनाज्ञा विषे पण जाणवुं.

(७) जे लुब्ध थाय छे ते सर्वजिननी आज्ञा तोडे छे; अने जेणे आज्ञा तोडी तेनुं सर्व रद गणाय छे.

(८) एक जण अकार्य करे तो पछी तेने जोइ वीजो पण करे. एम सुखशीळता थतां थतां अंते तपसंयमनो नाश थाय. (पिंडनिर्युक्ति.)

(९) चरणकरणमां शिथिळ थतां सत्यव्यवहार पण नाश पामे छे.

(१०) ज्यारे जीव पोताना ज्ञानदर्शन चारित्रने मूकी आपे, ते वेळा जाणवुं के तेने परजीवोपर अनुकंपा नथी.

(११) जिनवचन मूंकतां जेने दुःख न थयुं, तेने वीजानुं दुःख देखी दुःख नहिज थाय.

(१२) आचारमां वर्त्तनार शुद्ध आचारनी निःशंकपणे प्ररूपणा करी शके छे; पण आचारहीन होय ते शुद्ध आचारनी प्ररूपणा कोइकज करे छे.

(१३) जे तीर्थंकरभगवान्ने प्रमाण न करे ते श्रुतधरोने प्रमाण नथीज
(१४) सच रागद्वेषहीन, सर्व जीवोपर सरखो, अने गुणनो निधान होय छे.
(१५) शिष्य के आचार्य कंइ सुगति पोचाडता नथी किंतु सत्य व्यवहारज सुगतिए पोचाडे छे.
(१६) उलटो मार्ग बतावता अने सुलटो मार्ग छुपावतां अनंत संसार थाय छे
(१७) जे जीत शोधिकारक अने संविग्न पुरुषे आचर्यु ते भळे तेणे एक जणेज आचर्यु होए तेथी व्यवहार चाले.
(१८) जे जीत अशोधिकारक अने पासत्थादिके आचर्यु ते भळे घणे जणे आचर्यु होय तोए तेथी व्यवहार न चलाववो.
(१९) तीर्थंकरे कर्यु, पछी गणधरोए कर्यु अने तेमनी शिष्य परंपराए चाल्युं ते जीत जाणवुं.
(२०) जिनाज्ञा विना जे व्यवहार चलावे तेनी इहां अपकीर्त्ति अने परभवे नक्की दुर्गति थाय (व्यवहार)
(२१) "जे जिने भाष्यु तेज सत्य" ए परिणामवंत जिनाज्ञामा छे
(२२) दुर्लभ मनुष्यभव तथा संयम पामीने पण जे आज्ञामां नथी वर्त्तता ते दुर्गतिपथ वधारे छे
(२३) जिनेंद्रनी आज्ञाथी आचार्यनी आज्ञा वळवान् नथी; माटे जिनाज्ञाने हल्की ठेराववी ते गर्व अने अविनय जाणवो
(२४) आज्ञा भांगता अज्ञान, अनवस्था, मिथ्यादृष्टिपणु, तथा चारित्र विराधना थाय छे; माटे आज्ञासहित होय तेना पासेज ज्ञानदर्शन चारित्र ठेरे छे (निशीथ)
(२५) अपराध थता नानुं प्रायश्चित्त आवे छे पण [illegible]
ता मोहोटु प्रायश्चित्त आवे कारण [illegible] प्रमाण नथी करता?
[illegible] आ विचित्र रहेली छे, जेना

रित्र छे, माटे ते भांगतां शुं नाहि भांग्युं ?　　(निशीथ.)

(२६) अधिक करतां कुणालकवि माफक दोष थाय छे; हीन करतां विद्याधरना दृष्टांते दोष थाय छे; तथा हीनाधिक करतां बाळकने जेम भोजन हीनाधिक देवाय अथवा रोगीने औषध हीनाधिक देवाय तो दोष थाय तेम दोष थाय छे.　　(विशेषावश्यक.)

(२७) जिनराज रागद्वेषमोहरहित होय छे, माटे अन्यथावादी न होय.　　(आवश्यक निर्युक्ति.)

(२८) "जिनराजे भाख्युं तेज सत्य छे" एम मनमां धरतो थको आज्ञानो आराधक थाय छे.　　(भगवती.)

(प्रकरणोना प्रमाण.)

(२९) आज्ञाथीज चारित्र रहे छे, माटे तेने भांगतां शुं नाहि भंगायुं? अने आज्ञाने भांगी एटले सर्व काममां यथेच्छपणुंज थाय छे.

(३०) उत्सूत्रभाषी आचार्य शरणे आवेला जीवोना माथां कापे छे.　　(उपदेशमाळा.)

(३१) पुण्यहीनजनो तीर्थंकरने प्रमाण करवा बदले सूत्रविरुद्ध आचरण करनार लोकने प्रमाण करे छे.　　(पयन्ना)

(३२) दरेक काम जिनाज्ञाए करतां मोक्षहेतु थाय छे; बाकी पोतानी बुद्धिए सारुं काम करतां थकां पण भवहेतु थाय छे.

(३३) जे आगम प्रमाणे आचरे तेणे तीर्थंकर गुरु तथा धर्म ए सर्वेने मान्या.　　(स्थानक.)

(३४) एक साधु, एक साध्वी, एक श्रावक अने एक श्राविका करी शके आज्ञायुक्त होय ते संघ जाणवो. बाकी आज्ञारहित प्ररूपणा कोइकज हाडकांनो संघ कहेवो.

(३५) जिनाज्ञानुसारे शुद्ध व्यवहार अने न्यायवाद करतो थको एक पुरुप पण भावसंघ कहेवाय.

(३६) विधि पाळनार, विधिपक्षना प्रकाशक, विधिना बहुमानी अने छेल्ले विधिने दोष नहि देनार ए चारेने धन्यवाद घटे छे.

(३७) विधिपर जेमने द्वेप न होय ते पण मुक्तिने आसन्न थाय छे.

(३८) जिनेश्वरभाषित सर्व वचनो यथार्थ छे एवी जेना मनमां बुद्धि होय तेनु सम्यकत्व निश्चळ छे

(३९) आज्ञा खंडनार पुरुप जो के त्रिकाळ महाविभूतिवडे वीतरागने पूजतो होय तो पण तेनुं ते वधु निरर्थक जाणवुं.

(४०) जेम तुपनुं (छाळनु) खाडवु के मडदाने सणगारवु के अरण्यमां रोवु ए निरर्थक छे तेम आज्ञारहित अनुष्ठान निःफळ जाणवु

(४१) जे पुरुप गड्डरिमवाह मूंकी आज्ञाने माने ते धन्य, पवित्र, माननीयने पूजनीय जाणवो

(४२) विधि ऊपर हमेशा बहुमान धरवुं ए आसन्न सिद्धिगामीनुं लक्षण छे; अने विधि ऊपर द्वेप अने अविधि ऊपर राग ए अभव्य के दूरभव्यनुं लक्षण छे

(४३) आज्ञाना भंग करनारने जे मनवचन कायाए करी मदद करे तेने पण तेना सरखो दोपवत कह्यो छे

(४४) जे परना चित्तनु रजन करवा आज्ञानो भंग करे, तेनुं सम्यकत्व अने श्रमणपणुं जतुं रहे छे

(४५) आज्ञा भांगनारनी जे प्रशसा करे ते तीर्थंकर, श्रुत, तथा संघनो प्रत्यनीक (शत्रु) जाणवो.

(४६) सुखशीळिया, स्वछंदचारी, एवा आज्ञाभ्रष्ट ... पुण संघ नहि जाणवो.

...प्रमाण नथी करता?

...ओ विचित्र रहेली छे, जेना

(४७) जो घणा लोकनी प्रवृत्तिने मानीए तो तो लौकिक धर्ममां घणा लोकनी प्रवृत्ति होवाथी ते पण मूकवुं नहि जोइये. माटे आज्ञाज प्रमाण करवी उचित छे.



विचार १०२ मो.

(अशठाचरणा विचार.)

प्रश्नः—बृहत्कल्पमां कह्युं छे के जे कांइ अशठ पुरुषोए कोइ स्थळे कारण विशेषे निरवद्य आचरण आचर्युं अने बीजाओए ते निवारण न करतां कबूल राख्युं ते आचरणा प्रमाणभूत जाणवी, छतां तमे पूर्वाचार्योनी आचरणा केम प्रमाण नथी करता.

उत्तरः—आचरणानुं लक्षण सिद्धांतोमां आ रीते छे.

बृहत्कल्पमां तथा निशीथचूर्णिमां लख्युं छे के बृहत्कल्पना १९ उद्देशाओवडे उत्सर्ग अने अपवादना पूर्वापरबाधित थनारा सूत्रोने अनुसरी उत्सर्गस्थाने उत्सर्ग अने अपवादस्थाने अपवाद आचरवो ते आचरणाकल्प.

व्यवहारमां कह्युं छे के जे जीत शुद्धिकर्त्ता अने संविग्न पुरुषे आचरेल होय तेणे करी व्यवहार चाले; पण अशुद्धिकर्त्ता अने असंविग्ने आचरेल जीतथी व्यवहार नहि चाले.

आ ऊपरथी जणाय छे के बृहत्कल्पमां कहेल अशठाचरणानी बाबतमां अशठ ते कोइक विशिष्ट पुरुषो (खास पुरुषोज) त्यां समजवा. अने ते पुरुषोनी आचरणा तो प्रमाणज छे.

(१) दाखला तरीके वडनगरमां पुत्रना मरणथी शोकार्त्त थएला राजा आगळे कोइ आचार्ये कल्पसूत्र सभासमक्ष प्ररूपणा कोइकज करी. (कल्पवृत्ति.)

(२) आर्यरक्षित आचार्ये आर्याओने वडी दीक्षा, तथा प्रायश्चित्त आपवा बंध कर्या (व्यवहार)

(३) एज आर्यरक्षित सूरिए चारे अनुयोग सूत्रोमांथी जूदा काढी जूदुं अनुयोगद्वारसूत्र कर्युं (आवश्यक)

(४) वळी पूर्वे शस्त्रपरिज्ञा भण्या बाद वडी दीक्षा थती; हमणां छजीवणी शीखी रहेतां वडी दीक्षा देवाय छे पूर्वे लोकविजय अध्ययनमाना "सव्वामगंधं" ए सूत्र आवडे त्यारे पिंडकल्पिक (गोचरी करवानो अधिकारी) थतो; अने हमणां दशवैकालिकना पिंडेपणाध्ययनवडेज थाय छे पूर्वे उत्त-राध्ययन आचारांग पछी भणातुं; हमणा दशवैकालिक पछी ... छे पूर्वे छ मासी तपथी जे शुद्धि थती ते हमणां ...वगेराथी थाय छे (व्यवहार)

... जाणीने पुस्तको राखवानी आचरणा थई छे. (निशीथचूर्णि.)

... मात्रक (मोटो घडो) प्रथमथीज रखातो, पण ...सूरिए जीवदयादि कारणे वर्षाकाळमां पोताना ... बीजो मात्रक राखवानी अनुज्ञा आपी. (नि चू)

आ आवी रीतनी बीजी बाबतो पण अशठाचरणामां ... छे अने ते अमोने प्रमाणज छे



विचार १०३ मो.

(आचरणाओनी विचित्रतानो विचार.)

प्रश्नः—आजकाळनी आचरणाओ केम प्रमाण नथी करता?

उत्तरः—आजकाळनी आचरणाओ विचित्र रहेली छे, जेना

दाखला नीचे आपीये छीये.

(१) एक चैसवास करे छे; बीजा वसतिवास करे छे.

(२) एक "हवइमंगळं" कहे छे; बीजा "होइमंगलं" कहे छे.

(३) चैत्यवंदनमां एक "नमः श्रीवर्द्धमानाय, नमस्तीर्थकरेभ्यः, नमः प्रवचनाय, नमः सिद्धेभ्यः," एम चार पद कहे छे; बीजा "नमः सिद्धेभ्यः" ए एकज पद कहे छे; त्रीजा एक पण नथी कहेता.

(४) एक नवकार वगेराना उपधान माने छे; बीजा नथी मानता.

(५) एक पोताना हाथे माळारोपण माने छे; बीजा परने हाथे माने छे; (त्रीजा मुद्दल नथी मानता.)

(६) पडिकमणामां एक "आयरियउवज्झाए" इत्यादि गाथाओ कहे छे; बीजा नथी कहेता.

(७) इहां पुस्तकमां ओली पडी गई छे माटे आ बे कलम पु-
(८) स्तकांरथी जाणी लेवी.

(९) एक, साध्वीनो पेहेलो लोच गुरु करे एम माने छे; बीजा गुरुणी करे एम माने छे.

(१०) एक पंचामृतनुं स्नान माने छे; बीजा गंधोदकनुं स्नान माने छे.

(११) एक, श्रावकोने शिखाबंध करवो तथा कळशाभिमंत्र करवो माने छे; बीजा नथी मानता.

(१२) एक छत्र तथा प्रतिमा रथमां फेरवे छे, दिग्पाळ पूजे छे, तथा बळि उडावे छे; बीजा कंई पण नथी करता.

(१३) एक दरेक पचखाणमां "वोसिरामि" कहे छे, बीजा बधा पचखाणना अंते "वोसिरामि" कहे छे.

(१४) एक "विगईओ पच्चक्खामि" कहे छे, बीजा "विगईओ सेसियाओ पच्चक्खामि" एम कहे छे.

(१५) एक,एक परिकरमाज त्रिबिंब,पंचतीर्थी,चोवीसवट्टु,तथा सत्तरिसयवट्टुं माने छे;बीजा एक परिकरमां एकज बिंब माने छे.

(१६) एक गूढमंडपना त्रण द्वार करवा माने छे; बीजा एक द्वार करवुं माने छे

(१७) एक, देरासरमां एकज प्रतिमा थापवी माने छे; बीजा घणी थापवी पण माने छे

(१८) एक सामायिक लीधाथी मोरे श्रावकने इरियावही माने छे; बीजा सामायिक लीधा पछी माने छे

(१९) एक देरासर माटे कूवा, बगीचा, गाम, गोकुळ, तथा क्षेत्रादिक देवा वाजबी माने छे केमके स्थानकप्रकरणामां कहुं छे के देरासरमां नवा गामगोचर आपवां, जूनां सूनां थयां होय ते सुधारवा तथा नष्टभ्रष्ट थया होय ते पाछा मेळववां. एम कर्याथी महाफळ थाय छे बीजा ए वातने उत्सूत्र मानेछे

(२०) एक फेंटा, पाघडी, के टोपी पहेरे छते पण देवपूजा तथा इरियावही माने छे; बीजा एक साडी उत्तरासंगथीज ते करवां माने छे.

(२१) एक, श्रावको तथा सोहागण श्राविकाओने वांदणापडिकमणुं माने छे; बीजा नथी मानता

(२२) एक मुख उघाडवुं माने छे; बीजा नथी मानता

(२३) एक एकवडी मोपती माने छे; बीजा बेवडी माने छे

(२४) एक आरतीने निर्माल्य गणी दरेक बिंबदीठ जूदी जूदी आरती करे छे; बीजा तेज आरतीवडे वधा बिंबनी आरती ऊतारे छे

(२५) एक उत्तरसाडी पांच हाथनी, बीजा चार हाथनी, त्रीजा छ हाथनी, अने चोथा जेवी मळे तेवी माने छे

(२६) एक स्नात्रकाळे पर्वतिथि ले छे, वीजा सूरज ऊगती वेला ले छे अने त्रीजा सांजना पडिकमणे आवती तिथि ले छे.

(२७) एक चौदश क्षय थतां तेरसें पडिकमेछे, वीजा पूनमे पडिकमेछे.

(२८) एक एक पटलक (पडलुं) राखे छे, वीजा मुद्दल नथी राखता.

(२९) एक श्रावण के भादरवो अधिकमास थतां ओगणपचास दहाडे पजूसण करे छे वीजा ओगणोतर दहाडे करे छे.

(३०) एकना गच्छे एकज आचार्य तथा एकज महत्तरा होय छे, वीजाना गच्छे सगवड प्रमाणे एक के अनेक होय छे. वळी पूनमिया गच्छमां तो आचार्य गमे तेटला थाय छे, पण महत्तरा एकज थाय छे.

(३१) एक सूत्रानुसारे आठम, चौदश, पूनम अने अमावासरूप चउपर्वी माने छे; वीजा वीज, पांचम, आठम, अग्यारस, अने चौदशरूप पांचपर्वी माने छे.

(३२) एक यक्ष, भट्टारिका, खेतरपाळ, अने गोत्रदेवतादिकनी पूजा तथा श्राद्ध मान्य राखे छे वीजा नथी राखता.

(३३) एक जूनां कपडां पहेरवां माने छे;वीजा नवांज पहेरवां मानेछे.

(३४) एक ग्रहण वेळाए स्नात्र भणाववुं माने छे; वीजा नथी मानता.

(३५) एक वर्षमां वेवार लोच करे छे; वीजा त्रणवार करे छे.

(३६) एक श्रावकोए ऊपाडेल वाहिका (पालखी) मां चडे छे; वीजा नथी चडता.

(३७) एक पोताना पगो ऊपर चंदनपूजा स्वीकारे छे; वीजा नथी स्वीकारता.

(३८) एक प्रणिधानदंडकनी वे गाथाज वोले छे; वीजा चारे गाथा वोले छे.

(३९) एक शेषकाळे पण पीठफलक वापरे छे; वीजा नथी वापरता.

(४०) एक रजोहरणनी दशीओ झीणी अने लांबी करे छे; बीजा तेम नथी करता.
(४१) एक रजोहरणमां एकज बंध दे छे; बीजा बे दे छे
(४२) एक माथामा कपूर नाखवु माने छे; बीजा नथी मानता.
(४३) एक महानिशीथ प्रमाण राखे छे; बीजा नथी राखता
(४४) एक नेपालना कंबल ले छे; बीजा नथी लेता.
(४५) एक आचार्य जिनबिंबनी पूजा करे छे; बीजा नथी करता.
(४६) एक अक्षसमवसरणमा पूजा करे छे; बीजा नथी करता.
(४७) एक गुरुक्रमागत मंत्रपटनी पूजा करे छे; बीजा नथी करता
(४८) एक श्रावकना छोकराने नाम पाडता के विवाह थता वासक्षेप करे छे; बीजा नथी करता.
(४९) एक गादीपर बेशे छे; बीजा नथी बेशता.
(५०) एक एम माने छे जे (नंदिमां) वेदिकाना माहे जे द्रव्य राखेल होय ते बधुं गुरुनुं थाय; बीजा तेम नथी मानता.
(५१) एक श्रावकने एकलुं वासखेप नाखे छे, बीजा चोखा सहित वासखेप नाखे छे.
(५२) एक दिवसेज वांदि करे छे; बीजा रात्रे पण करे छे
(५३) एक संघ साथे चाली तीर्थयात्रा करे छे; बीजा स्वतंत्र विहार करीने करे छे
(५४) एकना गच्छे आर्याओ श्रावकना हाथे वस्त्र ले छे; बीजाना गच्छे नथी लेती
(५५) एक हरिभद्रसूरिए रचेल लग्नशुद्धिना हिसाबे राते पण दीक्षा के प्रतिष्ठा करे छे; बीजा दिवसेज करे छे
(५६) एकना गच्छे साधु के साध्वी एकला पण विचरी शके छे; एकना गच्छे एकला नज विचरी शके

इत्यादि अनेक जूदी जूदी आचरणाओ चाले छे. माटे तेमां कइ प्रमाण करवी? माटे इहां एज समाधि छे के जे आगम-साथ मळती थाय तेज मानवी.

विचार १०४ मो.

(हरिभद्रसूरि तथा अभयदेवसूरिनी आचरणानो विचार.)

प्रश्नः—याद्दच्छिक (मरजी मुजब चालेली) आचरणा अमे पण प्रमाण नथी करता, पण हरिभद्रसूरि तथा अभयदेवसूरि वगेरानी आचरणा तो प्रमाण करवीज जोइये.

उत्तरः—जो तमे एमज मानो छो तो तेमनी वधी आचरणाओ तमे पण कां नथी आचरता? ए बाबतना थोडाक दाखला आपीये छीये.

(१) एमणे आवश्यक तथा समवायांगनी वृत्तिमां पादपतित वांदणा कह्या छे ते तमे केम नथी करता?

(२) एमणे पंचाशकमां नीवीथी मांडी छमासी सूधीना तपवडेज आलोचना करवी कही छे, पण सजायवडे नथी कही, छतां तमे सजायवडे पण कां मानो छो?

(३) एमणे नोकारसी वगेरा पच्चखाणोमां जूदुं जूदुं "वोसिरामि" पद कह्युं छे; छतां कां नथी केहता?

(४) एमणे पंचाशकमां, तथा हेमाचार्ये योगशास्त्रमां, पोरसी पुरिमड्ढ एकासणा के उपवास त्रेविहार लेवामां आवे तो पाणीना छ आगार कह्या छे. अने आवश्यकचूर्णिमां पण ते वात छे, छतां तमे तेम कां करता नथी?

(५) प्रतिष्ठापंचाशकमां अंजनशळाका, सो मूळना स्नान, नंदा-

वर्त्त, पूजा, के सिद्धोनुं आह्वान वगेरा कशुं नथी कह्यु, किंतु प्रतिष्ठानी प्रस्तावना कर्या पछी तेनी विधिमां कह्यं छे के "चैत्यवंदन, वधती स्तवस्तुति, तथा शासन देवीनो काउसग करी नवकार मंत्र के बीजा कोइ मंगळांतरवडे प्रतिमानी स्थापना करवी" एटलुंज लख्युं छे; छता हमणा तमे नवकारमंत्रे प्रतिष्ठा न करतां सूरिमंत्रे करवी का मानो छो, तथा तेमणे त्या नहि कहेला अंजनशळाकादिक पाचे काम कां करो छो?

(६) समरादित्यचरित्रमा हरिभद्रसूरिए साध्वीओना उपाश्रयमां जिनप्रतिमाओ हती एम लख्युं छे तेना आधारे हमणा पण जालोर, खंडेरकना सीमाडे आवेल वरकाणा, नागोर, आघाटपुर (आगरा), खुमाणोर, तथा भरतपुर वगेरामा चैत्यवासि साध्वीओना उपाश्रयोमा पत्थरना मोटा मोटा बिंब प्रत्यक्ष देखाय छे; छतां तमे का तेम नथी मानता.

(७) पंचाशकमा कह्या प्रमाणे श्रावकने समकित के व्रत देतां तेनी आंखो ढंकावी समवसरणमां पुष्पादिक नखावी शुभाशुभनी परीक्षा केम नथी करता, तथा राते देव केम नथी वंदावता, तथा दीवा अने चंद्र वगेराना निमित्त केम नथी जोता?

(१) वळी तिहा कह्युं छे के "श्रावक पोताना गुरुने पोतानी मरजी मालमिल्कत अर्पण करे (अने गुरु जो के मिल्कतनो कबजो तो नथी करता छता) तेना चित्तनी समाधिना अर्थे ते वात अनुमत करे" ए वात पण शी रीते घटमान थाय •

(२) तेमज उक्त पचाशकमा द्रव्यस्तवमा साधुने अनुमति अने कारापण ठेराव्या छे ते पण केम घटे कारण के तेमणे त्रिविधे त्रिविधे सामायिक करेल छे.

(८) उमास्वातिवाचके श्रावकप्रज्ञप्तिमां श्रावकने छजीवणी अध्ययन सूधी भणाववा कह्युं छे; छतां केम नथी भणावता.

(९) हरिभद्रसूरिए समरादित्य चरित्रमां कह्युं छे के "पारणानी वेला आवतां समरादित्य तथा वीजा साधुओ तेनी माताना घरेज जमवा वेठा. त्यां माताए तेमने वासण आपी पिरसीने जमाड्या" ए ऊपरथी एम अर्थ नीकली शके छे के श्राविकाओ पिरसे ने साधुओ जमे. माटे ए आलंबनथी चैत्यवासी श्रावको गुरुने जमाडे छे तेओने केम निषेधो छो?



विचार १०५ मो.

(मुनिचंद्रसूरि तथा देवसूरिनी आचरणा.)

प्रश्नः—मुनिचंद्रसूरि तथा देवसूरिनी आचरणा केम प्रमाण नथी करता?

उत्तरः—तमे पोते पण हमणा तेमनी आचरणा पूरेपूरी वधा नथी पाळता, त्यारे अमने केम पूछी शकशो. हवे इहां तेमनी आचरणानो थोडाक दाखला लखीये छीये.

(१) मुनिचंद्रसूरि साधुना अर्थे करावेल वसतिमां नहि रहेता, किंतु दरेक वेला पाटणमांज जूदा जूदा पाडामां जूदी जूदी जग्याए रहेता हता.

(२) देवसूरिने सं. १२१९ ना वर्षे कुमारपाळनी तीर्थयात्रामां हेमसूरि तथा वाहडदेवमंत्रि वगेराए वहु आग्रह कर्या छतां पण तेमणे संघ साथे तीर्थयात्रा नहि करी, तथा कहेवरावी मोकल्युं के "महानिशीथ वगेरा सिद्धांतोमां संघ साथे तीर्थयात्रा करवानी ना पाडी छे."

(३) वळी तेओ एवी देशना करता के "वीतराग शिवाय बीजो देव के कुळदेवी पूजवा नहि कारण के सूत्रमां सम्यक्त्व उच्चरवाना अधिकारे बीजा देवने वांदवा पूजवा ना पाडी छे तथा उपदेशमाळामा पण ना पाडी छे "

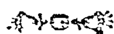
(४) वळी तेओए साधुओने पैशाटको राखवानो सर्व प्रकारे निषेध कर्यो छे

छता हमणा तो खुल्ली रीते पाटणमा सं १२५७ना चोमासामां आभडशाए दरेक आचार्यदीठ कोइने हजार, कोइने पांचसो, कोइने शो, कोइने पचाश, तथा छेवट कोइने बत्रीश द्रम (रुपीआ) आप्या; अने ते तेमणे हाथमा सोपती राखी तेमा लीधा ए केवो गोटालो! ए तो एवु थयु के तेनेज पूजवुं ने तेनेज उल्लंघवुं; तेज काजिकिनी (कुंडी) पूजवी ने तेमाज ओसामण रेडवु, तथा तेज चुल्ली पूजवी ने तेमांज आग बाळवी.

(५) वळी (एमणे) तथा बीजा पण सर्व सुविहितोए मुनिओने स्नपनविधि, कुसुमांजळि, लवणजळावतारण, आरती, तथा मंगळदीवाना काव्यो श्रावकोने भणाववानो निषेध कर्यो छे तेना कारणमा तेओए एम जणाव्युं छे के सिद्धान्तमां ए काम करवा कह्या नथी माटे चैत्यवासिओज ए काव्यो भणावे छे, सुविहितो नथी भणावता

छता हमणा तो ए पण वात उल्टाई गई देखाय छे

माटे अमो तो जूदी जूदी तरेहनी आचरणाओ प्रमाण नहि करता एकरूपे रहेल सिद्धांतज प्रमाण करीये छीये



विचार १०६ मो.

हवे अमे तपने प्रश्न करिये छीये के तमे हरिभद्रसूरि वगेराथी पण जूना थएला धर्मदासगणिए उपदेशमाळामा कहेली नीचे

लखेली वातो के जे सिद्धांत साथे पण मळती रहेल छे ते केम नथी आचरता? हवे ते वातो लखीये छीये.

(१) सो वर्षनी दीक्षित आर्या पण आजना दीक्षित साधुने वंदन करे. गा. १९. इहां वंदन शब्दे टीकामां द्वादशावर्त्तवंदनादि लख्युं छे. छतां एम केम मानो छो के द्वादशावर्त्तवांदणा तो आचार्यादिकनेज देवाय, साधुने नहि देवाय.

(२) वळी उपदेशमाळामांनी नीचे लखेल शिक्षाओथी पण हाल विपरीत वर्त्ताय छे.

(१) जे मुनि ज्योतिषनिमित्तादि कहे तेना तपनो क्षय थाय. गा. ११९

(२) जे मुनि उपाश्रयादिकनी सारसंभाळ करे तथा परिग्रह राखे ते पासत्था जाणवा. गा. २२२

(३) हीनाचारि साथे आलापसंलापादि नहि करवो. गा. २२३

(४) हीनाचारिने पण कारणयोगे मुनिओ वांदे, माटे ते जो समजु होय तो तेमने वारे छे. २२८

(५) आळसु प्राणीओ संघयणादिकना आलंबन लई वधी नियमधुरा छोडी दे छे. २९३

(६) कालनी जो के परिहानि रहेली छे, तेमज संयमयोग्य क्षेत्रो पण नथी, छतां पण (संयम मूकी नहि आपतां) यतनाथी वर्त्तवुं. केमके यतनाथी चारित्र भांगतुं नथी. २९४

(७) सुविहितोए समिति तथा ब्रह्मचर्यनी गुप्तिओ पाळवामां, कषाय, गौरव, इंद्रियपोषण अने मद टाळवामां, तथा यथाशक्ति सजाय, विनय, ने तप करवामां यतना करवी. २९५

(८) जे मुनि आहारना सडतालीश दोष नहि टाळे ते पेटभरु जाणवा. २९८

(९) रोगादिकमां मुनि कांइक सावद्य सेवे तो संयम रहे छे, पण पाछो नीरोगी थतां पण शिथिल रहे तो संयम क्यांथी रहे? ३४९

(१०) सचित्त पाणी, फूल फळ, तथा अशुद्ध आहार सेवनार अने गृहस्थना काम करनारने वेषविडंवक जाणवो ३४९

(११) सुविहितोए पासत्थादिकनो परिचय सर्व प्रयत्ने टाळवो ३५३

(१२) बेतालीश दोष सेवे, छोकरां रमाडी आहार ले, शय्यातर पिंड ले, निरंतर विगई वावरे तथा वधेलुं राते पासे राखी वीजे दिने खाय, लोच न करे, काउसग न करे, मेल ऊतारे, पगरखा पहेरे, वगर कारणे केड बांधे, पाखी चोमासी संवच्छरीमां चोथ, छठ, अठम नहि करे, मासकल्पथी नहि विचरे, ऊंचेथी गान करे, हास्य करे, कामचेष्टा करे, गृहस्थना काम संभाळे, शिथिलो माथे ले दे, (लोकना चित्त रंजवा) धर्मकथाओ भणे अने घरोघर कहेतो फरे, अधिक उपकरण राखे, तथा उपाश्रयना अंदरनी तथा बाहेरनी थंडिल्लभूमिओ नहि पडिलेहे, इत्यादिक शिथिलाचार सेवे ते पासत्थो जाणवो गा ३५४–३५६–३७०–३७३–३७४–३७५

(१३) जे यति थइ छकायनी दया नहि पाळे ते गृहिधर्म तथा यतिधर्म ए बेथी भ्रष्ट थाय छे ४३०

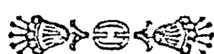
(१४) जेम कोइ मंत्रि राजानो सर्व कारभार चलाववो कबूली तेनी आज्ञानुं उल्लंघन करे तो वध बंधादि पामे तेम छकायनी रक्षा अने पांच महाव्रतनो सर्व कारभार धारण करीने पछी तेमाथी एकनी पण जो विराधना करे तो बोधिवीज नाश पमाडे ४३१–३२

(१५) सोना अने मणिनुं जिनमंदिर कराव्या करतां पण तपसंयम अधिक छे. ४९४

(१६) जो मूळगुण तथा उत्तरगुण धारी शकाता न होय तो सुश्रावकपणुं धरवुं वधारे श्रेष्ट छे. कारण के सुश्रावक जिनचैत्य तथा सुसाधुनी पूजा करतो थको पोताना आचारमां दृढ रहे ते उत्तम गणायछे पण आचारभ्रष्ट वेषधारी उत्तम गणातो नथी. जे माटे जे सर्व सावद्यनो पचखाण उच्चारी सर्वविरति नहि पाळे ते सर्वविरति तथा देशविरति ए बन्नेथी भ्रष्ट थाय छे. ५०१–२–३

(१७) शिथिळ छतां पण संविग्नपाक्षिकपदमां रहे तो ते कर्म खपावी शके छे. त्यां संविग्नपाक्षिकना लक्षण ए छे के शुद्ध सुसाधुनो आचार कही बतावे, पोताना आचारने निंदे, महामुनिओथी नीचो थइ वर्ते, पोते तेमने वांदे. पोताने (तेमना पासेथी) नहि वंदावे, कोइने प्रतिबोधीने पोताना अर्थे दीक्षा नहि आपे, किंतु सुसाधु पासे मोकलावे ते संविग्नपाक्षिक जाणवो.

(१८) जे शिथिळ छतां पोताना अर्थे बीजाने दीक्षा आपे ते पोताने तथा शिष्यने बन्नेने दुर्गतिए पोचाडे. ५१७



विचार १०७ मो.

(खरतरोनी आचरणानो विचार.)

हवे जो खरतरवाळा आचरणा प्रमाण करवानी वात उठावे तो तेमने नीचेनी वातो कही बताववी.

(जिनवल्लभनी नवी आचरणाओ.)

(१) हरिभद्रसूरिए पंचाशकमां वीरना पांचज कल्याणिक कह्या छे; अने अभयदेवसूरिए पण त्यां तेटलाज चर्च्या छे. छतां जिनवल्लभे छट्ठु कल्याणिक प्ररूप्युं.

(२) जिनेश्वरसूरि वगेराए एकवडी मोपती नोती करावी. (छतां जिनवल्लभे तेम करावी)

(३) अभयदेवसूरिए चैत्यवासिओनी निंदा नथी करी; उलटा चैत्यवासि निर्वृतिगच्छवाळा द्रोणाचार्य पासे पोताना करेल ग्रंथो शोधाव्या छे छतां जिनवल्लभे संघपट्टकमां तेमनी खूब निंदा चलावी

(४) जिनवल्लभे संघपट्टकमां जिनबिंबने विडिशपिशित एटले कांटामां राखेल मांसनी अत्यंत निंदवा लायक उपमा आपी छे तथा संघने वाघनी उपमा आपी छे तेवी उपमा तेमनी अगाउ कोइए नथी आपी

(५) वळी सुविहितोए पोतानी प्रशस्ति के पोताना ग्रंथो शिळाओमां कोतराववानो पृथ्वीकायनी विराधनाना भयथी निषेध कर्यो छे छतां जिनवल्लभे चितोडमां वीरस्वामिना चैत्यमां छाजानी नीचेना बंने थांभलामां पोताना करेला चित्रबंध काव्यो तथा चैत्यना द्वारनी बे बाजुए एक शिळामां धर्मशिक्षा ग्रंथ अने बीजीमां संघपट्टक कोतराववानुं काम कबूल राख्युं

(६) वांदणाना आवर्त्तोमां करपरावर्त्त पण अभयदेवसूरिए नथी कराव्यो, किंतु जिनवल्लभे कराव्यां

(जिनदत्तनी नवी आचरणाओ.)

जिनदत्तसूरिए नो पूर्वाचार्योनी आचरणा तथा जिनवल्लभ-

नी आचरणा पण ऊथलावी नाखी छे. कारण के नीचे लखेली वातो जिनवल्लभगणि के अभयदेवसूरि के कोई पण पूर्वाचार्योए चलावी नथी. छतां जिनदत्ताचार्ये नवी चलावी.

(१) जिनचैत्यो बाबत अनायतननी प्ररूपणा चलावी.

(२) श्राविकाने पूजानो निषेध कर्यो.

(३) सोपारीना फडासिया ग्रहण करवा ठेराव्या.

(४) लवणजळ अग्निमां नाखवुं ठेरव्युं.

(५) आरती अवळे आंटे ऊतारवी ठेरावी.

(६) मंगळदीवामां घी, राती वाट, तथा कोडी नाखवी तथा ते ऊतारवुं नहि एम ठेरव्युं.

(७) देरासरमां युवानवेश्या नहि नचाववी किंतु जे नानी के वृद्धवेश्या होय ते नचाववी एवी देशना करी.

(८) गोत्रदेवी, तथा क्षेत्रपाळादिकनी पूजाथी सम्यक्त्व भांगे नहि एम ठेराव्युं.

(९) श्रावकने प्रतिमाओ वहेवानो निषेध कर्यो.

(१०) अमेज युगप्रधान छीये एम मानवा मांडयुं.

(११) वळी एवी देशना करवा मांडी के एक साधारणखातानुं बाजोट रखाववुं, तेने आचार्यनो हुकम लई ऊघाडवुं, तेमांना पैशामांथी आचार्यादिकना अग्निसंस्कारस्थाने थूभादिक कराववी, तथा त्यां यात्रा अने उजाणीओ करवी.

(१२) आचार्योनी मूर्त्तिओ कराववी.

(१३) उत्तराध्ययनना बावीशमा अध्ययनमां सूत्र, चूर्णि, तथा वृत्तिमां नेमिनाथना विरहनी प्रगुणता (वर्णना) लखेली देखाय छे. छतां तेनो (नेमिविरहनी वर्णना गावानो) निषेध करवा मांडयो.

(१४) पार्श्वनाथनी नव फणा कराववा मांडी पण जिनवल्लभे तो चीतोडमां सातज करावेल छे

(१५) वेटावेटी परणाववा ते समानधर्मवतना घरेज परणाववां; विषमधर्मीने घरे परणावता उचित समकित बाधा पामे. एवी सावद्यदेशना करवा मांडी.

(१६) धर्मी पुरुष धर्मकार्य साधतो थको कोइ साथे युद्ध करतां तेने जीवथी मारी नाखे तो पण तेनो धर्म नाश नहि पामे अने अंते ते पुरुष मुक्तिए पहोंचे छे एम कहेवा माडयुं

(१) चक्रेश्वरीनी स्तुतिमां जिनदत्तसूरिए कह्यु छे के विधिमार्गना शत्रुओना गळा कापी नाखनार चक्रेश्वरी मोक्षार्थीजनना विघ्न निवारो.

(२) चर्चरीमा लख्युं छे के विधि चैत्यमां फूल निर्माल्य गणाय छे पण अखडित फळ निर्माल्य नथी गणाता

(१७) श्रावकने त्रण नोकारपूर्वक त्रणवार सामायिक उच्चारवानी प्ररूपणा करवा माडी

(१८) गौतमादि अग्यार गणधरोनी प्रतिमाओ कराववा माडी

(१९) अजमेरमा पार्श्वनाथना देरामा तथा पोसहशाळामां सरस्वतीनी प्रतिमा थपावी

(२०) एज देरामा जेमने मास पण चडे छे एवी शीतला वगेरा देवीओ थपावी

(२१) देरासरमां छानापणे पण प्रतिमा तथा रथिकाओ (नाना रथो) फेरववा ठराव्या

(२२) "ऐरावण समारूढः" इत्यादिक वाळि ऊडावी दिक्पालोनी पूजा करवाना श्लोको तथा "सद्भद्राभद्रपीठे" इत्यादि काव्यो चैत्यवासि वादिवेताल शांतिसूरिना करेल होवा-

थी मुविहितोए निषेध कर्या छतां जिनदत्तसूरिए चलाव्या.

(२३) आचार्यादिक साथे श्रावकोने दररोज बहिर्भूमिए जवा आववानुं ठराव्युं.

(२४) एक खमासमण दइ सुखगइ पूछी पछी बीजुं खमासमण देवुं ठराव्युं. अने पूर्वाचार्योए तो बे खमासमण पछीज सुखराइ पूछवी कहेल छे.

(२५) साधुनी उत्तरसाडी छ हाथनी ठरावी.

(जिनचंद्रसूरिनी आचरणाओ.)

जिनचंद्रसूरिए वळी जिनदत्तसूरिए पण नहि कहेल वातो चलावी तेना दाखला.

(१) एक पट्टमां नवग्रह, पांच लोकपाळ, यक्ष, यक्षणी, क्षेत्रदेवता, चैत्यदेवता, शासनदेवता, साधर्मिकदेवता, भद्रकदेवता, आगंतुकदेवता, तथा ज्ञान–दर्शन–अने चारित्रनादेवता एम पचीश देवतानी कुलकूटी ऊभी करी.

(२) जिनदत्तसूरिए बेसवां नानी के वृद्ध वेश्याने नचाववानुं ठरावी युवान् वेश्या तथा गानारी स्त्रियोनो निषेध कर्यो; पण जिनचंद्रसूरिए वधी वेश्याओनो निषेध कर्यो.

(३) जिनदत्तसूरिए श्राविकाने मूळप्रतिमाने अडकवुं निषेध्युं छे, पण जिनचंद्रसूरिए तो एम ठराव्युं के श्राविकाओ सर्वथा शुचि नहिज होय माटे तमणे कोई पण प्रतिमाने नहि अडकवुं.

(जिनपत्तिसूरिनी आचरणाओ.)

(१) महानिशीथसूत्र, सघळा पूर्वाचार्यनी समाचारी, तथा जिनदत्तसूरिनी अनायतनदेशना ए बधाने उल्लंघी जिनपत्तिसूरिए संघसाथे तीर्थयात्रा करी.

(२) "पचवीशमा तीर्थंकर", तथा "त्रिभुवनगुरु" एवा पोताना अनुचित बिरुद बोलाता जिनपत्तिसूरि कबूल राखे छे

(३) पंचाशकमां मासकल्पविहार तीर्थपर्यंत चालु कह्यो छे छतां जिनपत्ति कहे छे के मासकल्प विहार विच्छेद गयो

(४) सिद्धांतमा तथा पंचवस्तुकमां साधुना चौद अने साध्वीनां पचीश उपकरण कह्यां छे, छतां जिनपत्ति कहे छे के ते वात विच्छेद गई

(५) सिद्धांतमां तिलोदक तुषोदकादिक अनेक प्रकारनां पाणी साधुने माटे कह्यां छे छतां तेने उल्लंघी जिनपत्तिसूरि कहे छे के फक्त (चोखुं) प्राशुक पाणीज लेवुं, बाकी धोवणना पाणी न लेवा अने ओसामण तथा सौवीर (छाशनुं पाणी) लेता तो छूति लागे एम कहे छे

(६) वळी सिद्धांतोमा अनेक स्थळे साधुने स्नान करवानी मनाई करी छे तथा मेलां ने जूना वस्त्र पहेरवा कह्यां छे, ते उल्लंघी जिनपत्तिसूरि कहे छे के साधुओए मेलुं शरीर नहि राखवु तथा मेलां कपडां नहि पहेरवां

(७) प्राशुकजळनुं जीवाणी (संखारु) जिनपत्तिसूरि सांजे श्राविकाओने हाथे अपावे छे ए पण अयुक्त वात छे, केमके एथी त्रसजीवनी विराधना थवानो संभव रहे छे तेमज पूर्वसुविहितोए तेम आचर्युं नथी

ए रीते खरतरना दरेक आचार्योए जूदी जूदी समाचारी चलावी छे माटे तेमा कइमा आस्था रही शके

हवे आ स्थळे जिनवल्लभसूरिना शिष्य रामदेवगणिए षडशीतिनामा ग्रंथनी प्राकृत टीकामा एक चर्चा चलावी छे ते (उपयोगी जाणी) दर्शावीये छीये.

मंदिरमां पूजा करवा जतां जेना मनमां एम आवे के "ए मंदिर के प्रतिमा कंई में के मारा पूर्वजोए नथी करावेल किंतु पारकुं छे माटे तेमां आदर नहि राखतां हुं तो में के मारा पूर्वजोए करावेलमांज वधु आदर राखीश." एवा पुरुषने सर्वज्ञमां भक्ति नहि जाणवी. जे माटे सर्व बिंबोमां अरिहंतज वसे छे. ते अरिहंत ज्यारे पारका थया त्यारे पत्थरपीतलज पोताना रह्या. वळी पत्थरादिक वांदतां तो कंई कर्मक्षय थतो नथी, किंतु तीर्थंकरना गुणना पक्षपातथीज कर्मक्षय थाय छे.

वळी जे मच्छर लावी वीजाना करावेल चैत्यमां विघ्न पाडे तेने महामिथ्यात्व लागे छे, अने तेणे ग्रंथिभेद कर्यो नहि संभवे.

तेमज जे पासत्थादिकनी उस्केरणीथी उस्केराई सुविहितने इरकत पाडनारा थाय तेमने पण महामिथ्यात्व लागे.



विचार १०८ मो.

(वडगच्छ ने अंचळगच्छनी उत्पत्ति.)

नाणकगाममां नाणकगच्छमां सर्वदेव नामे सूरि थया. तेओ दशवैकालिक भणता थका नानपणमांज वैराग्यवंत थया. हवे एमना गुरु पोते जो के चैत्यवासीज हता तथा वीजा चैत्यवासीओ तेमने एम समजावता के तमे सर्वदेवसूरिने वधु भणावशो तो आपण बधाने ऊडावशे तेम छतां गुरुए महासत्त्व धारी विशेषे सर्व सिद्धांत भणाव्या. आ वेळा चैत्यवासिओनो एटलो जोर हतो के कोई गामडामां तो तेमने सूरिपदे थापवाज मुस्केल हता तेथी आबुगिरिनी नजीकमां, "आवि" अने "हातली" नामना बे गामोनी वच्चे वडनी हेठे छाणनो वासखेप नाखी सर्वदेवसूरिने सूरिपदे

थाप्या. तेथी तेमना गच्छनुं "वडगच्छ" एवुं नाम पड्युं अने हमणा ए गच्छमां घणा आचार्य होवाथी बृहद्गच्छ कहेवाय छे.

सर्वदेवसूरिना वंशमां यशोदेव उपाध्याय थया तेमना शिष्य जयसिंहसूरिने गच्छना आचार्योए मळी सूरिपदे थाप्या ए जयसिंहसूरिए चंद्रावतीमां महावीरस्वामिना देरामा एकज नांद आगळ नव शिष्योने सूरिपद दीधुं ते नवमांथी शांतिसूरिथी पीपळिया गच्छ चाल्यो, देवेंद्रसूरिथी संगमखेडिया गच्छ चाल्यो, चंद्रप्रभसूरि, शीळगणसूरि, पद्मदेवसूरि तथा भद्रेश्वरसूरिथी पूनमिया गच्छनी चार शाखाओ चाली, मुनिचंद्रसूरिथी देवसूरि वगेरानी परंपरा चाली, बुद्धिसागरसूरिथी श्रीमाळिया गच्छ चाल्यो, अने मळयचंद्रसूरिथी आशापल्लिया गच्छ चाल्यो.

एज जयसिंहसूरिना शिष्य विजयचंद्रउपाध्याय तेमना मामा शीळगुणसूरिए पूनमिया गच्छ स्वीकारता तेमनी साथेज नीकल्या त्या तेमणे तेमने समस्तसिद्धांतना पारगामी करी आचार्यपद देवा मांड्युं, पण विजयचंद्रउपाध्याये माळारोपण वगेरा सावद्यना भयथी ते लेवा ना पाडता उपाध्यायपदमाज थाप्या.

आ रीते मुनिचंद्रसूरि अने विजयचंद्रउपाध्याय ए बने एकज गुरुना शिष्य होवाथी गुरुभाई लेखाय (ए विजयचंद्रउपाध्यायथी विधिपक्षगच्छ चाल्यो.)

हवे विजयचंद्र उपाध्यायना शिष्य यशश्चंद्रगणि थया तेमने मुनिचंद्रसूरिनाज सांभोगिक रामदेवसूरिए पावागढ पासे भंद्रारपुरमां पार्श्वनाथना देरामां सांना गरत श्रीचंद्रश्रावक वगेरा, तथा वडोदरा, खंभात, वगेरा शेहेरोना संघने एकठा करी सं १२०२ मा आचार्यपदे थाप्या. अने यशश्चंद्र नाम बदलावी जयसिंहसूरि एवु नाम आप्युं

(ए रीते वडगच्छ अने अंचळगच्छनी उत्पत्ति बतावी.)

हवे इहां जो वडगच्छवाळा एम बोले के अमे कंई चैत्यवासीओमांथी नीकल्या नथी किंतु परंपराथीज वसतिवासी छीये, तो तेमने पूछवुं के त्यारे जेम चैत्यवासिओना हजार हजार वर्षना देरासरो, मठो, प्रतिष्ठाओ, तथा श्रावकना वंशो देखाय छे तेम वसतिवासीओना देरासरो, पोषहशाळाओ, प्रतिष्ठाओ के श्रावकना वंश केम देखवामां नथी आवता? अगर तमने देखवामां आव्या होय तो ते बतावी सिद्ध करी आपो.

(हवे आ विचार पूरुं करतां इहां उपयोगी संवत्-शाल टांकीये छीये.)

(१) सं. ११४९ मां चंद्रप्रभसूरिए पूनमिया गच्छ प्रकाश्यो.

(२) सं. ११६९ मां विजयचंद्रउपाध्याये विधिपक्ष प्रकाश्यो.

(पट्टावळी.)

(१) विजयचंद्रउपाध्याय. सं. ११३६ जन्म, सं. ११४२ दीक्षा, सं. १२२६ परलोक. सर्वायुवर्ष ९१.

(२) जयसिंहसूरि. सं. ११७९ जन्म, ११९७ दीक्षा, १२०२ आचार्यपद, १२५८ परलोक. सर्वायुवर्ष ८०.

(३) धर्मघोषसूरि. सं. १२०८ जन्म, १२१६ दीक्षा, १२३४ आचार्यपद, १२६८ देवलोक. सर्वायुवर्ष ६१.



विचार १०९ मो.

दिगंबरमतनो विचार.

(अंगी)

दिगंबरोने नीचे प्रमाणे प्रश्नो पूछवा.

(१) तमे भगवंतने नग्न मानी अंगी निरवद्य छतां पण नथी करता

त्यारे स्नात्र, विलेपन, पुष्प, तथा धूपादिक सावद्यपूजा कां करो छो? वळी चैत्यमां भगवान्ने कां वेशाडो छो, कारण के भगवान् कंई चैत्यवासी न हता.

(मूर्त्तिनो आकार,)

(२) तमे भगवान्ना जेवुंज बिंब कराववुं मानो छो, त्यारे दाढी-मूछ कां नथी करावता? अमे तो एम मानीये छीये जे बिंब जेम रमणीय लागे तेवाज आकारनु कराववुं घटित छे

(३) ज्यारे तमे व्रतनी अवस्था लइने वळि वस्त्राभरण निषेधो छो त्यारे बिंबने स्त्रीओ कां अडके छे? तेमज वळि कां चडावो छो, केमके तमारा मते तो केवळिने कवळाहार होयज नहि.

अगर जो तमे छद्मस्थावस्था गणी वळि चडाववी मानशो, तो पण ते थाळमां का चडावो छो, केमके भगवान् तो करपात्री हता, माटे हाथमाज वळि चडाववी जोइये वळी तमारा मतमा तो भगवान् ऊभा रहीनेज भोजन करे एम कहुं छे, त्यारे पलाठी आसने बेठेली प्रतिमा आगल का वळि चडावो छो? एज रीते तमारा मते भगवान् दिवसमां एकवारज आहारपाणी करे छे, त्यारे वारंवार वळि कां चडावो छो?

हवे जो कहेशो के भगवान् तो सिद्ध थया बाकी ए तो फक्त भक्ति माटेज करीये छीये, तो त्यारे वधारे भक्तिसूचक वस्त्राभरणादिकनो का इनकार करो छो?

(पवित्रापवित्र जीवाग.)

(४) जो कस्तूरी वगेराने जीवना अंग गणी अपवित्र मानो छो तो चामडाथी मढेला मृदग, वीणा वगेर वाजींत्रो का वगाडो छो, गोपुच्छनी दाढीसहित रहेला चामरो कां फेरवो छो, छा-

णथी देरानुं आंगणुं कां लींपो छो, तथा दूध, दहि अने घी ए पण पंचेंद्रिय जीवनाज अंग छे त्यारे तेवडे स्नात्र कां करावो छो?

हवे ज्यारे तमे बहु डाह्या बनी व्यवहारथी पवित्र वस्तुनी पण उत्पत्ति तपाशवा मांडो छो, तो बोलो, त्यारे केशर कपूर पण शाना पवित्र गणो छो? कारण के केशरना क्यारामां कूतरानी विष्टा पूराय छे अने कपूरना झाड नीचे कूतरानुं मडदुं दटाय छे.

वळी ए रीते पाणी पण मच्छादिकना अवयव अने मळमूत्रथी वगडेलुं अने पशुपंखीओए एठुं करेलज होय छे, माटे ते पण स्नात्रमां पवित्र केम गणी शकशो?

माटे दरेक वस्तुनी व्यवहारथीज पवित्रता कल्पवी जोइये.

वळी तमे चामडाने पंचेंद्रियजीवनुं अंग गणी पगरखा सूत्रना करावो छो तथा चोपडाओमां पण चामडानां पूठां नथी नखावता, त्यारे मोरपीछ अने चमरीगायना वाळनी पिच्छिकाने धर्मध्वज तरीके कां वापरो छो? कारण के ए पण पंचेंद्रियजीवनाज अंग छे.

वळी ज्यारे चामडानी दवामां आवेलुं घी के पाणी नथी वापरता, त्यारे गायना थानमांथी खेंची काढेलुं दूध कां वापरो छो?

वळी तमे वाल वगेरा अचेतन अवयव देखी के सांभळी जेवा भडकी ऊठो छो तेवा छकायनी हिंसा करी नीपजावेला आधाकर्मीवडे नथी भडकता ए केवी डहापण!!!

वळी चामडांथी मडेल पालखी तथा म्यानामां कां चडो छो?

योगपट्टक.

जो तमे दिगंबरपणुंज कबूल करो छो, त्यारे सादरी, तथा योगपट्ट (आवरणवस्त्र) कां ल्यो छो? कदाच कहेशो के पंचमकाळ होवाथी लज्जापरीषहना लीधे आवरण तो लेवाय, त्यारे तेने प-

हेरता कां नथी केमके आवरण राखाय पण पहेराय नहि एम तो क्यां कह्युं नथी.

वळी ए आवरण पण प्राशुक वस्त्र लई कां नथी करता, तथा रजकादिकना हाथे कां धोवरावो रंगावो छो?

वळी जो दिगंबरपणुंज खरुं छे तो तमारी आर्याओ कां थोडाक कपडां पहेरे छे?

धर्मोपकरण.

निर्ग्रंथमुनिए बाह्याभ्यंतर परिग्रह छांडवो पण धर्मोपकरण छांडवा न जोइये कारण के धर्मोपकरण छांडतां तो संयम तथा आत्मा ए बेनी विराधना थाय छे तेना दाखला

(१) मोपती विना मोंमां मछर, माख, पाणीना बिंदु के धूळ पडे छे; देशना देतां के छीकतां मोंना गरमवायुवडे बाहिरना वायुनी विराधना थाय छे, तथा आपणी थूको ऊडीने बीजाने स्पर्शे छे.

(२) रजोहरण वगर भूमि शरीर, उपकरण, थंडिल वगेरा केम प्रमार्जी शकाय? वळी राते सामे आवता वीछी-सर्पने केम अटकावी शकाय तथा शरीरपर चडता कीडी—माकण केम निवारी शकाय?

(३) कपडुं राख्या वगर (तमारामाना केटलाक आजकाल) शीआळामा कातो अग्निनो पडखो ले छे अथवा तो शुपिर अने सबीज पलालमां सूए छे, अथवा तो शास्त्रमा निषेधेल छतां तैलमर्दन करावे छे, अथवा शीतना भये देरासरना गूढमडपमा जइ सूइ आशातना करे छे, के छेवट गृहस्थना लांबा मोटा वगर तपासेल पट्ट, धुपटा, चूरी, के खेश वापरे छे.

(४) वळी कांबळी वगर (तमारामाना केटलाक) वर्षाकाळमा कातो जेनी पडिलेहणा नहि थई शके एवुं क्रीतादिदोषदुष्ट छत्र धरवे छे, अथवा तो गरमशरीरवडे अपूकाय विराधे छे पण

जो कंबल लेवामां आवे तो ओचिंती वर्षाद पडतां के बाळ, वृद्ध, मांदा, सुकुमाल, तपसी, विद्यार्थी वगेरा साधु सारुं वर्षती वरसादमां पण भिक्षा लेवा जतां, के खरचुपाणीए जतां शरीर कांबळीथी ढांकेलुं होवाथी तेवी विराधना नहि थशे.

(५) वळी तुंबा के लकडाना, सेज मळता, निरवद्य, अल्पमूल्य पात्रां छोडीने जुओ तमे एक पछी एक केटला अनर्थ कबूल्या छेः—

(१) पहेलां तो सर्वदर्शनमां मनाएली मधुकरवृत्ति छोडी एक घरेज भोजन करवा मांडयुं छे.

(२) बीजुं आधाकर्मिक सेवो छो, के जे माटे प्रायश्चित्तना ग्रंथोमां मूळप्रायश्चित्त आवतुं कहेल छे.

(३) त्रीजुं पाणी त्रसजीवसहित छे के रहित छे ते नक्की नहि जाणता पोते अकेवळि होई "केवळिए दीठुं" कही खोटुं बोलो छो.

(४) चोथुं पगमां चोपडवा सारुं जोइता तेलने माथामां घाली टपकता तेले मठमां आवो छो.

(५) पांचमुं पोताना मठ के दानशाळामां रहेल व्रतवाळी आर्याओ पासे रसोइ करावो छो?

(६) छठुं आहार माटे पैसा राखो छो.

(७) सातमुं फळ, धान, घी, तेल, हिंग, खांड, दहि, दूध वगेरा खरीद करो छो.

(८) आठमुं, थाली, घडा, लोटा, कुंडी, घीतेलनां वासण, वाडका, कथरोट, दर्वी, कडछी, तावडी, लोढी, सूप, छुंडा वगेरा अनेक भाजन राखो छो.

ए रीते अनेक दोष तमे कबूल्या छे. वळी तमारी व्रतधारी आर्याओ अनेक पात्रां राखी अनेक घरोमां भिक्षा करे अने तमे पोते नहि करो तेनुं शुं कारण छे?

पात्र राखवाना फायदा.

(१) अजाणपणे अशुद्ध आहार लेवाई जतां खबर पड्याथी ते परठाई शकाय.
(२) अन्नपाणीमा कंई जीवजतु होय तो ते जूदा पाडी शकाय
(३) भूलथी पूरावाळुं चोखानुं धोवण वगेरा लेवाई जतां ते परठी शकाय
(४) पात्रावडे गुरु, ग्लान, प्राहुणा, तपसी, विद्यार्थी, बाळ, वृद्ध वगेरा सारुं आहार लावी आपी तेमनुं वेयावच्च थई शके तेमज जेमने आहारपाणी नहि मळ्या होय तेमने पण मंडळीमां जमाड्याथी एकबीजाने टेको थाय

(पाणिपात्रना टोपो.)

तमे जिनकल्पिना विचारथी पाणिपात्रपणुं कबूलो छो, छताए तमोने जमाडता पात्र तो घणा वपराय छे कारण के पहेलां तो थाल कचोला के दूनामा पिरसीने चमचावडे कोळिया दीठ शाक, वडा वगेर भेळी, साटा, लाडु, खाजां वगेरा जूदा जूदा अपाय छे; अतराय नहि पडे ते सारु भाण वगाडवामा आवे छे अने नीचे पण पाटीऊं राखवामां आवे छे आम आटला पात्र वपरातां छता पण पाणिपात्रपणुं थतु होय तो तो पछी घणाए पाणिपात्रवाळा कहेवाशे केमके सौ कोई घणुं करीने अन्न तो थालमांथी हाथवडे ऊपाडीनेज मोंमा नाखे छे तथा पाणी पण प्राये हाथनी अजळिमा ढोळी पीवाय छे अने वनफळ, मेवा तथा ताबूल तो हाथवडेज खवाय छे

वळी तमे जेम जमतां जमता हाथ, भमर, के हुंकारावडे वारंवार मागणी करो छो तथा रायण, आंबा, चीभडां, के बोर

वगेरा खाई जाओ छो तेम कंई तीर्थंकर करता न हता.

वळी तीर्थंकरना हाथमां तो पाणीना हजार घडा ढोल्या होय तोपण एक टीपुं नहि गळे एवो तेमनो अतिशय छे; पण तमारा हाथथी तो छोकराओने पण हासी आवे एटली गळतर थाय छे ने तेथी हेठे कीडीकुंथुआ विराधाय छे; तेमज पडता भोजनथी खरडाता शरीरने धोवानी पंचात ऊभी थाय छे.

(वस्त्रादि देवानां फळ.)

कोइ पूछे के शास्त्रमां जेम आहारपाणीना दातार वर्णव्या छे तेम वस्त्रादिकना दातार क्यां वर्णव्या छे, तेने ए उत्तर छे के भगवती तथा आवश्यकचूर्णि वगेरा अनेक स्थळे कह्युं छे के "श्रावको श्रमणनिर्ग्रंथने प्रासुक अन्नपाणी, वस्त्र, औषध, पीठफलक तथा सय्यासंथारा आपे." माटे वस्त्रो पण संयमना उपकारक होवाथी साधुने देवामां लाभज छे.

(अचेल शब्दनो अर्थ.)

स्थानांगना नवमा अध्ययनमां कह्युं छे के आवती चोवीसीना पद्मनाभस्वामी पाछुं अचेलकधर्म प्ररूपशे. तेनी टीकामां ते पदनो एवो अर्थ कर्यो छे के जिनकल्पिनी अपेक्षाए अचेलकधर्म एटले जेमां वस्त्र तदन नहि होय एवो धर्म, अने स्थविरकल्पिनी अपेक्षाए अचेलक शब्दे जूनां, मेलां, अल्पमूल्य धोळां कपडां समजवां. कोइ कहेशे के कपडां छतां अचेल केम कहेवाय तेने एम जणाववुं के जेम घणां कपडां ऊतारी अल्प कपडां तथा फेंटो वींटी पाणीमां पेशनार पुरुष अचेल के नग्नज कहेवाय छे तेम इहां पण अल्पमूल्यवाळां कपडां ते कपडांना लेखामांज नहि लेवां. माटे वस्त्र छतां पण मूर्च्छारहित मुनि अचेल कही शकाय छे.

वळी वस्त्रो जूलीख तथा रागना हेतु गणीने कई चारित्रना घातक लेखाय नहि. कारण के एम तो शरीरमां पण जूलीख तथा राग थवानो संभव रहेल छे छतां अध्यात्मशुद्धि होय तो चारित्रनो घात नथी थतो तेम वस्त्रो विषे पण जाणवुं. अने अध्यात्मशुद्धि नहि होय तो तो नग्न छतां पण चारित्र नहि टकशे

वळी तीर्थंकर नग्न हता एम कही तेमनी नकल करवी पण वाजबी नथी केमके बधी वाते जो तेमनी नकल करवी मानशो तो तेओ तो जेम गुरूपदेश विना स्वयंबुद्ध थया हता, छद्मस्थपणामां उपदेश के दीक्षा न होता आपता, तेम तमोने करवुं पडशे

वळी उचित वस्त्रो छतां पण चारित्रधर्म रही शकेज छे. कारण के वस्त्रो पण शरीर तथा आहारना मुजब चारित्रना मददगार थई शके छे

कोइ बोलशे के तीर्थंकर ज्यारे वस्त्रपात्र नहि राखता त्यारे तेमना शिष्योए शा माटे राखवा, कारण के गुरुनुं जेवुं लिंग होय तेवुंज चेलाए पण करवुं ए न्यायसिद्ध छे; तेनुं ए उत्तर छे के तीर्थंकरनी वात जूदी छे केमके तीर्थंकरोनी अंजलि अछिद्र, अने तेमां पाणीनो कदाच चंद्रसूर्य लगी शिखा करवामां आवे तोपण एक टीपु पण नीचे नहि पडे एवी हती तथा तेओ चतुर्ज्ञानी होवाथी त्रसरहित तथा त्रसरहित आहारपाणी जाणीने निर्दोषज लेता माटे तेमने पात्रानी जरूर न हती अने वस्त्र बाबत तो एम वात छे के सर्वे तीर्थंकरो "अमारे सोपधिधर्म एटले उपकरण राखी थतो धर्म चलाववो छे " एम धारी दीक्षा लेती वेळा एक वस्त्र लेज छे; अने दीक्षा लीधा पछी तो तीर्थंकर सर्वपरीषह समर्थज होय छे एटले कपडानी जरूर नथी रहेती तेथी ते नग्न गमे त्यां जतु रहे छे

हवे तमे गुरुनी नकल करवा चेलाने उस्केर्युं ते तो ऐरावणनी नकल करवा साधारण हाथीने उस्केरवा जेवुं छे. छतां तमे तीर्थंकरनीज नकल करवी इच्छो छो तो मठमां रहेवुं, आधाकर्मी सेववुं, तृणनी लंगोटी बांधवी, मोरपीछ कमंडलु राखवा, तथा छद्मस्थ छतां धर्मदेशना के दीक्षा देवी, इत्यादिक सर्व तमारे मूकी देवा जोइये.

दिगंबरो जिनकल्पिथी विरुद्ध छतां जिनकल्पिनाम धरेछे.

ज्यारे तमे जिनकल्पिनीज नकल करो छो त्यारे कमंडलु, पिंछिका, कपडानी मोजडीओ, पुस्तक, चोपडीओ, कवडीठवणी, पुस्तकपट; योगपट्टक, आसनपट्ट, तृणपटी (लंगोटी) वगेरा अनेक उपकरणो कां राखो छो, तथा गुंदर, नाळिएर वगेरा अनेक औषधो कां संघरी राखो छो?

कदाच कहेशो के पंचमकाळ होवाथी एटलो परिग्रह राखीये छीये; त्यारे संयमने मददगार, लज्जा तथा शीतथी बचावनार, वस्त्रादिक उपकरणोए तमारी शी गुन्हेगारी करी छे?

वळी ज्यारे पोताने जिनकल्पिनीज नकल करवा मानो छो त्यारे स्त्रीओने पग पखालवा कां आपो छो? आर्याओ साथे एक ठेकाणे कां रहो छो? चैत्यमां कां रहो छो? आर्याओ पासेथी रसोई कां करावो छो? पालखी वगेरापर कां चडो छो? ज्योतिष् निमित्तादि विद्याओ कां चलावो छो? सचित्त फूलपत्र, जळ, चंदनकेशर, सोनारूपा तथा दूध घी वगेराथी पग कां पूजावो मनावो छो? सभामां बेशी व्याख्यान कां करो छो? दीक्षा कां आपो छो? घणा साधुओमां कां रहो छो? तथा हमेशां एकज ठेकाणे कां रहो छो?

(जिनकल्पिनी क्रिया.)

जिनकल्पिनी क्रिया आ प्रमाणे छे.

(१) जिनकल्पि एकलाज रहे

(२) मसाणमा पण जई काउसग करे.

(३) नवकल्पेज विचरे

(४) आंखमां पडेल तणखलुं वगेरा पण नहि कहाडे.

(५) पगमा लागेल कांटु वगेरा पण नहि कहाडे.

(६) शरीरे खरज न करे

(७) त्रीजे पहोरेज आहार नीहार तथा विहार करे.

(८) बीजा कोई साधुओ साथे पण आलापसंलाप नहि करे.

(९) लेप न लागे एवो तुच्छनीरसज आहार करे.

(१०) ज्या त्रीजो प्रहर पूरो थयो के साते पहोर त्यांज ऊभा रहे.

(११) कूतरा, वळद, हाथी, सिंह के चित्राथी नासे नहि.

(१२) मांदा पडता पण चिकित्सा न करावे.

(१३) ध्रुवलोच करे

(१४) निःप्रतिबंध होवाथी कोइने धर्मोपदेश पण न करे.

(१५) सूत्रना वळथीज सर्व कलाओ जाणे

(१६) छ मास लगी आहार नहि मळे तोपण नहि सीदाय

(१७) समुद्र माफक क्षोभ नहि पामे

(१८) सूर्य माफक तेजस्वी होय.

(१९) जघन्यथी पण नवमापूर्वनी आचारनामे त्रीजी वस्तु सूत्रार्थे शीखेला अने उत्कृष्टा दशपूर्वथी कंइक ऊणु शीखेला होय.

(२० वज्रऋषभनाराच संघेणवाळा होय.

ए जिनकल्पिओमा केटलाक एवा होय छे के जेमना हाथमां हजार घडा पाणी रेडिए तोए माई जाय छे तथा कई घा लागे

तो सडी नहि पडतां एमज मूकाई जाय छे. एवा पुरुषो साथे तमो स्पर्धा करो ते शा कामनी ?

अगर शेषक्रियारहित फक्त नग्नपणाथीज जिनकल्पिपणुं थतुं होय तो तो माछला, काचवा, बळद, घोडा तथा नागां बाळको पण जिनकल्पि जेवा कही शकाशे.

(दिगंबरो अर्वाचीन छे.)

कदाच दिगंबरो बोले के अमे प्राचीन छीये तो तेमने पूछवुं के तमारा ग्रंथोमां पण जेनां नाम आवे छे एवा तमारा आचारांगादि सिद्धांतो बतावो. वळी सिद्धांत सर्वे विच्छेद थया अने दर्शन वर्त्ते छे ए पण नहि मानी शकाय तेवी वात छे.

ए उपरांत नगर, भरुच, श्रीमाळ, वाडव (वडनगर) वगेरा प्राचीन शेहेरोमां ब्राह्मणोना महास्थानको जेम रहेलां छे तेम तमारा प्राचीन चैत्य बतावो.

वळी जो तमारो मार्ग सर्वज्ञप्रणीतज होय तो पूरती रीते छकाय राखवाना उपाय, निर्ग्रंथपणेज व्रतनिर्वाह, बेतालीश दोषरहित पिंडविशुद्धि, तथा वसतिनी शुद्धि क्यां छे ते बतावो.

[स्त्री पण मुक्ति पामी शके छे.]

स्त्री पण तेज भवे मुक्ति पामी शके छे केमके यापनीयतंत्र नामना ग्रंथमां आ प्रमाणे कह्युं छे:—

"स्त्री अजीव नथी, अभव्य नथी, दर्शनविरोधिनी नथी, अमानुष्य छे एम पण नथी, अनार्य देशमांज ऊपजेली छे एम पण नथी, असंख्यात आयुवाली पण नथी, अतिक्रूर मतिवाळी पण नथी, उपशांतमोह गुणठाणे नहिज आवे एम पण नथी, शुद्धाचारवाळी नहिज होय एम पण नथी, अशुद्धबुद्धिवाळीज होय एम

पण नथी, क्रियारहितज छे एम पण नथी, अपूर्वकरण न करी शके एम पण नथी, नवगुणठाणा पण नज पामी शके एम पण नथी, अयोगलब्धिवाळी छे एम पण नथी, अकल्याणनुंज भाजन छे एम पण नथी, माटे ते उत्तमधर्मनी साधक शा माटे नहि थाय?"

ए लखाणथी सिद्ध थाय छे के ज्यारे स्त्री उत्तमधर्मनी साधक थई शके छे त्यारे तेज भवे मुक्ति पण पामी शकती सिद्ध थई शकशेज.

पाणी नहि गाळनार घरोमा पण मुनिने भिक्षा कल्पी शके छे.

कोई प्रश्न करे के तमोने जे घरोमां पाणीनुं गळवुं के भाजनशुद्धि नथी होता त्या भिक्षा लेवी केम कल्पे छे, तेनुं ए उत्तर छे के यतिने सामे देखातो दोषज परिहार करवो घटे. बाकी "तमारा घरे पाणी गळेल वपराय छे के नहि, धान सोवाय छे के नहि, शाकमा कुंथुवगेरा जुओ छो के नहि, मारण तरत तपावो छो के मोडु, तेल चोखा तलनुं छे के सडेलानु, दहि दूध घरनां छे के वेचाता लीधेल छे, रसोइनां वासण बरोबर पोंज्या हता के नहि, आ हाथवडे पहेला शु कर्यु छे, आ चमचावडे पूर्वे शु पीरसेल्ल छे" इत्यादि सवालो पूछवानी यतिओने कशी जरुर नथी किंतु हाथ, चाटुआ, अने वासण देखीता शुद्ध होय अने बेतालीश दोष रहित शुद्ध आहार होय तो यतिओने ते लेवो कल्पी शके छे.

(पवित्रता के अपवित्रता लोकव्यवहारे लेखवी.)

कइ वस्तु पवित्र गणवी ने कइ अपवित्र गणवी ए बाबत लोकव्यवहारनोज आधार लेवो घटे छे बाकी एमां मूळउत्पत्ति तपासी ने ऊपर आधार राखवो नथी घटतो कारण के तेम करशो तो ने तमे पवित्र चीजो मानो छो ते पण अपवित्र देखाशे

दाखला तरीके पाणीमां माछलां तथा काचवाना अवयवो होय छे, दूध वाछरडाए एठुं करेल होय छे, फूलो भमराओए चूसेला होय छे, शाक रसोइयाए चाखी एठुं करेल होय छे, घी मांसमदिरा वापरनार भरवाड, भील, कोळी वगेराना हाथनुं अने घणा दिवसना सडेला माखणमांथी नीपजावेल होय छे, तेल पण घणुं करीने जीवजंतुवाळा तलमां अणगळपाणी नाखी कहाडेल होय छे, वेचातां दहिदूध पण अणगळ पाणीवाळांज होय छे, खजूरमां पण नोछुकोए (नोधा सीधीओए) खाइने कुळियां नाखेल होय छे, हिंग पण काचा चर्ममां वांधेल होय छे, लूणमां अनेक जीवना कलेवर भळेला होय छे, तथा शाक, पत्र, फूल, फळ, मशाला, धान अने मीठाइमेवा पण मांसमदिराखाऊना हाथना स्पर्शथी अपवित्र थएला होय छे.

माटे पवित्रता के अपवित्रता लोकाचार तथा देशाचार ऊपरथीज लेखवी जोइये. ए वावतना थोडाक दाखला टांकीये छीये.

(१) शंख, छीप, मोती, चामर, दांत, कस्तूरी वगेरा जीवांग छतां पवित्र गणाय छे.

(२) धनुष्, बाण, सींगडी, म्यानानी दंडिका, श्रीकरी (पालखी), तरवारनुं म्यान, सूप, सुंडा, पगरखां, गादी, वायराना वींजणा, तथा चोपडीओ वगेरा चामडांथी जडेल छतां पवित्र गणाय छे.

(३) वाजां काचा चामडाथी मडेल छतां पवित्र लेखाय छे.

(४) धूपमां नख तथा चरवी भेळवातां छतां पवित्र गणाय छे.

(५) कपडां पेणवाळां छतां पवित्र गणाय छे.

(६) नदी तळाव वगेरामां लोको हाथपग धूए छे, स्नान करे छे, कोगळा नाखे छे, तथा पशुपंखी वटाल करे छे, तथा तेना

कलेवर होय छे छतां तेनु पाणी पवित्र गणाय छे

(७) नदीमा तो काचुं चर्म धोवामां आवे छे, तथा मडदानी भस्म पण भळेली होय छे तोए तेनुं पाणी पवित्र गणाय छे.

(८) एकज तलावमांथी ढेड वगेरा पाणी पीए भरे छे छता अपवित्र नथी गणातुं

(९) राजमार्गमा ढेडचांडाळ वगेरा सर्वे चाले छे छतां ते नथी अभडातु

(१०) माखो एक ऊपरथी बीजा ऊपर बेसे छे. तेथी पण छूती नथी लागती.

(११) अणतूटेली धारथी कोइने जमाडता पण छूती नथी लागती.

(१२) लडाइमा, आगमां, विवाहमां, यात्राओमां, बजारमा, तथा एवी रीतनी बीजी अनेक भीडमां तथा प्रवहण वगेरामा शूद्र साथे स्पर्शास्पर्शी थता पण छूती नथी लागती

(१३) नाना बाळको कोइने अडकी जाय तेपण छूतीमां नहि गणवुं.

(१४) कोइ देशमा लाकडा नथी अभडाता, कोइ देशमा पैसा नथी अभडाता; वळी शुद्धि माटे पण कोइ देशमा पाणीनी छांट नाखे छे, कोइ देशमा धूळनी चपटी नाखे छे ने कोइ देशमा लोढु अडकावे छे एम छूती बाबत देशाचार पण तरेहवार चाले छे

आवी रीतना लोकव्यवहारमा अनेक दाखला मळे छे

वळी ए बाबत ऊपर मनुस्मृतिमा पण आ प्रमाणे लख्युं छे.

(१) मागीओ, अणतूटेली धार, राजमार्ग, अग्नि, स्त्रीनु मुख, तथा बाळक ने वृद्ध ए अभडाय नहि

(२) देवनी यात्रामां, विवाह वगेरामा, ऊतावळमा, राजदर्शन करवामा, लडाइमा, तथा बजारमा स्पर्शास्पर्शी थता छूती नहि लागे

(३) लोट, गोरस, छाश, तेल, तथा घी क्यारे पण अभडाय नहि.
(४) पांदडां, फळ, लोट, गोरस, तथा पकान्नमां रहेल पाणी नथी अभडातुं.
(५) अटवीमां, निर्जळदेशमां, तथा चोर के वाघना भयमां शौच न करे तोए दूषाय नहि.
(६) कांजी, दूध, दहि, छाश, शत्तु, घीतेलमां पकावेल रसोइ, तथा लाडवा अभडाय नहि.



विचार ११० मो.

(सामायिक बावत चूर्णिनो पाठ.)

सामायिक बाबत आवश्यकचूर्णिमां-आ प्रमाणे अधिकार छे.

"अणुव्रत ने गुणव्रत एकवार लीधा तेज लीधा पण शिक्षाव्रत विद्याभ्यास माफक वारंवार अभ्यासाय छे. ए शिक्षाव्रत चार छे तेमां पहेलुं सामायिकव्रत छे. ते करवानी विधि आ प्रमाणे छे.

(१) सामान्यश्रावके देरासरमां, साधु पासे, घरमां, पोसहशाळामां, के ज्यां नवरास मळे त्यां सामायिक करवुं. तेमां पेला चार स्थळे सामायिक करतां तो अवश्य सर्व (आवश्यक)ज करवुं.

(२) ए आवश्यक जो साधु पासे करवानुं होय तो जो कोइना वेडवडा के करजनी पंचात नहि होय तो घरेथीज सामायिक लई ऊघाडे पगे साधुना मुजब समितिगुप्ति सांचवी साधु पासे जइ त्यां बीजीवार सामायिकनो पाठ उच्चरवो. अने तेमां "जाव साहू पज्जुवासामि" एवुं पद कहेवुं. अने त्यां जो चैत्य होय तो प्रथम वांदी लेवां.

(३) पछी साधु पासेथी (वधारानुं) रजोहरण के निषद्या मागी

लेश अने घरे करवानुं होय त्यारे तो त्या औपग्रहिक (काम पडता खप लागतु) रजोहरण होय तो तेनावडे अथवा छेवट पोतना (कपडाना) छेडावडे पण काम चलाववुं.

(४) पछी इरियावही पडिकमी, आलोयणा लइ, आचार्यादिकने अनुक्रमे वांदवा त्यारबाद फेर गुरुने वांदीने बेशी करी भणवु गणवु.

(५) एम चैत्यमां पण एज विधि करवी

(६) साधु के चैत्य नहि होय तो पोसहशाळामा के पोताना घेर पण एज विधिए सामायिक वा पडिकमणु करवुं आ स्थळे "जाव नियमं समाणेमि" एवो पाठ बोलवो.

(७) हवे जे ऋद्धिपात्र श्रावक होय तेणे साधुना पासे आवता घेरथी सामायिक करी नहि आववुं, किंतु आडंबरथी त्या आवी सामायिक करवु केमके एम कर्याथी लोकनी आस्था वधे तथा साधुओनुं बहुमान रहे वळी घेरथी सामायिक करी आवता जो तेना पाछळ हाथीघोडा वगेरा आवे तो अधिकरणदोष लागे माटे तेम नहि करतां तेणे साधु पासे आवीनेज सामायिक करवुं.

(८) ए ऋद्धिपात्र पुरुष जो श्रावक होय तो उपाश्रयमा आवता त्या कोइए ऊठी ऊभा नहि थवुं. पण जो ते हजु भद्रकपरिणामीज होय तो आचार्य माटे आसन रची बधा जणे ऊभा थइ जवु आ रत्ने व्यवस्था नहि साचववामा आवे तो दोष लागे छे

(९) पछी ते ऋद्धिपात्र श्रावके सामायिक करी प्रतिक्रांत थई आचार्यादिकने वांदीने भणवु.

(१०) आ ऋद्धिपात्र श्रावके सामायिकमा मुगट नहि ऊतारवु. बाकी कुंडळ, वींटी, फूल, तंबोल, तथा प्रावारक (ओढणनुं

कपडुं) ए ऊतारवा. बीजा आचार्य एम कहे छे के मुगट पण ऊतारवुं. ए सामायिकनी विधि.



विचार १११ मो.

(ऊपरला पाठनो अर्थ).

ऊपरला पाठमां कलम पेलीमां चार स्थळे "सर्व" करवानुं कहुं छे त्यां सर्व एवा मोघम पदथी सर्व आवश्यक समजवा, कारण सर्व ए सामायिकनुं विशेषण करीये तो ते घटी शके नहि. तेमज अनंतरनी बीजी कलमथी आवश्यकनी विधि कहेवानी रहेल छे तथा सर्व ए आवश्यकनुंज विशेषण घटे छे.

कलम बीजीथी "आवश्यक"नी प्रस्तावना करी छे. त्यां आवश्यक शब्दे फक्त सामायिकज लेवुं एम थाय नहि, केमके ए मोघमशब्द वपरातां छए अध्ययन आवे छे. जे माटे अनुयोगद्वारमां आवश्यकने माटे "छ अध्ययननो वर्ग" एवो पर्याय आपेल छे.

वळी इहां चूर्णिमां "आवस्सयं करेंतो त्ति" एम लख्युं छे त्यां इति शब्द प्रस्तावना अर्थेज वापरेल देखाय छे. अने पंचाशकनी टीकामां अभयदेवसूरिए पण आ बाबत एवी पदरचना करी छे के "आवश्यक करतो थको जो साधु पासे ते करे तो त्यां आ विधि छे." आ वाक्यमां आवश्यकने प्रस्तुत करेल होवाथी जणाय छे के अभयदेवसूरिना विचारमां पण चूर्णिमां वपरायेल इति शब्द प्रस्तावनार्थीज लाग्यो होवो जोइये.

कोइ एम बोले के आ दंडकमां शरुआतथीज सामायिक प्रस्तुत करेल छे अने अंते पण "ए सामायिकनी विधि" एम कहेलुं छे. छतां वच्चे षडावश्यक केम आवी पड्युं ? तेनुं ए उत्तर छे

के "चार स्थळे सामायिक करतां तो अवश्य सर्व करवुं ए आवश्यक जो साधु पासे करवानु होय तो" ए वाक्यथीज षडावश्यक जणाय छे जो फक्त सामायिकनीज विधि कहेवी होत तो ए वाक्य न लखत

वळी सामायिकनी प्रस्तावना तो शरूआतमांज "ते करवानी विधि आ प्रमाणे छे" ए वाक्यथी करेल छे छतां कलम बीजीथी तेनी तेज प्रस्तावना बीजीवार का करे माटे कलम बीजीथी षडावश्यकनीज प्रस्तावना जणाय छे.

वळी जो इहां सामायिकनीज विधि होय तो कयुं के "घरेथीज सामायिक लई साधु पासे जाय" इहां सामायिक लइ एम कहेतां तेनी विधि पूरी थइ चूकी, त्यारे ऊपरनी विधि शा माटे चलावी.

कोइ कहेशे के ऊपरनी विधि गुरुनी भक्ति साचववा माटे कही छे; पण तेम पण नथी केमके कलम ५–६ मां चैत्य तथा पोसहशाळामां पण एज विधि जणावी छे अने त्यां तो कांइ गुरु छे नहि.

हवे अंते "ए सामायिकनी विधि" एम निगमन कर्युं छे ते पण कंई षडावश्यकने बाध करतुं नथी कारण के आवश्यकनिर्युक्तिमां पण काउस्सगनिर्युक्तिथी काउस्सगनी प्रस्तावना करी वच्चे साधुना आवश्यकनी विधि कही छेल्ले सामायिकनुज निगमन कर्युं छे.

वळी इहां "घरेथीज सामायिक लइ" एम कह्युं छे ते ए आशये के उपाश्रये जतां जेटलो काळ पण सामायिक वगर प्रमाद करवो न जोइये तेथी. एथी फक्त सामायिकज उचरी होय अनुष्ठान साधु पासे जइ करवुं

कोइ एम पूछे के घरेज सघळुं अनुष्ठान करीने साधु पासे जाय तो शुं? तेनु ए उत्तर छे के इहां साधु पासे करवाना अनुष्ठाननी-

ज प्रस्तावना छे. बाकी घरना अनुष्ठान माटे तो कलम ६ ठ्ठीमां वात आवशे. माटे इहां तो घरे फक्त एक सामायिकज उच्चरवुं.

वळी कलम बीजीना अंते लख्युं छे जे "त्यां जो चैत्य हो-य तो प्रथम वांदी लेवा." इहां प्रथम शब्द कहेवाथी एम जणाय छे के सामायिक कर्या पछी पण चैत्यवंदन थइ शके छे. कारण के तेम न होय तो मोघममां एमज लखत के "चैत्य होय तो वां-दी लेवा" पण प्रथम पद न लखत.

कलम त्रीजीमां लख्युं छे जे "रजोहरण के निषद्या साधु पासेथी मागी लेवा" ते जे साधु पासे वधाराना होय तेज माग-वा. कारण के पोतापूरता उपकरण जो बीजाने आपे तो तेने प्रा-यश्चित्त आवे.

(रजोहरणथी प्रमार्जना आवे छे,)

केटलाक एम माने छे के साधु पासेथी मागेला रजोहरणवडे श्रावके वांदणा देवा. तेमने पण रजोहरण नहि होतां निषद्यावडे अने ते पण नहि होतां वस्त्रांचळवडे पण वांदणा देवा कबूल कर-वा पडशेज. त्यारे एमज मानवामां शी हरकत छे के रजोहरणथी प्रमार्जनाज करवी; पण वांदणा साथे रजोहरणनो संबंध नथी.

पूर्वाचार्योए पण दरेक ठेकाणे रजोहरणथी प्रमार्जनाज बतावी छे.

दाखला तरीके पंचाशकचूर्णिमां आ प्रमाणे लख्युं छे. "कोइ पूछे के शुं पोसहचाळाने रजोहरण होय? तेनुं ए उत्तर छे के हा, होय. जे माटे आवश्यकचूर्णिकारे सामायिकनी सामाचारी कहेतां थकां कह्युं छे के साधु पासे रहेलुं वधारानुं रजोहरण मागीने श्रा-वक प्रमार्जना करे. कदाच ते न होय तो पोतना (वस्त्रना) छे-डावडेज प्रमार्जे."

कोइ बोलशे के त्यारे तमारा मानवा प्रमाणे पण वस्त्रांचलथी प्रमार्जनाज करवी ठेरशे पण हवे वादणा शावडे देवा ठेरावशो तेने ए उत्तर छे के सूत्रमा कह्यु छे के "पाच अभिगमे करीने सामा जइने वांदे" तेथी वादणा उत्तरासंगवडेज सिद्ध थाय छे

इहा कोई कहेशे के चूर्णिमा जे पोत शब्द छे तेनो अर्थ अमे मोपती करशु तेणे जाणवानुं छे के आगममा बधे स्थळे मोपती माटे पुत्ति शब्दज वापरेल देखाय छे, पण पोत शब्द वापरेल नथी. किंतु सिद्धांतमा ठेकाणे ठेकाणे पोत शब्द सामान्य कपडाना अर्थेज वापरेल छे माटे पोत शब्दनो अर्थ मोपती थई शके नहि

(वादणा.)

कलम ४ थीमा आलोयणा लइ वांदवानु लखेल छे त्यां "वादवा" एटले "द्वादशावर्त्तवादणावडे वादवा" एमज समजवुं केमके एज ग्रंथमां तथा ग्रंथांतरे द्वादशावर्त्त वादणाना स्थळे स्पष्ट रीते "वदइ" शब्द वापरेल देखाय छे

(वा शब्दनो अर्थ.)

कोई पूछे के कलम ८ टीमा लख्युं छे के "साधु के चैत्यना अभावे पोसहशाळामा के घरेज सामायिक वा आवश्यक करे" इहा वा शब्दनो अर्थ शु करवो? तेने ए उत्तर छे के साधु पासे के चैत्यमा जइ आवश्यक करवानी विधिमा मुख्य तफावत एज देखाय छे के साधुके चैत्यना योगे घरेथी सामायिक उचरी सा जइ शेष आवश्यक करे अने पोसहशाळा के घरे एकज ठेकाणे रही सामायिक तथा आवश्यक करे आ रीतनो संबंध विचारता वा शब्द विकल्पार्थी नहि पण समुच्चयार्थीज रहेल छे, तेथी तेनो "तथा" एवो अर्थ थाय छे

आगममां बीजा पण घणा स्थळे वा शब्द समुच्चयार्थी प्रसिद्ध छे. जेमके छए व्रतना उच्चारमां आवे छे के "सूक्ष्म वा बादर, त्रस वा स्थावर." इहां वापरेलो वा शब्द समुच्चयार्थीज छे.

वळी ए छठी कलम पेटे ए विचारवानुं छे के ए कलममां आगल बतावेल विधिनोज अतिदेश करवामां आव्यो छे. अने आगल बतावेल विधिमां तो सामायिक तथा आवश्यक ए बन्नेनी भेगी एकज विधि वर्णवी छे, जूदी जूदी विधि कही नथी. त्यारे वा शब्द विकल्पार्थी गणिये तो अतिदेशवडे जूदी विधि कइ आवे. माटे इहां वा शब्द विकल्पार्थी घटेज नहि.

(पडिकमणुं ते शुं.)

कलम नवमीमां "ऋद्धिपात्रश्रावक सामायिक करी प्रतिक्रांत थइ वांदीने भणे" एम लखेल होवाथी केटलाक बोले छे के इहां प्रतिक्रांत शब्द होवाथी "वंदित्तु" सूत्रवडे पडिकमणुं करवुं सावित थाय छे. पण ए कथन पण अयुक्त छे. केमके चूर्णिकारे पहेलां साधारण श्रावकने आसरी जे पडिकमणुं लख्युं छे तेज इहां ऋद्धिपात्र माटे पण घटे. हवे साधारण श्रावकना माटे एम लख्युं छे जे "आलोइने वांदे" (एटले के इरियावहीथी आलोवीने वांदे) एथी इहां प्रतिक्रांत शब्दनी पण एवीज व्याख्या करवी के इरियावही पडिकमे. आ अर्थ अमारी मतिकल्पनाए करीये छीये एम पण नथी, केमके अभयदेवसूरिए पंचाशकनी टीकामां ए बाबत एवोज अर्थ कर्यो छे.

(प्रावारक शब्दनो अर्थ.)

कलम १० मीमां सामायिकमां कुंडलादिकना साथे प्रावारक पण ऊतारवानुं लख्युं छे त्यां प्रावारक शब्दे सामान्यपणे वस्त्र

मात्र नहि लेवुं किंतु जे मुश्केलीए पडिलेही शकाय एवु वस्त्र होय तेज समजवुं. केमके निशीथचूर्णिमां पल्हवि, कोयव, प्रावारक, नवतक, तथा दढगालि ए पाच वस्त्रो दुप्पडिलेह तरीके लख्यां छे.

अगर प्रावारक शब्दे सामान्यपणे वस्त्र मात्रज लेशो तो कुंडलादिकनी माफक सामायिकवतने कोइ पण वस्त्र लेवुं घटशे नहि, पण तेम तो छे नहि केमके सामायिकवाळा पण अनुज्ञा मागी जोइतुं वस्त्र लइ शके छे

वळी चूर्णिमा पाठांतरे प्रावारकादि शब्द छे त्यां प्रावार शब्दे उत्तरसाडी लेशो तो आदिशब्दे पहेरणनुं वस्त्र मूकवुं पडशे परंतु प्रावारक शब्दे दुप्पडिलेह वस्त्रनी व्याख्या करीये तो चूर्णिमा प्रावारक वगेरा पांच प्रकारना दुप्पपडिलेह वस्त्र कहेल होवाथी आदि शब्द पण घटी शके छे

वळी तमे श्रावकने देश सामायिक करतां पण उत्तरवस्त्र निषेधो छो तो पोते सर्वसामायिक कर्या छता ते का राखो छो?

तेमज प्रावारक शब्दे जो उत्तरवस्त्रज लेशो तो कुंडलादिना मुजब श्राविकाए पण सामायिकमा ते ऊतारवुं पडशे कारण के एम तो क्यां कहेलु नथी के "श्रावके प्रावारक ऊतारवुं पण श्राविकाए नहि ऊतारवु"

माटे प्रावारक शब्दे दुप्पडिलेह वस्त्रनीज व्याख्या करवी जोइये केमके ते श्रावक श्राविका ए बन्नेमा सरखी रीते घटी शके छे.

(पचखाण.)

वळी चूर्णिना पाठमा पचखाणनी वात जो के खुल्ली नथी जणावी, तोपण विधिवादे तथा चरितानुवादे श्रावक पचखाण करवानो अधिकारी देखातो होवाथी, तथा चूर्णिमा पण आवश्यक शब्दे प्रस्तावना करता छए आवश्यक प्रस्तुत थयाथी श्रावके प-

चखाण पण करवुं जोइये.

जुओ एज चूर्णिमां अन्यस्थळे कह्युं छे के केत एवुं घरनुं नाम होवाथी संकेत पचखाण ते गृहस्थना पचखाण जाणवा. अथवा पचखाण पूरुं थतां पण ज्यां लगी अमुक चिह्न कायम होय त्यां सूधी नहि जवुं एम संकेत करवो ते संकेत पचखाण.

अंगुष्टश्रावक पोरसी लइ खेतरे जतो हतो. त्यांथी पाछुं आवतां रसोइने तैयार थतां वार होय तो अपचखाणी नहि रहेवा सारुं तेटलो वखत अंगुठो वाली वेशतो.

एलकाक्षनी उत्पत्तिमां वात आवे छे के एक श्राविका मिथ्यादृष्टिने परणाववामां आवी ते त्यां सांजे आवश्यक करती अने पचखाण लेती.

माटे इहां विधिमां जो के पचखाण नथी तोपण स्थळांतरथी ते आवेज छे.

[अल्पविधि छे तो शुं थयुं?]

इहां कोइ बोलशे के आ आवश्यकनी विधि तो वहु थोडीज छे माटे तेमां केम आस्था आवे. तेने ए उत्तर छे के ए विधि थोडी छतां पण जेटली छे तेटली श्रुतधरोए कहेल होवाथी प्रमाणभूतज छे.

वळी तमे जो ए करतां अधिक विधि सूत्र, निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, वृत्ति तथा टिप्पनकना अक्षरे श्रावक माटे सिद्ध करी आपो तो ते पण अमे मान्य करीशुं. इहां कंइ अमने खोटो हठ नथी.

वळी इहां थोडाझाझानी चिंता करवी घटेज नहि. किंतु पूर्वश्रुतधरोए जे जेटलुं भाख्युं होय ते आगम प्रमाणे तेटलुंज निःशंकपणे करतां थकां छद्मस्थ आराधक थाय छे. बाकी स्वबुद्धिए हीन के अधिक करतां तो दोषज थाय. माटे सिद्धांतमां कहेली क्रियाज श्रद्धवी तथा करवी घटे छे.

चूर्णिना पाठनी कलम पेलीमां चार ठेकाणे सामायिक करतां नियमा आवश्यक करवानुं लख्युं छे अने पांचमा नवराशवाळा खेतरखळा वगेरा स्थळ माटे एम छे जे त्यां-कोइ वेला संपूर्ण षडावश्यक पण थई शके ने कोइ वेला केवल सामायिक पण थाय ते एवी रीते के त्यां पोताने बहु वखत रहेवानुं होय ने भूमि पण जीवजंतुरहित, गरबडरहित, स्त्री वगेरानी आवजाव रहित मोकलासवाळी, अग्निनी जोतथी रहित, तथा मिथ्यादृष्टि गृहस्थथी मोकळी होय तो त्यां षडावश्यक पण थइ शके वळी कोइ कारण विशेषे सामायिक नहि लेता फक्त शेष आवश्यक पण कराय छे अने जो त्या मिथ्यादृष्टि गृहस्थो हाजर होय तो केवल सामायिक लइ नोकरवाळीज फेरवाय छे

कोइ पूछशे के इरियावही पडिकम्या विना नोकार केम जपाय? तेने ए उत्तर छे के शास्त्रमा कह्यु छे के एक अजाण गोवाल नोकार गणतो थको तेना प्रभावे चपानगरीमां सुदर्शन शेठ थयो तथा निशीथचूर्णिमा कह्यु छे के अनुप्रेक्षा (चिंतना) सर्व ठेकाणे अविरुद्ध छे



विचार ११२ मो.

(चोमासी तथा पाखी पूनमनीज छे.)

प्रश्नः—पाखी तथा चोमासी चौदशनी का नथी करता?

उत्तरः—आगममा पाखी अने चोमासी पूनमनीज कहेली छे तेना दाखला

(१) पर्युषणाकल्पमा कह्यु छे के आषाढी पूनमे चोमासुं करवा लायक क्षेत्रमा जइ चोमासी पडिकमणु करवुं

(२) कल्पचूर्णिमां पाने १४२ मध्ये कह्युं छे के व्याघात न होय तो कार्त्तिक चोमासुं पूरुं करीने मागशरनी पडवेना दिने विहार करवो अने व्याघात होय तो तो आगळ के पाछल पण विहार करी शकाय.

(३) निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के उत्सर्गे एक क्षेत्रमां आषाढी पूनमे चोमासुं थापी कार्त्तिकी पूनमे चोमासुं पूरुं करी मागशरनी पडवेनो विहार करवो. अने अपवादे मागसर विदि दशम सुधी पण रही शकाय छे.

(४) वळी त्यांज लख्युं छे के कार्त्तिकी पूनमे चोमासुं पूरुं करी मागशरनी पडवेना दहाडे विहार करवो एटले के चार मास पूरा थतां पगे विहार थइ शके तेम होय तो चोथी पडवे आवतां अवश्य विहार करवो.

(५) त्यांज त्रीजे स्थळे लख्युं छे जे वर्षाकाळ योग्य क्षेत्रमां आषाढी पूनमे चोमासुं पडिकमी पाछुं कार्त्तिकी पूनमे पण पडिकमीने पडवेना दहाडे वीजे क्षेत्रे जइ पारणुं करवुं.

(६) त्यांज चोथे स्थळे लख्युं छे जे आषाढी पूनमे चोमासुं पडिकमी योग्य क्षेत्रमां चोमासुं रहे. अने कार्त्तिकी पूनमे चोमासुं पडिकमी पडवेना वीजा स्थळे पारणुं करे.

(७) पांचमे स्थळे कह्युं छे जे वर्षाकाळ एक क्षेत्रे रहेतां कार्त्तिक चोमासानी पडवेना दिने अवश्य विहार करवो.

(८) छठे स्थळे कह्युं छे जे वर्षाक्षेत्रमां चार मास निर्विघ्नपणे रही कार्त्तिक चोमासुं पडिकमी मागशरनी पडवेना दिने विहार करवो. तेम न करे तो प्रायश्चित्त आवे.

एम पूनमना दिने चोमासुं करवानी आठ हुंडीओ लखी छे तथा ए वावतमां वीजी पण घणी हुंडीओ रहेल छे.

(पाक्षिक.)

पाक्षिकचूर्णिमां कह्युं छे के "दररोज विशुद्धि करतां छतां पण पक्षांत आवतां विशेष पडिकमणु करवुं" ए वचनथी पाखी-पडिकमणुं पक्षना अंतेज करवुं सिद्ध थाय छे.

हवे पक्षनो अंत ज्योतिष्करंडादिकमां पनरमी तिथिएज कह्युं छे. माटे पाक्षिक पण तेज दहाडे करवुं घटे छे

वळी दशाश्रुतस्कंधचूर्णि, व्यवहारचूर्णि, पाक्षिकचूर्णि, पाक्षिकवृत्ति, तथा आवश्यकटिप्पनक ए पांचे ग्रंथोमां पाखीथी चौदश जूदीज कही छे तेना दाखला

(१-२) दशाश्रुतस्कंध तथा व्यवहारचूर्णिमा "पाक्षिक तथा पौषधिक दिनोमा तप करवुं करावबुं" ए वाक्यनी व्याख्यामा लख्युं छे के पाक्षिक एटले अर्धमासपर्व, अने पौषधिक एटले आठम वगेरा पर्व

(३) पाक्षिकसूत्रनी चूर्णिमा पण "दिवस, पौषध, तथा पक्ष व्यतिक्रम्यो" ए सूत्र ऊपर व्याख्या करता चूर्णिकारे "पौषध एटले आठमचउदशनो उपवास करवो" एवो अर्थ लखतां पोसह शब्दथीज चौदश लीधी छे, पण पक्ष शब्दथी नथी लीधी

(४-५) पाक्षिकसूत्रनी टीका तथा आवश्यकना टिप्पनकमा पण एवी व्याख्या करी छे के "पौषध ते पर्वरूप दिवस अने पक्ष ते अर्धमासरूप"

वळी मासनी समाप्ति पण पूनमेज थाय छे कारण के निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के साधुओ चोमासु पूरुं थतां पण कारणवशे वधु मुदत त्यां रहे तो त्यां ते मतिनानी मुदतना दरम्यान कोइ वस्त्र मांगे तो ते नहि लेवा ते मास पूरा थया केडे लेवा हवे

बे मास पोसनी पूनमे पूरा थाय छे. माटे ज्यां चोमासुं कर्युं होय त्यां माघविदि एकमथी वस्त्र ग्रहण करवा.

वळी त्यांज स्थळांतरे लख्युं छे के चंद्रमासनो दाखलो ते ए के श्रावण विदि १ थी श्रावण सुदि १५ सूधी एक मास थाय.

वळी एक हुंडीमां "दिवस, पोसह, तथा पक्ष व्यतिक्रम्यो" ए वाक्य ऊपर लख्युं छे के दिवस ते दिन, पोसह ते आठम चौदशनो उपवास करवो, अने पक्ष ते अर्धमास." ए हुंडी पण तपाशवा लायक छे.

हमणाना आचार्योए पण आगमना अभिप्राये पाखी पूनमनीज मानी छे. जुओ ठाणाप्रकरणनी वृत्तिमां कह्युं छे के "कालिकाचार्ये कारणे करीने चोथनी पजूसणा चलावी अने समस्तसंघे ते मान्य करी. तेना लीधे पाखी पण चौदशनी आचराइ. नहि तो आगममां तो पूनमनी छे."

हवे कोइ कहेशे के जे वेलाए कालिकाचार्य पांचमथी चोथनी पर्युषणा करी ते वेलाएज पूनमथी चौदशे पाखी थइ छे. तेने ए उत्तर छे के ए वात एम नथी. कारण के पर्युषणाकल्पमां कह्युं छे के "आर्य कालिकाचार्ये कारणिया चोथ चलावी, (तेथी) तेज वधा साधुओमां ख्याति पामी." एम पर्युषणा बाबतज इहां चर्चा छे. बाकी पांखीनी कंई पण वात नथी. वळी ठाणाप्रकरणना टीकाकारे पण एमज कह्युं छे के "तेना लीधे पांखी चौदशनी आचराइ पण एम नथी कह्युं के "कालिकाचार्ये पांखी पण चौदशनी आणी."

वळी लोकमां पण पक्षनुं अंत पूनमेज थाय छे. कारण के एक काव्यमां कह्युं छे के "हे कांता, तुं पक्षना अंते खुली अगासीपर सूइश मा. केमके नहि तो कदाच तारा मनोहर, गोळ,

अने पूर्ण मुखचंद्रने आमतेम भटकतो भूखेलो राहु राते ग्रास करी जशे. माटे तारे घरना अंदर अंधारामा एकांते शय्या करवी."



विचार ११३ मो.

(चोमासा बाबत शंका समाधान.)

प्रश्नः—कल्पभाष्यनी सामान्य तथा विशेषचूर्णिमां त्रीजा उद्देशमां कह्यु छे के "जो चीखल कायम होय, अथवा वर्षाद पड्या करतो होय तो ते कारणे मागशर सुदि दशम सूधी पण साधुओ एक क्षेत्रे स्थिर रहे छे पण ते कारण नहि होय तो तो कार्तिकी पूनमेज नीकळवुं" आ उपरथी चोमासीपडिकमणुं चौदशनु केम नहि आवे ?

उत्तरः—एज चूर्णिकारोए ए पाठ पछी तरतज पांचमी तथा सातमी गाथामा, तथा पहेला उद्देशामा पूनमनुज चोमासी पडिकमणुं कह्यु छे तेना दाखलाः—

पांचमी गाथामा ए वात छे के (भादरवा सुदि पांचम पछी) मुनिनो स्थिरवास जघन्यपदे सित्तेर दहाडा, मध्यमपदे एंसी, नेवु के एकसोदश दिन, अने मागशर आवता पण वृष्टि वरस्याज करती होय तो उत्कृष्ट एकसोवीस दिन पण थाय छे

आ प्रसंगे सामान्यचूर्णिमा सित्तेर दिन बाबत सूत्रमां कहेला एम कह्यु छे जे पचास दहाडे पजूसण करी कार्तिक पूनमे पडिकम्यां पछी बीजे दिवसे विहार करता सित्तेर दिवस थाय छे

विशेषचूर्णिमां पण सूत्रमां कह्यां छे जे पचास दहाडा वीद-सा रही पछे गामदेरमां भादरवा सुदि पांचमे पजोसण करी कार्ति-की पूनमे पडिकमीने बीजे दिने विहार करतां सित्तेर दहाडा थया

सातमी गाथानी व्याख्यामां सामान्यचूर्णिमां एम लख्युं छे जे "जो पगे विहार थइ शके तेम होय तो मागसरनी पडवेनाज नीकलवुं. अने विशेषचूर्णिमां वळी ते साथ चार मास पूरा थतां" एटलुं वधु लख्युं छे.

वळी पहेला उद्देशानी सामान्य तथा विशेष बन्ने चूर्णिमां लख्युं छे जे ज्यां चोमासुं कर्युं होय त्यां व्याघात न होय तो चोमासुं पूरुं थतां मागसरनी पडवेनाज नीकलवुं अने बाहेर हींडीने पारणुं करवुं. अने व्याघात होय तो चोमासुं पूरुं थया अगाऊ पण, अथवा वीत्या केडे पण नीकली शकाय.

ए रीते ए छ ग्रंथनी हुंडीओ तथा गया विचारमां चोमासा बाबत लखेली आठ हुंडीओमां चोमासी पडिकमणुं पूनमनुंज कहेल छे. माटे कल्पचूर्णिना त्रीजा उद्देशामां लखेल वातनी व्याख्या पण बीजी हुंडीओना अनुसारेज करवी घटे छे कारण के सर्वे आगमग्रंथोनी परस्पर विसंवाद नहि आवे तेम व्याख्या करवी जोइये, त्यारे तेज ग्रंथनी ऊपर लखेल छ हुंडीओथी विरुद्ध व्याख्या केम करी शकाय. ते माटे "कार्त्तिकी पूनमेज नीकलवुं" ए वाक्यनो अर्थ एम करवो के "कार्त्तिकी पूनमना अनंतरज नीकलवुं."

वळी तमे जो "कार्त्तिकी पूनमेज नीकलवुं" ए वचननी युक्ति लगावी चौदशनुं पडिकमणुं करवुं ठेरावशो तो बीजा वळी एम ठेरावशे के पर्युषणाकल्पनी निर्युक्तिमां कह्युं छे जे "कारणयोगे साधु वगर पडिकमे पण विहार करे" तेथी पूनमनो पण वगर पडिकमेज विहार करवो अने बाहेर आवी पडिकमणुं करवुं. तेमने शी रीते उत्तर वालशो ?



विचार ११४ मो.

(सर्व साधुओने वांदणा दइ शकाय.)

प्रश्नः—सर्व साधुओ भणी वांदणा कां देवरावो छो? (कारण के वांदणा तो आचार्यादिकनेज देवाय

उत्तर —सिद्धांतमा साधुने वांदवाना पण अक्षर देखाय छे तेना दाखला

आवश्यकचूर्णिमा "कृतिकर्म (वंदन) कोने करवुं" ए प्रश्नना उत्तरमां "श्रमणने वांदवु" एम कही तेनो विशेष खुलासो करतां लख्यु छे के मेधावीपुरुषे मेधावी एटले मर्यादाथी चालनार अने विज्ञानवंत, तथा सम्यक् रीते पापथी निवर्त्तेला, ज्ञानदर्शनचारित्रमा उजमाल, समितिगुप्ति साचवनार, अने असंयमने धिक्कारनार एवा श्रमण–साधुने वांदवुं. बाकी जे उक्तगुणोथी रहित देखाता निह्नवश्रमणो जेवा के आजीविक, तापस, परिव्राजक, तच्चणिक, तथा बोटिक ए बधा श्रमणशब्देज ओलखाय छे, छतां तेमने नहि वांदवा तथा जे वळी जिनशासनमां रहेला पांच पासत्थादिक छे ते पण नहि वांदवा ए रीते मेधावीए मेधावी श्रमण वांदवा अने ते ऊपर जे चौभंगी थाय तेमा पण एज भांगो सफळ छे शेष भांगामा फळनी भजना छे

एवी रीते चूर्णिमा योग्यायोग्यनो विभाग पाडेल छे पण एम विभाग नथी पाडेल के सामान्ययतिने वजीने आचार्यादिकनेज वांदणां देवां

वळी स्थळांतरे त्यांज लख्यु छे के "माहूणा थइ आवेलाने वांदणां देवा तेनी विधि ए छे के जो ते संभोगी होय तो पोताना आचार्यने (फक्त) पूछीनेज वांदवु अने असंभोगी होय तो पोताना आचार्यने वांदी मंदिसावीने पछी तेने वांदवुं." इहां पण

सामान्यपणे प्राहूणाने वांदणा कह्या छे.

"सर्व साध्वीओए साधुओने कृतिकर्म करवुं. केमके सर्व जिनोना तीर्थमां पुरुष प्रधान गणाय छे." (पंचकल्प)

"कृतिकर्म बे प्रकारनुं थाय छे, एक अभ्युत्थान तथा बीजुं वंदन. ए बन्ने प्रकारनुं कृतिकर्म साधुए यथायोग्यपणे करवुं. तथा साध्वीओए आजना दीक्षित साधुने पण कृतिकर्म करवुं."(नि.चू.)

"साधु तथा साध्वीओए पोतामां जे रत्नाधिक होय तेने कृतिकर्म करवुं कल्पे." (बृहत्कल्प.)

"संयमश्रेणिनी मांहे जे रहेला होय तेमने कृतिकर्म करवुं, बाकी श्रेणि बाहेर रहेलाने नहि करवुं. त्यां पासत्थो, उसन्नो, कुशीलो, तथा गृहस्थ ए चार नियमा श्रेणि बहार समजवा."

(बृहत्कल्पभाष्य.)

"सो वर्षनी दीक्षित आर्याए आजना दीक्षित साधुने अभिगमन, वंदन, तथा नमन करवुं. इहां वंदन ते द्वादशावर्त्तवंदन वगेरा लेवुं." (उपदेशमाळा तथा तेनी टीका.)

(चरितानुवादना दाखला.)

चरितानुवादे पण सर्वयतिओने वांदणा देवाना दाखला पुष्कल छे.

आवश्यकचूर्णिमां लख्युं छे के नेमिनाथ समोसरतां अढारे हजार साधुओने वांदवानो इरादो राखी वासुदेव पूछवा लाग्यो के हे स्वामिन्, हुं साधुओने कये वांदणे वांदुं? भगवान् बोल्या के शुं तुं एम पूछे छे के द्रव्यवंदनथी वांदु के भाववंदनथी? त्यारे वासुदेव बोल्या के जेनावडे तमे वंदाओ ते हुं पूछुं छुं. भगवान् बोल्या के ते तो भाववंदन छे. ते सांभळी वासुदेवे सर्व साधुओ द्वादशावर्त्तवांदणे वांद्या.

वळी एज चूर्णिमां ढड्ढरश्रावकनी वातमां पण सर्व साधुना वांदणा कहेला छे. तथा शीतळाचार्य प्राहूणा तरीके आवेल चारे

भाणेजाने वांदणा कर्या छे

(शंका समाधान)

कोइ बोलशे के आवश्यकनिर्युक्तिमा लख्युं छे जे "आचार्य, उपाध्याय, प्रवर्त्तक, स्थविर, तथा गणावच्छेदकने वांदणा देवा" माटे ए पांचनेज वांदणा दइ शकाय. तेने ए उत्तर छे के ए गाथा कइ सामान्यपणे वांदवा योग्य एटलाज छे एवो नियम पाडवा नथी, किंतु आचार्यादिक पांच जो अल्पपर्यायवाळा होय तोपण तेओ वांदवा योग्य छे एम बतावना अर्थे रहेली छे कारण के ए गाथा ऊपर चूर्णिकार तथा टीकाकार व्याख्या चलावता लखे छे के ए आचार्यादिक पांच अवमरात्रिक होय एटले के पोताथी हीनपर्यायवाळा होय तोपण तेमने वांदवा

माटे ऊपरना अनेक पुरावाथी सिद्ध थाय छे के सर्व साधुओने पण द्वादशावर्त्तवांदणा आपवा



विचार ११५ मो.

(बीजुं वांदणु पादपतितज देवु.)

वांदणामा बीजुं वांदणुं पादपतित रहीनेज देवुं तेना पुरावा नीचे मुजब छे

"पेलु वांदणु दइ त्यांज ऊभी अर्धी काया नमावीने वांदणा सूत्र उच्चरवु मात्र इहां एटलो विशेष छे के "आवस्सियाए" ए पद नहि बोलता "खामेमि खमासमणो" इत्यादि सूत्र पादपतित रहीनेज बोलवा (षडावश्यकवृत्ति)

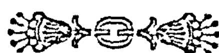
"एम वांदीने ऊठी बे हाथे रजोहरण राखी अर्धी काया-नमावीने पोताना दोष आलोवे" (आवश्यक निर्युक्ति.)

"परम विनयथी त्रिकरण शुद्ध कृतिकर्म करीने वांदी ऊठी-

ने बे हाथे रजोहरण राखी अर्धी काया नमावी जे रत्नाधिक होय ते संयत भाषाए जेम गुरु सांभळे तेम, वधते संवेगे, मायामद छोडीने पोतानी विशुद्धिना निमित्ते पूर्वचिंतित दोष आलोवे छे.
(पांखीसूत्र टीका.)

ए रीते विनय सांचवी ऊठीने जे रत्नाधिक होय ते बे हाथे रजोहरण लइ काया नमावेल राखी जेम गुरु सांभळे तेम स्पष्टपणे संयत भाषाए पूर्व रचित दोष आलोवे. (आव–चूर्णि.)

द्वादशावर्त्त कृतिकर्म करी पादपतित रह्यो थको मस्तके अंजळि थापी वीनवे. (जीतकल्प लघुचूर्णि.)



विचार ११६ मो.

(स्त्रीओए ऊभा रहीनेज वांदवुं.)

प्रश्नः—साध्वी तथा श्राविकाओ ऊभा रही केम वांदे छे.?

उत्तरः—सिद्धांतमां साध्वी तथा श्राविकाओने ऊभा रहीनेज वांदवानुं लखेल छे. तेना पुरावा लखीये छीये..

निशीथचूर्णिमां कह्युं छे के ज्यां साध्वीओ साधुने वांदणा आपे त्यां वधी ऊभी रहीनेज आवर्त्त करे, पण जमीनपर राखेला रजोहरण ऊपर माथुं नाहि पाडे. केटलाक आचार्य कहे छे के ऊभी रही थकीज रजोहरणमां माथुं नमावे. (निशीथचूर्णि.)

निरयावळीमां कालीदेवीए तथा भगवती सूत्रमां मृगावती देवी, तथा देवानंदा ब्राह्मणीए पण वीर प्रभुनी सामे परिवार सहित ऊभा रहीनेज पर्युपासना करेली देखाय छे.अने देवानंदाना अधिकारे टीकामां पण एवोज अर्थ करेल छे के "ऊभा थका एटले बेशवा वगर ऊभा थका."



विचार ११७ मो.

(अठाइ बाबत)

प्रश्नः—उपदेशमाळामां कह्युं छे जे "सवच्छरी, चोमासा, तथा अठाइ तिथिओमा विशेष आदरथी जिनपूजादि धर्मकरणी करवी" एम त्या अठाइनी तिथिओ जूदी लीधी छे, छता तमे आसु अने चैत्रनी शाश्वती अठाइयो केम नथी मानता. ?

उत्तरः—ए अठाइयो सूत्रमा शाश्वतीपणे तो दूर रही पण नाम मात्रे पण नथी देखाती; माटे केम मानीए

वळी उपदेशमाळानी टीकामा पण एगाथानो एवो अर्थ करेल छे के "अष्टाह्निका एटले चैत्रादिकनी यात्राओ तथा तिथिओ ते चौदश वगेरा" एम टीकाकारे पण अष्टाह्निका एटले चैत्रादिकनी यात्राओ एटलुज कह्युं छे पण आठमथी मांडीने पूनम सूधी एम नथी कह्यु तथा आसुनी अठाइनुं तो नामज नथी लीधुं अने जे चैत्रादिकनी यात्राओ कही ते ए कारणे के लौकिक तथा लोकोत्तरमां चैत्र अने वैशाखमांज यात्राओ प्रवर्त्ते छे

वळी शाश्वती अठाइयो तो आगममां चारज कही छे तेनो पुरावो

जीवाभिगममा लख्युं छे जे "ते सिद्धायतनोमा घणा भवनपति, वाणव्यतर, ज्योतिषी, तथा वैमानिक देवो चोमासानी पडवेना दिवसोमा तथा संवछरीमा तथा बीजा अनेक जिनकल्याणिक वगेरा कार्योमा एकठा मळी आनंदथी रमता थका अठाइरूप महामहिमाओ करता रही सुखचेनथी विचरे छे"

आ रीते केटलाक विषम विचारोना प्रश्नोत्तरनी पद्धतिरूप शतपदिका नामे ग्रंथ पूर्ण थयो

ग्रंथ बनवानो काल.

शरुआतमां श्री आर्यरक्षितसूरिना शिष्य श्री जयसिंहसूरि तेमना शिष्य श्री धर्मघोषसूरिए विक्रम सं. १२६३ ना वर्षे प्राकृत शतपदी रची. तेने बहु कठिन जाणी तेमनाज अंतवासी अने तेमनेज पाटे बेठेला महेंद्रसिंहसूरिए विक्रम सं. १२९४ ना वर्षे तेज ग्रंथमां केटलीक वधघट तथा सुधारोवधारो करी तथा केटलाक अधिक प्रश्नोत्तर दाखल करी सुगमपणे समजवा सारुं कांइक विस्तार करीने आ शतपदी रची.

प्रार्थना.

(१) आ ग्रंथ भणावनार, भणनार, वांचनार तथा सांभळनारने कल्याण थाओ.

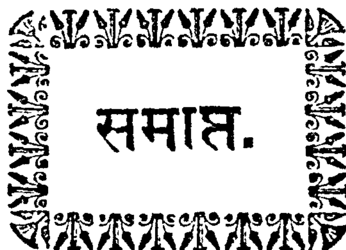
(२) चतुर्विधसंघने कल्याण रहो.

(३) भरतक्षेत्रमां ज्यां लगी वीरजिननुं शासन विजयवंत रहे त्यां लगी आ ग्रंथ पण पंडितोथी वंचातो रहो.

ग्रंथमान.

आ शतपदीनो असल ग्रंथ बरोबर ५३४२ श्लोकनो छे एम गणतरी करवामां आवी छे.

वृहत् शतपदीनुं साररूप भाषांतर



लघुशतपदी.

(प्रस्तावना.)

परमार्हत कुमारपाळ राजाए नमेला, कलिकाल सर्वज्ञ, प्रभु, श्री हेमाचार्ये अचलगच्छने विधिपक्ष नाम आप्युं

वळी सिद्धांतप्रणीत समाचारी अने शुद्ध तपक्रिया देखी ए गच्छने चक्रेश्वरी नामे शासन देवी सान्निध्य करे छे तेथी ते अनेक शाखाए वधे छे.

ए अचलगच्छना नायक प्रभु श्री धर्मघोषसूरिए बावनसो श्लोक प्रमाणनो बृहत् शतपदी नामे ग्रंथ (प्राकृतमा) रच्यो छे तेमा एकसो वीश प्रश्नोत्तरना विचार छे

ते ग्रंथमाथी नीचे लखेला केटलाक विशेष उपयोगी विचारो आ लघु शतपदीमा लीधेला छे

विचारो.

(१) परिकरवालीज प्रतिमा वादवी एम एकात नथी (वृ १)
(२) प्रतिमामा वस्त्रांचल करवुं घटित छे (वृ २)
(३) प्रतिष्ठा यतिए नहि पण श्रावके करवी (वृ ३)
(४) दीपपूजा न करवी (वृ ४)
(५) अक्षतपूजा थइ शके छे (वृ ५)
(६) फळपूजा न करवी (वृ ६)
(७) पत्रपूजा थइ शके छे (वृ ७)
(८) बलि नहि चडाववी. (वृ ८)
(९) सतरभेदी पूजाज करवी
(१०) पुस्तकपूजा थइ शके छे

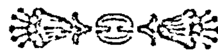


(आ बावन विचारोमां ४५ विचारो तो वृहत् शतपदीनाज लीधेला छे. बाकी ७ विचार नवा छे ते आ प्रमाणे:—)

(हवे ए बावन विचारोमां जे जे विना बृहत् शतपदीमां आवेली विनाथी अधिक देखवामां आवी छे ते ते इहां लखवामां आवशे.)

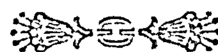
विचार १ लो.

(१) साहूयालकमां मोटी वसहीमां सपरिकर प्रतिमा हती.
(२) "सव्वलोए अरिहंत चेइयाणं" ए वचनथी सपरिकर अपरिकर बन्ने प्रतिमा वांदवी.
(३) प्रभात्ततीए गोशीर्षचंदननी प्रतिमा वांदी ते अपरिकरज हती.



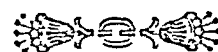
विचार ४ थो.

(१) अंधारामां अजवाळा सारुं दीवो करवो. अने अंधारुं न होय त्यारे शोभार्थे के मंगळार्थे दीवो करवानो निषेध नथी.



विचार ९ मो.

(१) अष्टप्रकारी पूजा न मानवी. केमके सूर्याभ तथा द्रौपदीना अधिकारे ते नथी कही. किंतु त्यां सत्तरभेदीज कही छे माटे तेज करवी.



विचार १२ मो.

(१) आरती के मंगळदीवो नहि करवो. केमके सिद्धांतमां पूजाना सविस्तर वर्णनमां पण ते चालेल नथी.

(२) वळी जे "मेरुनी चूलिका ऊपर पांचे वर्णना फूलोथी अंजलि भरी लाख दीवानी आरती इंद्रे करी" एवो आलावो बोलाय छे ते सिद्धांतमा क्यांए देखातो नथी माटे मानी शकाय नहि.

(३) खरतरगच्छवाळा पण मंगळदीवाना अवसरे एवुं बोले छे के "जो के जिनना जन्ममहोत्सवमा मेरु ऊपर इंद्रे ए दीवो करेल नथी, तोपण ए मांगलिक छे माटे श्रावको करे कारण के ए अगदाचरणा छे"

(४) ए ऊपरथी जणाय छे के चैत्यवासिओएज पोताना निर्वाह वगेरा माटे बलि नैवेद्य, तथा आरती वगेरा सर्वे चलाव्या छे



विचार १३ मो.

(१) जिनना अंगथी ऊतारेल माळा श्रावके पोताना कंठे पहेरतां तो घणा दोष लागे छे

(१) देवद्रव्यनो उपभोग थाय छे

(२) जिनपर चड्याथी अमूल्य थएला फूलोनुं मूल्य कराय छे

(३) कंठथी खरता फूलो पगथी डचातां आशातना थाय छे

(४) माळा वेचाती लीधी एटले नकदु देतां पुण्य पण नथी थतुं

(२) अगर जो देवद्रव्य वधारवानोज आग्रह होय तो एम करवुं घटे छे के माळी पासेथी माळा लइ कळशमा मूकी "आ माळा भगवानने चडशे माटे जे वधु मूल्य आपे तेने मळशे" एम बोलाता श्रावको पोतानी शक्ति प्रमाणे द्रव्य आपीने माळा लइ महोत्सवपूर्वक देवना कंठे चडावे तो पूर्वोक्त दोष न लागे, पुण्य थाय अने देवद्रव्यनी पण वृद्धि थाय



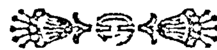
विचार १९ मो.

(१) साधुना पडिक्कमणामां आदिमां चैत्यवंदन तथा अंते नित्ये क्षेत्रदेवतादिकना काउसग करवा एम आवश्यचूर्णि तथा बीजा आगमोमां कहेल देखातुं नथी माटे तेम नथी करता. बाकी शेषविधि जेम लखी छे तेमज कराय छे.

(२) व्यवहारचूर्णिमां लख्युं छे जे "जो चैत्यगृहमां रहेला होय तो सांजे आवश्यकथी पहेलां अने सवारमां आवश्यक कर्या पछी जो चैत्य न वांदे तो प्रायश्चित्त आवे" इहां चैत्यमां रहेला माटेज चैत्यवंदना कही छे पण सर्व स्थळना माटे नथी कही. वळी आवश्यकचूर्णिमां पण एम कहुं छे जे "जो चैत्य होय तो वांदे."

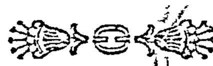
(३) आवश्यकनिर्युक्तिमां पडिक्कमणाने अंते सिद्धस्तुति पछी वांदणाज कह्या छे. अने चूर्णिमां पण कहुं छे जे त्रीजी थुइ कही एटले पछी पडिलेहणा करवी.

(४) वळी मुनिए अंगुष्ठ, मुष्टि, तथा गंठी वगेरा संकेतपच्चखाण विशेषे करवुं. केमके आवश्यकचूर्णिमां कहुं छे के सर्व संकेतपच्चखाण मुनिए पण करवा.



विचार २० मो.

आ प्रश्नोत्तर "साधु सम्यक्त्व क्यारे अंगीकार करे छे" ए बाबतपर छे ते मोटी शतपदीमां श्रावकना सम्यक्त्वना विचारमां अंतर्भूत लख्यो छे.



विचार २१ मो.

स्थापनाचार्य बाबत ए तत्व छे के सिद्धांतमा स्थापनाचार्य तथा भावाचार्य बन्ने प्रगटपणे कहेला छे माटे जेवो योग मळे ते प्रमाणे गुरुनी सामग्रीमा सर्वे क्रियाओ करवी (त्यां भावाचार्य ते ए के मनमा गुरुनो भाव आणवो)

वळी जो मनमा बेशाडेल गुरुभावरूप आचार्यने सर्वथा अस्वीकार करशो तो तमारा अभिप्राये पचपरमेष्टिओनी पण सामे रहेली पाच मूर्त्तिओ शिवाय नोकार गणवु पण निरालंबन थइ पडशे

माटे जो भावथी अरिहंतादिकनी थापना कबूल राखीये तो ग्रामा रे के खलाखेतर वगेरा स्थळे पण करातो क्रिया सफळ थायछे.

वळी साक्षाद्गुरु के स्थापनाचार्य आगल क्रिया करतां वच्चे अग्नि वगेराथी छेदणी थाय छे पण भावस्थापनाचार्य साखे क्रिया करता ते पण नथी थती



विचार २२ मो.

ए बहु चिंतनीय वात छे के केटलाक मुनिहितो पण नोकारनिर्युक्तिमां छ वार "होइ मगलं" एवो उच्चार करी पाछा "हवइ मगलं"ज लखता रहे छे.



विचार २४ मो.

कोइ कदाच एम कहे छे के श्रावकने रजोहरण तथा मुखवस्त्रिकारूप संपूर्ण लिग न थाओ पण एकली मोपती होय तो शुं छे ? तेणे जाणवुं घटे छे के रजोहरण विनानी एकली मोपतीथी

तो कंइ पण के भूमि प्रमार्जी शकाय नहि. अने तेम न थतां संपूर्ण संयम रहे नहि. ए कारणेज अल्प उपधिवाळा जिनकल्पिने पण ऊपरनी काया प्रमार्जवा तथा मुख ढांकवा अर्थे मोपती अने नीचेनी काया प्रमार्जवा माटे रजोहरण राखवुं कहेल छे.

इहां कोइ कहेशे के दारुदंड एटले पादपोंछणुं एटले के हमणा जेने चळवळुं कहे छे तेनावडे संपूर्ण संयम रही शकशे. तेने ए उत्तर छे के ए चळवळुं तो थोडा वखतथीज अने थोडाक गच्छमांज प्रवर्त्युं छे. केमके मळधारिगच्छ, ऊकेशगच्छ, संडेरगच्छ तथा खरतर वगेरा घणा महोटा गच्छोमां चळवळुं नथी मानता. अने तेओ कहे छे के "मोपती सहित चळवळो राखतां रजोहरणनी नकल थयाथी संपूर्ण साधुलिंगनी विडंवना थाय छे माटे तेम करवुं श्रावकने अत्यंत अयुक्त छे"

ए ऊपर तो केटलाक पोताने "चळवळाकंदकुद्दाल" एवुं विरुद बोलावे छे.

वळी जे केटलाके चळवळुं स्वीकारेल छे ते पण फक्त श्रावकोने माटेज स्वीकार्युं छे, पण श्राविकाओने स्वीकार्युं नथी; त्यारे शुं श्राविकाओने प्रमार्जना नथी करवी के?

कदाच श्राविकाओने पण चळवळुं ठेरावशो तो छेदग्रंथोमां जे दोषो माटे साध्वीओने रजोहरणनी गोळ दांडी राखवी निषेधी छे ते दोषो लागशे.

वळी सं. १२९५ वर्षे प्रभु महेंद्रसिंहसूरिए शतपदी ग्रंथ कर्यो तेथी ते काले जो चळवळुं प्रवर्त्ततुं होत तो तेनी त्यां चर्चा लखवामां आवत, तथा ते समयना बीजा ग्रंथोमां पण तेनी चर्चा थात, पण ते तो क्यां देखाती नथी. माटे जणाय छे के चळवळुं थोडा काळथीज चाल्युं छे.

अने शतपदीमा जे चूर्णिना वचनथी श्रावकने औपग्रहिक रजोहरण ठेराव्यु छे ते चळवलुं नहि पण मोरपीछनुं दडासण संभवे छे. केमके निशीथसूत्र तथा तेना भाष्यमा साधुने दारुदडमय पादपोंछणुज राखवानी मनाइ पाडी छे माटे चळवलुं साधु पासे होवु घटे नहि अने मुख्य रजोहरण तो मुनि अवग्रहथी बाहेर करे नहि माटे श्रावक जे साधु पासेथी रजोहरण मागे ते मोरपीछनु समजवुं कारण के ओघनिर्युक्ति वगेरामा साधुने मोरपीछ राखवी पण कहेल छे.

अगर एम न होय तो कहो कया गच्छमा साधुओ चळवळा राखे छे, अने धर्मध्यान वेळा श्रावकोने आपे छे, ते जणावो

वळी प्रश्नव्याकरणमा जे कह्युं छे के अदत्त रजोहरण, शय्या, चलोटा, मोपती तथा पादपोंछणा मुनिए नहि लेवा त्यां वळी वृद्धो एवो विशेष जणावे छे जे गीतार्थ श्रावकना घरे साधुनो वेष पूजाय छे, तेथी तेना घरे साधुना उपकरण संभवे छे

वळी एज प्रश्नव्याकरणमा "नवि पूयणाए" पदनी टीकामा लख्यु छे के पूजना करीने एटले मोपती के नोकरवाळी दइने आहार न लेवो ते टीकानु वचन वार्त्तमानिक आचार्यनु छे (एटले के ते टीका आधुनिक आचार्य अभयदेवसूरिनी करेल छे माटे प्रमाण नहि थाय[1])

महानिशीथमा पण कह्यु छे के गृहस्थ यतिलिंगने पूजे, पण धारे नहि

---

१ आ वाक्यार्थ पर्यायमा स्पष्ट लखेल छे

विचार ३४ मो.

आवश्यकचूर्णिमां जे देशपोसह वर्णव्यो छे तेनो भावार्थ ए छे के आगममां थोडा पण धर्मकृत्यमां पौषध शब्द वपराइ शके छे. तेथी आहारादिक बाबत जे थोडी पण विरति करे तेने पौषध कही शकाय छे. तेनी विधि चूर्णिमां ए छे के "जे देशपोसह करे ते सामायिक करे के नहि करे अने जे सर्वपोषध करे ते नियमा सामायिक करे." आगल चालतां लख्युं छे के "देशावगासीमां के सामायिकमां रही नोकारसी वगेरा तप करवुं." एनुं एवुं मतलब जणाय छे के देशावगासीयुक्त थइ देशपोसहनुं तप करवुं अने सामायिकयुक्त थइ सर्व पोसहनुं तप करवुं.

कोइ कहेशे के देशपोसहमां पण सामायिक करे के न करे एम कहेल छे माटे सामायिकयुक्तपणुं पण आवशे तेने ए उत्तर छे के त्यां पण सामायिक करवुं एम छे पण युक्त-पणुं नथी. तेथी करवुं तो सांज सवार सामायिक कर्याथी घटी शके छे.

जो एम मानीये के सामायिकयुक्त छतां सर्व तप करी शके तो तो सामायिकमां पण भोजन करवुं घटी शकशे. पण तेम तो कोइ मानतुं नथी. माटे देश पौषधमां पण सामायिक छते भोजन करवुं घटतुं नथी माटे सामायिक पाळीनेज भोजन करे अने सर्व पौषध तो सामायिकसहितज होय छे तेथी तेमां भोजन नज घटे.

कदाच कोइ कहेशे के सामायिकमां तो घरे जमवा जतां घरना काम जोइ धर्म ध्याननो नाश थवा संभव छे तेथी चूर्णिमां कह्युं छे जे पडिलेहणा करी बेशीने भणे गणे, तेणे विचारवुं घटे छे के एज कारणे पोसहवाळाने पण तेमज करवुं घटे छे. अने ते माटे चूर्णिमां पोसहनी विधिमां पण भणवुं गणवुंज लख्युं छे.

वळी विवेकी श्रावको धर्मस्थानमा वेशी कंइ पण आहार नथी करता. अने सामायिक कर्या बाद सचित्तवस्तुवाळा स्थानोमा पण नथी जता एवी अनादि व्यवस्था चालती आवी छे माटे पोसहमा सामायिकवत छता आहार करवो मानशो तो साधुना अवग्रहमां रहीने पण पाणी पीता तथा अप्रमार्जित घरमा जता आवता शो दोष गणी शकाशे

वळी विचारो के आवश्यकनिर्युक्तिमा जे वातोने पोसहना अतिचाररूप ठेरावी खुल्ली निषेधेल छे तेज वातो पोसहव्रतरूपे केम कही शकाशे ?

कदाच कहेशो के चूर्णिकारे पोतेज देशपोसह तथा सर्वपोसह एम बे प्रकारे पोषध कह्यु छे, माटे देशपोषध पण व्रतज थशे तेने ए उत्तर छे के सिद्धांतनी शैली एवी छे के पहेला बने ठेकाणे जेटला भेद संभवी शके तेटला प्ररूपी तेमाथी उपयोगी भेदवडे वातनो निर्वाह करे छे दाखला तरीके " नमो आयरियाण " ए पदनी व्याख्या करता चारे निक्षेपा बतावी भावाचार्यनेज नमाय छे तेम इहां पण पोषधना सघळा भेद बतावीने सर्वपोषधनेज व्रत मानी तेना अतिचार चूर्णिकारे प्ररूप्या छे

आ मतलबथी योगशास्त्रनी टीकामा पण एवीज व्याख्या करी छे के पोषधव्रत ते सर्वपोसह जाणवु

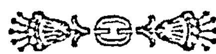
कदाच कोइ कहेशे के जेम चोथा व्रतमा स्वदारसंतोषीने त्रण अतिचार अने परदारवर्जकने पाच अतिचार संभवे छे तेम इहां पण सर्वपोसहवाळाने पाचे अतिचार घटावा अने देशपोसहवाळाने चार अथवा कोइ पण नहि घटे एम घटावतु, ए पण वात वाजवी नथी. कारण के जे जे व्रतमा जे जे अतिचार नथी संभवता ते चूर्णिकार तथा वृत्तिकार पोतेज निर्णय करी चूक्या छे

माटे तेमणे ज्यारे ए वात नथी करी त्यारे जणाय छे के सूत्रमां देशपौषधने व्रत तरीके नथी गण्युं.

कदि कहेशो के देशपोसहने पण पोसहना दंडक प्रमाणे उच्चार करवाथी पौषधव्रत थशे पण तेम पण घटतुं नथी कारण के त्यारे चौदे नियम देशपोसहरूप रहेला छे तेथी श्रावकोने सर्वदा देशपोसह उच्चरवो सिद्ध थशे अने तेम तो कोइ मानतुं नथी. कारण के ए नियमो जो के देशपोसहरूप छे छतां देशावगासीना दंडकथी उच्चराय छे. तेथी ते दशमाव्रतमांज अंतर्भूत थाय छे. अने चूर्णिमां पण देसावगासीना अधिकारे लख्युं छे जे "सर्वे व्रतोना जे प्रमाण राखेला छे ते देशावगासीमां संकोची शकाय छे." माटे सामायिकसहित जे सर्वपोसह कराय तेज अगीयारमुं व्रत गणवुं.

आम छतां जेओ पोसहव्रत लइने यथेच्छ खायपीये छे ते महा साहसी जाणवा कारण के पोसहमां भोजननी चिंतना करतां पण अतिचार लागे छे तो खावाथी शुं थशे ते अमे नथी जाणता.

पोसहना पारणे अतिथिसंविभागव्रत अवश्य ग्रहण करवुं. कारण के चूर्णिमां कह्युं छे के "पोसह पारतां साधुने दीधा वगर पारवुं न कल्पे माटे पहेलां साधुओने वोरावी पछी पारवुं."



विचार ३९ मो.

शीलाचार्ये उदिष्टाशब्दे कल्याणिकातिथि कही छे. पण सूयगडांगनी चूर्णिमां तथा दशाश्रुतस्कंधनी चूर्णिमां तथा भगवती अने स्थानांगादिकनी वृत्तिमां ते शब्दे अमावास्याज कही छे.

(वळी जेओ डाह्या थइ उदिष्टाशब्दे सर्वागमप्रसिद्ध अमावास्यारूप मूळअर्थ छोडी कल्याणिकरूप अर्थ प्ररूपे छे, तेमणे वि-

चारवुं घटे छे के ज्ञातासूत्रमां भद्रासार्थवाहीना अधिकारे पण चौदश, आठम, पुनम अने उदिष्टा एवोज पाठ छे त्यां उदिष्टा शब्दे शो अर्थ लेवो कारण के भद्रासार्थवाही कल्याणिकनुं तो नाम पण जाणती न हती.)

कोइ पूछे के पंचपर्वी कां नथी मानता ? तेने ए उत्तर छे के भगवती तथा स्थानांगादिकनी व्याख्याना भागे चऊपर्वीज प्रतिपादित करेल छे

वळी कल्पसूत्रमां "अमामना दिने पोसह थाप्युं" एम लखेल छे अने पोसह ए पर्वदिननु अनुष्ठान छे माटे अमावास्या स्पष्ट रीते पर्व थइ चूकी.

आवश्यकचूर्णिमा पण कह्युं छे के "आठम अने पंचदशीनुं नियमा पोसह करवुं "

श्राद्धदिनकृत्यमा पण लख्युं छे के "छ तिथिमांथी आजे कइ तिथि छे ते विचारवुं" तेनी टीकामा छ तिथि ते बे आठम बे चौदश अने पूनम तथा अमावास एम लखी छे

योगशास्त्रवृत्तिमां पण आठम चौदश पूनम अमावासरूप चौपर्वी कही छे.

हवे महानिशीथमा त्रिभागे आयुबंध पडवानी युक्ति आपी पंचपर्वी वर्णवी छे पण ते युक्ति बीजा सिद्धांत साथे विरुद्ध पडे छे कारण के सिद्धांतमां एम कह्युं छे के सोपक्रम आयुवाळा पोताना आउनो त्रीजो भाग वगेरा शेष रहेतां आउ बांधे छे पण कइ पचपर्वीमां आयुबंध नथी कह्यो.

वळी पंचपर्वी आराधता सिद्धांतमा अनेक वार कहेल पंचदशीरूप मुख्य पर्व तो बेपरवोज रही जाय छे

कदाच ते पण आराधशो मानशो तो पचपर्वीना बदले छप-

वीं बोलवी पडशे.

वळी लोकमां पण रूढिभाषाए पंचपर्वी बोले छे पण त्यां पण पर्व तो एना ए चारज कह्या छे. कारण के विष्णुपुराणमां कह्युं छे के चौदश, आठम, अमावास ने पूनम ए पर्व जाणवा. एथीज ब्राह्मणो ए चौपर्वीमां अनाध्याय करी देवपूजादि करे छे.



विचार ३६ मो.

कोइ पूछे के औदयिक तिथि एकांते केम नथी मानता? तेने ए उत्तर छे के तेम मानीये तो सिद्धांत साथे बहु विसंवाद आवे छे. तेनां कारण नीचे मुजब छे.

जैनना हिशावे दर वर्षे छ दिन वधे ने छ घटे ते ए प्रमाणे के आषाढ, भादरवा, कार्त्तिक, पोस, फागण, अने वैशाख ए छ मासना अंधारा पक्षे अनुक्रमे बीज, चोथ, छठ, आठम, दशम, बारस अने चौदश ए तिथि घटे. अने शेष श्रावणादि छ मासना शुक्लपक्षे अनुक्रमे पडवे, त्रीज, पांचम, सातम, नवम, अग्यारस, तेरस तथा पूनम ए तिथिओ वधे छे.

हवे लौकिक हिशाब मानीए तो एक मासमां एक पक्षे सोल दिने पाखी आवे. अने बीजा पक्षे चौद दिने आवे.

वळी ज्यारे चौदशनो क्षय होय त्यारे ते दिने औदयिकी तो तेरस होय अने बीजे दिने औदयिकी पूनम आवे छे माटे औदयिकी चौदश केम थशे?

वळी तमारो एवो व्यवहार छे के ज्यारे तिथि वधे छे त्यारे साठ घडीनी तिथि पडती मूकी बीजे दिने अडधी घडीनी तिथि कबूल राखो छो. त्यारे हवे कोइ वेला एवो योग आवे के पेले

दिने चौदश घडी ५९ नी होय, बीजे दिने पूनम घडी ६०नी होय अने त्रीजे दिने पूनम घडी ३नी होय तो औदयिक तिथिना व्यवहारे जेने छठ तप करवुं होय ते केम करी शकशे?

वळी जेओ केवळ पडिकमणा टाणेज वर्त्तती तिथि ले छे तेमने पण केटलोक वांधो पडे छे

ते माटे उत्तम पक्ष ए छे के सूत्रोक्त तिथिपातने बहुमत करी टीपणाना अनुसारे सात के आठ दिने आठम, अने चौद के पदर दिनमे पाखी कराय तो सूत्र पण प्रमाण रहे अने पूर्वोक्त विसंस्थुलता पण नहि आवे

कदाच कोइ कहेशे के एम करता पण कोइ वेळा सातममा आठम, अने तेरममा चौदश आवी जवाथी विसस्थुलता रहेज छे तेने ए उत्तर छे के सूत्रने प्रमाण करता अमने टीपणा साथे विसम्थुलता आवे तेमां शो दोष छे?

वळी ए अर्थे "आरओ कप्पइ" एटले आगल कल्पे ए युक्ति पण छे.

वळी तमो पोते विष्टि तथा दिकूशूळादि अन्यदिने गणो छो अने आठमना धर्मकृत्य नोमना दिने करो छो अने तेम छता ओलंबो अमने आपो छो के तमो लग्नादिक कार्य टीपणाथी करो छो अने पर्वतिथिओ तेम नथी करता. ए ओलभो शा कामनो?



विचार ३८ मो.

कोइ बोले के अभिवर्द्धित वर्षे अवस्थान निश्चय वीसदाहडे करवो पण पडिकमणु तो भादरवा सुदि पाचमेज करवु तेणे जाणवु जे छे के जे गृहिज्ञात अवस्थान निश्चय छे तेज मुख्य वृत्तिए

पर्युषणानो अर्थ छे अने प्रतिक्रमणादिक तेना अनुयायि होवाथी ते साथेज थाय छे तेथीज गीतार्थो बोलता देखाय छे के संवच्छ-री पडिक्कमणुं कर्युं एटले विहार करवो न कल्पे. वळी पाटणमां मोटी शाळावाळा पण कल्पसूत्र वांची पडिकमणाटाणे बीजी शा-ळामां पडिकमी त्यां रहे छे.

वळी जेओ अंशीया पजूसण करे छे तेनो एवो आशय छे के अधिक मास काळनी चूला होवाथी गणतरीमां न लेवो, पण चूर्णिमां खुल्लुं लखेल छे के अधिक मासने पण मासमां गणवुं. माटे चूर्णि साथे विरुद्ध बोल्याथी भविष्यमां शुं फळ थशे ते वि-चारवा लायक वात छे.

कदाच एम कहो के गच्छनी रीतिए अमे एम करीये छीये बाकी सूत्रमां तो जेम कहेल छे तेमज छे तो हजु तमारी कांइक निर्दोषता रही शकशे.

वळी विचारो के पचास दहाडाने उल्लंघवुं तो सर्वथा नहिज कल्पे, एथीज कालिकाचार्ये चोथनी पर्युषणा करी पण छठनी न करी त्यारे अंशी दहाडे पर्युषणा करवी केम घटे.

कदाच कहेशो के हमणा जैनटीपणुं छे नहि तेथी लौकिक टीपणावडे व्यवहार करवो; त्यां ए उत्तर छे के सारे कल्याणको पण लौकिक टीपणाना मेळे कां नथी करता ?

माटे मतलब ए दीसे छे के जेटलो सिद्धांतना अभिप्राये व्यवहार थइ शके तेटलो तेमज करवो. बाकी ज्यां सर्वथा ते न मळी शके त्यांनी वात जूदी छे पण त्यां पण सूत्रने विशेष बहुमत राखवुं.



विचार ३९ मो.

कोइ बोलशे के ज्यारे कालिकाचार्ये चोथ करी त्यारे ते साथज पाखी चौदशनी थापी पण ते वात तेम नथी कारण के चूर्णिमा पर्युषणा बाबतज वात लखी छे, पण पाखीनी वात लखी नथी

गच्छोत्पत्ति प्रकरणमां एम लख्युं छे के सं ५२३-वर्षे चोथ थइ. त्यारबाद २५७ वर्षे एटले सं ७८० वर्षे स्वातिसूरिए चौदशनी पाखी करी

पाक्षिकशब्दनो अन्वर्थ पण पूनमनेज लागु पडे छे

केटलाएक पाक्षिकचूर्णिमां आठम चौदशनो उपवास करवो लखेल होवाथी ते वचने पांखी चौदशनी स्वीकारे छे तेमने पूछवानुं छे के जो चौदशना दिने उपवास होवाथी तेने पाखी मानो छो तो शालिवाहन राजाए कालिकाचार्यने एम का कह्युं के चोथनी पर्युषणा करता मारी अंतेउरने पडवेनु पक्षोपवासनुं पारणुं थशे.

माटे भावार्थ ए रहेल छे के आठम, चौदश, ने पूनम ए त्रणे पर्वोमा प्राये उपवास करवो पण त्यां आठम के पूनमे उपवास न करे तो प्रायश्चित्त आवे पण चौदशे नहि करतां प्रायश्चित्त नहि आवे

केटलाक वळी उद्दिष्टा शब्दने पूनमनुं विशेषण करी एवी व्याख्या करे छे के उद्दिष्ट एटले कहेली पूनमो एटले के चोमासानी पूनमो पण ए व्याख्या चूर्णि तथा टीका बन्नेथी विरुद्ध होवाथी लवेसवीज घटे छे

वळी व्यवहारवृत्तिकारे "पक्षनु मध्य आठम अने मासनुं मध्य पाक्षिक ए भाष्यना वाक्यनी व्याख्यामा लख्युं छे के मासनुं मध्य पाक्षिक ते काळी चौदश जाणवी" एवी व्याख्या

करी छे ते तदन अघटित छे केमके खुल्लुं देखाय छे के जेम प-
क्षनुं मध्य आठम तेम मासनुं मध्य पूनमज छे.



विचार ८५ मो.

प्रलंब लेवा आगममां निषेध छे खरो पण ते सम्यक् जाण-
वो जोइये. "त्यां प्रलंब दश प्रकारे छेः—मूळ, कंद, स्कंध, त्वचा,
शाखा, प्रवाळ, पत्र, पुष्प, फळ, अने बीज.

ए दशेनुं द्रव्यभावथी प्रासुक शाक लेतां प्रसंग दोष लागे
छे ते एम के शाकनी टेव पडी जतां शाक वगर भोजन भावे न-
हि अने तेम थतां छेवटे भिन्नाभिन्न के सचित्त शाक पण लेवा
मंडाय तथा शाकना माटे बहु रखडवुं पडतां एषणा शुद्धि पण
काची पडे. वळी मग वगेरानी काची फळी घणीए खातां पण
तृप्ति नहि वळे माटे पुरुषना माटे बत्रीश कवळ आहार गणाय
छे तेमांनुं एक कवल पण ज्यां लगी मळे अथवा छेवटे उपवास
पडे तोये पण छमास पर्यंत तेटला ऊपरज रहेवुं वाजवी छे, पण
प्रलंब लेवो नहि."

वळी स्थळांतरे कह्युं छे के जेटलुं शुद्ध अन्न स्वग्राममां मळे
तेटलुं सांथी लेवुं ने बाकी जोइतुं शुद्ध अन्न ग्रामांतरथी लाववुं.
कदाच शुद्ध अन्न मळेज नहि तो मिश्र एटले काचरीरूप के प-
लीधा रूप जेमां कांइक अन्न अने कांइक फळो होय ते लेवुं."

आ रीते आगममां सामान्यपणे सर्वे शाकनो निषेध छतां
केटलाक एम बके छे के फळ शाक लेवुं साधुने न कल्पे बाकी
वडां, पापड, वडी, वाल तथा चणादिक धान्यशाक लेवुं कल्पे
ते वृथा बकवकाट छे.

कदाच कहेशो के धान्यशाकथी फळशाक वधारे स्वादिष्ट छे माटे ते तजवुं, तो अमे एम कहिये छीये के सर्व शाकमा व-डाज वधु स्वादिष्ट प्रसिद्ध छे केमके विवाहादिकमा ते वगर स-घळां शाक रद जेवा गणाय छे माटे वडा विशेषे परिहरवा जोडये.

वळी सुस्वादुपणानो दोष लेतां तो दूधपाक, इक्षुरस, शा-कर, खांड तथा लाडु वगेराने पण अकल्पनीय कही शकाशे

कदाच कहेशो के आचीर्ण शाक लेवानी अनुज्ञा होवाथी धान्यशाक कल्पे तो त्यां जाणवुं घटे छे के जेम धान्यशाकने शास्त्रमां आचीर्ण गण्यु छे तेम फळशाकने विषे पण आचीर्णता बतावी छे

ए बाबत निशीथ तथा बृहत्कल्पमां आ प्रमाणे छे.

"आचीर्ण एटले जैन साधुओ दुर्भिक्षादि कारण विना पण लइ शके ते जेमके धानमां अडद चणा वगेरा अने फळोमा नि-फळा वगेरा जे आचीर्ण छे ते लेवु

अथवा मिश्रपणे राधेलु नियमा आचीर्ण छे अने एकला रांधेल मलवमा वालुक वगेरा फळशाक आचार्य-परंपराए आ-चीर्ण छे अने वज्रकद सूरणकंदादिक अनाचीर्ण छे

कोइ वोल्शे ऊठशे के सर्व मलव जिन तथा गणधरे वर्जेला छे माटे लोकोत्तरधर्म गुरुने अनुसरी चालवाथी थतो होवाथी वी-जाए पण ते वर्जवा जोडये माटे फळशाक आचीर्ण शी रीते थाय? तेणे जाणवुं जोडये के ए रीते त्यारे धान्यशाक लेवा पण निषेधवाज पडशे केमके मलवमा ते पण आवी जाय छे

वळी हरताल, मणसिल, पीपळी, खजूर वगेरामां पण आ-चीर्णता अनाचीर्णता रहेल छे (माटे मलवमा आचीर्णतानुं शुं कहेवुं)

माटे भावार्थ ए रहेल छे के पूर्वे अगीतार्थादिकने प्रसंग दोष टालवा सामान्यपणे सर्व प्रलंब लेतां दोषो तथा प्रायश्चित्त बतावी पछी यथावस्थित आचीर्णता तथा अनाचीर्णता प्ररूपी छे.

कारण के त्यांज कह्युं छे के ए प्रायश्चित्त अगीतार्थ आचार्य के जे गच्छनी सारसंभाळ न करे तेने अथवा अगीतार्थ भिक्षु के जे विषयलोलुप होय तेने लागे छे.

अने ए वात एमज मानवी घटे छे, नहि तो धर्मरुचि वगेरा मुनिओ कटुक तुंब शा माटे लेत? कदाच कहेशो के तेमणे तो मासखमणना पारणे भोजनरूपे ते लीधुं छे, कंइ शाकरूपे नथी लीधुं; पण तेम पण घटे नहि केमके मूले लख्युं छे के छमास पर्यंत निराहार रहेवुं, पण प्रलंब न लेवा. माटे जो ए निषेध सर्व साधु साधारण होत तो ते गीतार्थ पण ते नहि लेतां बीजा घरेथी बीजुं भोजन लेत. माटे अगीतार्थ आसरीनेज सर्व प्रलंबनो निषेध छे बाकी गीतार्थने तो वगर कारणे पण आचीर्णप्रलंब लेतां दोष नथी.

वळी पाकेली केळाफरी, खजूर तथा द्राक्षादिक पण अगीतार्थने लेवी निषेधी छे केमके ते प्रसंगदोषे छेवट बगीचामांथी पोतेज तोडवा जवा मांडे; पण गीतार्थने तथाविध पुरुषविशेष, देशविशेष, के ग्लान, बाळादि कारणे अथवा दुर्भिक्ष के मुशाफरीना कारणे विधिए लेतां दोष नथी.

(वळी पांखीसूत्रनी बृहद्वृत्तिमां गुरुनी तेत्रीश आशातनाना अधिकारे शाक तथा आंबाना फळादिकनुं ग्रहण स्पष्ट रीते कहेल छे.)

माटे सचित्तप्रलंब साधुने लेवो न कल्पे एवोज उपदेश देवो पण सर्व प्रलंबनो निषेध छे एम न बोलवुं.



विचार ५२ मो.

(स्वगच्छनी उत्पत्ति.)

(विजयचंद्र उपाध्याय के आर्यरक्षितसूरिनु चरित्र.)

नाणकगच्छमांथी सर्वदेवसूरिथी वडगच्छ थयो. तेमां अनुक्रमे श्री जयसिंहसूरिना शिष्य श्री विजयचंद्र उपाध्याय थया. तेमने पूनमिया गच्छ स्वीकारनार तेमना मामा शीळगणसूरिए सर्व सिद्धांतो भणावीने आचार्यपद देवा माड्यु पण विजयचंद्रे माळारोपण वगेरा सावद्यना भये ते पद लेवा नहि इच्छवाथी तेमने उपाध्यायपदे स्थाप्या.

पछी तेओ पोताना बीजा त्रण शिष्यो साथे विचरवा लाग्या, पण ए वेळा पासत्थाओनी बाहुल्यता होवाथी लोकोने भिक्षाना दोषोनुं ज्ञान न हतुं, तेथी शुद्ध भिक्षा नहि मळवाथी विजयचंद्र उपाध्याये पावागढ ऊपर संलेखणा करवा माडी

त्यां एक मामना उपवास थतां चक्रेश्वरीदेवीए प्रत्यक्ष थइ नमीने वीनति करी के महाराज, आपना प्रसादथी जगत्मां महा लाभ थशे, माटे आवती प्रभाते तमने आहार मळशे तेनावडे पारणु करो ए ऊपरथी गुरु ते प्रमाणे पारणुं करीने तेज वेलाए आवेला संघवी यशोधनना संघ साथे भालेज नगर आव्या

त्या यशोधने आदिदेवनु देरासर करावी गुरुना उपदेशथी पोते प्रतिष्ठा करवा माडी ते जोइ तेने निवारण करवा सां हेमाचार्यना गुरु संगमखेडीया देवेंद्रसूरि, आशापल्लीया मलयचंद्रसूरि, तथा पीपलिया शांतिसूरि वगेरा महान् आचार्यो एकठा थइ जोरथी कहेवा लाग्या के "आ वळी नवु डामाडोल शुं ऊभुं करो छो" अने तेथी ता उत्सवार्थे एकठा मळेला मंडोर, वडोदरा,

खंभात, तथा नाहपा वगेरा स्थळोना संघो विचारमां पड्या के हवे शुं थशे? ते वेळा नीचे प्रमाणे त्रणवार आकाशवाणी थइ.

"अहो लोको, आ विधिमार्ग सिद्धांतोक्त छे, सर्वज्ञोक्त छे, अने शाश्वतो छे, माटे एमां कोइये संदेह न करवो. अने एमां ब्रह्मा पण विघ्न करी शके तेम नथी."

ए ऊपरथी त्यां विघ्न शांत थतां प्रतिष्ठामहोत्सव पूर्ण थयो. अने ए स्थळे सं. ११६० वर्षे अंचलगच्छनी स्थापना थइ.

पछी त्यांथी गुरु महाराज विजयचंद्रना वंकाशेठना पुत्र कउडि वगेराने पोताना श्रावको करी तथा तेनी पुत्रीने दीक्षा आपी थराद आव्या.

(जयसिंहसूरिनुं चरित्र.)

आ समये सोपारपाटणना शेठ दाहडना पुत्र जासिगकुमारे जंबुचरित्र सांभळी प्रतिबोध पामीने पोताना मित्र आसधरनी साथे जयसिंहदेवराजानी महेरबानी मेळवी पाटणमां आवीने गुरु पासेथी पहेलेज दहाडे आखुं दशवैकालिक शीखी लइ दीक्षा लीधी. ए वेला तेमनुं नाम यशश्चंद्रगणि राखवामां आव्युं.तेओ पांच वर्षमां स्वपरसमयना पारंगामी थतां मंदोरपुरना संघे तेमने आचार्य पद दइ जयसिंहसूरि एवुं नाम आप्युं.

आ ऊपरथी गुरुनी आशातना निवारवा जयसिंहसूरिए पोताना गुरु विजयचंद्र उपाध्यायने आर्यरक्षितसूरि एवुं नाम आपीने सूरिपदे थाप्या.

एवामां कुमारपाल राजा राजगादीए आव्या.तेमणे कउडिश्रावकने उत्तरासंगवडे वांदणा देतो जोइ हेमाचार्यने पूछयुं के आ शुं? त्यारे हेमाचार्य बोल्या के ए मुख्य विधिपक्ष छे. तथा पूर्वे आकाशवाणी पण एनीज थएल होवाथी गच्छनुं विधिपक्ष एवुं नाम चाल्युं.

त्यार बाद हेमाचार्ये बाहडगणिनी प्रेरणाथी जयसिंहसूरिने कह्यु के तमो विडणपतटथी सघलुं सत्र बोलावी एक सामाचारी करो त्यारे गुरुए उत्तर आप्युं के जो सर्व गच्छ एक थइने अमने कहेशे तो अमे पण तेमज करशुं

त्यारे बाहडगणि वगेरा विचारवा लाग्या जे ए तो आपणामांज विरोध पडावे छे तेथी सर्व संघ समक्ष "अंचळगच्छवाळा संघबाहेर छे" एवी उद्घोषणा करावता एक माणस ऊभो कर्यो पण ते उद्घोषणा करनारे त्रणवार एम उद्घोषणा करी के "विधिपक्ष विना बीजा सर्वे संघबाहेर छे"

त्यारे ए उद्घोषणा करनारने लांच आपवामा आवी छे एम ठेरावी जूदा जूदा उद्घोषणा करनार ऊभा कर्या पण ते बधाए पण तेवीज उद्घोषणा करवाथी विचारवा लाग्या जे आ गच्छवाळा कपटी छे माटे एमना गुरुनेज शिक्षा करवी जोइये तेथी बाहड गणिए जयसिंहसूरिने मारवा सारुं विडणप बंदरे दंडूकावाळा माणसो मोकल्याव्या तेओ त्यां जइ गुरुने जीवरक्षा माटे रजोहरणथी पुठ प्रमार्जता जोइ पोतेज एक बीजामा मारामारी करी जमीनपर पड्या अने गुरुनुं चरणामृत छाटवाथी बचवा पाम्या

ए दरम्यान पाटणमां बाहड गणिने तत्काळ शूळ थवा माडयु ते जोइ हेमाचार्ये तेमने पूछ्यु के तमे कोनो अपराध कर्यो छे? त्यारे बाहडगणिए यथास्थित वृत्तांत कही आपता हेमाचार्य बोल्या के ए व्याधि बीजा कोइथी मटे तेम नथी किंतु आर्यरक्षितसूरिना चरणोदकथीज मटशे तेथी ते पाणी मगावीने तेने स्वस्थ कर्यो

धर्मघोषसूरि.

जयसिंहसूरिना पाटे धर्मघोषसूरि थया तेओनु "वादीसिंह शार्दूल" एवु बिरुद गवातु हतु एमणे शाकंभरी (साभर) ना

पेला राजाने प्रतिबोधी अर्हत्पूजा करावी.

वळी एमणे खीमलि गामवाळा संघवी वोहडिने प्रतिबोध आप्यो. ए वोहडिने आगळ चालतां वस्तुपालमंत्रिए "संघनरेंद्र" एवुं विरुद आप्युं.

वळी कणयगिरिवाळा सा. देदाना आग्रहथी गुरु महाराज चितोडमां रह्या. त्यां तेंनी वेने उत्सवमां भोजनमां विप भेळ्युं. ते गुरुराजे ध्यानना वळथी जाणी लइने ३२ साधुओ मोतथी बचाव्या.

वळी एओ ध्यानमां एवुं चिंतववा लाग्या जे "आवा विपम काळमां साधुओनो निर्वाह केम थइ शकशे" तेवामां ध्यानना वळे चक्रेश्वरी देवीए प्रगट थइ प्रतिज्ञा लीधी जे हुं आजथी मांडीने वीरप्रभुनुं ज्यां सूधी शासन चालशे त्यां लगी विपम वेलाए गच्छने सहाय करीश.

एक वेळा एमना सोल साधुओने कवाडि वगेरां भार ऊपाडी रस्ते चालता जोइ एक दिगंवरे मस्करी करी के "आ लश्कर कोना ऊपर जाय छे." गुरुए जवाप आप्यो के "कोइ सगोत्रिओ नागो थएल सांभल्यो छे तेना ऊपर जाय छे." ए रीते ते सहजमां जीताइ जइ पगे पड्यो.

महेंद्रसिंहसूरि.

धर्मघोपसूरिना पाटे महेंद्रसिंहसूरि थया.तेओ सर्वे सिद्धांत मुखपाठेज भणावता हता.तेथी तेओने "आगमडाला" एवुं विरुद मल्युं.

एमणे तिमिर वाटकमां मांदगीना लीधे रहेतां त्यां वांदवा आवनार जाल्धेरना संघना ब्यासी संदेह वगर पूछवे एकज वखाणमां भांग्या अने वे संदेह एकांते भांग्या.

एमनुं सं. १२२८. जन्म, १२३७. दीक्षा, १२६३. सूरिपद, १३०९. स्वर्ग, सर्वायु वर्ष ८२.

सिंहप्रभसूरि.

एमना मोटा भाइए दीक्षा लेवा मनसूबो कर्यो पण लेती वेला लगार ढीला थतां सिंहप्रभसूरिएज सिंह माफक तैयार थइ दीक्षा लीधी.

एओए सूत्रो भणतां दरेक सूत्रनी उलटी आवृत्ति करीने दक्षणनो वादी जीत्यो

एमनुं सं १२८३ जन्म १२९१ दीक्षा १३०९ सूरिपद. १३१३ स्वर्ग सर्वायु वर्ष ३१

अजितसिंहसूरि.

एमने झालोरमां नवा नवा संघ वांदवा आवता ते राजा पासे भेटणुं धरता ते जोइ राउल समरसिंहे पूछा करतां गुरुना छठ अठम वगेरा उग्र तप सांभली राजा पोते वांदवा आव्यो. त्यां प्रतिबोध पामीने तेणे वर्षे अमारी प्रवर्त्तावी. ए रीते राजा धर्मी थयाथी तेनी सर्व प्रजा पण जैनधर्मनो आचार पाळवा लागी तेथी आज सूधी शाण वगेरा गामो धर्मक्षेत्र कहेवाय छे

एमनुं सं. १२८३ जन्म १२९१ दीक्षा. १३१४ सूरिपद. १३३९ स्वर्ग सर्वायु ५७ वर्ष

देवेंद्रसिंहसूरि.

एमनुं व्याख्यान सांभळवा अनेक देशोथी आवेला आचार्य उपाध्यायोथीज सभा भराइ जती हती त्यां बीजा सांभळनाराने जग्या पण न मळती.

एमनुं सं १२९९ जन्म, १३०६ दीक्षा. १३२३ सूरिपद १३७१ स्वर्ग सर्वायु ७३ वर्ष

धर्मप्रभसूरि.

एओ समय करतां पण वधु तप क्रियावाळा हता तेथी एमना चरणोदकथीज सर्व व्याधिओनी शांति थती. तथा प्रसन्नपणे वचन बोलता तेथीज सर्वार्थनी सिद्धि थती.

एमनुं सं. १३३१ जन्म. १३४१ दीक्षा. १३५८ सूरिपद. १३९३ स्वर्ग. सर्वायु ६३ वर्ष.

सिंहतिलकसूरि.

एमनुं सं. १३४५ जन्म, १३५२ दीक्षा, १३७१ सूरिपद, १३९५ स्वर्ग. सर्वायु ५१ वर्ष.

महेंद्रप्रभसूरि.

एमनुं सं. १३६३ जन्म, १३७५ दीक्षा, १३९३ सूरिपद, १४४३ स्वर्ग. सर्वायु ८१ वर्ष.

एमणे सं. १४०९मां नाणी गामे चोमासुं रहेतां भविष्यकाळमां चालीशमे दहाडे विघ्न थशे एम अगाऊथीज जाण्युं. तेथी हमेशां ध्यानमां रहेता. हवे ते प्रमाणे आसोवदि ८ ना दिने राते काळा सर्पे दंश दीधो. पण सूरिमंत्रना प्रभावे दश पहोर थतां ते विष मुखथीज वमी कहाड्युं.

पछी वळती प्रभाते हजारो लोक भेगा थइ भावना भाववा लाग्या जे "अहो, कलिकाळमां पण हजु सम्यक् ध्याननो प्रताप रहेल छे" अने घणा जणोए शीळव्रतादिक लीधा.

ए सूरिए सहसात्कारे कहेल वचन पण बधाने फळतां.

मेरुतुंगसूरि.

महेंद्रप्रभसूरिना पाटे मेरुतुंगसूरि थया. तेमणे संवत १४५० ना वर्षे आ लघुशतपदी रची. एनुं ग्रंथमान पंदरसो सित्तेर श्लोक छे.



पट्टावळी.

श्री महावीरस्वामिथी अंचळगच्छनी उत्पत्ति सुधी.

१ सुधर्मस्वामि.
२ जंबूस्वामि.
३ प्रभवस्वामि
४ शय्यंभवस्वामि
५ यशोभद्रस्वामि
६ संभूतिविजयस्वामि.
७ भद्रबाहुस्वामि.
८ स्थूलिभद्रस्वामि.
९ महागिरि, सुहस्ति.
१० सुस्थित, सुप्रतिबद्ध.
११ इंद्रदिन्नसूरि.
१२ दिन्नसूरि
१३ सिंहगिरिसूरि
१४ वज्रस्वामि (वीरात् ५८४ दिवगत्त)
१५ वज्रसेनसूरि.
१६ श्रीचंद्रसूरि
१७ सामंतभद्रसूरि.
१८ (वृद्ध) देवसूरि
१९ प्रद्योतनसूरि.
२० मानदेवसूरि
२१ मानतुंगसूरि.
२२ वीराचार्य
२३ जयदेवसूरि
२४ देवानंदसूरि.
२५ विक्रमसूरि
२६ नरसिंहसूरि
२७ समुद्रसूरि
२८ मानदेवसूरि, तथा हरिभद्रसूरि
२९ विबुधप्रभसूरि.
३० जयानंदसूरि
३१ रविप्रभसूरि.
३२ यशोदेवसूरि.
३३ विमळचंद्रसूरि.
३४ उद्योतनसूरि.
३५ सर्वदेवसूरि
३६ पद्मदेवसूरि.
३७ उदयप्रभसूरि.
३८ प्रभानंदसूरि
३९ धर्मचंद्रसूरि
४० सुगणचंद्रसूरि
४१ गुणसमुद्रसूरि
४२ विजयप्रभसूरि.

४३ नरचंद्रसूरि.
४४ वीरचंद्रसूरि.
४५ मुनितिलकसूरि.
४६ जयसिंहसूरि.

(सं. ११६९ मां अंचळगच्छनी स्थापना थइ त्यारथी वर्त्तमान सूधी.)

४७ आर्यरक्षितसूरि.
४८ जयसिंहसूरि.
४९ धर्मघोषसूरि.
५० महेंद्रसिंहसूरि (शतपदी-कर्त्ता.)
५१ सिंहप्रभसूरि.
५२ अजितसिंहसूरि.
५३ देवेंद्रसिंहसूरि.
५४ धर्मप्रभसूरि.
५५ सिंहतिलकसूरि.
५६ महेंद्रप्रभसूरि.
५७ मेरुतुंगसूरि (१४७१ दिवंगत.)
५८ जयकीर्त्तिसूरि.
५९ जयकेशरिसूरि.
६० सिद्धांतसागरसूरि.
६१ भावसागरसूरि.
६२ गुणनिधानसूरि.
६३ धर्ममूर्त्तिसूरि. (१६०२ क्रियोद्धार, १६७० दिवंगत)
६४ कल्याणसागरसूरि.
६५ अमरसागरसूरि.
६६ विद्यासागरसूरि.
६७ उदयसागरसूरि.
६८ कीर्त्तिसागरसूरि.
६९ पुण्यसागरसूरि.
७० राजेंद्रसागरसूरि.
७१ मुक्तिसागरसूरि.
७२ रत्नसागरसूरि.
७३ विवेकसागरसूरि.
७४ जिनेंद्रसागरसूरि(वर्त्तमान.)

कल्याणसागरसूरिथी उपाध्यायशाखाए आवेली वर्त्तमानकाळ सूधीनी शाखापट्टावळी.

१ रत्नसागरगणि (महोपाध्याय)	७ रंगसागरगणि
२ मेघसागरगणि	८ नेमसागरगणि.
३ वृद्धसागरगणि	९ फतेहसागरगणि
४ हीरसागरगणि	१० देवसागरगणि
५ सहजसागरगणि	११ सरूपसागरगणि
६ मानसागरगणि	१२ गौतमसागरगणि *

* आ श्री गौतमसागरजी महाराज उपाध्यायशाखाए आवेला छे तेमणे गच्छमा क्रियानी शिथिलता देखी वैराग्यरंगे रंगित थइने वर्त्तमानकाळे क्रियाउद्धार कर्यो छे अने संविग्नपाक्षिक पदमां रही शुद्ध संयममार्ग पाळवानी इच्छा धरता थका विचरे छे.

सं. ११६९ थी अंचळगच्छना आचार्यो.

गच्छनायक नामानि.	जन्मदेश	जन्म नगर.	वंश नाम.	पिता नामानि	माता नामानि	जन्म वर्षाणि	दीक्षा वर्षाणि	गच्छश-पदव.	स्वर्गवर्ष	सर्वायु
श्रीआर्यरक्षितसू.	आबू	दंताणीग्राम	प्राग्वाटवंश	व्यवहारीद्रोण	देदीमाता	११३६	११४२	११६९	१२२६	९१
श्रीजयसिंहसूरि.	कुंकुण	सोपारनगर	उपकेशवंश	श्रे० दाहड.	नेढीमाता	११७९	११९७	१२०२	१२५८	८०
श्रीधर्मघोषसूरि.	मरुदेश.	माहवपुर.	श्रीमाली.	सा० श्रीचंद.	राजलदे	१२०८	१२१६	१२३४	१२६८	६१
श्रीमहेंद्रसिंहसूरि.	मरुदेश.	सरनगर.	श्रीमाली.	सा. देवप्रसाद	वीरदेवी	१२२८	१२३७	१२६९	१३०९	८२
श्रीसिंहप्रभसूरि.	बहुत्तरि	वीजापुर.	श्रीमाली.	महं. अमरसी.	प्रीतिमती	१२८३	१२९१	१३०९	१३१३	३१
श्रीअजितसिंहसू.	मरुदेश.	डोडग्राम.	श्रीमाली.	महं. जिनदेव.	जिनमती	१२८३	१२९१	१३१७	१३३९	५४
श्रीदेवेंद्रसिंहसूरि.	मरुदेश.	पालणपुर.	श्रीमाली.	व्य० सोनू.	संतोषश्री	१२९९	१३०६	१३३९	१३७१	७३
श्रीधर्मप्रभसूरि.	मरुदेश.	श्रीमालपुर	श्रीमाली.	श्रे० लींबा.	वीझलदे	१३३१	१३४१	१३७१	१३९३	६३
श्रीसिंहतिलकसू.	मरुदेश.	आरूवपुर.	श्रीमाली.	सा०आसधर.	चांपलदे	१३४५	१३५२	१३९३	१३९५	५१
श्रीमहेंद्रप्रभसूरि.	जीराउ.	वडग्राम.	उपकेशवंश	सा० आना.	लीविणि	१३६३	१३७५	१३९५	१४४३	८१
श्रीमेरुतुंगसूरि	मरुदेश.	जीर्णपुर.	प्राग्वाटवंश	व्यव०वयरसी	नाहणदे	१४०३	१४१०	१४४५	१४७१	६८
श्रीजयकीर्त्तिसूरि	मरुदेश.	तिमिरपुर.	श्रीमाली.	अ० भूपाल.	भरमादे	१४३३	१४४४	१४७३	१५००	६७
श्रीजयकेशरिसूरि	पंचाल.	थाननगर.	श्रीमाली.	श्रेष्टि देवसी.	लापणदे	१४७१	१४७५	१५०१	१५४२	७१
श्रीसिद्धांतसागर	गूर्जरदे.	अणहिलपुर	उपकेश.	सोनी जावड.	पूरादे.	१५०६	१५१२	१५४१	१५६०	५४

श्रीभावसागरसू.	मरुदेश	नरसाणनग	श्रीमाली	वुहरा सांगा.	शृंगारदे	१५१६	१५२०	१५६०	१५८३	६८
श्रीगुणनिधानसू	गूर्जरदे	पत्तन	श्रीमाली.	सा० नगराज	लीलादे	१५४८	१५५२	१५८४	१६०२	५४
श्रीधर्ममूर्त्तिसूरि	गूर्जरदे	स्थततीर्थ.	श्रीमाली.	सा० हसराज	हासलदे	१५८५	१५९९	१६०२	१६७०	८५
श्रीकल्याणसागर	गूर्जरदे.	लोलाडापुर	श्रीमाली	कोठा नानिग	नामलदे	१६३३	१६४२	१६७०	१७१८	८५
श्रीअमरसागरसू	मेदपाट	करहटपुर	उपकेश	चोधरी यांधा	सोनलदे	१६९४	१७०५	१७१८	१६६२	६८
श्रीविद्यासागरसू	कच्छ	खीरसरा.	उपकेश	सा० करसना	कमलादे	१७४७	१७५६	१७६२	१७९७	५१
श्रीउदयसागरसू	हालार	नवानगर	उपकेश.	साकल्याणजी	जयवंती	१७५३	१७७७	१७९७	१८२६	७३
श्रीकीर्त्तिसागर.	कच्छ.	देशलपुर	उपकेश	सा मालसी	आशवाई	१७९६	१८०९	१८२६	१८४३	४८
श्रीपुण्यसागरसू	गुजरात	वडोदरा	पोरवाळ.	सा. रायसीं	मीठीवाई	१८१७	१८३३	१८४३	१८७०	५३
श्रीराजेंद्रसागर	गुजरात	सुरत	..	..	..	..	..	..	१८९२	..
श्रीमुक्तिसागरसू	माळव	उजेणी	ओशवाळ.	सा. खीमचद	उमेदवाई	१८५७	१८६७	१८९२	१९१४	५७
श्रीरत्नसागरसूरि	कच्छ	मोथारा	ओशवाळ	सा लाडण.	जुमावाई	१८९२	१९०५	१९१४	१९२८	३६
श्रीविवेकसागर	कच्छ	आशाविया	ओशवाळ	सा. टोकरसी.	..	१८१०	..	१९२८	१९४७	३७
श्रीजिनेंद्रसागर.	कच्छ	गोधरा	ओशवाळ	साकल्याणजी	..	..	..	..	..	वर्त्तमान

उपयोगी इतिहास.

(शार्दूल विक्रीडित.)

श्रीमद् विक्रमतः ख-बाण हुत भुक् काले मुनींद्रे रथो
आचीर्णा च चतुर्दशी, रवि युगे काले च चैत्यस्थितिः
वस्वभ्राभ्रकुभिश्च पोषधभवो, वेदाग्निरुद्रे स्तथा
राकांकः, शशि-शून्य-भास्करभव श्चामुंडिको नैष्टिकः १
हुंनंदेंद्रियरुद्रकालजनितः पक्षोस्ति राकांकितो,
वेदाभ्रारुणकाळ औष्ट्रिकभवो, नंदर्तुकालेंचलः,
षट्त्र्यर्केषुच साधुपूर्णिम इति, व्योमेंद्रियार्के पुनः
वर्षे त्रिस्तुतिको, क्षमंगळरवौ गाढक्रिय स्तापसः २



१ वीरात् १६४ वर्षे चंद्रगुप्त राजा थयो.
२ ,, ४७० वर्षे विक्रम संवत् चाल्यो.
३ ,, ६०५ वर्षे शालिवाहन राजानो शक चाल्यो.
४ ,, ६०९ वर्षे दिगंबर नीकळ्या.
५ ,, ६७० वर्षे साचोरमां वीरस्वामिनी प्रतिमा स्थपाइ.
६ ,, ८२० वर्षे चौदशनी पांखी चाली.
(शतपदीमां चोथ थया केडे केटलेक काले चौदश थइ कही छे.)
७ वीरात् ८८२ वर्षे चैत्यवास मंडायो.
८ ,, ९८० वर्षे देवर्द्धि गणिये सूत्रो पुस्तके लख्यां.
९ ,, ९९३ वर्षे कालिकाचार्ये चोथनी पर्युषणा करी.
१० ,, १००० वर्षे देवर्द्धिगणि दिवंगत थतां पूर्व विच्छेद थया.
११ ,, १००८ वर्षे पौषधशालामां वास मंडायो.

(विक्रमात्.)

सं. ९२१ मा वडगच्छ चाल्यो (सर्वदेवसूरिथी)
सं. ११५९ मां पूनमिया गच्छ स्थपायो (चन्द्रप्रभसूरिथी.)
सं. ११६९ मा अंचळगच्छ स्थपायो (आर्यरक्षितसूरिथी.)
सं. १२०४ मा खरतरगच्छ चाल्यो. (जिनदत्तसूरिथी.)
सं १२३६ मा साधु पूनमियागच्छ नीकल्यो.
स. १२५० मा आगमिया (त्रिस्तुतिक) गच्छ नीकल्यो.
सं. १२८५ मा तपगच्छ कहेवायो. (जगत्चंद्रसूरिथी)
सं. १५३२ मा लोंकाए प्रतिमानो निषेध करवा मांड्यो.
सं. १५६५ मा पार्श्वचद्र गच्छ नीकल्यो

प्रख्यात आचार्यो.

वीरात्.

३७६ मां श्यामाचार्य थया तेमणे पन्नवणासूत्र रच्युं.
६८८ मा गंधहस्ति थया. तेमणे पहेली टीकाओ करी.
९८० मा देवर्द्धिगणि थया तेमणे सूत्रो पुस्तके लख्यां.
१०५५ मा हरिभद्रसूरि थया तेमणे १४४४ प्रकरणो कर्या.
११५० मां जिनभद्रगणि थया तेमणे भाष्यो कर्या.

विक्रमात.

७०० मां शीलाचार्य थया (आचारांग टीकाकार)
८९६ मां बप्पभट्टि दिवंगत थया (आमराजा प्रतिबोध्यो)
१०९६ मा थारापद्रगच्छीय शांतिसूरि दिवंगत थया
११३५ मा अभयदेवसूरि दिवंगत थया नवांगी टीकाकार.)
१२२६ मां वादिदेवसूरि स्वर्गे गया तेमणे स्याद्वादरत्नाकर रच्यो.
१२२९ मां हेमाचार्य स्वर्गे गया (कुमारपाळ प्रतिबोधक)
(कुमारपाळ राज्य ११९९ थी १२३० सुधी)

आ पुस्तकना अगाउथी थएला ग्राहकोना मुबारक नामो.

मुंबई. (१०१)

१०१ अंचळगच्छनायक विजयमान पूज्य भट्टारक श्री जिनेंद्रसागरसूरि महाराज.

कच्छ—दुर्गापुर. (१९२)

१०० शा. पासुभाइ वाघजी.
२५ शा. पुनशीं आसु.
२५ शा. पदमशीं रायसीं.
६ शा. रणधीर थोभण.
५ शा. गोवर करमण.
१ नानी धर्मशाळा.

३० परचूरण.

कच्छ—कोडाय. (५७)

५० शा. लाधाभाइ मूळजी.
२ वकील हीराचंद नाराणजी.
५ मोहोटी धर्मशाळा हस्ते शा. भवानजी रामजी.

कच्छ—भुज. (२५)

२५ शा. रूपचंद भागजी.

कच्छ—नळिया (५५)

१७ शा. लालजी शामजी.
४ शा. शामजी मालसीं.
४ शा. रतनशीं वेलजी खेतशीं.
४ शा. हंसराज आशारिया.
३ शा. पाशवीर शांगण.
२ शा. शिवजी पुनशीं.
१ शा. वींदाश देरु ह. पुंजाबाइ.
१ शा. नरशीं शोजपाळ.
१ शा. चतुर्भुज खेतशीं.
१ शा. देवजी शोजपाळ.
१ शा. मेघजी कल्याणजी हा. चांपुबाइ.

२ शा विशनजी वेलजी

२ शा ठाकरशीं परवत ह. खेतवाइ

१ शा भीअशीं मूळजी

१ शा पुजा भारु ह शोनवाइ

१ शा मादण कल्याण

१ शा चापशी मादण ह मूळवाइ.

१ शा. देरु दामजी

१ शा गणशी खीअशी ह. कोरवाइ

१ शा शामजी पसाइआ. ह धनवाइ

१ शा वेरशीं माणेक.

१ शा शामजी वीरजी

१ शा कानजी लालजी गणशीं

१ शा भाणजी लाधा ह हीरवाइ

१ नानी धर्मशाळा हस्ते मालशीभाइ.

कच्छ–सांधाण (१५)

२ शा मादण आशारिया

२ श्री देराशर खाते

१ शा मणशी माणेक.

१ शा देवशी भीमजी

१ शा खीमशी जेतशी.

५ यति गौतमलाभ कुशळलाभजी.

१ शा शामजी कानजी परवत.

१ शा घेला देशर

१ शा वेलजी धनजी ह मेघवाइ.

कच्छ–दुमरा (४)

१ शा वीरपाळ देवशी

१ शा वेलजी पुजा

१ शा नरशी कचरा

१ शा नरशी मावजी

कच्छ–नाराणपुर. (६)

५ शा ठाकरशी डुगरशी

१ शा कानजी विजा

कच्छ–खारुआ (५)

५ शा कोरशी माल्जी

कच्छ–देवपुर (४)

१ शा कोरशी पाळण

१ शा देशर खेतमी.

१ शा. वेलजी तिलकशी. १ शा. खेराज पचाण.

कच्छ—गढशीशा. (१०)

१० शा. देवराज टोकरशी.

कच्छ—नरेडी. (२)

२ शा. उका धोरसी.

कच्छ—कोटडो. (१)

१ शा. कुंअरजी लालजी.

कच्छ—नांग्रेचा. (१)

१ शा. हीरजी देशळ.

कच्छ—राधणजर. (१५)

५ शा. आसु उका ह. खीमइबाइ. २ शा. लीलाधर माणेक.
२ शा. कुरपार लखु. २ शा. कानजी तेजा.
२ शा. भोजाना माताजी पूरबाइ. २ शा. आणंद गंगाजर.

कच्छ सुथरी. (१६)

५ सुथरी ज्ञानभंडार. ५ शा. माळजी फतेचंद.
५ शा. खीअशी करमण. १ शा. हभु मूरजी.

अमदावाद. (२)

१ श्री शांतिसागरजीना मकाने. १ शा. जमनादास घेलाभाइ.

मुंबइ. (८)

१ शा. जेवत तेजपाळ. १ शा. तेजशी कुरपार.
१ शा. पुंजा वरजांग. १ शा. सामत वणवीर.
१ शा. दामजी आशकरण. १ शा. खीमजी रायशी.
१ शा. हीरा वरजांग.

